ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра обліку і оподаткування
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОМРАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАЗАХСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. С.СЕЙФУЛЛІНА
БІЛОРУСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ
НАУКОВИЙ КЛУБ «SOPHUS»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ, АНАЛІЗУ Й ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

14 грудня 2016 року
Україна, м. Кам'янець-Подільський

УДК 657.1:657.6:658.8:336
ББК 65.052.9 (4укр)2
А 43

Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аудиту, аналізу й оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 14 грудня 2016 р., (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2016. – 247 с.

ISBN 978-617-692-389-3

Збірник містить наукові доповіді міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аудиту, аналізу й оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку" (Кам'янець-Подільський, 14 грудня 2016 р.), яка відбулася на web-сайті www.sophus.at.ua, з актуальних питань функціонування системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту з врахуванням світових тенденцій та національних особливостей розвитку економіки.

Збірник буде розміщений в системі РІНЦ (договір №1005-03/2015К від 24.03.2015 р.)

Редакційна колегія:
Іванишин В.В., д.е.н., проф., ректор – голова редакційної колегії (Україна); Бруханський Р.Ф., д.е.н., доцент (Україна); Жук В.М., д.е.н., професор, академік (Україна); Кусаінов Т.А., д.е.н., професор (Казахстан); Метелиця В.М., д.е.н., с.н.с. (Україна); Місюк М.В., д.е.н., професор (Україна); Панков Д.А., д.е.н., професор (Беларусь); Парлінська М., д.е.н., професор (Польща); Пармаклі Д.М., д.х.е.н., професор (Молдова); Кліпперт О.М., к.е.н., доцент (Білорусь), Сава А.П., к.е.н., с.н.с. (Україна); Садовська І.Б., к.е.н., професор (Україна); Семенишена Н.В., к.е.н., доцент (Україна).

Рекомендовано до друку Вченою радою
Подільського державного аграрно-технічного університету
(протокол № 6 від 01.12.2016 р.)

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент, Н.В. Семенишена

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

ISBN 978-617-692-389-3

© Подільський державний аграрно-технічний університет,
ГО «Науковий клуб «СОФУС», 2016
© Крок, 2016

STATE AGRARIAN AND ENGINEERING UNIVERSITY IN PODILYA
FACULTY OF ECONOMICS
Department of Accounting and Taxation
UKRAINIAN FEDERATION AUDITORS, ACCOUNTANTS AND FINANCIERS AIC
NSC «INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMY»
LUTSK NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY
TERNOPIL NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KOMRAT STATE UNIVERSITY
BELARUS STATE ECONOMIC UNIVERSITY
UNIVERSITY OF SZCZECIN
S.SEIFULLIN KAZAKH AGRO TECHNICAL UNIVERSITY
BELARUSIAN STATE ACADEMY OF AGRICULTURE
SCIENTIFIC CLUB «SOPHUS»

ACTUAL PROBLEMS OF THE THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING, AUDITING, ANALYSIS AND TAXATION IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Materials of International
scientific and practical conference

December 14, 2016
Ukraine, Kam'ianets'-Podil's'kyi

UDC 657.1:657.6:658.8:336
BBK 65.052.9 (4ukr)2

Actual problems of the theory and practice of accounting, auditing, analysis and taxation in Ukraine: current state and development prospects: materials of Intern. scient.-pract. confer., December 14, 2016. (SAEUP, Kam'ianets'-Podil's'kyi). – Ternopil : Krok, 2016. – 247 p.

ISBN 978-617-692-389-3

The collection contains scientific presentations by International scientific-practical conference "Actual problems of the theory and practice of accounting, auditing, analysis and taxation in Ukraine: current state and development prospects" (Kamianets-Podilskyi, December 14, 2016), which was held on web-site www.sophus.at.ua, on actual actual issues functioning of system of accounting, analysis and audit in view of global trends and national peculiarities of economic development.

The collection will be posted in the system RISC (contract №1005-03/2015K, 03.24.2015)

Editorial board:
Ivanyshyn V.V., DrSc, Prof. (Economy), Rector – chairman of the editorial board (Ukraine); Bruhans'kyj R.F., DrSc (Economy), As.Prof. (Ukraine); Zhuk V.M., DrSc (Economy), Prof. (Ukraine); Kusainov T.A., DrSc (Economy), Prof. (Kazahstan); Metelycja V.M., d.e.n., s.n.s. (Ukraine); Misjuk M.V., DrSc (Economy), Prof. (Ukraine); Pankov D.A., DrSc (Economy), Prof. (Belarus); Parlinska M., DrSc (Economy), Prof. (Poland); Parmakli D.M., DrSc (Economy), Prof. (Moldova); Klippert O.M., PhD (Economy), Assoc. Prof. (Belarus); Sava A.P., PhD (Economy), Senior Res. (Ukraine); Sadovska I., PhD, Professor (Ukraine); Semenyshena N.V., PhD (Economy), Assoc. Prof. (Ukraine)

Recommended for publication by Academic Council
of State Agrarian And Engineering University in Podilya
(protocol # 6, from December 1, 2016)

Responsible for issue:
Ph.D., Associate Professor, N.V. Semenyshena

The content and authenticity of of publications are the authors of scientific papers. Views of the authors of publications do not necessarily reflect the views of the editorial board of the publication.

ISBN 978-617-692-389-3

© State Agrarian and Engineering University in Podilya,
Scientific club «SOPHUS», 2016
© Krok, 2016

З М І С Т C O N T E N T S

СЕКЦІЯ 1
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

SECTION 1
CURRENT ISSUES OF THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING AND REPORTING IN UKRAINE

Баранік Олексій
ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ВАРТІСНОГО КРИТЕРІЮ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ 10
Бойко Ольга
СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА 12
Бруханський Руслан
ПОЗИЦІОНУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ 15
Верезубова Татьяна
ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ УПРОЩЕННОЙ СИСТЕМЫ УЧЕТА ДЛЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА 18
Гаврилюк Анна
ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РОЗРАХУНОК ПОВНИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ 20
Годнюк Ірина
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ КОНСОЛІДАЦІЇ ТА ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ 23
Гордієнко Микола
КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА МСФЗ 26
Должанський Андрій, Кібальник Оксана
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ 28
Дуганець Наталія, Зварич Микола
ЗРОСТАННЯ РОЗМІРУ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ У 2016 РОЦІ 32
Завитій Ольга
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЦІЛЬОВОГО ФІНАНСУВАННЯ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ 34
Іванова Ірина
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ 37
Кондрюк Леся
ВПЛИВ ЗМІН НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ФУНКЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 40
Кордоба Роман, Должанський Андрій
ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 43
Лешун Марія
ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ХЛІБОПЕКАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ 45
Ляшук Віра
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ 48
Малахов Валерій, Григоренко Наталя
ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ БАНКУ 50
Матвійчук Людмила
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СКЛАДІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 53
Назаренко Олександр
НОРМАТИВНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ВАРТОСТІ ЗЕМЛІ В БАЛАНСІ ПІДПРИЄМСТВА 56
Пасько Олег
КРАУДСОРСИНГ В РЕГУЛЮВАННІ ОБЛІКУ: МАНІФЕСТ, ПРОЦЕДУРИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ 59

Плахтій Тетяна
ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ 61
Потерейко Вадим
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА 63
Семенишена Наталія
ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 65
Семенишена Юлія
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТА ЇЇ КОРИСТУВАЧІ : ПРОБЛЕМИ РЕЛЕВАНТНОСТІ 68
Стемковська Ірина, Новоженець Максим
ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ВИТРАТИ» 71
Стефанович Наталія, Івах Ірина
ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ АСПЕКТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА 74
Хомин Петро
ТЕОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ : ФОРМА ЧИ ЗМІСТ? 77
Чикурков Олег
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ 78
Чук Володимир
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА 81

СЕКЦІЯ 2
АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

SECTION 2
AUDIT IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Балла Інна, Вольська Ангелія
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 84
Белова Ірина
ПРИНЦИПИ АУДИТУ ТА ЙОГО ПОСТУЛАТИ 86
Данилкова Светлана
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АУДИТА: СОСТОЯНИЕ И ПУТИ РАЗВИТИЯ 90
Колесов Сергей, Брыкова Лилия
РОЛЬ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ 92
Лемеш Валентина
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ МСА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ 95
Мельниченко Василь, Мульська Марія
АКУТАЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 97

СЕКЦІЯ 3
СУЧАСНІ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

SECTION 3
MODERN METHODS FOR CONTROL AND ANALYSIS FOR MANAGEMENT DECISIONS

Божко Евгений
МЕТОДИКА АНАЛИЗА ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПОИСК ПУТЕЙ ЕЁ ПОВЫШЕНИЯ 100
Виногоров Георгий
ВОПРОСЫ АНАЛИЗА ОТЧЕТНОСТИ В ОБЛАСТИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 104
Гарас Олеся
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ І ПОСЛУГ 107
Гончар Віталій
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 109

Гречкосій Вікторія
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ПП «ЕНЕРГОДАР Т» 111
Гуменюк Олена
СУЧАСНІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 114
Гупало Тарас
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ 116
Дідоренко Тетяна
СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 119
Дмитрів Анастасія
РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ 122
Загородна Ольга, Серединська Віра
БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ 125
Зарецкий Вадим
ПАРАДОКС МЕТОДИКИ РАСЧЕТА РЕНТАБЕЛЬНОСТИ АКТИВОВ КОММЕРЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ 128
Палка Ігор
РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 131
Радик Сніжана
ВДАЛІ ПРОЕКТИ СВІТОВИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ НА БАЗІ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ 133
Спільник Ірина
АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 136
Трушкіна Наталія
ОЦІНКА ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВУГЛЕДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА 139
Тупикин Павел
К ВОПРОСУ ОБ АРХИТЕКТУРЕ И ИНСТРУМЕНТАРИИ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА 142
Щербатюк Василий
АНАЛИТИЧЕСКИЕ СРАВНЕНИЯ: СУЩНОСТЬ, ВИДЫ, ЗНАЧЕНИЕ И АКСИОМЫ 145

СЕКЦІЯ 4
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

SECTION 4
FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF EXPERTS IN ACCOUNTING AND TAXATION

Байбардина Татьяна, Раевская Мария, Анисим Семён
КАСТОМИЗИРОВАННЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ МАРКЕТОЛОГОВ 149
Байбардина Татьяна, Грищенко Ирина, Мачалова Виктория
ОЦЕНКА КОМПЕТЕНЦИЙ И НАВЫКОВ СПЕЦИАЛИСТОВ СТРУКТУРНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ПО МАРКЕТИНГУ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 152
Михалевич Катерина
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА 154
Омелько Мар'яна
ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ХЛІБОПРОДУКТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ 157

Пуцентейло Петро
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 159

СЕКЦІЯ 5
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

SECTION 5
PROBLEMS OF TAXATION OF BUSINESS ENTITIES

Кирилюк Ірина
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 162
Мельничук Оксана, Заможна Тетяна
МІСЦЕ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ 165
Opanasiuk Nataliia
IMPROVEMENT OF TOURISM ACTIVITY TAXATION IN UKRAINE 168
Радченко Оксана
НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ПЕРОД ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ 171
Улько Євгеній
МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА ОХОРОНУ ГРУНТІВ У ЗВ'ЯЗКУ З УДОСКОНАЛЕННЯМ НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 173
Фокина Ирина
К ВОПРОСУ О НАЛОГООБЛОЖЕНИИ В ДОБЫВАЮЩИХ ОТРАСЛЯХ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 177

СЕКЦІЯ 6
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ І АУДИТУ

SECTION 6
INFORMATION TECHNOLOGIES IN ACCOUNTING, ECONOMIC ANALYSIS AND AUDIT

Вінічук Ірина
АКТУАЛЬНІСТЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ 179
Глушаченко Анатолій
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 182
Ільїн Владислав
ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ВЕНЧУРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ 185
Куцак Інесса
ПРОГРАМА 1С:ПІДПРИЄМСТВО 8: ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОБЛІКОВЦЯ 187
Пивовар Марина
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ 190

СЕКЦІЯ 7
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

SECTION 7
FINANCIAL AND CREDIT SYSTEM AND ITS ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT

Andasarova Radka
CRITICAL ANALYSIS OF THE STANDARDIZED MODEL FOR RECOGNIZING IMPAIRMENTS FOR CREDIT LOSSES WITHIN THE MEANING OF IAS 39 194

Антоневич Андрей
ИНДЕКС ВЗАИМОПОМОЩИ ПЛАТЕЖНЫХ СИСТЕМ КАК ИНДИКАТОР РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЕТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ 196
Borisov Lachezar
BANK EFFICIENCY CHANGE AS A RESULT OF THE LAST BANK CONCENTRATION IN BULGARIA 200
Боровик Петро, Видай Іванна, Дудник Лілія
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ 203
Вільчинська Наталія
ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО ПОТОКУ НА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА 205
Ганчар Андрей
ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНАЯ ПОЛИТИКА БЕЛАРУСИ: ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ИНСТРУМЕНТЫ 207
Гюнтер Ирина
МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КАПИТАЛА ПОД ОПЕРАЦИОННЫЙ РИСК 209
Дахова Зоя
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ И РЕГУЛЯТИВНЫЙ КАПИТАЛ В РАМКАХ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА К УПРАВЛЕНИЮ БАНКОМ 212
Івченко Вікторія
РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ У ВИГЛЯДІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: РИНКОВИЙ ТА РЕГУЛЯТИВНИЙ ПІДХОДИ 215
Ільїн Валерій, Ільїна Олена
ІНВЕСТИЦІЙНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 218
Ковачевич Милена
ИНФОРМАЦИОННОЕ ЗАТМЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ 220
Королева Наталия, Левченко Александр
ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СБЕРЕЖЕНИЙ ДОМАШНИХ ХОЗЯЙСТВ УКРАИНЫ 222
Kostov Ivan
THE FACTORING MARKET – TRENDS AND PERSPECTIVES 225
Мамулашвили Леила, Сосанидзе Мака
УПРАВЛЕНИЕ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И ИХ ОЦЕНКА 227
Mihaylova-Borisova Gergana
TRADITIONAL VERSUS NON-TRADITIONAL APPROACHES FOR BANK EFFICIENCY MEASUREMENT IN BULGARIA 231
Піскунов Роман, Гороховацька Юлія
ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ 234
Середа Олена
ФОРМУВАННЯ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 237
Христозов Янко
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА ПЛАТЁЖЕСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ. ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ЛИКВИДНОСТЬ 240
Чебан Тетяна, Кур'янінова Юлія
ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ 242
Чинник Сергій
ЧИСТИЙ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ В УПРАВЛІННІ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 244

СЕКЦІЯ 1
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

SECTION 1
CURRENT ISSUES OF THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING AND REPORTING IN UKRAINE

Баранік Олексій
старший викладач
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ВАРТІСНОГО КРИТЕРІЮ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

У зв'язку з прийняттям нової редакції розділу III «Податок на прибуток» Податкового кодексу України, з 01.01.2015 року змінилися правила податкового обліку малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА).

Щодо вартісного критерію та класифікації, то як відомо МНМА відрізняються від інших необоротних активів за ціною.

Необоротними (відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»), є активи, які не призначені для реалізації та використовуються в господарській діяльності понад 12 календарних місяців чи виробничий цикл.

В свою чергу, необоротні активи поділяються на матеріальні необоротні та нематеріальні активи. Відповідно, матеріальні активи: на основні засоби та інші необоротні активи, до яких і відносять малоцінні необоротні матеріальні активи. Це є досить важливим моментом, адже якщо актив навіть має високу вартість, але не очікується його використання в господарській діяльності більше одного року (дорогі витратні матеріали), - то такий актив належить до запасів і не належить до необоротних активів і після його використання такий оборотний актив збільшить витрати суб'єкта господарювання. Тому МНМА мають відповідати одночасно двом критеріям: 1) бути необоротними; 2) мати малу ціну [1].

Щодо другого критерію, то у ПКУ він відсутній, як немає в ПКУ і визначення «Малоцінний необоротний матеріальний актив». У пп. 138.3.3 ПКУ встановлено лише групу 11 з відповідною назвою без конкретних ознак МНМА.

Тому на практиці платники податку на прибуток змушені визнавати необоротні матеріальні активи (НМА), вартість яких є нижчою за критерій, установлений пп. 14.1.138 ПКУ, рухаючись від зворотного. Якщо НМА вартістю

6 000 грн/ (без ПДВ) і більше, – це об'єкт основних засобів, якщо у НМА менша вартість, то такий об'єкт належить до МНМА. При цьому, для таких об'єктів, як предмети прокату та інвентарна тара, відведено 14 та 15 групу НМА, і до МНМА вони не належать.

Крім вище зазначеного, необхідно відмітити, що група 4 «Машини та обладнання» (ст. 138.3.3 ПКУ), в якій встановлені мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, залишилася без змін. Тобто, ЕОМ, інші машини для автоматичного оброблення інформації …, відносимо до основних засобів, якщо їх вартість перевищує 2 500 грн., що, на наш погляд, є недоречним і суперечить пп. 14.1.138 ПКУ [2, с. 121].

Відносно питання, що ж саме належить до групи 11 «МНМА», зазначеної в пп. 138.3.3 ПКУ, платники податку на прибуток мають право звернутися до П(С)БО або МСФЗ (якщо бухгалтерський облік ведеться за міжнародними стандартами). Адже з 01.01.2015 р. відповідно до пп. 14.1.84 ПКУ терміни, визначення яких відсутні в ПКУ, для розділу III «Податок на прибуток» використовуються у значеннях, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними П(С)БО та МСФЗ, введеними в дію відповідно до законодавства.

Однак П(С)БО 7 «Основні засоби» також не містить визначення терміна МНМА і якою має бути ціна, нижче від якої актив визнається МНМА. В той же час, п. 5 П(С)БО 7 відносить МНМА до інших необоротних активів і вказує на те, що підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу МНМА. Тому платнику податку на прибуток необхідно самостійно визначити склад НМА, які належатимуть до МНМА за видом, напрямом господарського використання тощо, а також визначити вартісний критерій, за яким такі об'єкти визнаватимуться в бухгалтерському обліку.

Такий же склад НМА, які належатимуть до МНМА бажано зазначити і в Наказі про облікову політику, складання якого в цьому разі не є обов'язковим, але може бути досить корисним. Строк корисного використання такого активу в цьому разі має бути більшим за 12 місяців, або операційний цикл, так як друга літера - «Н» у назві МНМА саме й передбачає - необоротність.

Для обліку МНМА підприємствам рекомендується застосовувати типові форми обліку основних засобів, затверджені наказом Мінстату від 29.12.1995 року № 352, також можна використовувати типові форми, затверджені наказом Мінфіну від 13.09.2016 року № 818 або форми, які передбачені методичними рекомендаціями щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів, а саме документального оформлення операцій з основними засобами, затвердженими наказом Мінагрополітики України від 27.09.2007 року № 701 для сільськогосподарських підприємств.

На даний час спеціальні форми первинних документів щодо нарахування амортизації за МНМА у чинному законодавстві відсутні. Тому підприємство має право розробити відповідні форми первинної документації самостійно, з дотриманням вимог щодо обов'язкових реквізитів первинних документів.

Впровадження в практичну діяльність розглянутих окремих питань щодо

класифікації та вартісного критерію обліку малоцінних необоротних матеріальних активів, на наш погляд, сприятимуть гармонізації бухгалтерського і податкового обліку.

Список використаних джерел

1. Бикова, Г. Податковий облік МНМА [Електронний ресурс] / Ганна Бикова. – Режим доступу : http://dtkt.com.ua/show/1bid06701.html.

2. Баранік, О. О. Окремі теоретичні аспекти нарахування амортизації [Текст] / О. О. Баранік // Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції : Зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Кам'янець-Подільський, 30 жовтня 2015 року) / ПДАТУ. – Тернопіль : Крок, 2015. – С. 120-122.

Бойко Ольга
студентка
Науковий керівник: д.е.н., професор Пархомець М.К.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі поняття «грошовий потік» вчені розглядають з теоретичної та практичної точок зору. Так, з теоретичної позиції грошовий потік визначений як матеріально-речова субстанція економічних відносин, що виникають під дією об'єктивних економічних законів, відображаючи взаємовідносини підприємств і ступінь задоволення їх фінансових інтересів.

З позиції сучасної практики грошовий потік являє собою кількісно виражену та документально підтверджену сукупність притоків і відтоків грошових коштів за певний період часу.

Таким чином, грошовий потік підприємства можна розглядати як сукупність надходжень і виплат грошових коштів за певний період часу, в процесі здійснення господарської діяльності підприємства [5].

Виникнення та формування грошового потоку при здійсненні господарських операцій в рамках реалізації операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства є результатом прояву сукупності фінансово-економічних відносин, а отже має певні ознаки, серед яких важливо виділити наступні [2, 3, 4]:

– по-перше, рух грошових коштів здійснюється у зв'язку із виконанням договірних зобов'язань між суб'єктами господарювання як фінансова складова виконання відповідних господарських угод.

– по-друге, функціонально-організаційні особливості господарських операцій підприємства дають змогу ідентифікувати рух коштів за видами грошових потоків відповідно до встановлених критеріїв групування. Так, залежно від виду фінансово-господарської діяльності підприємства розрізняють грошовий потік від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

– по-третє, грошові потоки, що генеруються суб'єктом господарювання, мають виключно фінансовий характер. Адже їх результатом є формування, розподіл, перерозподіл та використання фондів грошових коштів підприємства.

Для більш глибшого розуміння сутності поняття «грошовий потік» необхідно дослідити порядок його класифікації, що дозволяє структурувати економічну категорію для потреб підприємства.

Вітчизняні та зарубіжні вчені виділяють багато груп критеріїв і їх функціонально-організаційні особливості. Тому для зручності ідентифікації грошових потоків, формування упорядкованої їх сукупності в літературі ряд ознак, за якими можна класифікувати грошові потоки:

1. В залежності від масштабів обслуговування господарського процесу розрізняють грошовий потік по підприємству загалом, за його структурними підрозділами та за окремими господарськими операціями.

2. За видами господарської діяльності виділяють такі види грошових потоків: сукупний грошовий потік, від операційної діяльності, від інвестиційної діяльності, від фінансовій діяльності.

3. За видами виробленої продукції: грошовий потік від реалізації основної продукції, побічної продукції. Даний вид класифікації грошових потоків дозволяє ідентифікувати надходження грошових коштів від реалізації певного виду продукції, а також визначити чи є попит на побічну продукцію.

4. Відповідно до спрямованості руху грошових коштів виділяють два основних види грошових потоків: вхідний (позитивний) грошовий потік; вихідний (негативний) грошовий потік.

5. За формами здійснення грошові потоки поділяються на: готівковий та безготівковий.

6. За видом валюти, яка використовується: грошовий потік у національній валюті, іноземній валюті та в умовній грошовій одиниці підприємства (чекова книжка, взаєморозрахунки). Взаєморозрахунки відбуваються також у безготівковій формі через залік взаємних вимог контрагентів, у тому числі за бартерними угодами.

7. За рівнем достатності грошового потоку: надлишковий (надходження коштів істотно перевищують реальну потребу підприємства); дефіцитний (надходжень коштів не вистачає для задоволення поточних потреб підприємства); оптимальний (надходження і використання грошових коштів збалансоване в конкретний період часу).

8. За розподілом у часі: поточний (теперішній) – характеризується як рух грошових коштів, приведений по вартості до поточного моменту часу (дисконтування); очікуваний (майбутній) – рух грошових коштів, приведений по вартості до конкретного майбутнього моменту часу (нарощення).

9. За значимістю у формуванні кінцевих результатів господарської діяльності розрізняють два види грошового потоку підприємства: пріоритетний, що генерує значну частину чистого грошового потоку, як правило, зв'язаний з реалізацією продукції; другорядний, який не спричиняє істотного впливу на формування кінцевих результатів господарської діяльності підприємства.

10. За характером формування в періоді, який розглядається: регулярний (здійснюється постійно за окремими господарськими операціями); нерегулярний (надходження або витрачання грошових коштів, пов'язаних із здійсненням одиничних господарських операцій підприємства).

11. За передбаченістю виникнення або можливістю планування розрізняють: передбачуваний (плановий), обсяг і час здійснення якого можуть бути заздалегідь детерміновані; непередбачуваний (неплановий), що виникає, як правило, в зв'язку з надзвичайними подіями в процесі здійснення підприємством господарської діяльності, або операцій, які заздалегідь не планувались, наприклад, штрафні санкції.

12. За часом отримання виділяють три види грошових потоків: ретроспективний (минулий), грошові кошти по якому до цього часу вже отримані або виплачені; оперативний (поточний), остаточна сума грошових коштів, які одержуються або виплачуються в даний момент часу ще не з'ясована, або грошові платежі здійснюються в даний момент; майбутній потік, кошти, які планується отримати від реалізації виготовленої продукції, або від інвестиційних вкладень [1, 4].

Здійснений аналіз наукової літератури виявив різний рівень дослідження категорії «грошові потоки» та неоднозначність тлумачення цього поняття і його класифікації. Загалом визначено, що грошовий потік є агрегованим, тобто об'єднує декілька елементів, що включають у свій склад численні види (класифікацію) потоків, які обслуговують господарську діяльність і виникають при її здійсненні підприємством. Наведена у дослідженні класифікація грошових потоків дозволяє підвищити рівень управління грошовими потоками підприємства, що в свою чергу забезпечить його фінансову стабілізацію та високі темпи розвитку.

Список використаних джерел

1. Бардин О. Я. Методологічні засади управління грошовими потоками підприємств [Текст] / О. Я. Бардин // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 4 (4). – С. 105–109.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента [Текст]: монография / И. А. Бланк. – К. : Ника – Центр, Эльга, 2001. – 592 с. – [Т. 1]

3. Сороківська М. В. Фінансовий менеджмент (математичний інструментарій) [Текст]: навч. посібник / М. В. Сороківська, О. І. Юсупович. – Львів. : «Новий Світ-2000», 2011. – 284 с.

4. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 536 с.

5. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація [Текст] / В. Ясишена // Економічний аналіз. – Випуск 2 (18). – 2008. – С. 321-324.

Бруханський Руслан
д.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ПОЗИЦІОНУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасний етап розвитку облікової думки в Україні констатує відсутність серед вчених єдиної й однозначної позиції щодо розуміння сутності, місця та ролі стратегічного управлінського обліку в системі бухгалтерських теоретичних знань і складі облікової методології. Полярними є погляди науковців і на доцільність його використання в практичній діяльності підприємств. У результаті це призводить до унеможливлення позиціонування основоположних параметрів побудови концепції стратегічного управлінського обліку внаслідок їх "розмивання" і трансформується в неможливість розробки ефективних моделей практичної реалізації стратегічного управлінського обліку.

Нормативне закріплення поняття "стратегічний управлінський облік" в Україні відсутнє, однак існує визначення даного терміну професійними організаціями. Зокрема, Інститут сертифікованих управлінських бухгалтерів (CIMA) трактує стратегічний управлінський облік як "форму управлінського обліку, в якій акцент робиться на інформації, що відноситься до зовнішніх факторів по відношенню до підприємства, а також на нефінансову та внутрішньостворену інформацію" [2, с. 54]. Це визначення є досить узагальнюючим, оскільки визначає лише параметри облікової інформації, яка формується інструментами стратегічного управлінського обліку на виході, не вказуючи при цьому види цих інструментів і не розкриваючи загальної технології обробки і представлення інформації стратегічного характеру. Представниками CIMA сформульовано й основний акцент функціонування стратегічного управлінського обліку – інформація про зовнішнє середовище підприємства та нефінансова інформація про внутрішнє середовище. Після офіційного

оприлюднення цього визначення у 2005 р. значна кількість дослідників використовує його в якості основи та доповнює власними додатковими елементами.

Моніторинг тлумачень дефініції "стратегічний управлінський облік" довів, що існуючі підходи дослідників висвітлюють різні аспекти стратегічного управлінського обліку як засобу інформаційного супроводу розробки і реалізації стратегій підприємства та системи інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень. Спектр поглядів дослідників можна об'єднати в три основні групи:

1) стратегічний управлінський облік є системою:

- обліку (Р. Підлипна, Ю. Підлипний);
- управлінського обліку (С. Голов);
- інформаційною (Ю. Верига, О. Карпенко, Н. Хоменко);
- інформаційно-обчислювальною (Л. Бакулевська);
- обґрунтування управлінських рішень (К. Уорд);
- збору й обробки стратегічної інформації (В. Несветайлов);
- забезпечення й аналізу даних управлінського обліку про підприємство (О. Кудла, Є. Мних, А. Семенець);
- збору й узагальнення фінансової та нефінансової інформації (А. Соколов);
- збору, реєстрації, обробки, узагальнення та надання даних (Н. Таранова);
- обліку, планування, контролю, аналізу і розрахунку відхилень даних (Б. Маслов, Є. Токмакова);
- забезпечення й аналізу даних обліку (Н. Хоменко);
- обліково-аналітичною системою інформаційного забезпечення стратегічного управління (В. Лесняк);
- збору, перетворення, групування і представлення фінансової і нефінансової інформації (І. Якупов);
- оцінки стратегічних викликів зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу підприємства (І. Яркова);

2) стратегічний управлінський облік є елементом вищепорядкової системи:

- стратегічного обліку (З. Удалова);
- обліково-аналітичної системи (А. Лазарєва);
- обліково-аналітичного поля і єдиної системи управління підприємства (Д. Монашева, С. Суворова);
- напрямом управлінського обліку (С. Крилов, І. Панюкова, Н. Хахонова);
- методом створення змін в управлінських схемах на основі облікових технологій (А. Цуджі);

3) стратегічний управлінський облік забезпечує досягнення певних цілей:

- інформаційна підтримка прийняття, реалізації й оцінки оперативних і стратегічних рішень (О. Авєріна, Н. Безруков);
- інформаційна підтримка управління, що полягає в забезпеченні менеджерів підприємства всією інформацією (В. Шевчук);

- спрямований на прийняття стратегічних управлінських рішень (С. Голов);
- спрямований на представлення вищому керівництву підприємства оціночної інформації про зовнішнє середовище (А. Глущенко, Е. Самедова) і т.д.

Виділені групи підходів дослідників свідчать про тлумачення сутності стратегічного управлінського обліку з трьох позицій:

1) розглядаючи стратегічний управлінський облік в якості певної системи, дослідженню підлягає, передусім, його змістовне наповнення. Основна увага вчених при цьому акцентується на дослідженні найбільш ефективної архітектоніки побудови системи стратегічного управлінського обліку, диференціації етапів і методів обробки інформації;

2) виділення стратегічного управлінського обліку в складі інформаційної системи вищого порядку вказує на мету визначення його місця у структурі існуючої системи управління підприємством, встановлення взаємозв'язку із системами економічного аналізу та контролю, виявлення загальної ролі в процесі прийняття стратегічних управлінських рішень. Однак, серед вчених відсутня єдність у визначенні стратегічного управлінського обліку як виду, напряму чи методу управлінського обліку, що породжує проблему відсутності теоретичного обґрунтування методу стратегічного управлінського обліку;

3) трактування сутності стратегічного управлінського обліку через призму цілей його побудови та функціонального призначення свідчить про використання біхевіористського підходу дослідження явищ шляхом вивчення поведінки користувачів облікової інформації (цілей, дій, стимулів), що надається системою стратегічного управлінського обліку.

Таким чином, у результаті проведеного моніторингу існуючих підходів до трактування сутності стратегічного управлінського обліку встановлено, що не всі дослідники розуміють під останнім безпосередньо облікову систему з притаманними їй класичними ознаками, що забезпечує вимірювання, моделювання та узагальнення облікової інформації. Окрема група науковців імплементує в цю дефініцію зміст, аналогічний англомовному терміну "management accounting", який є повноцінною системою підтримки прийняття управлінських рішень (облік, аналіз та контроль).

На нашу думку, надмірна багатовекторність у трактуванні сутності стратегічного управлінського обліку порушує базові параметри поняття "облік" і в результаті створення нових метафізичних конструкцій перешкоджає розвитку теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку в цілому.

Стратегічний управлінський облік доцільно вважати функціональним напрямком системи управлінського обліку та важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства і системою стратегічного менеджменту, яка формалізує інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічної управлінської звітності для прийняття відповідних рішень. До складу предмету стратегічного управлінського обліку необхідно відносити як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства. Стратегічний управлінський облік повинен використовувати власний методологічний інструментарій для

формування і представлення інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Стратегічний управлінський облік – це система ідентифікації, збору, обробки та представлення інформації у вигляді стратегічної управлінської звітності про ресурси, затрати і результати діяльності підприємства (стратегічної бізнес-одиниці) в певному бізнес-середовищі, яка необхідна для цілей стратегічного менеджменту.

Результатом практичної реалізації стратегічного управлінського обліку доцільно визнати генерування інформаційного продукту у вигляді стратегічної управлінської звітності. Підтримка процесу "сканування" середовища, формулювання, впровадження, моніторингу, оцінювання і контролю стратегії є визначальною рисою, яка відрізняє стратегічний управлінський облік від усіх інших елементів управлінської інформаційної системи.

Список використаних джерел

1. CIMA Official terminology. 2005 Edition [Text]. – London : CIMA Publishing, 2005. – 114 p.

Верезубова Татьяна
д.э.н., доцент
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь

ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ УПРОЩЕННОЙ СИСТЕМЫ УЧЕТА ДЛЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА

Для стимулирования развития малого бизнеса во многих странах законодательно разрешается применять соответствующим субъектам упрощенную систему ведения учета [1; 2].

Не исключением является и Республика Беларусь, где для малых предприятий, перешедших на применение упрощенной системы налогообложения без уплаты налога на добавленную стоимость, вместо бухгалтерского учета может быть использована форма ведения учета в книге учета доходов и расходов.

В этой книге нормативными документами предусмотрено только ведение учета операций, формирующих валовую выручку для целей исчисления налога при упрощенной системе налогообложения, в т.ч. оплата отгруженных товаров (выполненных работ, оказанных услуг), переданных имущественных прав, внереализационные доходы.

Кроме того, обязательному учету подлежат операции, образующие доходы работников, в т.ч. заработная плата, начисленная по сдельным расценкам и

тарифным ставкам; начисленные в пользу физического лица по трудовому или гражданско-правовому договору суммы стимулирующих и компенсирующих выплат, премии, суммы прочих вознаграждений и начисленных пособий по временной нетрудоспособности и по другим основаниям, а также сумма доходов, освобождаемых от подоходного налога с физических лиц.

При этом одновременно отражается сумма удержаний подоходного налога и других отчислений в соответствии с законодательством (обязательные страховые взносы в бюджет государственного внебюджетного фонда социальной защиты населения Республики Беларусь, профсоюзные взносы, алименты и другие). Ежегодно по каждому работнику открываются карточки лицевого счета.

В отдельном разделе книги учета доходов и расходов организациями ведется учет капитальных строений (зданий, сооружений), их частей, машино-мест, остаточная стоимость которых подлежит обложению налогом на недвижимость. Заключительным разделом является учет ввозимых из государств - членов Евразийского экономического союза на территорию Республики Беларусь товаров для целей уплаты ввозного НДС с подачей электронных счетов-фактур в портал Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь. Таким образом, книга учета доходов и расходов служит только фискальным целям.

Что касается управленческого учета, необходимого собственнику малого предприятия для оценки финансовых результатов его деятельности за отчетный период, то такой учет, не требующийся в соответствии с законодательством, как правило, отсутствует. Собственник не имеет представления о сумме затрат, произведенных в процессе осуществления деятельности, соответственно, о полученных прибылях или убытках. Когда речь заходит о продаже такого малого предприятия или доли в нем, то оценить деятельность такого предприятия не представляется возможным без восстановления учета затрат. Приглашенные для проверки аудиторы кроме представления им учредительных, регистрационных документов, первичных документов по расчетному счету, кассе, движению товарно-материальных ценностей и книги учета доходов и расходов (где фактически требуется отражать только доходы) нуждаются также в аналитических документах, необходимых для оказания аудиторских услуг, а именно содержащих следующие сведения:

1. Учет внесенных вкладов в уставный фонд малого предприятия;
2. Учет затрат на использованные в процессе производства товарно-материальные ценности;
3. учет основных средств и их амортизации;
4. Учет расходов на командировки и прочие расходы через подотчетных лиц;
5. Учет доходов и расходов, финансовых результатов деятельности за аудируемый период;
6. Учет начисленных и выплаченных дивидендов;
7. Учет имущества, полученного по договорам безвозмездного пользования, которое находится на территории деятельности малого предприятия.

Могут понадобиться также и другие первичные и аналитические документы, которые важны также для определения и завуалированных доходов организации и

работающих в ней или с ней физических лиц, а следовательно, для определения неученых налоговых обязательств.

Таким образом, при открытии субъекта малого бизнеса его учредителям необходимо организовать не только требующийся по законодательству учет в книге учета доходов и расходов, но и управленческий учет, который давал бы полную информацию о результатах деятельности данного субъекта хозяйствования. Это поможет избежать излишних расходов при прекращении его деятельности или смене собственников, а также при проведении проверок государственным контролирующим органом.

Список использованных источников

1. Верезубова, Т. А. Сравнительный анализ правил учета на малых и средних предприятиях в Беларуси и Польше [Текст] / Т. Верезубова, Э. Выслоцка // Бух. учет и анализ. – 2016. – № 6. – С. 14-20.

2. Chluska, J. Polityka rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw [Text] / J. Chluska // Zeszyty teoretyczne rachunkowosci. – Warshawa, 2008. – T. 47 (103). – S. 19-28.

Гаврилюк Анна
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доцент Кондрюк Л.В.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РОЗРАХУНОК ПОВНИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.

У п. 11 ПСБО 16 «Витрати» зазначено: «Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат. До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;

- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати» [1].

Разом із тим, є витрати, які не включаються до виробничої собівартості продукції. У п 17 ПСБО 16 записано, що зазначені витрати поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

До адміністративних витрат відносяться такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);
- витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);
- винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);
- витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);
- амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);
- плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти;
- інші витрати загальногосподарського призначення [1].

Витрати на збут включають витрати, які пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг), а саме:

- витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;
- витрати на ремонт тари;
- оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;
- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);
- витрати на передпродажну підготовку товарів;
- витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);
- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;
- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової

продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства;

- витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства;
- інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг [1].

Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» розкриває призначення рахунків з обліку витрат, що не включаються до виробничої собівартості продукції.

Так, на рахунку 92 "Адміністративні витрати" відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. За дебетом рахунку 92 "Адміністративні витрати" відображається сума визнаних адміністративних витрат, за кредитом - списання на рахунок 79 "Фінансові результати". До загальногосподарських витрат, зокрема, належать витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, витрати на їх службові відрядження, витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського призначення (оренда, амортизація, ремонт, комунальні послуги), охорона, юридичні, аудиторські, транспортні послуги, поштово-телеграфні, канцелярські витрати, сума податків, зборів (обов'язкових платежів) [2].

Відповідно, на рахунку 93 "Витрати на збут" ведеться облік витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг. За дебетом рахунку відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом - списання на рахунок 79 "Фінансові результати". До витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг [2].

І хоча накопичені суми витрат за рахунками 92 «Адміністративні витрати» та 93 «Витрати на збут» відносяться на рахунок 79 «Фінансові результати», що дозволяє визначити прибутки збитки з урахуванням усіх видів діяльності, для кожного підприємства виникає необхідність визначення не лише виробничої, але і повної собівартості виготовленої продукції. Адже цей показник має визначальне значення для ціни реалізації виготовленої продукції. Показник повної собівартості необхідно відображати за видами продукції у формі статистичного спостереження «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» (ф. 50 с.-г) [3].

Однак, порядок документування розрахунку визначення повної собівартості виготовленої продукції на даний час не регламентовано та потребує уніфікації, що є предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318 [Електронний

ресурс] / Режим доступу : http://dtkt.com.ua/show/2cid010264.html

2. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» затверджена Наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

3. Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» затверджений Наказом Державного комітету статистики України від 06.11.2007 N 403 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1303-07.

Годнюк Ірина
к.е.н., доцент
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ КОНСОЛІДАЦІЇ ЗВІТНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасної етапі розвитку країни характерні процеси укрупнення підприємств і формування інтегрованих торгово-фінансово-промислових об'єднань, концернів, холдингів і т. ін. Нові правила ведення бізнесу передбачають необхідність формування такої звітності, яка була б спроможна забезпечити її користувачів необхідною інформацією, а також зосереджена навколо стратегічних цілей підприємства та корпоративного управління в цілому.

На цьому етапі різко зростає необхідність розробки нових підходів до формування консолідованої звітності та їх адаптації до міжнародних стандартів.

Дослідженню питань з консолідованого обліку та методики складання консолідованої фінансової звітності присвячено численні роботи вітчизняних і зарубіжних науковців: Бутинця Ф. Ф., Голови С. Ф., Давидової Г. М., Костюченко В. М., Лучко М. Р., Палія В. Ф., Руденко Л. В., Соколова Я. В. та ін.

У найбільш загальному вигляді під консолідацією (від лат. consolido – зміцнювати) прийнято розуміти процес систематизації нормативних правових актів. Цілком очевидно, що консолідація - це процес оптимальної інтеграції якогось безлічі: об'єднання декількох законодавчих актів, групи боргів, ідей, об'єктів і т. п. В економічному сенсі консолідувати можна і кілька господарюючих суб'єктів.

Формування консолідованої звітності в країні здійснюється за національними

та міжнародними стандартами, зокрема НП(С)БО 2, МСФЗ 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність».

У прийнятому стандарті МСФЗ (1РК.8) 10 дається, мабуть, найбільш повне на сьогоднішній день визначення консолідованої звітності: консолідована фінансова звітність – фінансова звітність групи компаній, в якій активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати і рух грошових коштів материнської компанії і її дочірніх компаній представлені як для єдиної економічної одиниці [1].

Формування консолідованої фінансової звітності групи засноване на об'єднанні інформації, що міститься в звітності материнської і дочірніх компаній. Але консолідація не зводиться до додавання аналогічних статей активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат: процес консолідації передбачає цілий ряд спеціальних розрахунків і може бути представлений у вигляді крокової процедури. До числа найбільш загальних кроків формування консолідованої звітності відносяться: елімінування внутрішньогрупових операцій; розрахунок гудвілу; розрахунок частки меншості; розрахунок накопиченого капіталу; безпосереднє формування звітів [5].

Згідно МСФЗ фінансова звітність може мати такі форми:

– фінансова звітність як сукупність показників обліку, відображених у формі відповідних таблиць, що характеризують рух майна, зобов'язань і фінансове становище компанії за звітний період;

– окрема фінансова звітність – звітність, подана материнським підприємством, інвестором в асоційоване підприємство або контролюючим учасником спільно контрольованого підприємства, фінансова звітність, в якій інвестіції обліковуються на основі частки в капіталі, а не на основі відображених у звітності результатів та чистих активів об'єкта інвестування.

– консолідована фінансова звітність – фінансова звітність групи, представлена як фінансова звітність єдиного господарюючого суб'єкта.

На думку ряду фахівців, структуру корпоративної звітності слід доповнити таким елементом, як інтегрована звітність, що зводить воєдино всі істотні дані про стратегію підприємства, корпоративне управління, показники його діяльності та перспективи таким чином, щоб вони відображали його економічне, соціальне та екологічне оточення.

Головна особливість інтегрованої звітності полягає в тому, що вона фокусується на ресурсах (чинниках виробництва), які компанія споживає і створює – фінансових, виробничих, людських, інтелектуальних, природних і соціальних.

Основними шляхами впровадження інтегрованої звітності є: розробка внутрішньокорпоративного стандарту розкриття інформації; уточнення структури аналітичних рахунків в обліку і форм управлінської звітності, які відображають інформацію, необхідну для формування нефінансової звітності; розробка регламенту моніторингу інформації інтегрованої корпоративної звітності; розробка і включення в облікову політику форм нефінансової звітності для стейкхолдерів у відповідності з вимогами вітчизняних і міжнародних стандартів [3].

На практиці механізм підготовки інтегрованої звітності ще далекий від

досконалості. Разом з тим у підприємств вперше з'явилася можливість безперешкодно експериментувати і впроваджувати інновації, слідуючи принципам інтегрованої звітності й виявляючи, які вигоди вона може принести.

До вигод, очікуваних від інтегрованої звітності, відносять: можливість змістовної оцінки життєздатності бізнес-моделі і стратегії корпоративного підприємства в довгостроковій перспективі; задоволення потреб інвесторів та інших зацікавлених сторін в інформації і кращому розумінні бізнес-моделі і залежності від ключових взаємовідносин і ресурсів, а також зв'язків між динамікою ринку, стратегією, ризиками та ключовими показниками діяльності і ефективний розподіл обмежених ресурсів [3].

Таким чином, в умовах триваючої тенденції укрупнення і ускладнення архітектури бізнес-структур оптимальною є така модель звітності, яка буде включати : окрему звітність (яка складається материнським підприємством, інвестором в асоційоване підприємство або контролюючим учасником спільно контрольованого підприємства, в яких інвестиції обліковуються на основі частки прямої в капіталі, а не на основі представлених у звітності результатів та чистих активів об'єкта інвестування), консолідовану звітність (в якій активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати, рух грошових коштів усіх суб'єктів, що входять до складу чітко окресленої групи компаній, представлені як для єдиної економічної одиниці) та інтегровану звітність (що містить систему показників, які комплексно характеризують діяльність суб'єкта економічного діяльності і яка фокусується на ресурсах виробництва, які компанія споживає і створює).

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність»/ від 01.01.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_065 (дата звернення 13.12.2016).

2. НП(с)БО 2 "Консолідована фінансова звітність": затв. наказом Мінфіну України від 27.06.2013 р. №628 та зареєстровано в міністерстві юстиції України від 19.06.2013 за № 1223/23755 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13.

3. Костюченко, В. М. Інтегрована звітність як інноваційна модель звітності корпоративних підприємств України [Електронний ресурс] / В. М. Костюченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015 р. – Вип. 8. – Режим доступу : http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/236.pdf.

4. Плотников, В. С. Эволюция концепции консолидированной финансовой отчетности [Текст] / В. С. Плотников, И. В. Юсупова // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – № 13.

5. Сіренко, С. В. Актуальність та основні облікові аспекти консолідованої фінансової звітності [Текст] / С. В. Сіренко, К. А. Яровий // Економічний аналіз. – 2013. – № 2. – Том 14. – С235-239.

Гордієнко Микола
к.е.н., професор
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА МСФЗ

Консолідовану фінансову звітність складає та подає суб'єкт господарювання, який є материнськими підприємством.

Згідно з МСФЗ 10 материнське підприємство – це підприємство, яке контролює одне чи декілька підприємств, а дочірнє підприємство – суб'єкт господарювання, зокрема некорпоративний суб'єкт господарювання, наприклад партнерство, яке контролює інший суб'єкт господарювання (відомий як материнське підприємство).

Консолідовану фінансову звітність надає материнська компанія шляхом включення до неї показників дочірніх підприємств.

На підставі передбачуваного впливу материнської компанії на діяльність підконтрольних компаній останні в МСФЗ поділяються на асоційовані, дочірні та спільні.

Методика складання консолідованої фінансової звітності є доволі складною, оскільки пов'язана з необхідністю елімінування статей, тобто наслідки реалізації угод між членами корпоративної групи не включають у консолідовану звітність – показують тільки активи та зобов'язання, доходи і витрати від операцій із третіми особами.

Але консолідація не зводиться до простого додавання аналогічних статей активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат: процес консолідації передбачає цілу низку спеціальних розрахунків і його може бути подано у вигляді багатокрокової процедури консолідації.

Консолідація фінансової звітності проходить у декілька етапів.

Етап 1. Підготовка окремих фінансових звітів підприємств, які входять до складу групи, до процесу консолідації.

Етап 2. Консолідація гудвілу.

Етап 3. Консолідація накопиченого капіталу.

Етап 4. Визначити та відокремити частку меншості в чистих активах і чистому прибутку (збитку) дочірніх підприємств.

Етап 5. Безпосереднє складання консолідованої фінансової звітності: постатейне підсумовування показників фінансової звітності дочірніх підприємств із аналогічними показниками фінансової звітності материнського підприємства.

Методика складання консолідованої фінансової звітності подана як сукупність методів консолідації звітності, а саме – послідовністю їх застосування.

Залежно від наявності або відсутності взаємних операцій можна виділити такі етапи консолідації: первинна консолідація виникає у разі складання вперше консолідованої звітності раніше незалежних підприємств і пов'язана з придбанням інвестованого підприємства; подальша консолідація виникає у разі складання

консолідованої звітності групи підприємств, яка утворена раніше і в якій вже здійснювались взаємні операції.

В свою чергу, залежно від характеру операції під час інвестування і встановлення контролю виділяють два методи складання первинної консолідованої фінансової звітності: метод купівлі (придбання); метод злиття (поглинання).

В цілому методика складання консолідованої фінансової звітності є доволі складною, тому що під час консолідації звітності необхідно здійснювати елімінування (виключення) статей з метою запобігання повторному рахунку та штучному завищенню величини капіталу і фінансових результатів.

В системі бухгалтерського обліку України підприємства мають можливість складати консолідовану фінансову звітність за національними стандартами та міжнародними стандартами.

За цими стандартами консолідована фінансова звітність дає характеристику загального фінансового стану та спільного фінансового результату, що дає чітке уявлення як про перспективи інвестування в таку групу, так і про її внесок у економічний розвиток держави.

Під час аналізу консолідованої фінансової звітності особливу увагу треба звернути на збиткові економічні одиниці у структурі групи, бо вони можуть бути індикатором подальших фінансових проблем групи підприємств.

Тому консолідована фінансова звітність є важливим елементом в інформаційному забезпеченні учасників ринку.

В сучасних умовах господарювання на підвищення значення консолідованої фінансової звітності в підприємницькій діяльності впливають чимало передумов, зокрема: необхідність постійного вдосконалення механізму інформаційного забезпечення користувачів; підвищення значення інформації у світі в цілому; необхідність у пошуку високоприбуткових сегментів бізнесу з метою переливання капіталів; розвиток інститутів громадянського суспільства, яким необхідно більше інформації про діяльність підприємств; бажання власників та акціонерів мати інформацію про діяльність всієї групи підприємств; необхідність застосування однакових облікових методів, а в разі неможливості розкриття – інформації про такі відмінності; посилення економічної боротьби за ресурси і технології; посилення економічної боротьби за ринки збуту; перерозподіл економічної влади; підвищення значення контролю за діяльністю дочірніх підприємств материнським з метою зменшення ризиків зловживань та викривлення інформації.

Тому консолідована фінансова звітність є атрибутом високорозвиненої ринкової економіки, що забезпечує збалансування інтересів користувачів. Для України це позитивне явище, яке поступово починає адаптуватися до практичних умов господарювання.

Метою складання фінансової звітності взагалі та консолідованої фінансової звітності зокрема є її використання як інформаційного ресурсу під час обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

З огляду на складність самих процесів консолідації даних та правового статусу суб'єктів групи підприємств система нормативно-правового регулювання

консолідованої фінансової звітності є також складною.

Проблемні аспекти складання консолідованої фінансової звітності відповідно до МСФЗ: відсутній чіткий інструментарій для бухгалтерів щодо практичного застосування вимог МСФЗ для складання консолідованої фінансової звітності; суперечності та невідповідності між МСФЗ та чинними законодавством України; відсутність кваліфікованих кадрів, які не лише знають МСФЗ, але й можуть застосувати їх на практиці;

Консолідована фінансова звітність – це звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ суттєва не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Список використаних джерел

1. Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2015 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.minfin.gov.ua/.../mizhnarodni-standarty-finansovoi-zv.

Должанський Андрій
к.е.н., доцент
Кібальник Оксана
магістр
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Зміни в нормативно-правовій базі України в сфері регулювання оплати праці працівників з однієї сторони спричиняють великий вплив на рівень доходів працюючих, зацікавленість їх у результатах своєї роботи, а з іншої сторони ускладнюють роботу фахівців, які здійснюють нарахування заробітної плати.

Вагомий внесок у питання дослідження питань оподаткування доходів фізичних осіб зробили такі вчені-економісти, як В.О. Вишневський, Ю.І. Волкова,

В.Г. Мельник, Л.Г. Ловінська, М.О. Кучерявенко, В.М. Опарін, А.М. Соколовська та інші. Однак, постійні зміни в законодавстві сприяють виникненню нових проблемних аспектів в обліку. Вважаємо, що проблематика даного питання мало висвітлена в працях вітчизняних науковців і потребує більш поглибленого підходу. Отже, необхідно систематизувати підходи та уніфікувати методику проведення нарахування заробітної плати у відповідності до сучасних вимого нормативно-правової бази.

Метою дослідження є визначення та аналіз сучасної нормативно-правової бази з питань оплати праці працівників.

Оплата праці є важливою частиною ринкових відносин, ознакою ефективності економіки країни і її соціальної політики. Заробітна плата має подвійне значення, оскільки є джерелом доходу для працівників і статтею у структурі витрат суб'єкта господарювання.

Відповідно до статті 43 Конституції України у кожного громадянина є право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя діяльністю, яку він вільно обирає, або на яку він вільно погоджується. Заробітна плата – це грошовий вираз вартості робочої сили, яка є товаром. В сучасних умовах ціна робочої сили визначається попитом і пропозицією, але в основі міститься її вартість [2].

У наступному нормативному документі зазначається, що заробітна плата виступає, як винагорода, обчислена у грошовому виразі, яку власник, або уповноважений ним орган, виплачує працівникові за виконану ним роботу [6].

В ході подальших досліджень було встановлено, що правове регулювання оплати праці здійснюється законодавчими актами України, генеральним, галузевими (міжгалузевими) та територіальними угодами, а також колективними і трудовими договорами. Так, зокрема, законодавство про оплату праці ґрунтується на: Конституції України; КЗпП; Законі про оплату праці; Законі про колдоговори; інших законодавчих актах.

Основні напрями державного регулювання оплати праці працівників підприємств регламентовано ст. 8 Закону про оплату праці, а саме:

- встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій;
- установлення умов і розмірів оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній і комунальній власності, працівників підприємств, установ та організацій, що фінансуються чи дотуються з бюджету;
- оподаткування доходів працівників.

Конкретний розмір мінімальної заробітної плати установлює Верховна Рада України за поданням КМУ. Це відбувається один раз на рік при затвердженні Державного бюджету України. При цьому мають бути враховані пропозиції, вироблені шляхом переговорів представників професійних спілок і роботодавців, які об'єдналися для ведення колективних переговорів та укладення генеральної угоди. Зауважимо, що мінімальна заробітна плата не може бути нижче прожиткового мінімуму для працездатних осіб і повинна передивлятися при підвищенні розміру такого прожиткового мінімуму [6].

В ході проведеного дослідження, було визначено що крім законів, питання

оплати праці регламентується відповідними договорами, а саме на основі системи угод, що укладаються відповідно до законів на таких рівнях:

- національному (генеральна угода);
- галузевому (галузева (міжгалузева) угода);
- територіальному (територіальна угода);
- локальному (колективний договір) [6].

При цьому генеральною угодою визначаються мінімальні розміри ставок (окладів) заробітної плати, як мінімальні гарантії в оплаті праці [6].

У свою чергу, у колективному договорі підприємств установлюють форми та системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат. При цьому повинні дотримуватися норми та гарантії, передбачені законодавством, генеральною, галузевими (міжгалузевими) та територіальними угодами. Якщо колективний договір на підприємстві не укладено, роботодавець зобов'язаний погоджувати ці питання з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), що представляє інтереси більшості працівників, а в разі його відсутності - з іншим уповноваженим на представництво органом. Тому, слід врахувати, що норми колективного договору, які погіршують становище працівників порівняно з чинним законодавством, є недійсними. Про це свідчать ст. 16 КЗпП і ч. 2 ст. 5 Закону про колдоговори. Крім того, згідно зі ст. 14 Закону про оплату праці норми колективного договору, що допускають оплату праці нижче від норм, визначених генеральною, галузевою (міжгалузевою) або територіальною угодами, але не нижче від державних норм та гарантій в оплаті праці, можна застосовувати тільки тимчасово, на період подолання фінансових труднощів підприємства, терміном не більше 6 місяців.

Зауважимо, що питання про те, на кого поширюється дія генеральної угоди, тривалий час є дискусійним. Так, згідно зі ст. 9 Закону про колективні договори, положення генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод є обов'язковими для всіх суб'єктів, що перебувають у сфері дії сторін, які підписали угоду. При цьому, в зазначеному Законі не уточнюється, що потрібно розуміти під «сферою дії сторін, які підписали угоду». Тому чіткої відповіді на запитання стосовно суб'єктів, які підпадають під дію генугоди, він не дає. Проте певні (і, слід зазначити, суперечливі) висновки з цього приводу роблять уповноважені відомства.

Так, на думку Мінсоцполітики, якщо при укладенні генеральної угоди підприємство було представлене уповноваженими представниками зі сторони роботодавця і сторони працівників, для нього буде обов'язковим дотримання норм та положень цієї угоди) [5]. У протилежному випадку дотримуватися положень генеральної угоди необов'язково, а інтереси працівників при цьому представляє профспілка, що має статус всеукраїнської, а інтереси роботодавців - відповідне об'єднання організацій роботодавців із всеукраїнським статусом, в особі уповноваженого ними органу. Водночас фахівці цього відомства зауважують, що в разі відсутності відповідних представників при укладенні генеральної (галузевої,

міжгалузевої) угоди підприємства можуть ураховувати норми та положення генугоди або галузевої угоди, до якої підприємство належить за характером виробництва, при укладенні колективного договору.

Здавалося б, усе логічно: немає представника - немає обов'язків. Проте Держнаглядпраці та Федерація профспілок України, свого часу, висловили протилежну точку зору [3]. Посилаючись на ст. 11 Закону про оплату праці, було зроблено висновок, що мінімальних гарантій, визначених генеральною угодою, повинні дотримуватися абсолютно всі суб'єкти господарювання, які використовують найману працю, оскільки це норма спеціального закону у сфері оплати праці.

Вважаємо, що через суперечність позицій державних органів роботодавцям доцільно дотримуватися приписів чинної генугоди. Наразі (до укладення нової) діє Генугода на 2010 - 2012 роки. Згідно з п. 2.2 зазначеної угоди розмір заробітної плати некваліфікованого працівника небюджетної сфери за повністю виконану норму часу в нормальних умовах праці повинен перевищувати фактичний розмір прожиткового мінімуму, розрахований спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики за попередній місяць. Конкретний розмір мінімальних ставок (окладів) заробітної плати, міжпосадові, міжрозрядні співвідношення встановлюють у галузевих угодах і колективних договорах.

На практиці зазначені показники визначають, як правило, у Положенні про оплату праці, що є додатком до колективного договору. Таким чином, працівник на підставі укладеного трудового договору має право на оплату своєї праці відповідно до актів законодавства та колективного договору. При цьому забороняється будь-яке заниження розмірів оплати праці залежно від походження, соціального та майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, роду та характеру занять, місця проживання [6].

Правове регулювання оплати праці здійснюється законодавчими актами України, генеральною, галузевими (міжгалузевими) та територіальними угодами, а також колективними і трудовими договорами. Заробітна плата працівників, за винятком особливих, передбачених законодавством випадків, не може бути нижче законодавчо встановленого мінімального розміру.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://kodeksy.com.ua/kodeks_zakoniv_pro_pratsyu_ukraini.htm

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://kodeksy.com.ua/konstitutsiya_ukraini/statja-43.htm

3. Про встановлення в колективних угодах мінімального розміру заробітної плати : лист Міністерства праці та соціальної політики України від 07.02.2008 р. № 013-0184-01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN35444.html.

4. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01 07. 1993 № 3356-XII [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon.kadrovik01.com.ua/regulations/8186/8191/460798/.

5. Про окремі питання колективно-договірного регулювання : лист Міністерства соціальної політики України від 31.07.2013 р. N 8422/0/14-13/18 : [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-labor-and-social-policy/4222-8422.html.

6. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР : [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

Дуганець Наталія
к.е.н., доцент
Зварич Микола
слухач магістратури
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЗРОСТАННЯ РОЗМІРУ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ У 2016 РОЦІ

Мінімальна заробітна плата в Україні є законодавчо встановленим розміром плати за виконання некваліфікованої роботи, а також за простій. Менше цього розміру не може здійснюватися оплата виконаної місячної і погодинної норми праці.

Розмір мінімальної заробітної плати має вплив на певні фактори, зокрема на статутний фонд для реєстрації товариств, на державну плату за оформлення дозволу на працевлаштування іноземця в Україні, мінімальний розмір єдиного соціального внеску, базою для розрахунку якого є одна мінімальна зарплата; розміри судових зборів при зверненні до суду тощо.

На сьогодні реальність така, що розмір мінімальної оплати праці нерідко отримують кваліфіковані працівники з великим стажем і досвідом. Іноді такою оплатою задовольняються фахівці з вищою освітою, що є показником низького рівня їх соціальної захищеності.

Мінімальна зарплата не включає в себе компенсаційні та заохочувальні виплати, надбавки, доплати, які оподатковуються прибутковим податком.

Мінімальна зарплата в Україні являє собою державну соціальну гарантію, яку зобов'язані дотримуватися всі роботодавці: юридичні особи незалежно від форм

господарювання та власності та фізичні особи-підприємці. Вимога про оплату праці не нижче мінімального рівня діє стосовно кожного працівника, незалежно від стажу роботи, освіти та особливостей роботи [1].

Маючи соціальний характер, мінімальна зарплата в Україні не може бути менше розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Вона не підлягає зменшенню у разі зменшення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Мінімальна заробітна плата з 1 грудня 2016 року зросла на 150 грн. до 1600 грн. в місяць. Відповідно мінімальна заробітна плата в погодинному розмірі збільшилась до 9,59 грн.

В цілому, від початку 2016 року соціальні стандарти в Україні підвищували двічі – загалом на 16,1% [2].

Наступною важливою величиною є розмір прожиткового мінімуму в Україні. Ця величина впливає на розмір єдиного соціального внеску, який сплачується як підприємствами, так і зареєстрованим СПД підприємцям.

Встановлені прожиткові мінімуми для основних демографічних та соціальних груп населення: дітей віком до шести років, дітей віком від шести років і до повноліття, працездатних осіб та осіб, які втратили працездатність.

З грудня 2016 року в Україні зросте розмір прожиткового мінімуму, що наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Зміна розміру прожиткового мінімуму в грудні 2016 року

Вид виплати	1 травня 2016 р.	1 грудня 2016 р.
Прожитковий мінімум	1399 грн.	1544 грн.
Прожитковий мінімум для дітей до 6 років	1228 грн.	1355 грн.
Прожитковий мінімум для дітей 6-18 років	1531 грн.	1689 грн.
Прожитковий мінімум для працездатних осіб	1450 грн.	1600 грн.
Прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність	1130 грн.	1247 грн.

Розмір прожиткового мінімуму виступає критерієм нижньої межі необхідної фінансової забезпеченості, визначає мінімальний набір споживчого кошика. На його основі формуються величини мінімальної зарплати, мінімальної пенсії за віком, стипендій, встановлюються розміри допомоги по безробіттю, допомоги сім'ям з дітьми та інших соціальних виплат.

Підвищення соціальних стандартів потягне за собою перегляд у бік підвищення й інших виплат. Скажімо, посадовий оклад (ставка) працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки зросте на 150 грн. – до 1335 грн.

Посадові оклади працівників освіти в грудні зростуть на 260-450 грн. [2].

Мінімальну пенсію за віком у грудні підвищать у середньому на 117 грн. Зокрема, мінімальний розмір пенсій шахтарів зросте на 351 грн., мінімальна пенсійна виплата у разі втрати годувальника – на 117-175 грн., мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника з числа військовослужбовців – на 234 грн.,

мінімальна пенсійна виплата інвалідам війни та інвалідам-учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС – на 193-333 грн., державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам – на 208,9-239,9 грн., допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням – на 254-316 грн., допомога на дітей одиноким матерям (максимальний розмір) – на 127-158 грн., допомога по догляду за інвалідами з психічними захворюваннями – на 150 грн. [2].

Список використаних джерел

1. Минимальная зарплата в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.juridicheskij-supermarket.ua/page_minzarplata.html (дата звернення 08.12.2016 р.). – Назва з екрану.
2. В Україні підвищили прожитковий мінімум, зарплати та пенсії. Інфоргафіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tsn.ua/groshi/v-ukrayini-pidvischuyut-prozhitkoviy-minimum-zarplati-ta-pensiyi-infografika-816434.html (дата звернення 06.12.2016 р.). – Назва з екрану.

Завитій Ольга
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЦІЛЬОВОГО ФІНАНСУВАННЯ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Особливості функціонування установ бюджетної сфери зумовлюють необхідність дослідження нових методологічних і організаційних підходів доведення бухгалтерського обліку, оскільки специфіка їх діяльності висуває особливі вимоги до формування інформації щодо формування бюджету, необхідної для облікових та контрольних цілей, цільового використання бюджетних і позабюджетних коштів.

Питання модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі висвітлено у працях Н. Сушко, С. Левицької, Л. Литвиненко. Проте, вітчизняний бухгалтерський облік у бюджетній сфері не є ідеальним і вимагає удосконалення, що зумовлює актуальність питання та вказує на необхідність подальших досліджень.

Реалізація функцій і завдань бухгалтерського обліку в бюджетних установах, вимагає формування нових підходів, які виникають в сучасних умовах. По-перше, це розвиток міжнародних зв’язків і необхідність впровадження міжнародних

стандартів в державному секторі. По-друге, проведені дослідження свідчать, що необхідна розробка інтегрованого плану рахунків бюджетного обліку. По-третє, розвиток бюджетної системи і розширення сфер діяльності бюджетних установ вимагає відповідного удосконалення вітчизняної облікової термінології.

Сьогодні проблеми удосконалення організації обліку у бюджетних установах стали предметом уваги уряду та законодавців. Основний документ, що нині визначає мету, завдання, основні напрями та заходи з реалізації реформи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, – це Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі , яка передбачає передусім адаптацію законодавства з питань бухгалтерського обліку та звітності діяльності органів державного сектора до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору [6]. Одним з її ключових напрямків є удосконалення системи бухгалтерського обліку через розроблення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Вказаний напрям є особливо важливим в умовах членства країни в СОТ, що потребує підвищення рівня прозорості та відкритості ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Основними напрямками удосконалення бухгалтерського обліку в державному секторі є перехід до міжнародних стандартів та створення нової нормативної бази бухгалтерського обліку.

Слід зазначити, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектора містять єдині методологічні підходи до оцінки та розкриття інформації, концептуальні положення міжнародних стандартів, і, як правило, стають основою для розробки країною власних стандартів бухгалтерського обліку, які доповнюють відповідні стандарти з урахуванням соціально-економічного розвитку певної країни [6]. Фінансова звітність суб'єктів державного сектора, яка складається відповідно до міжнародних стандартів, має надавати інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки суб'єкта, а також відображати ефективність використання та цільове призначення виділених йому ресурсів.

Не можна залишити без уваги й удосконалення плану рахунків бюджетних установ, як основного елементу супроводження операцій з надходження та використання бюджетних коштів. Єдиний план рахунків має бути гармонізований з бюджетною класифікацією, базуватися на методі нарахувань і забезпечувати формування національних рахунків. Крім того, передбачається, що всі об'єкти, які є предметом бухгалтерського обліку, повинні бути охоплені можливими бухгалтерськими проведеннями через кореспонденцію рахунків окремо з обліку виконання бюджетів, кошторисів розпорядників та кошторисів державних цільових фондів. Усі операції будуть відображатися методом подвійного запису [5].

Певного удосконалення потребує й меморіально-ордерна форма обліку, що застосовується в бюджетних установах, яка має суттєві недоліки, основними з яких є трудомісткість, недостатня пристосованість облікових регістрів до системи звітних показників. Це зумовлює необхідність у додаткових вибірках, розрахунках і групуваннях при складанні звітності та розрахованість її переважно на обробку інформації вручну. Прогресивність форми бухгалтерського обліку повинна

характеризуватися достовірністю, оперативністю, високим рівнем контрольних функцій обліку в раціональному та доцільному використанні ресурсів, оперативністю механізму формування показників виконання кошторису доходів і видатків бюджетної установи.

Необхідною умовою є впровадження системи управління бюджетним обліком та звітністю, що побудована за методом нарахування. Принцип нарахування ґрунтується на відображені витрат у міру їх виникнення, а не в міру фактичного отримання або виплати грошових коштів. Це дозволить контролювати не лише правильність використання бюджетних коштів, а й результативність їх використання по кожному року і загалом при завершенні програми, а також дасть можливість об'єктивно оцінити активи та зобов'язання органів державної влади [4, с. 34-39].

Потребує підтримки і розвиток професійних організацій бухгалтерів в Україні. Через реальну необхідність мати стійкі джерела інформації про всі зміни, які вносяться в діючі міжнародні стандарти і про нові стандарти, що приймаються, існує потреба у пошуку форм співпраці з Міжнародною Федерацією бухгалтерів, Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності.

У контексті модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі необхідно підвищувати кваліфікацію практичних працівників, які братимуть участь в реалізації положень модернізації. У зв'язку з цим необхідно розробити національну програму професійної підготовки фахівців, в основу якої має бути покладений систематичний підхід, тобто підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації.

Отже, перелічені напрямки удосконалення обліку в бюджетних установах дозволять забезпечити реальність планових показників бюджету та їх виконання, визначити пріоритети бюджетного фінансування, концентрацію бюджетних коштів на найважливіших соціально-економічних програмах, забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, удосконалення практики використання коштів загального та спеціального фондів; створити інтегровану інформаційно-аналітичну систему управління державними фінансами.

Список використаних джерел

1. Василенко, Л. І. Місцеві фінанси та фінансова незалежність [Текст] / Л. І. Василенко, П. С. Бабич // Фінанси України. – 2008. – №8. – С.112-117.

2. Все про бухгалтерський облік [Текст]. – 2013. – № 8.

3. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] : монографія / С. Ф. Голов. – К. : ЦУЛ, 2007. – 522 с.

4. Левицька, С. О. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в держаному секторі [Текст] / С. О. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 6.

5. Лінник, В. Г. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах [Текст] : Навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2003. – 380 с.

6. Панкевич, Л. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : [Текст] навч. посібник / Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, Р. С. Бойко, Л. М. Лучечко. – Львів

: «Аверс», 2012 – 316 с.

7. Фінанси. Бюджетна система України [Текст] / С. О. Булгакова, Л. І. Василенко, Л. В. Єрмоленко, В. Т. Александров, С. М. Недбаєва. – Київ : НВП «АВТ», 2014. – Том 1.

8. Шара, Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях [Текст] / Є. Ю. Шара, О. М. Андрієнко, Л. І. Жидеєва. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

Іванова Ірина
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доцент Стендер С.В.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

У бухгалтерському обліку одним із елементів господарських засобів є засоби у сфері обігу, складовою частиною яких є грошові кошти. Облік грошових коштів ведеться у кожному підприємстві, ефективне функціонування якого залежить від правильної організації їх обліку.

Облік грошових коштів необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних послідовних, організаційних, розрахункових операцій і процедур формування інформації щодо дебіторської та кредиторської заборгованості, розрахунків з оплати праці, з підзвітними особами, за податками й зборами, а також внесками до статутного капіталу. Таким чином дана тема є актуальною.

Результативна діяльність підприємства зумовлена багатьма чинниками, проте найважливішим є постійність операційного циклу підприємства. В свою чергу, важливою частиною операційного циклу є фінансовий цикл, який починається з моменту отримання грошових коштів за реалізацію своїх товарів чи послуг і триває до етапу їх використання на різноманітні цілі. Зниження тривалості фінансового циклу може привести до зниження ліквідності підприємства, а у випадку різноманітних затримок – навіть і до банкрутства підприємства. Облік має вестись відповідно до останніх змін у законодавстві й у відповідності до специфіки діяльності підприємства.

Крім того, варто зазначити, що різні підприємства використовують різні послуги банків. Всі розрахунки підприємства із зовнішніми контрагентами та державними органами здійснюються у безготівковій формі. Тому, бухгалтер щодня власноруч відвозить платіжні доручення у банк, що займає майже по 2

години щодня. Крім того, щоб дізнатися про стан рахунку, бухгалтеру необхідно дзвонити в банк, що також є не дуже зручним. Виплата заробітної плати на підприємстві та розрахунки з підзвітними особами здійснюються через касу підприємства. А в зв'язку з тим, що покупці розраховуються з підприємством лише у безготівковій формі, бухгалтеру-касиру потрібно часто знімати з поточного рахунку гроші для господарських потреб та виплати заробітної плати. У зв'язку з цим керівництву підприємства потрібно майже щодня забезпечувати бухгалтера-касира транспортним засобом для доставки грошових коштів у касу підприємства. Така процедура також займає багато часу як для самого бухгалтера, так і для особи, що її супроводжує. Крім того, транспортний засіб потребує додаткових витрат на заправку. Таким чином, з ціллю вдосконалення організації обліку грошових коштів на підприємстві запропоновано використовувати систему «Клієнт-Банк». Послуги з використанням системи «Клієнт-Банк» банки надають вже протягом 8 років. По оцінці самих банкірів, за цей час на таку систему перейшло вже близько 80 % клієнтів. Тому для підприємства вигідно мати систему «Клієн-Банк», адже вона заощадить витрати підприємства, час бухгалтера, а також вона дуже зручна для використання.

Іншим напрямком удосконалення організації обліку грошових коштів пропонується введення зарплатного проекту на підприємстві [3, с. 172]. Зарплатний проект представляє собою згоду між банком й підприємством про виплату заробітної плати, премій та інших платежів співробітникам підприємства на картки. Документальне оформлення банків з обов'язковою оплатою банківських послуг за рахунок роботодавців (ч. 4 ст. 24 Закону України «Про оплату праці»). Але потрібна особиста згода працівника, у вигляді його письмової заяви. Далі видається наказ про впровадження зарплатного проекту, який підписує керівник підприємства. До наказу слід прикласти список працівників, які згодні отримувати заробітну плату таким чином. Підприємство для здійснення деяких видів виплат (заробітної плати, пенсій, соціальної допомоги и т.д.) має право відкрити поточні рахунки фізичним особам, склавши з банком договір про відкриття поточних рахунків на користь фізичних осіб згідно п. 6 Інструкції «Про порядок відкриття, використання й закриття рахунків у національній та іноземній валютах» і зарахувати заробітну плату на платіжні картки [6]. Вже після з'ясування організаційних питань, працівник банку перераховує потрібні суми грошових коштів на картки працівників підприємства. Згідно КЗпП при кожному перерахуванні грошових коштів на картку роботодавець зобов'язаний повідомляти свого працівника про загальну суму заробітної плати, розмірі утримань й підставах їх проведень, а також суму заробітної плати до виплати. Така процедура здійснюється шляхом надання працівнику розрахункового листа. У разі зміни будь-яких даних про співробітника (наприклад, фамілії), його відмова від користування карткою, а також звільнення співробітника підприємство повинно повідомити банк-емітента. Завдяки особистих електронних платіжних карток можна не тільки розраховуватись з працівниками по оплаті праці, але й видавати аванси для відрядження згідно п. 5 Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [4].

Запропоновані заходи полегшать роботу бухгалтера та зекономлять його час, дозволять оптимізувати документообіг та удосконалити облікові роботи на підприємстві, значно зменшать витрати, пов'язані з транспортуванням, зберіганням готівки та утриманням каси, зникне необхідність використання касового апарату, його обслуговування, складання та надання звітності, удосконалить аналітичний облік з метою отримання детальної інформації щодо операцій з грошовими коштами та допоможуть виявити помилки у бухгалтерському та податковому обліку з грошовими коштами, і як наслідок посилить відповідальність серед працівників та дає можливість попередити фінансові санкцій з боку податкових органів. Але необхідно відмітити, що необхідність у касах залишиться, хоча і в невеликих обсягах.

Список використаних джерел

1. Нижник, Т. Платежные карточки: на страже интересов предприятия [Текст] / Т. Нижник // Всё о бухгалтерском учёте. – 2014. – № 42-43. – С. 17-19.

2. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордоном. – Затв. Наказом № 59 від 13.03.1998 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/.

3. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. [Текст] : Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Н.М. Ткаченко. – [6-те вид.]. – Київ : А.С.К., 2010. – 784 с.

4. Інструкція № 135 «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті». – Затв. 29.03.01 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/z037704.

5. Закон України «Про платіжні системи та перекази коштів в Україні» [Електронний ресурс] : станом на 05.06.01 р. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14.

6. Інструкція № 492 «Про порядок відкриття, використання й закриття рахунків у національній та іноземній валютах». Затв. 12.11.03 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03.

Кондрюк Леся
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ ЗМІН НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ФУНКЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В умовах поглиблення глобальної монополії на капітали все частіше постає питання регульованої ринкової економіки, що особливо гостро постає для сучасної України. Для ефективного виконання своїх функції держава Україна має здійснити цілий ряд заходів спрямованих на покращення соціальної політики шляхом подолання корупції та утвердження прав громадян через виконання комплексу нормативно-правових актів.

Особливо важливого значення набуває прийняття та ефективний контроль за дотриманням нормативно-правових актів у сфері виробництва, адже від останнього залежить дохідна частина бюджету та стимулювання до розвитку різних форм господарювання.

Виконуючи інформаційну та контрольну функцію система бухгалтерського обліку дає змогу приймати виважені управлінські рішення всіма суб'єктами економічних відносин в Україні. Дотримання законодавства працівниками бухгалтерських служб виступає запорукою реалізації ефективної фіскальної та соціальної політики держави. Стимулюючим фактором для цього виступає контроль зі сторони фіскальної та інших контролюючих органів за умови відсутності корупційної складової. З іншої сторони, податкове навантаження на суб'єктів господарювання має зберегти прибутки у розмірах здатних проводити розширене відтворення.

Соціальна функція обліку, яку нами в попередніх публікаціях окреслено як свідоме і відповідальне відношення працівників бухгалтерського обліку до якості обліково-аналітичної інформації, може бути реалізована за умови такої ж бюджетної політики чиновниками вищого рангу України [1]. Опитування суб'єктів бізнесу показало, що більшість готова сплачувати повною мірою податки з прозорим ведення обліку та подання звітності за умови справедливого подальшого використання з бюджету коштів на соціальні та інші потреби держави, а не на збагачення окремих чиновників.

У попередніх статтях нами було розкрито сутність регулятивної функції бухгалтерського обліку.

Кірейцев Г. Г. свого часу не лише обґрунтував доцільність, але й вказав на доцільність розподілу регулятивної функції на контрольно-регулятивну та розподільчо-регулятивну. Контрольно-регулятивна функція розкривається „в процесі виконання попереднього і поточного контролю на початковій стадії оформлення господарських операцій, тобто в ході спостереження, вимірювання та їх документування. Цей напрям реалізації функції полягає в контрольно-регулюючих діях працівників обліку при документальному оформленні

господарських операцій і виконанні права другого підпису на бухгалтерських документах. Воно характеризується санкціонуванням (дозволом чи призупиненням) господарської операції" [2, с. 67-69].

І дійсно, працівник бухгалтерської служби на стадії оформлення господарських операцій аналізує її вплив на формування цілого ряду економічних показників, що дозволяє контролювати стан системи обліку. Як правило, вплив кожної з господарських операцій на систему показників бачить саме головний бухгалтер, який і наділений (у переважній більшості) правом підпису документів.

Кірейцев Г. Г. також розкриває зміст розподільчо-регулятивної функції бухгалтерського обліку і вважає, що її прояв обумовлений розподільчою функцією фінансів у результаті відображення витрат господарських засобів в системі бухгалтерських рахунків [2, с. 67-69].

При цьому автором в монографії 1992 року влучно відмічено прояви регулятивно-розподільчої функції в соціалістичному та капіталістичному господарстві.

У соціалістичному господарстві використовувались стабільні ціни реалізації, що потребувало згладжування в суміжних звітних періодах величини витрат. Собівартість продукції коливалась на кожному підприємстві з причин нерівномірного витрачання господарських засобів, розбіжністю моменту фіксування витрат на виробництво з моментом реального дійсного виробничого споживання засобів. Іншого змісту, на думку автора, має регулювання сум витрат виробництва і прибутку з допомогою механізму обліку в капіталістичному господарстві, де бухгалтер виступає ключовою фігурою і вказує управляючим, що вони можуть робити і як саме. Найбільш поширеними прийомами облікового регулювання об'єктів в капіталістичному господарстві є використання різноманітних методів оцінки господарських засобів (за цінами першого придбання чи за поточними цінами) і завищення витрат по амортизації, випереджаючої як фізичний, так і моральний знос. Тому сутність цієї функції полягає в тому, що з допомогою методів обліку відбувається процес регулювання наступних об'єктів обліку та статей балансу: прибутку, матеріалів, дебіторської заборгованості, амортизації і т. п. На думку Кірейцева Г. Г., це випробуваний засіб приховування прибутку, свідомого підтасування відображуваних економічних процесів і збереження тим самим комерційної таємниці [2, с. 67-69].

Отож, зміст регулятивної функції обліку полягає в контрольно-регулюючих діях працівників обліку при документальному оформленні господарських операцій шляхом санкціонування (дозволом чи призупиненням) господарської операції, а також у використанні різноманітних методів оцінки господарських засобів в системі обліку [3].

Гончаренко І. М. зазначає, що усі чинники інституційного середовища, через які здійснюється державне регулювання організації бухгалтерського обліку, можна об'єднати у такі групи: правові; економічні; політичні; соціальні; зовнішньоекономічні, екологічні. Кожна з цих груп чинників істотно впливає на ефективність механізму державного регулювання організації бухгалтерського

обліку та можливості держави впливати на дієвість і ефективність ведення обліку на підприємствах [4].

Погоджуємось із автором, що інституційне середовище впливає на організацію бухгалтерського обліку через свої функції: регулюючу, інформаційну, контролюючу. Регулююча функція полягає в забезпеченні сталого та безпечного функціонування підприємств і передбачає розроблення та видання нормативно-правових актів, що регулюють діяльність підприємств, встановлення вимог і обмежень щодо їх діяльності та надання їм рекомендацій. Інформаційна функція полягає у наданні інформації фізичним та юридичним особам доступу до результатів діяльності підприємств. Користувачі фінансової звітності підприємства можуть отримати інформацію про порядок відображення господарських операцій в обліку, про застосовувані регістри обліку та форми звітності. Контролююча функція полягає у проведенні перевірок контролюючими органами дотримання законодавства та нормативних документів [4]. Відповідних змін зазнають і функції підсистеми бухгалтерського обліку.

Отож, прослідковується взаємний вплив змін нормативно-правового регулювання і ведення бухгалтерського обліку суб'єктами господарювання в Україні, що є предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Кондрюк, Л. В. Соціальна функція обліку [Текст] / Л. В. Кондрюк // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. –2011. – Вип. 28. – Частина ІІ. – 228с.

2. Кірейцев, Г. Г. Функції обліку в системі управління сільськогосподарським виробництвом [Текст] / Г. Г. Кірейцев. – К. : УСГА, 1992. – 240 с.

3. Кондрюк, Л. В. Сутність регулятивної функції обліку в сучасній системі управління [Текст] / Л. В. Кондрюк // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2008. – Вип. № 16. – Том 1. – 484 с.

4. Гончаренко, І. М. Вплив інституційного середовища на організацію бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / І. М. Гончаренко // Вісник Чернігівського державного-технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2013. – № 3. – С.-52-60. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2013_3_9

Кордоба Роман
слухач магістратури
Должанський Андрій
к.е.н., доцент
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Зростання ефективності керівництва діяльністю підприємств торгівлі неможливе без удосконалення системи управління доходами. В свою чергу, організація обліку та контролю у підприємствах торгівлі є також передумовою здійснення оподаткування їх діяльності. При цьому доцільно організувати облік таким чином, щоб облікова аналітична інформація щодо доходів могла бути отримана в будь-який час, за будь якими напрямками управління продажем товарів.

В ході проведеного дослідження вітчизняних вчених та нормативно-правової бази з питання обліку та контролю реалізації товарів у торгівлі, можна прийти до висновку, що існуючі пропозиції за даною ділянкою обліку потребують подальшого вдосконалення. Вважаємо, що невирішеними залишаються проблеми належного аналітичного забезпечення управління для прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, доходи діяльності поділяються на окремі види [1, 2].

Так, зокрема, П(С)БО 15 «Дохід» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. При цьому, система класифікації доходів для потреб бухгалтерського обліку за П(С)БО 15 досить обмежена, оскільки тісно пов'язана з класифікацією витрат і призначена переважно для потреб складання фінансової звітності [3].

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів і вирахування із цих доходів використовують рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності». Синтетичний облік доходу від реалізації товарів ведуть на відокремленому рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для пооб'єктного обліку за окремими групами. Для цього відкривають субрахунки 702 «Дохід від реалізації товарів».

Торгові підприємства можуть надавати послуги, які за їх призначенням можна розділити на три групи:

- послуги виробництву (інформація про попит, реалізація вироблених товарів, їх зберігання і транспортування до місць споживання та ін.);
- послуги іншим галузям народного господарства (продаж установам, закладам, організаціям і підприємствам продовольчих товарів для обслуговування ними окремих контингентів населення і непродовольчих товарів для їх поточних

господарських потреб);

- послуги безпосередньо покупцям.

Крім того, торгові підприємства реалізують продовольчі та промислові товари.

Оскільки підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього та нижчих порядків, з метою деталізації інформації вважаємо, що доцільно ввести до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» рахунки третього порядку – субрахунки та аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Так, зокрема до синтетичного рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» запропоновані наступні субрахунки:

7021 «Дохід від реалізації товарів промислових товарів»;

7022 «Дохід від реалізації товарів продовольчих товарів».

Пропонуємо на субрахунку 7021 «Дохід від реалізації товарів промислових товарів», застосовувати наступні аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку:

70211 «Дохід від реалізації промислових товарів за готівку»;

70212 «Дохід від реалізації промислових товарів по перерахунку»;

70213 «Дохід від реалізації промислових товарів за дисконтними картками»;

70214 «Дохід від реалізації промислових товарів зі знижками»;

70215 «Дохід від реалізації промислових товарів у період розпродажу»;

70216 «Дохід від реалізації промислових товарів через інтернет-магазин»;

70217 «Дохід від реалізації промислових товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу».

А на субрахунку 7022 «Дохід від реалізації товарів продовольчих товарів», в свою чергу, аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку матимуть наступну структуру:

70211 «Дохід від реалізації продовольчих товарів за готівку»;

70212 «Дохід від реалізації продовольчих товарів по перерахунку»;

70213 «Дохід від реалізації продовольчих товарів за дисконтними картками»;

70214 «Дохід від реалізації продовольчих товарів зі знижками»;

70215 «Дохід від реалізації продовольчих товарів у період розпродажу»;

70216 «Дохід від реалізації продовольчих товарів через інтернет-магазин»;

70217 «Дохід від реалізації продовольчих товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу».

На нашу думку, за допомогою розроблених рівнів аналітичного обліку з'являється можливість виділити з усього доходу торговельного підприємства дохід від реалізації товарів за різними методами групами товарів (промислові, продовольчі) та проводити поглиблений аналіз основних напрямів продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємства.

Вважаємо, необхідно організувати облік на торговельних підприємствах з подальшим формуванням обліково-аналітичної інформації щодо доходів, яка

могла б бути отримана в будь-який час, за всіма групами товарних запасів.

Список використаних джерел

1. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 N 318 [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

2. Інструкція про застосування Плану рахунків фінансового обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main. cgi?nreg= z0893-99.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 N 318 [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99

Лешун Марія
слухач магістратури
Науковий керівник: д.е.н., доцент Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ХЛІБОПЕКАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Хлібопекарська промисловість України – одна із стратегічних галузей економіки, покликана забезпечувати стійке постачання якісними хлібобулочними виробами. Ефективність розвитку галузі характеризує виробничі відносини з приводу максимального задоволення суспільних потреб у хлібобулочних виробах за умови економії живої та уречевленої праці при їх виробництві та відбиває кінцеву результативність виробництва хлібобулочних виробів згідно із суспільними потребами у кількісному та якісному виразі [5].

В умовах самофінансування основним завданням для підприємств стає отримання прибутку, в розмірі, достатньому для виробничого процесу. У контексті матеріаломісткості виробництва хлібобулочних виробів та з метою підвищення ефективності і конкурентоспроможності діяльності підприємств хлібопекарської галузі, доцільним є дослідження їх особливостей, вивчення їх впливу на особливості обліку та визначення напрямів удосконалення обліку витрат на виробництво хлібобулочних виробів. Основною умовою збільшення прибутку

підприємства є зниження витрат на виробництво та збут продукції, особливо трудових і матеріальних витрат. Вирішення цієї проблеми дозволить хлібопекарським підприємствам вийти на новий рівень управління виробництвом [1].

Підприємства змушені працювати у стратегічних господарських зонах, що характеризуються підвищеним ризиком внаслідок недостатньо глибокого знання критичних для виживання підприємства факторів зовнішнього середовища: поведінка споживачів, позиції конкурентів, правильного вибору партнерів, створення конкурентоспроможного асортименту товарів і послуг з урахуванням інтересів споживачів.

Діяльність підприємства завжди пов'язана з певними витратами матеріальних, трудових, інформаційних, грошових та інших ресурсів на виготовлення, зберігання, транспортування, сортування, пакування, фасування та реалізацію товарів. Сукупність цих витрат і складає поточні витрати підприємства.

Поточні витрати підприємства – це грошове відбиття витрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять спожиту частину матеріальних, нематеріальних трудових та фінансових ресурсів [3].

Витрати, пов'язані з виробництвом продукції хлібопекарської промисловості групуються за статями калькуляції, а саме:

- сировина і матеріали;
- паливо й електроенергія на технологічні цілі;
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальні заходи;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут.

Однак, кожне підприємство у складі виробничої собівартості може встановлювати власний перелік статей.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» здійснюють поділ витрат на постійні та змінні. До постійних витрат у цій галузі відносять витрати на електроенергію і пальне на технологічні цілі, які не залежать від обсягу продукції, оскільки час випікання і температура залишаються незмінними за будь-якого завантаження печі. До складу матеріальних витрат входить вартість витраченого на випічку борошна, допоміжних матеріалів, робіт і послуг виробничого характеру сторонніми підприємствами.

Повна собівартість формується шляхом включення до перерахованих статей суми витрат на збут. Склад і найменування деяких статей витрат не співпадають з рекомендованими П(С)БО. Дослідження частки кожної із статей в загальній сумі витрат на виробництво хлібобулочних виробів, дозволяє внести пропозиції відображати витрати на упаковку у складі витрат на збут, а не окремою статтею.

Для обліку загальновиробничих витрат призначений рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». При цьому на підприємствах можливо відкрити субрахунки: 911 «Загальновиробничі витрати основного виробництва; 912 «Загальновиробничі витрати допоміжного виробництва», а також субрахунки, що забезпечують іншу аналітику залежно від специфіки виробництва, особливостей формування виробничої собівартості продукції. На багатьох підприємствах кореспонденція рахунків формується автоматизовано у програмному продукті 1С Підприємство. Регістр синтетичного обліку по рахунку 23 «Виробництво» можна роздрукувати у вигляді оборотів по рахунку, аналізу рахунку і картки рахунку залежно від інформаційних потреб. До складу виробничої собівартості можуть бути віднесені не всі витрати, що обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», а лише змінні і частина постійних, залежно від співвідношення фактичного випуску продукції і нормальної виробничої потужності, а залишок постійних загальновиробничих витрат зараховується до складу собівартості реалізованої продукції. Іншими словами, постійні загальновиробничі витрати повинні щомісячно розподілятися між рахунком 23 «Виробництво» і 90 «Собівартість реалізації» [4].

Специфіка діяльності різних галузей економіки вимагає внесення рекомендаційних уточнень щодо застосування П(С)БО в кожній конкретній галузі діяльності, адже універсального варіанту, здатного забезпечити всі необхідні вимоги досягти неможливо. Виходячи з цього, актуальною проблемою в сучасних умовах виступає уточнення класифікації витрат і калькулювання собівартості хлібопекарської продукції в контексті Національної реформи бухгалтерського обліку, що особливо підкреслюється важливістю даної галузі економіки з точки зору задоволення першочергової потреби людини – потреби в їжі [2].

Вагоме місце у забезпеченні беззбиткової та рентабельної діяльності підприємств займає співвідношення результатів і витрат господарювання.

З огляду на соціальну значущість продукції хлібопекарської промисловості та постійне державне регулювання ціноутворення виникає необхідність у підвищенні ефективності за рахунок зниження витрат. Однак актуальними завданнями є формування стратегії зниження витрат на основі узагальнення світового досвіду стратегічного управління витратами.

Список використаних джерел

1. Горбач, О. Д. Облік виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах України [Електронний ресурс] / О. Д. Горбач // Економічний форум. – 2013. – № 4. – С. 8–12. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecfor_2013_4_4.pdf

2. Зоріна, В. Н. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства [Текст] : Навчальний посібник / В. Н. Зоріна, Г. В. Сеніна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 214 с.

3. Клєцова, Н. В. Вдосконалення управління якістю продукції у хлібопекарських підприємствах [Електронний ресурс] / Н. В. Клєцова, О. В. Ященко – Режим доступу : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_2_3/061–065.pdf

4. Мачуга, Р. Специфіка відображення об'єктів і процесів у бухгалтерському обліку на підприємствах харчової промисловості [Текст] / Р. Мачуга // Соціально–економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть: Тези доповідей V Міжнародної науково–практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. – Тернопіль, 2007. – С. 232–234.

5. Методичні положення та норми продуктивності для хлібопекарського виробництва [Текст] / В. В. Вітвіцький, В. І. Ковальчук, І. С. Ковальчук та ін. – К.: НДІ «Украгропромпродуктивність», 2006. – 328 с.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

Ляшук Віра
студентка
Науковий керівник: к.е.н., доцент Дідоренко Т. В.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ефективний розвиток та економічне зростання підприємства неможливе без постійного удосконалення обліку витрат та системи їх управління.

Процес управління витратами – це складна система, яка для здійснення планування та контролю вимагає оперативної, достовірної та повної інформації. По своїй суті, вона охоплює управління всією діяльністю підприємства. Облік витрат, що являється підсистемою інформаційної системи бухгалтерського обліку в даному випадку виконує інформаційну функцію. Отже, перед користувачами управлінського обліку постає важливе завдання впровадження і пошуку такої системи обліку, суть якої полягала б в синергії чинної системи обліку витрат і доходів та накопиченні інформації для прийняття оперативних управлінських рішень і координації проблем майбутнього розвитку підприємства.

Витрати з економічної точки зору є одним з головних показників діяльності підприємства та, крім того, об'єктом бухгалтерського обліку. Рівень управління витратами істотно впливає як на ефективність функціонування самого підприємства, так і на рівень його конкурентоспроможності.

Важлива роль у виробництві сільськогосподарської продукції відіграє агропромисловий комплекс, це єдиний виробничо-економічний комплекс, яка

вміщує цілий ряд галузей народного господарства, які спеціалізуються на виробництві продовольства [1].

Сучасний агропромисловий комплекс є важливим сектором народного господарства України. У нім зосереджена майже третина основних виробничих фондів, він навантажує непосильною роботою четверту частину населення, яке зайняте в народному господарстві, виробляє понад 20% валового сукупного продукту та третину національного доходу, складає 70% товарообігу. Сільське господарство є одним із основних галузей національної економіки України, на яку припадає близько 20% загального об'єму валового продукту [2].

Ефективне формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах пов'язане з багатьма перешкодами, з якими керівництво стикається під час ведення підприємницької діяльності. Основою економічної інформації в підприємствах є бухгалтерська інформація, яка забезпечує інформаційні потреби внутрішнього і зовнішнього управління. Питання організації бухгалтерського обліку було, є і залишається одним з найскладніших як в теорії, так і на практиці, оскільки є недостатньо дослідженим.

Організація облікової справи може впливати на розвиток і прибутковість підприємства настільки ж сильно, як і будь-яке нововведення в технічному устаткуванні підприємств [3].

Належна організація бухгалтерського обліку і облікової політики на сільськогосподарських підприємствах є передумовою прибуткового функціонування підприємств, а отже, одним з етапів відповідальності створення і забезпечення діяльності підприємств. Бухгалтерська (фінансова) звітність сільськогосподарських підприємств складається за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку з метою донести до зацікавлених осіб інформацію, яка може бути корисною під час ухвалення управлінських рішень [4].

Облік витрат в сільськогосподарському виробництві повинен забезпечувати повне, оперативне та достовірне і повне надходження інформації щодо вартості і кількості отриманої продукції (наданих послуг і виконаних робіт), матеріальних, трудових і грошових витрат на виробництво продукції по підприємству в цілому і окремих його структурних підрозділах (цехах, бригадах, фермах і тому подібне) [5].

Отже, ведення бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах агропромислового комплексу з урахуванням багатьох особливостей ґрунтується на раціональності і правильності організації ведення бухгалтерського обліку. При цьому повинні забезпечуватися своєчасне і правильне документування операцій, контроль за виконанням планів, забезпечення достовірності даних. Також необхідно проводити контроль за збереженням продуктів праці (вирощування тварин і рослин). Окрім цього бухгалтерський облік повинен бути еластичним і мати можливість варіювати при виникненні деяких особливих ситуацій. Для цього слід деталізувати і автоматизувати облік на всіх сільськогосподарських підприємствах і приділяти його веденню значну увагу. Шукати шляхи його вдосконалення і розвитку.

Саме тому дуже важливо правильно організувати ведення бухгалтерського обліку, який дасть можливість об'єктивно оцінювати і аналізувати господарські

процеси, які відбуваються на підприємствах АПК.

Список використаних джерел

1. Андрущенко, Н. С. Суть і значення витрат: історичний аспект [Текст] / Н. С. Андрущенко // Економічна теорія та історія економічної думки. – 2007. – № 5. – с. 3-7.

2. Бутко, С. Д. Цей тлін. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах [Текст] / С. Д. Бутко, М. І. Гурін, С. М. Рогаченко. – Київ : «Урожай». – 1998. – С. 101;

3. Белова, І. М. Теоретичні основи облікової політики [Текст] / І. М. Белова // Науковий журнал Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. – Хмельницький : ХНУ. – 2015. – № 2. – Т. 1 (222). – С. 84-90.

4. Белова, І. М. Теоретичні основи організації управлінського обліку в рослинництві : « Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки» [Текст] / І. М. Белова // Міжнародний збірник наукових праць. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – Випуск 1 (5). – Частина 1. – С. 13-18.

5. Бондур, Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва [Текст] / Т. О. Бондур // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 81-85.

Малахов Валерій
к.е.н., доцент
Григоренко Наталя
студентка
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Харків

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ БАНКУ

Діяльність комерційних банків нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів у формі їх надходження або витрачання, що являється передумовою виникнення грошових потоків. Через це важливого значення набуває поняття «грошовий потік», яке привертає увагу багатьох науковців. Тому необхідним є дослідження і уточнення теоретичних аспектів визначення сутності грошових потоків.

Існує багато різних трактувань поняття «грошові потоки», але немає єдиного

загальноприйнятого визначення. В науковій літературі можна знайти словосполучення «грошовий потік», «грошові потоки» та «рух грошових коштів». Крім того, також використовується для позначення банківських грошових потоків таке широке поняття як «фінансові потоки». Через це ускладняється сприйняття вищеназваних категорій та з'являється необхідність вирішення питання, яке з визначень грошового потоку є більш задовільним для використання.

Дослідимо, як з різних точок зору вчені-економісти трактують дефініцію «грошові потоки». Через наявність великої кількості підходів до визначення «грошового потоку» виникає необхідність деякої систематизації. В ході аналізу економічної літератури з даної проблематики було виявлено, що більшість науковців оперують поняттям «грошовий потік» у більш широкому розумінні. Різноманітність наукових підходів представлені в табл. 1.

Прихильники першого підходу розуміють під грошовими потоками рух надходжень та вибуття грошових коштів в безготівковій та готівковій формах, які повинні бути в обов'язковому порядку документально оформлені.

Таблиця 1

Систематизація наукових підходів до визначення поняття «грошовий потік»

Підходи	Автор	Зміст поняття
I	О.В. Коцюба [1]	цілеспрямований рух надходжень і виплат готівкових і безготівкових коштів, розподілених у часі, та які утворюються унаслідок проведення банківських операцій з обов'язковим документальним оформленням
	М.А. Дерій [2]	налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів
	Є.С. Сергєєва [3]	сукупність надходжень і виплат коштів у готівковій та безготівковій формах унаслідок фінансової діяльності банків, що розподілені у часі та є документально оформленими
II	Л.М. Єріс [4]	безперервний рух усіх грошових надходжень, а також виплат банку за певний період часу
	Д.В. Пірог [5]	не тільки процес руху грошових коштів та їх еквівалентів з певною швидкістю, що розподіляється на зовнішній та внутрішній потік, а й вартісне збільшення по всьому складу активів і зобов'язань банку за певний період часу з врахуванням залишків як на кінець, так і на початок періоду
	З.Н. Василь-ченко [6]	сукупність послідовно розподілених у часі подій, пов'язаних з відокремленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання зобов'язань між економічними агентами
	Г.О. Крамаренко [7]	сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, що генеруються його діяльністю
	Л.О. Птащенко [8]	сукупність розподілених у часі процесів надходження та вибуття грошових коштів, що генеруються суб'єктом господарювання в результаті здійснення його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності

	А.М. Поддєрьогін [9]	сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані з відособленим та логічно завершеним фактором зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями)
	Д.К. Киця [10]	рух грошових коштів та їх еквівалентів відносно банку, поданий у вигляді надходжень і витрат протягом періоду в грошовому вираженні
	В.В. Галасюк [11]	потоки об'єктів економічних відносин протягом визначеного періоду часу, виражені у грошовому еквіваленті
III	Т.П. Середа [12]	внутрішнє джерело стабільності банку, що складається з сукупності надходжень і виплат грошових коштів та проявляється через збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових ресурсів, які обертаються протягом деякого періоду часу

Представники другого підходу визначають грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, що були одержані внаслідок здійснення певної діяльності.

Отже, проаналізувавши існуючі підходи стосовно розуміння визначення «грошовий потік», можна висловити власну думку щодо трактування даного поняття. Грошовий потік – це сукупність розподілених протягом певного періодучасу та зафіксованих документально надходжень і витрат грошових коштів банку в безготівковій та готівковій формах, які утворюються в ході його діяльності.

Список використаних джерел

1. Коцюба, О. В. Конкретизація економічної сутності грошових потоків банків: теоретичний та прикладний аспекти [Текст] / О. В. Коцюба // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 13.– С. 122-128.

2. Дерій, М. Дефініції "грошові кошти" і "грошові потоки" : відмінності та взаємозв'язок [Текст] / М. Дерій // Економічний аналіз. – 2010. – № 6. – С. 60-64.

3. Сергєєва, О. С. Управління грошовими потоками банків [Текст] : автореф. дис. … к.е.н. : спец. : 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. С. Сергєєва. – Одеса, 2015. – 20 с.

4. Єріс, Л. М. Теоретичні засади управління грошовими потоками банку в сучасних умовах розвитку банківського бізнесу [Текст] / Л. М. Єріс // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 1062-1066.

5. Пірог, Д. В. Грошові потоки банку як самостійний об'єкт стратегічного обліку і аналізу [Текст] / Д. В. Пірог // Економіка та держава. – 2011. – № 7. – С. 86-89.

6. Васильченко, З. Н. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку [Текст] / З. Н. Васильченко, Д. В. Пірог // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2010. – № 1. – С. 44-48.

7. Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент: підручник [Текст] / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – К. : ЦНЛ, 2006. – 520 с.

8. Птащенко, Л. О. Управління корпоративними фінансами [Текст] / Л. О. Птащенко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 296 с.

9. Поддєрьогін, А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства [Текст] / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 119-127.

10. Киця, Д. К. Механізм управління грошовими потоками банку [Текст] / Д. К. Киця // Управління розвитком. – 2014. – № 2. – С. 137-141.

11. Галасюк, В. В. О необходимости использования понятия «условный денежный поток» [Текст] / В. В. Галасюк // Фондовый рынок. – 2000. –№ 18. – С. 18-21.

12. Середа, Т. П. Науково-методичні підходи до управління грошовими потоками банку [Текст] / Т. П. Середа // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 3. – С. 125-135.

Матвійчук Людмила
здобувач
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СКЛАДІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Наявні активи сільськогосподарських підприємств є його основною матеріально-технічною базою для здійснення господарської діяльності, а їх обсяг визначається масштабами і характером діяльності суб'єкта. Залежно від функціональної ролі активи в аграрному виробництві до них відносять засоби виробництва й обігу. Через їхнє вартісне вираження в економіці їх поділяють на основні виробничі засоби та оборотні. Окрім цього, важливим залишається питання перенесення такої вартості на вироблену продукції. Все це зумовлює актуальність дослідження методичного забезпечення обліку необоротних активів сільськогосподарських підприємств.

Найпершим і важливим питанням у цьому процесі є формування та визнання необоротних активів у бухгалтерському обліку, що уже було визначено результатами попередніх публікацій. Так, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає, до об'єктів необоротних активів підприємств включають: нематеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції; основні засоби; інвестиційну нерухомість; довгострокові біологічні активи; довгострокові

фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи; інші необоротні активи [1].

Визначальне місце тут відіграють основні засоби, тому організація їх обліку засобів на сільськогосподарських підприємствах повинна забезпечити: узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів; достовірне визначення вартості (оцінки) основних засобів; визначення економічних вигод від використання основних засобів; контроль за наявністю і збереженням основних засобів з моменту придбання і до вибуття із господарства; правильне і своєчасне нарахування зносу; контроль за правильністю та ефективним використанням коштів на реконструкцію, модернізацію [2].

Методичні засади бухгалтерського обліку інформації щодо основних засобів регламентується П(С)БО 7 «Основні засоби», згідно з яким основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [3].

Для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів передбачений рахунок 10 «Основні засоби», до якого застосовують такі субрахунки: 100 «Інвестиційна нерухомість», 101 «Земельні ділянки», 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель», 103 «Будинки та споруди», 104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», 106 «Інструменти, прилади та інвентар», 107 «Тварини», 108 «Багаторічні насадження», 109 «Інші основні засоби» [4].

Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (модернізація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), які призводять до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від його використання, будуть відображатися на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» [4].

Для подальшої раціональної організації обліку основних засобів у складі необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах необхідно забезпечити своєчасне і правильне оформлення первинних документів.

З цією метою Міністерство аграрної політики України наказом затвердило спеціалізовані форми первинних документів з обліку основних засобів сільськогосподарських підприємств, а саме:

– ОЗСГ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»;

– ОЗСГ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих (реконструйованих) модернізованих об'єктів»;

– ОЗСГ-3 «Акт на списання основних засобів»;

– ОЗСГ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»;

- ОЗСГ-5 «Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів»;

– ОЗСГ-6 «Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули»;

– ОЗСГ-7 «Зведена відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів»;

– ОЗСГ-8 «Відомість нарахування амортизації основних засобів за методом, передбаченим податковим законодавством»;

– ОЗСГ-9 «Відомість розподілу витрат з утримання й експлуатації машинно-тракторного парку» [5].

Ці документи подібні до типових форм, але враховують специфіку обліку у сільському господарстві.

Аналітичний облік основних засобів можна вести в інвентарних картках, у Книзі обліку основних засобів, інвентаризаційних описах. На кожний об'єкт відкривають окрему картку, вказують назву та призначення об'єкта, його місцезнаходження, подають коротку характеристику, дані про капітальний ремонт та інші показники. Облік дрібних об'єктів провадять в інвентарних картках групового обліку основних засобів.

Відкриті картки записують в опис, внаслідок чого забезпечується контроль за їх наявністю. В описі для кожної класифікаційної групи основних засобів відводять окремий розділ, у якому для неї виділено серію інвентарних номерів. Кожний розділ шифрують. Це спрощує облік і контроль наявності та руху інвентарних карток і основних засобів.

Усе це в комплексні формує цілісну систему методики бухгалтерського обліку основних засобів на сільськогосподарських підприємствах. Тому своєчасне і чітке виконання завдань, які стоять перед бухгалтерським обліком основних засобів сприятимуть позитивному впливу системи бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарського контролю на ефективність використання всієї сукупності засобів виробництва сільськогосподарських підприємств [2].

Таким чином, до методичних засад ефективної організації обліку основних засобів можна віднести адекватність нормативно-правового регулювання сучасним вимогам, чіткість понятійного детермінізму об’єкту дослідження, дотримання методики відображення інформації про основні засоби, що дозволить ефективно управляти необоротними активами загалом на сільськогосподарському підприємстві.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. (дата звернення 11.12.16). — Назва з екрана.

2. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Панченко Л.Г. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах [Текст]: Підручник / За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 3-тє вид. перероблене і доповнене. – К.: Алерта, 2006. – 878 с.

3. П(С)БО 7 «Основні засоби» №92 від 27.04.2000 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. (дата звернення 11.12.16). — Назва з екрана.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року №291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/ show/z0893-99. (дата звернення 11.12.16). — Назва з екрана.

5. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування Наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.2007 № 701. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/ date_b4/pg_gvnwsz.htm. (дата звернення 11.12.16). — Назва з екрана.

Назаренко Олександр
к.е.н, доцент
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

НОРМАТИВНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ВАРТОСТІ ЗЕМЛІ В БАЛАНСІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення актуальності набирає повне та неупереджене відображення всіх складових, що приймають участь у формуванні фінансового результату діяльності сучасного суб'єкта господарювання, де окремою складовою виступає природний (в тому числі земельний) капітал.

Дане питання знайшло відображення у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Я. Амбросова, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, Г. П. Голубничої, Г. Г. Кірейцева Т. Г. Маренич, С. І. Мельник, В. М. Пархоменка, Я. В. Соколова, В. Г. Швеця, М. М. Шигун та інших.

Концептуальними документами складання фінансової звітності (Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), Система загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку GAAP США, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО Україна) передбачена можливість відображення в балансі підприємства права користування, вартості землі, (в т.ч. сільськогосподарського призначення).

У відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ),

(Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО)) Суб'єкт господарювання повинен класифікувати актив як поточний, якщо:

а) сподівається реалізувати цей актив або має намір продати чи спожити його у своєму нормальному операційному циклі;

б) утримує актив в основному з метою продажу;

в) сподівається реалізувати актив протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; або

г) актив є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів , якщо немає обмежень щодо його використання.

Усі інші активи слід класифікувати як непоточні.

Звіт про фінансовий стан повинен включати, як мінімум, статті, що подають такі суми:

а) основні засоби;

б) інвестиційна нерухомість;

в) нематеріальні активи [1].

Статті основних засобів деталізуються за класами відповідно до МСБО 16. Клас основних засобів - це група активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання. Прикладами окремих класів активів є: земля, земля та будівлі, машини та обладнання, тощо [2].

У системі загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку GAAP США визначено, що розділ активу балансу - основний капітал - включає нерухомість, основні виробничі засоби і устаткування. Основний капітал представляє ті активи, які не призначені для продажу, а постійно використовуються для виробництва продукції, її демонстрації, зберігання, транспортування. Таким чином, ця категорія включає землю, будівлі і споруди, машини і устаткування, господарський інвентар, автомобільний і вантажний транспорт [3].

В Україні Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку визначено,що:

– для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за такими групами: основні засоби; земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; тощо (П(С)БО-7 «Основні засоби») [4];

– інвестиційна нерухомість – власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Операційна нерухомість – власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою використання для виробництва, або постачання товарів чи надання послуг, або ж в адміністративних цілях.

Придбана (створена) інвестиційна нерухомість зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю. Одиницею обліку інвестиційної нерухомості є земельна ділянка, будівля (частина будівлі) або їх поєднання, а також активи, які утворюють з інвестиційною нерухомістю цілісний комплекс і в сукупності

генерують грошові потоки (П(С)БО-32 «Інвестиційна нерухомість») [6];

Бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами: права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо) (П(С)БО-8 «Нематеріальні активи») [5].

На нашу думку слід зазначити, що підходи до визнання, класифікації, відображення вартості землі в балансі підприємств (у складі необоротних активів), в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, за стандартами МСФЗ (МСБО), GAAP, НП(С)БО, мають свої особливості, проте у даних нормативних документах передбачена можливість постановки на облік як вартості самої землі так і права користування нею.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/7047. – Назва з екрану.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/7058. – Назва з екрану.

3. Особливості облікових систем в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit/175-osoblivost-oblkovix-sistem-v-ssha.html. – Назва з екрану.

4. П(С)БО-7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx. – Назва з екрану.

5. П(С)БО-8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/79498. – Назва з екрану

6. П(С)БО-32 «Інвестиційна нерухомість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07. – Назва з екрану

Пасько Олег
к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

КРАУДСОРСИНГ В РЕГУЛЮВАННІ ОБЛІКУ: МАНІФЕСТ, ПРОЦЕДУРИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Успадкувавши систему регулювання обліку ще з часів «розвинутого соціалізму», внісши лише деякі косметичні нововведення у дусі часу, Україна на сьогодні, як вважається, уже більше 15 років як реформує облік (якщо брати точкою відліку 1999 рік).

На сьогодні уже адаптовано МСФЗ шляхом перенесення більшості їх положень у П(С)БО, а пізніше і НП(С)БО, з 2012 року деяким видам компаній навіть законодавчо приписано використання МСФЗ напряму. Однак, дещо важливе залишається поза увагою, а саме той факт, що регулюючи складання фінансової звітності за МСФЗ, система регулювання обліку в Україні іще досі залишається такою, що була призначена для регулювання обліку в умовах командно-адміністративної економіки.

Підхід зверху-вниз без врахування, власне, думки тих, хто щодня повинен використовувати це регулювання, відсутність відкритості при регулювання, кулуарні рішення, які часто є сюрпризом для більшості бухгалтерів і компаній, базування на знаннях чиновників без врахування приватної експертизи не є тим, що відповідало б МСФЗ.

Залишаючи за увагою необхідність введення незалежного регулятора, його структуру, фінансування та інші аспекти, в цьому дописі ми лише зосередимося на одному аспекті, а саме – врахування думки, знань та експертизи якомога більшості кількості людей при регулюванні.

Ми вважаємо, що елітарний підхід на сьогодні уже віджив своє і має поступитися місцем егалітарному – часи, коли купка людей видає приписи величезній кількості інших зацікавлених сторін без врахування їх думки мають відійти в небуття і поступитися місцем системі, де кожна зацікавлена особа має право висловити свою думку (це, щоправда, не є гарантією її врахування), де усі зацікавлені сторони будуть «переживати» регулювання в реальному часі, а не будуть застатими зненацька черговою вимогою.

Краудсорсинг (від англ. *crowd* – натовп, *sourcing* – використання ресурсів) полягає в залученні до ухвалення рішень широкого кола осіб для використання їх знань, досвіду, творчих здібностей. Краудсорсинг широко використовується у світі саме у регулюванні обліку.

Так, Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі РМСБО) видавник МСФЗ, які вимагаються або дозволяються до використання у більше, ніж 120 країнах світу застосовує процес консультацій із усіма зацікавленими сторонами в процесі розробки стандартів. Рада зі стандартів бухгалтерського обліку США, видавник стандартів обліку в США застосовує схожу систему іще із кінця 1970-х

років.

В нас іще існує упередження, що деякі окремі особи можуть бути розумнішими за натовп, однак, як показують численні досліди та експерименти, натовп, як правило, значно розумніший за кожну окрему особу, якщо тільки виконуються певні вимоги.

Так, книга Джеймса Суровіцкі «Мудрість натовпу» (*The Wisdom of Crowds*) просто наповнена прикладами із реального життя, коли натовп розумніший, ніж окремі особи [1]. Однак, щоб дістати мудрий натовп необхідні чотири передумови: 1) різноманітність думок (кожна особа повинна мати деяку особисту інформацію) 2) незалежність (думки людей не визначаються думками людей, що перебувають поряд із ними); 3) децентралізація (люди мають можливість спеціалізуватися та спиратися на місцеві знання); 4) агрегація думок (існує деякий механізм для перетворення приватних суджень в колективні рішення) [1, с.10].

Якщо перенести ці вимоги у сферу регулювання обліку, то механізмом агрегації думок існує належна правова процедура ухвалення стандартів.

Так, належна правова процедура РМСБО передбачає кілька етапів, на яких збираються думки, зауваження, пропозиції усіх зацікавлених сторін. Наприклад, публікація документів для обговорення для складних проектів. РМСБО відводить щонайменше 120 днів для збирання відгуків на документи для обговорення у формі коментарів на проект для обговорення.

Більше того, усі відгуки у формі коментарів розміщують на сайті РМСБО. Також для складаних проектів РМСБО створює консультативну групу.

Іще один момент – усі засідання РМСБО відкриті для публіки у режимі реального часу, або у вигляді фізичної присутності (участь у засідання вільна за умови реєстрації), або у вигляді віртуальної присутності (подкасти засідань вивішуються на сайті, разом із коротким резюме обговорення). Проект самого стандарту так само проходить процедуру консультування у формі коментарів, проведення круглих сторін в усіх географічних регіонах земної кулі (Азія/Океанія, Європа, Північна Америка, Південна Америка, Африка). Пропозиції до проекту стандарту так само збираються протягом тривалого часу.

Таким чином, через таку належну правову процедури створення стандартів відбувається агрегація думок усіх зацікавлених сторін, тобто відбувається регулювання на основі компромісу, а не на основі консенсусу.

Зацікавлені сторони, як правило, представляють усіх їх групи, користувачі, укладачі, регулятори, науковці, аудитори і т.д., що дає різноманітність думок і представляють усіх куточки земної кулі (децентралізація). Такий підхід також дозволяє залучити приватну експертизу, адже експертиза (глибокі спеціалізовані знання) набувається у приватному секторі.

Отже, вважаємо, що елітарний підхід на сьогодні уже віджив своє і має поступитися місцем егалітарному – часи, коли купка людей видає приписи величезній кількості інших зацікавлених сторін без врахування їх думки мають відійти в небуття і поступитися місцем системі, де кожна зацікавлена особа має право висловити свою думку у процесі краудсорсингу.

Список використаних джерел

1. Surowiecki, James (2005) *The Wisdom of Crowds*. New York: Anchor Books.

Плахтій Тетяна
к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Для регулювання якості фінансової звітності на загальнодержавному рівні національні регулятори використовують різні види документів: нормативно-правового регулювання; нормативно-методологічного регулювання; консультативно-методологічного характеру. Найбільш важливу роль в забезпеченні якості облікової інформації на національному рівні відіграють документи нормативно-методологічного регулювання, які визначають методологію і методику ведення бухгалтерського обліку, надаючи суб'єктам ведення обліку чіткі вказівки або набір конкретних варіантів дій.

Виходячи із твердження, що цілі фінансової звітності, як засобу забезпечення інформаційної комунікації між її генераторами (суб'єктами ведення обліку, менеджментом підприємства) та різними групами користувачів, забезпечуються за умови відповідності якісним характеристикам, то одними із найбільш значимих з позиції забезпечення якості фінансової звітності є документи, що визначають зміст, види таких характеристик, а також їх ієрархічні взаємозв'язки.

Значна кількість бухгалтерських даних носять оціночний характер, оскільки залежать від суб'єктивної думки людей, що готують звітність. При цьому виникає загроза навмисної або ненавмисної дезорієнтації користувача, надання інформації, виходячи з якої він не зможе встановити відповідність інтересам економічних рішень.

Щоб цього уникнути, обліково-аналітична інформація, незалежно від того, чи будується вона на основі об'єктивних точних даних або містить певний елемент суб'єктивізму, повинна відповідати певним критеріям, які отримали назву «якісні характеристики» [1, с. 204]. Відповідно, оскільки облікова інформація в процесі її утворення не позбавлена суб'єктивного впливу осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності на підприємстві, виникає проблема її трактування та використання користувачами в процесі прийняття управлінських рішень.

З метою зменшення впливу даної проблеми на ефективність управлінського процесу в обліковій системі запроваджено систему якісних характеристик облікової інформації, які є одним із засобів підтримання належного рівня її якості.

На сьогодні в різних країнах світу відсутній єдиний підхід до порядку законодавчого закріплення якісних характеристик фінансової звітності, що може бути реалізований за допомогою спеціально розробленої Концептуальної основи, окремого облікового стандарту або закону, що регулює питання бухгалтерського обліку і аудиту в окремій країні. В той же час, незалежно від форми регулювання, можна виділити наступні проблемні аспекти в даній сфері, які потребують вирішення:

– обґрунтування особливостей історичного формування і розвитку концепції «якісні характеристики облікової інформації»;

– розмежування ролі та значення принципів бухгалтерського обліку та якісних характеристик облікової інформації в національній системі бухгалтерського обліку;

– розробка системи якісних характеристик облікової інформації в Україні із урахуванням тенденцій концептуалізації, конвергенції і гармонізації зарубіжних облікових систем;

– обґрунтування ролі і механізму функціонування якісних характеристик облікової інформації в процесі забезпечення якості облікової інформації на конкретному підприємстві.

Список використаних джерел

1. Поплаухина, Т. Д. Качество учетно-аналитической информации как научная категорія [Текст] / Т. Д. Поплаухина // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, апрель 2011 г.). Т. І. – М.: РИОР, 2011. – С. 202-205.

Потерейко Вадим
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доцент Борковська В.В.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Одними із найбільш пріоритетних напрямів удосконалення бухгалтерського обліку грошових коштів є перейняття зарубіжного досвіду щодо обліку готівкових та безготівкових розрахунків [3].

Інформація про рух грошових коштів та розрахунків м'ясопереробного підприємства є важливою, оскільки вона надає користувачам фінансових звітів основу для оцінки платоспроможності підприємства. Для економічних рішень, які приймають користувачі, необхідна оцінка фінансового стану підприємства, перспективи нагромадження грошових коштів та їх еквівалентів. Це відбувається незалежно від характеру діяльності підприємства і від того, чи можна розглядати грошові кошти як продукцію підприємства, наприклад, у випадку фінансової установи. Грошові кошти потрібні підприємствам, в основному, з однакових причин, якою різною не була б їх основна діяльність, від котрої одержують прибутки. Підприємствам потрібні грошові кошти для здійснення операцій, погашення зобов'язань і забезпечення доходу інвесторам. Звіт про рух грошових коштів відображає вплив операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємств на стан його грошових коштів за визначений період часу та дозволяє пояснити зміни грошових коштів за цей період.

За зарубіжним досвідом грошові кошти – це не що інше як: грошові кошти в касі підприємства, грошові кошти на поточному рахунку в банку, а також грошові еквіваленти [1]. Грошові еквіваленти були визначені Радою з бухгалтерських стандартів як короткострокові високоліквідні інвестиції, виражені, як правило, цінними паперами. Для того щоб використовувати грошові кошти, підприємство може надати кредит на певну суму іншому підприємству шляхом придбання короткострокового векселя. Грошові еквіваленти не варто ототожнювати з короткостроковими фінансовими вкладеннями, які у Звіті про рух грошових коштів не прирівнюються до грошових коштів та не розглядаються як грошові кошти. Придбання цінних паперів розглядається у Звіті про рух грошових коштів як вибуття грошових коштів, а продаж таких цінних паперів - як надходження грошових коштів. Тому термін «грошові кошти» включає в себе і грошові кошти, і їх еквіваленти.

Основною метою звіту про рух грошових коштів є надання інформації про надходження та вибуття грошових коштів підприємства в продовж звітного періоду. Також важливим є надання інформації про операційну, інвестиційну та фінансову діяльність за звітний період. Інформацію про діяльність підприємства можна отримати з інших звітів, але Звіт про рух грошових коштів узагальнює всю інформацію про діяльність, котра впливає на грошові кошти.

Звіт про рух грошових коштів в зарубіжних країнах використовується керівництвом підприємства, а також зовнішніми користувачами – інвесторами, кредиторами. Керівництво може використовувати цей звіт при розрахунку показників ліквідності підприємства, при визначенні дивідендів, при оцінці впливу на загальний стан підприємства прийнятих рішень про додаткове інвестування в інші підприємства чи про фінансування деяких програм. Іншими словами, керівництву підприємства необхідний звіт для того, щоб визначити, чи буде у підприємства достатня кількість готівкових грошових коштів для погашення короткострокової кредиторської заборгованості, вирішувати питання про збільшення або зменшення розміру виплачуваних дивідендів, прогнозувати інвестиційну та фінансову політику підприємства.

Інвесторам та кредиторам інформація, наведена у Звіті про рух грошових коштів, є дуже корисною при дослідженні підприємства: чи здатне керівництво підприємства здійснювати управління рухом грошових коштів, генерувати достатню кількість грошових коштів на поточних рахунках підприємства для погашення кредиторської заборгованості, для виплати дивідендів, для додаткового фінансування. Крім того, вони використовують цей звіт для того, щоб зрозуміти різницю між чистим прибутком, відображеним у звіті про прибутки та збитки та стан грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів показує ефект від інвестиційної та фінансової діяльності підприємства за звітний період як в грошовому, так і в не грошовому вираженні.

В Україні форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів», коли він використовується разом з іншими фінансовими звітами, також надає інформацію, яка дає користувачам змогу оцінювати зміни в чистих активах підприємства, його фінансовій структурі (в тому числі ліквідність та платоспроможність), а також здатність впливати на суми і період руху грошових коштів з метою пристосування до обставин та можливостей, які постійно змінюються. Інформація про рух грошових коштів дає користувачам змогу розробляти моделі для оцінки та порівняння теперішньої вартості майбутнього руху грошових потоків різних підприємств. Вона підвищує також ступінь зіставності звітності про результати діяльності різних підприємств, оскільки запобігає впливу різних підходів до обліку однакових операцій та подій.

На нашу думку, відсутність інформацію про рух грошових коштів у звітності суб'єктів малого підприємства значно обмежую ефективність управління грошовими потоками виробників м'ясопродукції [2].

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Текст] / [перекл. з англ. ; за ред. С. Ф. Голова]. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2006. – 1272 с.

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

3. Ткаченко, Н. М. Формування фінансової звітності в умовах глобалізації [Текст] / Н. М. Ткаченко // Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2010. – № 29. – С. 348-351.

Семенишена Наталія
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Досліджуючи проблеми обґрунтування розвитку теорії бухгалтерського обліку під впливом доктрин інституційної теорії, опираючись на теорії фізичної економії, концепції сталого розвитку, інших досягнень економічної науки закономірним виникла необхідність розробки на цій основі цілісної системи облікового забезпечення галузі.

Попри те, у нинішній, складний для економіки країни період податкового реформування галузі, питання облікового забезпечення управління аграрним сектором економіки майже не розглядаються. Аналізу причин такого стану і присвячене наше дослідження.

Насамперед, для того, щоб забезпечити розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки, ефективних механізмів її реалізації, включаючи формування методологічних положень запровадження галузевих стандартів бухгалтерського обліку, необхідно сформувати проблеми, притаманні інформаційному забезпеченню управління галуззю, в тому числі обліковими.

До певної міри саме спрощена система оподаткування сприяла занепаду облікової науки. Як зазначають дослідники, «введення спрощеної системи оподаткування в ряді підприємств (фіксований сільськогосподарський податок, єдиний податок), знизило стимулюючу функцію податкового контролю за веденням бухгалтерського обліку та формуванням показників у бухгалтерській звітності. Необґрунтована податкова політика призвела до того, що податковий облік для підприємств набув першочергового значення. Наслідком такої ситуації стає формальне ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності» [1, с. 236].

Ще у 2010 році для поліпшення ведення бухгалтерського обліку у сільському господарстві було розроблено Концепцію [1; 2]. Необхідність її розробки та реалізації зумовлено рядом причин, які і досі не втратили гостроти, а деякі з них

ще й поглибились.

Це проблеми, насамперед, необхідності формування інститутом облікових практик інформації щодо унікального земельного, біологічного та інтелектуального капіталу аграрної галузі України як природного ресурсу планетарного значення, національного багатства та господарського активу інституційних одиниць аграрного сектору.

Завдання серйозне, вимагає скрупульозної безперервної праці, оскільки галузь за багатьма показниками консервативна і по оцінці та переоцінці активів поступається іншим галузям економіки.

Найбільш яскравим прикладом такого стану є стрімко зростаюча рентабельність виробництва, тоді як звітні форми, за якими вона формується та передається у органи статистики – постійно скорочуються та не охоплюють всіх товаровиробників, що є суттєвою проблемою інформаційного забезпечення.

Другою, не менш системною проблемою, тобто такою, від вирішення якої залежить оперативність та ефективність управління, є необхідність посилення системи інформаційного забезпечення органів галузевого управління, що пов'язані із втратою інститутом обліку позицій в галузевій інформаційній системі через законодавче ігнорування впливу галузевого обліку на формування методології обліку та звітності в агропромисловому виробництві; недостатності методологічних та методичних розробок із забезпечення економічної роботи на підприємствах аграрного сектору економіки.

Наразі, навіть оцінка впливу спецрежимів оподаткування на ефективність галузі оцінюється не за даними, що формуються інститутом облікових практик, а за методами фінансових розрахунків та екстраполяцій. Тому цифри, якими оперують МВФ, МАПіП, Державна служба статистики та Державне казначейство незалежні експерти часто разюче розбіжні.

Не відбулось, як очікувалось, затвердження в нормативному порядку методологічних засад і єдиних методик відображення і аналізу економічної інформації; усунення на методологічному та методичному рівнях розбіжностей, які призводять до втрати зіставності інформації про витрати, доходи, собівартість та фінансовий результат у бухгалтерській, податковій та статистичній звітності.

Зрештою, як не дивно, гостро стоїть кадрове питання. Попри велику кількість випускників аграрних вузів, робота на селі не досить приваблива та достатньо оплачувана. Водночас, великі агрохолдинги, на відміну від малого та середнього бізнесу, мають численний та професійно обізнаний штаб облікових працівників, які часто є рівноправними партнерами бізнесу, а тому знають та використовують усі можливості «оптимізації оподаткування».

Наразі, перед наукою бухгалтерського обліку стоїть завдання розробити пропозиції по необхідному корегуванню Концепції розвитку бухгалтерського обліку й звітності в аграрному секторі України, позначити можливі напрямки її вдосконалення. Свого часу це питання гостро було поставлено В. Жуком, реалізованим на основі теоретичних досліджень та визначення проблем облікового забезпечення галузевого управління. Саме тоді було системно розроблено Концепцію розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі

економіки України для побудови дієвого та самодостатнього аграрного сегменту бухгалтерського обліку з огляду його пріоритетності серед функцій управління в умовах глобалізації та потреби України посісти лідируючі позиції на ринках продуктів харчування, біопалива та біоенергетики, що дозволило визнати дану розробку академічною наукою (Президією УААН) [3].

В останні десятиліття серед наукового бомонду панує одностайна позиція щодо необхідності адекватності процесів трансформації бухгалтерського обліку й звітності відповідно до економічної ситуації в країні, що вимагає розробки сучасної облікової парадигми й визначає переосмислення теорії й методології облікової науки. Але цілісної стратегії досі виробити не вдалося, що є об'єктом подальшого наукового пошуку.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк, В. М. Прийняття та шляхи реалізації концепції розвитку системи бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України [Електронний ресурс] / В. М. Гаврилюк. – Режим доступу : irbis–nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

2. Жук, В. М. Здобутки науково–практичної школи з бухгалтерського обліку в сільському господарстві [Текст] / В. М. Жук // Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – Випуск 2(5). – Житомир : ЖДТУ. – 2006. – С.141-154.

3. Розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практика [Текст] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 / В. М. Жук ; наук. конс. М. Я. Дем'яненко ; ННЦ Ін-т аграр. економіки УААН. – К., 2010. – С. 27-33.

4. Семенишена, Н. В. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств [Текст] : автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Н. В. Семенишена ; Нац. наук. центр "Ін–т аграр. економіки". – К. : [б. в.], 2008. – 21 с.

5. Семенишена, Н. В. Бухгалтерський облік як інститут обслуговування інфраструктури аграрного ринку [Текст] // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнародний збірник наукових праць / відпов. ред. Н. В. Семенишена. – Тернопіль : Крок, 2014. – Випуск 2. – С. 104-108.

6. Семенишена, Н. В. Розвиток бухгалтерського обліку в Україні в умовах функціонування інституційного середовища [Текст] // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – № 1. – 2011. – С.146-150.

Семенишена Юлія
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доц. Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТА ЇЇ КОРИСТУВАЧІ : ПРОБЛЕМИ РЕЛЕВАНТНОСТІ

Фінансову звітність визначено П(С)БО 1 як бухгалтерську звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства і результати його діяльності за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Питанням формування звітності приділялась увага багатьох вчених, як-то : С. Ф. Голов, В. М. Жук, Л. М. Кіндрацька, М. С. Пушкар, О. Ю. Редько, П. Я. Хомин, Н. В. Семенишена та ін. Праці науковців відрізняються значимістю розглянутих проблем і узагальнень, у більшості автори зосереджують увагу на методичних аспектах складання фінансової звітності. Однак досі існують принципові проблеми, зокрема позиціонування звітності в системі інформаційного забезпечення всіх суб'єктів ринкових відносин (стейкхолдерів).

Інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності: Звіт про фінансовий стан, Звіт про сукупний дохід, Звіт про власний капітал; Звіт про рух грошових коштів та Примітки до звітів.

Коло інформаційних потреб користувачів звітності надзвичайно широке, тому остання покликана задовольняти лише спільні інтереси, які зводяться до оцінки майнового положення фірм й ефективності їх діяльності.

Класифікувати інтереси користувачів по відношенню до змісту показників бухгалтерської звітності можна за багаточисельним набором ознак. Однак, як показують дослідження (насамперед багаточисельні опитування різних груп), існують моменти, коли інтереси користувачів переплітаються. Так, значна частина їх зорієнтована насамперед на одержання такої інформації, що дає можливість мати оцінку фінансовому стану підприємства, можливого банкрутства, фінансового ризику, виконання зобов'язань перед бюджетом [2].

Найбільш сталі споживачі такої інформації - власники підприємства, потенційні інвестори, комерційні партнери (постачальники та покупці) банки, кредитори, податкові служби, біржі, арбітраж. Отже, прояв основних інтересів користувачів бухгалтерської звітності, на основі яких приймаються рішення, можна представити таким чином (рис.1).

Документація, яка ведеться підприємством, містить масу деталізованої інформації. З цієї маси деталей бухгалтер повинен відібрати та об'єднати необхідні дані у форми звітів, ознайомившись з якими керівництво зможе дізнатися про справжній стан речей з метою розробки або зміни політики і контролю фактичної діяльності у відповідності зі встановленою політикою.

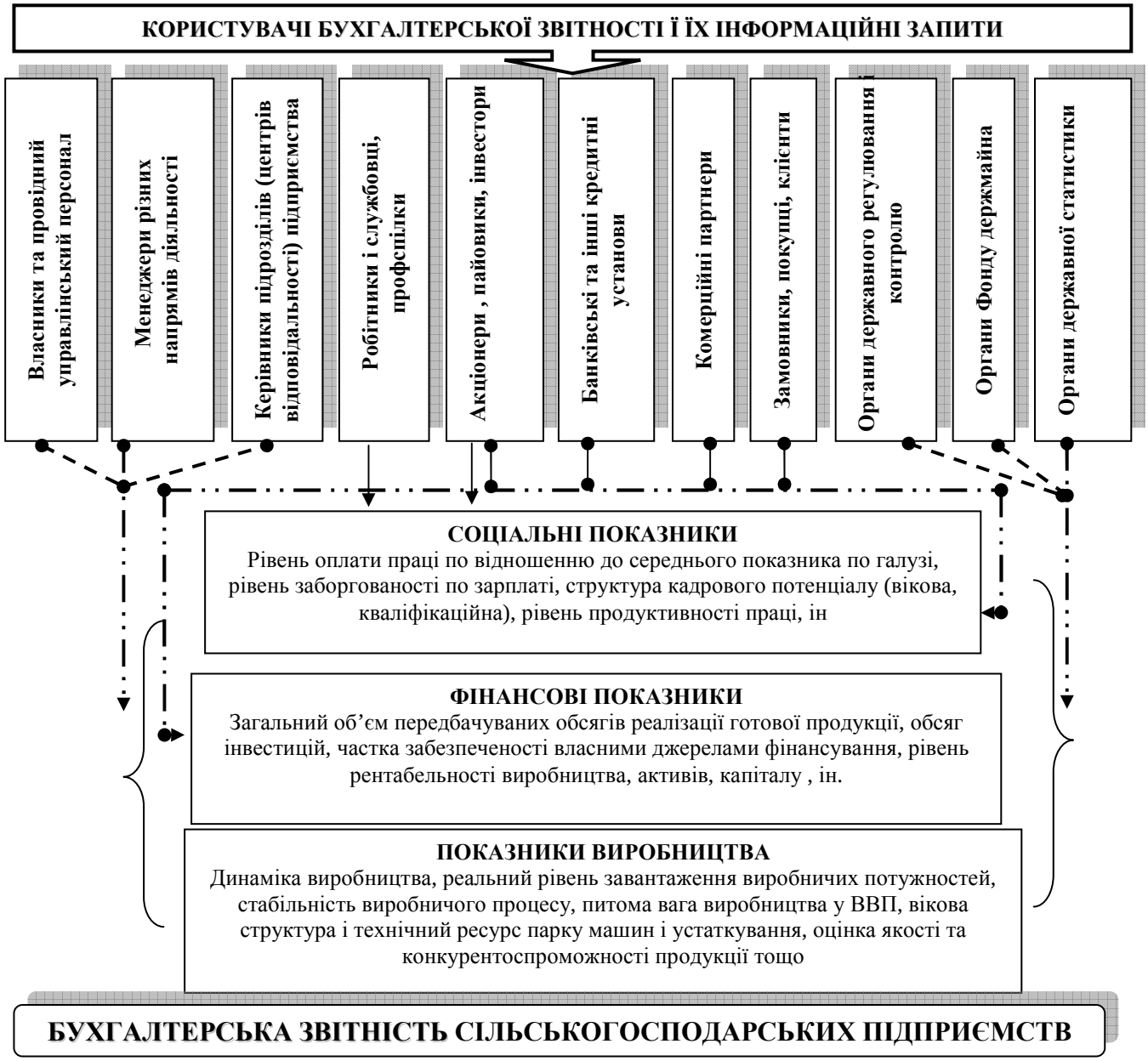

Рис. 1. Звітність як інформаційна база та інформаційні очікування користувачів для прийняття рішень [2]

Система ведення документації повинна встановлюватися для того, щоб забезпечити надходження необхідної інформації з бухгалтерських записів у звіти. Чітка система звітів базується на чіткій системі ведення документації.

Для того щоб **фінансова звітність була зрозумілою користувачам,** вона *повинна містити дані про:*

– *підприємство* (назву, організаційно-правову форму, місцезнаходження, короткий опис діяльності; назва органу управління, якому підпорядковується підприємство, або назва його материнської (холдингової) компанії та ін.);

– *дату звітності або звітного періоду.* Якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, передбаченого Положенням (стандартом),

то причини і наслідки цього повинні бути розкриті у примітках до фінансової звітності;

– *валюту звітності й одиницю виміру.* Якщо валюта звітності відрізняється від валюти, в якій ведеться бухгалтерський облік, то підприємство повинно розкрити причини цього і методи, які були використані для переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу;

– *облікову політику підприємства і її зміни (тобто принципів оцінки статей звітності, методів обліку щодо окремих статей звітності);*

– *іншу* інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Готуючи фінансову звітність, необхідно також дотримуватися наступних якісних характеристик:

1. Зрозумілість – доступність для розуміння користувачів, які мають достатні знання в сфері ділового та економічного життя, бухгалтерського обліку.

2. Доречність – вплив на економічні рішення користувачів, оцінку минулих, теперішніх і майбутніх подій, прогнозування результатів діяльності, виправлення помилок у господарській діяльності;

3. Надійність – в представленій у звітності інформації не повинно бути суттєвих помилок;

4. Обачність (обережність в процесі формування суджень, розрахунків);

5. Повнота (інформація не повинна містити пропусків).

Для ефективного читання (аналізу) звітів необхідно уникати проблем, пов'язаних з розумінням слів, символів та інших носіїв фінансової інформації, що використовується при прийнятті рішень інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами.

Список використаних джерел

1. Гандзюк, О. В. Аналіз наукових досліджень із питань формування звітності підприємств [Текст] / Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. – Випуск 17, Частина 1. – С. 123-127.

2. Семенишена, Н. В. Комунікативна та інформаційно–аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Н. В. Семенишена ; Нац. наук. центр "Ін–т аграр. економіки". – К. : [б. в.], 2008. – 21 с.

3. Семенишена, Н. В. Бухгалтерський облік та звітність в системі інформаційного забезпечення менеджменту [Текст] / Н. В. Семенишена // Збірник наукових праць / за ред. М.І. Бахмата. – Кам.-Под. – 2008. – Вип.16, Т.3. – С.497-500.

4. Смірнова, О., Стадник М. Фінансова звітність: історичний аспект розвитку та сучасні орієнтири [Текст] / О. Смірнова, М. Стадник // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : Міжнародний збірник наукових праць. – 2014. – Випуск 2. – С. 116-119.

5. Семенишена, Н. В. Бухгалтерська звітність в системі інформаційного

забезпечення [Текст] / Н. В. Семенишена // Економіка АПК. – 1998. – №12. – С. 35-39.

6. Семенишена, Н. В. Комунікативна та інформаційна функції бухгалтерського обліку та звітності [Текст] / Н. В. Семенишена // Формування ринкової економіки : Зб. наук. праць : спец. вип. Аграрна економічна освіта в розбудові конкурентоспроможного сільського господарства України. – К. : КНЕУ, 2009. – С. 758-766.

Стемковська Ірина
старший викладач
Новоженець Максим
слухач магістратури
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ВИТРАТИ»

Дослідженню сутності категорії «витрати» присвячена низка наукових праць з боку як вітчизняних, так й іноземних авторів. Зокрема, найбільш значний внесок у вивченні даної проблематики здійснили: Н. Л. Скригун, М. Г. Грещак, О. С. Коцюба, А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило, Г. І. Грицай, С. І. Дроб'язко. Однак, незважаючи на значну увагу вчених до даної теми, досі не сформоване єдине унікальне тлумачення поняття «витрати».

При наявності різноманітних дефініцій поняття «витрати», їх можна розділити на дві великі групи – тлумачення витрат із точки зору економічної теорії (управлінський підхід) та з погляду бухгалтерського обліку (бухгалтерський підхід), які значно відрізняються між собою. Систематизація науково-методичних джерел та їх віднесення до одного із зазначених підходів наведено в табл. 1.

Аналіз літературних джерел свідчить про розходження думок щодо трактування поняття «витрати» науковцями. Відповідно до бухгалтерського підходу до витрат відноситься фактично сплачена певна сума грошових коштів, яка була витрачена задля залучення економічних ресурсів з ціллю здійснення підприємницької діяльності. В свою чергу, з точки зору управлінського підходу окрім явних витрат, що враховуються у бухгалтерській звітності, потрібно враховувати ще і неявні (альтернативні) витрати, що допомагає керівництву підприємства приймати ефективні управлінські рішення.

Таблиця 1

Методичні підходи трактування поняття «витрати»

Автор	Трактування поняття
Управлінський підхід	
М.Г. Грещак, О.С. Коцюба [2]	Обсяг використаних ресурсів у грошовому вимірюванні для досягнення певних цілей.
С.А. Котляров [6]	Вартість ресурсів (матеріальних та трудових), які використовуються для виробництва продукції, отримання прибутку чи досягнення іншої мети організації.
Л.А. Сухарева, С.Н. Петренко [10]	Сума видатків, зазнаних підприємством на момент придбання товарів або послуг.
Р. Ентоні [3]	Грошове вимірювання суми видатків, що використовуються з певною метою.
І.А. Бланк [1]	Виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових і інших видів ресурсів на виробництво продукції.
А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило [11]	Вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети.
Бухгалтерський підхід	
П(С)БО 16 «Витрати» [8]	Зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
В.Б. Івашкевич [5]	Відтік або інше використання активів і (або) виникнення кредиторської заборгованості в результаті відвантаження або виробництва товарів, надання послуг або здійснення інших операцій, які є основою діяльності господарюючого суб'єкта.
В.П. Савчук [9]	Зменшення активів або збільшення зобов'язань (пасивів), або поєднання того чи іншого у зв'язку з виробництвом і постачанням товарів у рамках діяльності підприємства.
О.В. Крушельницька [7]	Грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, надання послуг.
З.В. Задорожний [4]	Тільки конкретні витрати ресурсів, тобто зовнішні або явні витрати.

Джерело: Складено автором на основі [1-11].

Як ми бачимо, трактування витрат відповідно до управлінського підходу головним чином направлене на розкриття власне економічного змісту категорії.

Як іноземні так і вітчизняні автори, які представляють дану точку зору, акцентують увагу на грошовому характері витрат та вважають, що вони представляють собою обсяг використаних підприємством ресурсів. При цьому, якщо І. А. Бланк зазначає, що дані ресурси використовуються для виробництва продукції, то більшість інших вчених таких як С. А. Котляров, М. Г. Грещак, О. С. Коцюба, Р. Ентоні стверджують, що вони можуть застосовуватися для досягнення певних визначених для підприємства цілей та мети діяльності.

До того ж, Л. А. Сухарева та С. Н. Петренко відмічають, що витрати здійснюються на момент придбання товарів або послуг, тобто часом виникнення витрат відповідно до управлінського підходу можна назвати момент реального споживання ресурсів, виконаних робіт чи послуг, який супроводжується зазвичай

відтоком коштів із підприємства.

Щодо бухгалтерського підходу, то він більше зосереджений на виявленні економічних наслідків здійснення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають тоді, коли документально оформляється факт зменшення активів або збільшення зобов'язань.

Дана точка зору основується на визначенні витрат відповідно до П(С)БО 16. При цьому, такі вчені як: В. Б. Івашкевич та В. П. Савчук підкреслюють, що зменшення активів або збільшення зобов'язань відбувається у зв'язку з виробництвом і постачанням товарів або наданням послуг, тобто в процесі основної діяльності підприємства.

Різною також є і мета формування витрат у межах двох підходів. З точки зору економічної теорії витрати формуються щодо подання інформації для прийняття управлінських рішень стосовно їхнього планування, аналізу, а також для ціноутворення. Витрати з точки зору бухгалтерського обліку розкривають інформацію про діяльність підприємства, яку можна отримати з фінансової звітності.

Проаналізувавши існуючі погляди щодо визначення сутності витрат, можемо сказати, що на нашу думку, більш доцільно трактувати витрати з точки зору бухгалтерського обліку – як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань внаслідок здійснення господарської діяльності підприємства, які призводять до зменшення власного капіталу. Такий підхід є більш необхідним в практичному застосуванні, він допомагає визначати фактичну суму здійснених витрат за певний період, а отже сприяє більш достовірному їх відображенню та обліку.

Список використаних джерел

1. Бланк, И. А. Словарь-справочник финансового менеджера [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1998. – 19 с.

2. Грещак, М. Г. Управління витратами [Текст]: навчально-методичний посібник / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – К. : КНЕУ, 2006. – 131 с.

3. Ентоні, Р. Учет : ситуации и образцы [Текст] / Р. Ентоні, Дж. Ріс. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 560 с.

4. Задорожний, З. Р. Внутрішньогосподарський облік: методологія та організація [Текст] / З. Р. Задорожний. – Тернопіль, 2007. – 141 с.

5. Івашкевич, В. Б. Организация управленческого учета по центрам ответственности и местам формирования затрат [Текст] / В. Б. Івашкевич // Бухгалтерский учет. – 2013. –№ 5. – С. 15-18.

6. Котляров, С. А. Управление затратами: учебное пособие [Текст] / С. А. Котляров. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.

7. Крушельницька, О. В. Управління витратами [Текст] / О. В. Крушельницька. – Ж. : ЖДТУ, 2005. – 196 с.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 19 січня 2000 р. за № 27/4248 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0027-00.

9. Савчук, В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы санализом деловых ситуаций [Текст] / В. П. Савчук. – К. : Изд. дом «Максимум», 2004. – 600 с.

10.Сухарева, Л. А. Контроллинг – основа управления бизнесом [Текст] / Л. А. Сухарева, С. Н. Петренко. – К. : Ника-центр, 2005. – 208 с.

11.Турило, А. М. Управління витратами підприємства [Текст] : навч. посібник / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.

Стефанович Наталія
старший викладач
Івах Ірина
слухач магістратури
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ АСПЕКТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Важливе місце в економіці кожної країни посідає малий бізнес і вважається найбільш соціально важливою і перспективною формою ведення підприємницької діяльності. Від розвитку підприємств малого бізнесу залежить стабільний економічний розвиток країни в цілому, через його механізм вирішуються проблеми зайнятості, поповнення бюджету, насичення споживчого ринку товарами і послугами. Зростання значення та ролі малого бізнесу в економіці країни дозволяє отримати значний економічний результат від підприємництва та вирішити ряд економічних і соціальних задач.

Аналіз статистичних даних щодо тенденцій розвитку малого підприємництва в Херсонській області свідчить про тенденцію до скорочення їх кількості. Так, в 2015 році в порівнянні з 2014 роком кількість малих підприємств зменшилась на 142, мікропідприємств на 96. Кількість зайнятих в них скоротилась на 2,2 тис. осіб, а обсяги реалізації продукції та прибуток до оподаткування збільшились відповідно на 6857117,9 тис. грн. та 2483711,2 тис. грн. На малих підприємствах зайнято майже 41% працюючого населення Херсонщини, що сприяє зниженню соціальну напруженість на ринку зайнятості.

Дослідженню теоретичних аспектів сутності малого бізнесу, організації обліку діяльності суб'єктів малого бізнесу присвячено низку праць вітчизняних та зарубіжних вчених: Бачинського В.І., Бутинця Ф.Ф., Варналія З.С., Герасимчука

В.І., Гоголь Т.А., Голова С.Ф., Давидова Г.М., Єфименка В.І., Зубілевич С.Я., Кузнецової С. А., Пархоменко В.М., Сопка В.В. та ін.

Чинні нормативно-правові акти, які регламентують ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва, мають багатоваріантність, а звідси виникає проблема вибору ефективної форми організації бухгалтерського обліку та форми подання фінансової звітності.

Метою дослідження є вдосконалення організаційно-методичних аспектів фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.

Фінансова звітність, як набір показників, що характеризують фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів, формується на заключному етапі бухгалтерського обліку. Відповідно до діючого законодавства суб'єкти малого підприємництва (СМП) можуть складати форми фінансової звітності, передбачені П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» або МСФЗ для середніх і малих підприємств. Підприємства, які відповідають кількісним критеріям малого підприємництва, але не відповідають критеріям П(С)БО 25, складають форми фінансової звітності, передбачені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Принципова відмінність цих стандартів – різний склад форм звітності (табл.1).

Таблиця 1

Форми фінансової звітності СМП

Стандарт	Форми фінансової звітності
П(С)БО 25	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
	Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
МСФЗ СМП	Баланс
	Звіт про сукупний дохід
	Звіт про зміни у власному капіталі
	Звіт про рух грошових коштів
	Примітки до фінансових звітів
НП(С)БО 1	Баланс
	Звіт про сукупний дохід
	Звіт про рух грошових коштів
	Звіт про власний капітал
	Примітки до річної фінансової звітності

Особливості діяльності суб'єктів малого підприємництва потребують спрощення організації обліку і фінансової звітності. В Україні цей процес пішов шляхом зниження трудомісткості облікових робіт в частині спрощення механізму реєстрації інформації про господарські операції, які відображаються на рахунках бухгалтерського обліку. В результаті суб'єктам малого підприємництва були запропоновані спрощений план рахунків, проста та спрощена форми бухгалтерського обліку, а при реформуванні податкової системи – спрощений облік доходів і витрат, тільки дві звітні форми – баланс і звіт про фінансові результати у складі фінансового або спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

Основною відмінністю розроблених пакетів фінансової звітності за П(С)БО

25 та НП(С)БО 1 є зниження рівня розкриття та деталізації інформації.

Реального спрощення організації обліку і фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва не відбулося: кількість форм і статей звітності зменшена, а формування інформації про елементи звітності відбувається із застосуванням повного пакету П(С)БО.

В міжнародній практиці спрощення організації обліку відбулось на методологічному рівні шляхом зменшення кількості методів оцінки вибуття активів, амортизації необоротних активів, методів обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат, скорочення області застосування оцінки активів за справедливою вартістю. Спостерігається єдиний підхід до складу форм фінансової звітності суб'єктів господарювання незалежно від розмірів.

Вдосконалення організаційно-методичних основ фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва може відбуватись за двома сценаріями:

1) обов'язковий перехід на МСФЗ для малих і середніх підприємств;

2) розробка національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва, в якому передбачити реальні преференції спрощення обліку і фінансової звітності.

Спрощення організації обліку і фінансової звітності не повинно вплинути на достовірність, корисність, якість звітної інформації та не обмежувати інформаційні потреби різних користувачів.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_063

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13.

3. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000 р. №39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00

Хомин Петро
д.е.н., професор
Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя
м. Тернопіль

ТЕОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ : ФОРМА ЧИ ЗМІСТ?

Філософія вчить, що «суперечливе, діалектичне взаємовідношення форми й змісту є одним із внутрішніх джерел розвитку предметів і явищ» [2, с. 202-203]. З цього погляду слід було би вітати будь-які спроби критичного підходу до оцінки нинішнього стану бухгалтерського обліку, якби не одне але: «Зміст і форма не існують окремо одне від одного. Не буває «голого», не оформленого так або інакше змісту й «чистої» беззмістовної форми» [2, с. 202-203]. Бо саме про це забувають Зоїли, які, вмостившись охляп на облізлому Буцефалі, намагаються вискочити з Прокрустового ложа методології й методики в сподіванні перехитрити згадуване взаємовідношення форми й змісту, наплодивши беззмістовних «монографій», в яких про форму ні гу-гу.

Причому, мабуть, із наміром переконати облікову спільноту в своїх небувалих методологічних досягненнях, наморщивши в глибокій задумі чоло, повторюють демагогічні твердження, що Лука Пачіолі в своєму Трактаті про рахунки й записи не дав теорії бухгалтерського обліку. Ба більше, оволодівши сяк-так манулем[1], намагаються справити враження неабияких лінгвістів-латинознавців, мовляв, у назві цієї праці навіть термін «трактат» не згадується, скромно промовчуючи, що й у книзі Б. Раяна, яку вони вважають підставою для занехаяння бухгалтерського обліку, про стратегічний облік – жодного речення!

Тому це «методологічне» відкриття, як і подібні інші, можна сприймати хіба в ракурсі очікуваного: такі суржикомовні вправляння, не дивлячись на потуги подати їх як методологічні здобутки, справді небувалі, а фра Лука, кажучи словами О. Гуляєва, «поставил столбъ, который не сломить никакимъ проповедникамъ новыхъ системъ. Можно до изнеможения биться у этого столба, а онъ будетъ стоять по прежнему непоколебимо» [1].

Що й спостерігаємо нині, коли, вибачте за навмисну тавтологію, стовписько неошкурених стовпатих підпірок трухлявіє, марно стовпіючи серед свого псевдометодологічного стовпотворіння обіч стовпової дороги, якою йде розвиток бухгалтерського обліку. Позаяк визнати методологічними компіляції з недоладним використанням перекладів іншомовних публікацій, як це сталося зі словосполученнями management чи strategi accounting, або «оригінального» бешамелю в суміші з «логія», якось незручно хоч би перед пам'яттю великих предків, котрі не цуралися, поряд зі змістом, турбуватися про форму: досить пригадати знаменитого французького вченого Е. Дегранжа, форма обліку Журнал-Головна якого дістала назву американської й довгі роки була предметом ностальгії старшого покоління бухгалтерів, змушених переходити на інші,

[1] Мануль – прилад для копіювання.

«соціалістичного» взірця форми.

Теперішні ж симпліфікації (спрощення) призвели до того, що т. зв. теоретики плодять суцільною симплоки – стилістичні фігури-монографії, в яких не тільки початок і закінчення подібні, але й загалом вони викладені таким убогим стилем, ніби автор не чув про синтаксис, не кажучи вже про граматику. Мабуть таки справді кожному графоманові видається, як зауважив С.-Є. Лец, що він наздоганяє геніїв, і вони без будь-яких докорів внутрішнього ego претендують на роль перших «пиїтів» – метатеоретиків, хоча їхня «творчість» полягає в перелицюванні праць інших учених.

Для втілення ж прагнення перейти з гальорки в ложу теоретиків бухгалтерського обліку «вместо этой бесплодной работы следует глубоко вдуматься в те неоспоримые принципы двойного счетоводства, которые написаны на этом столбе и разрабатывать тотъ богатый матерьалъ, который въ нихъ заключается. При таком направлении нашей деятельности, счетная наука займетъ подобающее место среди другихъ отраслей знания»[1]. Інакше його теорію продовжуватимуть наводнювати опуси титулованих компіляторів.

Список використаних джерел

1. Гуляев, А. И. Системы и формы счетоводства [Текст] / А. И. Гуляев. – Спб., 1909 (а).

2. Краткий словарь по философии (издание третье) [Текст] / Под общей ред. И. В. Блауберга и И. К. Пантина. – М. : Политиздат, 1979. – 413 с.

Чикурков Олег
студент
Науковий керівник: к.е.н., доцент Вольська А.О.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу чи надані послуги. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [1].

Згідно з П(С)БО 26 є п'ять видів виплат працівникам, згрупованих за подібними ознаками, а саме: поточні виплати; виплати при звільненні; виплати по закінченні трудової діяльності; виплати інструментами власного капіталу підприємства; інші довгострокові виплати [2].

Забезпечуючи виконання зазначених завдань, бухгалтерський облік оплати праці має великий вплив на трудову дисципліну. Удосконалення організації заробітної плати на підприємствах має будуватися на оптимізації тарифного регулювання заробітної плати, до неї належать: удосконалення тарифної системи шляхом встановлення співвідношень тарифних ставок залежно від рівня кваліфікації робітників; розроблення внутрішньовиробничих тарифних умов оплати праці як чинників підвищення мотивувальної та стимулювальної ролі тарифних систем на підприємствах; удосконалення мотиваційного механізму регулювання міжпосадових окладів, міжкваліфікаційних рівнів оплати праці; обґрунтування вибору найефективніших форм і систем заробітної плати; колективне регулювання заробітної плати [3, с. 130].

Здійснюючи побудову або удосконалення організації обліку оплати праці, підприємства мають підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду

Джерелом коштів на оплату праці на підприємствах є частина доходу та інші кошти, одержані внаслідок їх господарської діяльності.

Мінімальна заробітна плата має важливе значення для українського ринку праці. Низька заробітна плата не сприяє зростанню продуктивності та ефективності праці, обмежує розвиток творчої інтелектуальної праці, веде до деградації економіки, падіння інвестиційної активності. Формування в Україні ринкової системи, створення економіки нового типу та забезпечення на цій основі підвищення рівня життя населення вимагають здійснення ряду заходів щодо системного реформування оплати праці на всіх рівнях [4].

Так, підвищення мінімальної зарплати призводить до збільшення середньої зарплати через:

1. Формальний сектор. Відповідно до законодавства компанії повинні використовувати тарифну сітку при визначенні оплати праці. Використання тарифної сітки великими підприємствами веде до збільшення зарплати всіх працівників, оскільки перший тарифний розряд тарифної сітки потрібно визначати на рівні, не нижчому за мінімальний.

2. Неформальний сектор. В україні існує численний неформальний сектор, який повністю або частково працює в тіні або переводить туди відносини з працівниками.

Підвищення мінімальної зарплати не впливає на першу категорію компаній, але впливає на другу. Так, фірми, які частково сплачують зарплату офіційно, а решту – в конверті, визначають офіційну частину залежно від мінімальної зарплати [5].

Загалом мінімальна зарплата покликана знизити бідність серед працівників. Разом з тим, стрімке підвищення мінімальної заробітної плати може призвести до скорочення передусім некваліфікованих працівників.

Попередній досвід реакції роботодавців в таких випадках свідчить про великий набір інструментів для скорочення видатків на оплату праці: переведення працівників на часткову зайнятість; збільшення частки працівників, які перебувають у неоплачених відпустках; переведення зайнятості в неформальну.

Наразі питання підвищення мінімальної зарплати стосується 2,5-3 млн. працівників, які офіційно отримують менше за мінімальний рівень. Водночас існує ризик росту безробіття на малих підприємствах, які не зможуть підвищити зарплату працівникам, внаслідок чого відбудеться скорочення працівників та закриття бізнесу.

Отже, підвищення продуктивності праці є головним чинником подолання економічного спаду, забезпечення стійкого і потужного економічного зростання та зростання рівня життя населення. Вважаємо, що правильно організований облік оплати праці, а також своєчасний його аналіз дають можливість виявити резерви в підвищенні виплат працівникам.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про оплату праці" [Електронний ресурс]. – 1995. – № 17. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80.

2. Наказ МФУ "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" [Електронний ресурс]. – 28.10.2003. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03.

3. Вольська, А. Організація обліку розрахунків із заробітної плати в Україні [Текст] / А. Вольська, О. Чабан // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1. (м. Камянець-Подільський) / відпов. ред. Н. В. Семенишена. – Тернопіль : Крок, 2014. – 129-131.

4. Линник, О. І. Удосконалення обліку оплати праці як фактор підвищення продуктивності праці [Електронний ресурс] / О. І. Линник, І. А. Матвєєв. – Режим доступу : https://www.kpi.kharkov.-ua/archive/-%D0%-9.pdf.

5. Підвищення мінімальної зарплати: ціна для економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2016 /11/3/609966/.

Чук Володимир
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доцент Борковська В.В.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розробка та прийняття інваріантних управлінських рішень вимагає наявності повного інформаційного забезпечення, яке можливо створити шляхом внесення удосконалень до діючих форм первинних, аналітичних синтетичних регістрів бухгалтерського обліку у відповідності до основних експлуатаційних характеристик, що мають значний вплив на формування інформації й визначення раціональної інтенсивності експлуатації та моменту оновлення сільськогосподарської техніки, що забезпечує по елементний облік часу перебування активної частини основних засобів у господарстві [1].

Отже, таких змін вимагає вся облікова документація. У першу чергу вони повинні охоплювати основний первинний документ "Обліковий лист тракториста-машиніста". Існуючій формі документа, на наш погляд, притаманні наступні недоліки з точки зору охоплення часу використання сільськогосподарської техніки [2]:

1) відсутність групування виконаних сільськогосподарських робіт за набором однорідних ознак;
2) йому не притаманна оперативність так як термін його складання та подальшого використання становить п'ять днів;
3) відсутність ведення обліку робочого часу та простоїв;
4) відсутність обліку пального на переїзди між об'єктами господарства.

Для ліквідації визначених недоліків у діючу форму облікового листа тракториста-машиніста необхідно внести певні зміни, які сприятимуть задоволенню інформаційних потреб управління в розрізі експлуатаційних характеристик сільськогосподарської техніки, які визначають використання робочого часу, обсяг виробітку та витраченого пального в розрізі кожної вирощуваної культури.

Відповідно до вимог "Обліковий лист тракториста-машиніста" складається один раз у п'ять днів. Сюди заносять характеристики робіт, виконаних машинно-тракторним агрегатом за визначений проміжок часу, які часто носять однорідний характер і виконуються по догляду за однією і тією ж сільськогосподарською культурою. У зв'язку з цим на етапі первинного обліку виникає доцільність провести їх групування, що в майбутньому полегшить процес узагальнення даних, а також працю обліковців у зв'язку з відсутністю в більшій частині сільськогосподарських підприємств комп'ютерної техніки.

Важливе значення для забезпечення інформації для прийняття управлінських

рішень має визначення фактичного використання пального та мастильних матеріалів, а також визначення щоденного залишку в баках тракторів, що також дасть можливість посилити контроль за витрачанням пального в процесі виробничої експлуатації сільськогосподарських машин та обладнання. Така потреба виникає в зв'язку зі значними витратами на придбання паливно мастильних матеріалів, які несуть сільськогосподарські підприємства при вирощуванні сільськогосподарських культур.

Для проведення узагальнення даних по експлуатації сільсько-господарської техніки в системі облікових даних управлінського обліку доцільно утворити "Нагромаджувальну експлуатаційну відомість роботи машинно-тракторного парку". Вона відкривається по кожному трактору чи комбайну при його використанні на сільськогосподарських, транспортних та інших видах робіт і заповнюється на підставі облікових листків тракториста –машиніста чи подорожніх листків трактора. При веденні записів необхідно вказати дату виписки та номер облікового чи подорожнього листка, відпрацьовану трактористом кількість годин та кількість простоїв, виконаний обсяг роботи у фізичних гектарах, розмір нарахованої заробітної плати та віднесення її на відповідний об'єкт обліку в рослинництві, витрати пального в кілограмах чи літрах. Усі вказані фізичні параметри порівнюються з нормативно встановленими, і таким чином відображається інтенсивність експлуатації машинно-тракторного парку. Такий документ повинен відкриватися в розрізі кожної наявної одиниці активної частини сільськогосподарської техніки та за результатами місяця узагальнюється по машино-тракторному парку в цілому.

На підставі нагромаджувальних відомостей роботи та експлуатації сільськогосподарської техніки складається виробничий звіт по машино-тракторному парку, в якому нагромаджуються всі витрати з експлуатації машино-тракторного парку, що дає змогу визначати собівартість 1 фізичного гектара обробленої площі. Такі розрахунки виконуються за кілька прийомів: спочатку визначають співвідношення витрат по машинно-тракторному парку на транспортних та польових роботах і сумарної кількості активної експлуатації, при виконанні цих робіт, після чого собівартість однієї години множать на кількість годин, витрачених саме на польових роботах. Розділивши суму витрат на оброблену площу, знайдемо собівартість одного фізичного гектара, яка характеризує реальні витрати машинно-тракторного парку в розрахунку на 1 га обробленої площі [3].

Певних змін потребує також система ведення синтетичного бухгалтерського обліку експлуатації та оновлення машинно-тракторного парку для забезпечення відповідного спектру прийняття управлінських рішень у частині обліку витрат пального та нарахування заробітної плати на роботах механізаторів у рослинництві.

Список використаних джерел

1. Буркун, О. Податковий кодекс: ремонти та поліпшення основних засобів [Текст] / О. Буркун // Актуальні питання Економіки. – 2011. – № 47.

2. Красота, О. Г. Удосконалення первинного обліку експлуатації машинно-тракторного парку [Текст] / О. Г. Буркун // Агро Інком. – 2005. – № 11-12. – С.88-92.

3. Методика определения суммарной выработки тракторов в условных единицах [Текст]. – М.: 1971. – 15с.

СЕКЦІЯ 2
АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

SECTION 2
AUDIT IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Балла Інна
к.е.н., асистент
Вольська Ангелія
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Основним поштовхом для розвитку аудиту в Україні стало прийняття Закону України «Про аудиторську діяльність» в 1993 році. Хоча останні зміни до нього відбулися в 2015 році, проте й сьогодні він залишається не досконалим, що є однією із перешкод розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Цим Законом визначаються правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і він також спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації [1].

Проблемами здійснення аудиторської діяльності в Україні займалися такі науковці, як: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, З. В. Гуцайлюк, В. С. Рудницький, В. Я. Савченко, Б. Ф. Усач та інші.

Сучасними науковцями в галузі аудиту окреслено основні завдання і напрями розвитку аудиторської діяльності з урахуванням тих головних чинників, які впливають на формування професійного аудиту в країні, досліджено питання щодо доцільності впровадження в практику вітчизняних підприємств внутрішнього аудиту, вдосконалення організації та методики проведення аудиторських перевірок та інше [2].

З розвитком аудиторської діяльності значно розширився спектр послуг, які надають аудиторські фірми, що зумовлено розширенням кола інтересів замовників аудиту. Різноманітність послуг аудиторських фірм окреслює нові можливості як перед аудиторськими фірмами, так і перед споживачами аудиторських послуг.

Зауважимо, що аудитори та аудиторські фірми можуть надавати також й інші аудиторські послуги, які пов'язані з їх професійною діяльністю, зокрема, з веденням та відновленням бухгалтерського обліку, у формі консультацій з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, експертизи та оцінки стану фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання [3].

Не дивлячись на те, що сьогодні аудиторська діяльність зазнала певних позитивних змін, все ж таки залишаються певні проблеми, від яких залежать перспективи її подальшого розвитку.

Поруч із зростанням спектру аудиторських послуг, відмічається деяке зниження рівня зацікавленості клієнтів у проведенні добровільного аудиту на їхніх підприємствах. Це пов'язано, насамперед, із зростанням цін на аудиторські послуги. Наступною причиною може служити певний рівень недовіри до якості роботи аудиторів та наданих ними аудиторських висновків.

В результаті спостерігаємо скорочення дрібних аудиторських фірм та зростання довіри до великих аудиторських фірм, які користуються попитом у замовників аудиту та мають позитивний імідж на ринку аудиторських послуг. Великі аудиторські фірми значну увагу приділяють підтримці високого рівня якості виконання аудиторських послуг, дотримуються етичних норм та правил, а також ефективно розподіляють обов'язки між своїми працівниками. Адже висока якість надання аудиторських послуг є однією з умов підтримки довіри суспільства до аудиторської діяльності.

В сучасних умовах постає питання про впровадження якісно нового рівня аудиторських послуг, проте для цього процесу бракує відповідного методичного забезпечення.

Отже, детальніше дослідження існуючих проблем в аудиті та окреслення шляхів удосконалення аудиторської діяльності в Україні дозволить підвищити рівень довіри населення до аудиторських фірм, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності між аудиторськими фірмами, допоможе підвищити рівень та якість надання аудиторських послуг, а також створить сприятливе середовище для ефективного розвитку аудиту.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» із змінами та доповненнями від 22.04.1993 р. № 3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12 (дата звернення 10.12.2016 р.). – Назва з екрана.

2. Калінська, Т. А. Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту [Текст] / Т. А. Калінська // Науково-виробничий журнал Бізнес-Навігатор. – 2010. – № 3 (20). – С. 15-21.

3. Дорош, Н. Розвиток аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграційних процесів [Текст] / Н. Дорош // Економіка. – 2015. - 10 (175). – С. 17-23.

Белова Ірина
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ПРИНЦИПИ АУДИТУ ТА ЙОГО ПОСТУЛАТИ

Американський економіст Дж. К. Робертсон звертає увагу на те, що у професійній сфері існують два етичних аспекти – загальна етика (духовний аспект) і професійна етика (практичний аспект). Маутц і Шараф так визначали загальну та професійну етику: «...Етика поведінки аудиторів та представників будь-якої іншої професії є не більше, ніж вузьке застосування загальних понять етики поведінки, розроблених філософами для всіх людей. Загальна теорія етики є джерелом етичних норм аудиторів» [7, с. 60].

Для врегулювання питань професійної етики аудиторів Міжнародною федерацією бухгалтерів розроблено та прийнято Кодекс етики професійних бухгалтерів (аудиторів) [5, с. 625–690].

Основу методології та організації аудиту визначають його концепції та постулати. Концепції встановлюють основні напрями теорії аудиту і її розвитку, удосконалення. Під постулатом аудиту розуміється певне положення, припущення, твердження, яке приймається без доказів, доки не буде доведено зворотне і використовується для побудови системи стандартів і норм (правил, інструкцій тощо), що регулюють сферу аудиторської діяльності.

Будь-який Кодекс етики насамперед визначає фундаментальні принципи професійної поведінки аудиторів, які «виражають основні догмати професійної поведінки» [11, с. 60]. Якщо принципи визначають певну мету і виражають загальні ідеали, до яких повинні прагнути аудитори, то правила професійної поведінки встановлюють мінімальний рівень прийнятної поведінки. До правил додатково можуть розроблюватись доповнення**,** які їх конкретизують або розширюють, а також етичні стандарти. Аудитори повинні максимально дотримуватись правил і етичних стандартів, а у випадку відхилення від них аргументувати та пояснювати свої дії та рішення.

Загальними принципами аудиторської етики є: 1) незалежність; 2) об'єктивність; 3) компетентність; 4) конфіденційність; 5) чесність; 6) професійна поведінка; 7) професійні норми і технічні стандарти; 8) належна (розумна) ретельність.

Крім фундаментальних принципів професійної етики аудиторів існують загальні принципи аудиту, тобто правила надання аудиторських послуг і виконання аудиторських перевірок, які формуються на основі вимог МСА та ННА. У ННА № 2 «Основні вимоги до аудиту» зазначено, що «основні вимоги, які регулюють аудиторську діяльність поділяються на дві основні групи: етичні та методологічні» [6, с. 12].

До основних методологічних принципів аудиту відношу такі: 1) оцінка значимості та достовірності аудиторських доказів; 2) оцінка надійності систем

бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю; 3) вибір методики і техніки аудиту, його методів і прийомів; 4) визначення критеріїв суттєвості та достовірності; 5) дотримання методики оцінки аудиторського ризику; 6) правила здійснення аудиторської вибірки; 7) застосування критеріїв оцінки аудитором фінансової звітності; 8) аналіз інформації, її узагальнення та формулювання висновків.

Основні принципи організації аудиту є такі:

1) планування; 2) документування; 3) відповідальність за зроблений висновок; 4) взаємодія аудиторів; 5) залучення експертів; 6) повне та об'єктивне інформування клієнтів; 7) контроль якості роботи аудитора; 8) договірні відносини ; 9) взаємодія з клієнтом у процесі перевірки; 10) дотримання принципів професійної етики аудиторів; 11) дотримання послідовності процесу аудиту.

Професор Ф. Ф. Бутинець рекомендує виділяти ще такі: раціональність, науковість, економічність, повнота, дієвість та доцільність [4, с. 77, 84].

У продовження розвитку теорії аудиту Н.І. Дорош запропонувала власний постулат: «Релевантність, надійність і достатність аудиторських свідчень залежать від обсягу перевіреної інформації і від готовності адміністрації підприємства організувати ефективну систему внутрішнього контролю» [2, с. 23]. А дещо пізніше доповнила його ще двома: – професійне дотримання аудиторами загальноприйнятих стандартів аудиту забезпечує належну якість аудиту та однозначне розуміння його результатів користувачами аудиторського висновку; – аудиторські докази мають бути достатніми та компетентними для висловлювання думки щодо достовірності фінансової звітності [3, с. 27].

Незалежність. Цей принцип є одним із основоположних в аудиті. Слід неухильно дотримуватись положень ст. 24 Закону України «Про аудиторську діяльність» та частини *В* Кодексу етики МФБ, у якій наголошується на тому, що «публічно практикуючі професійні бухгалтери повинні бути вільними і виглядати вільними від будь-якої зацікавленості, яка може бути визнана (незалежно від її дійсних наслідків) несумісною з принципами порядності, об'єктивності та незалежності» [5, с. 652].

Принцип об'єктивності покладає на аудитора обов'язок бути безпристрасним, чесним, вільним від конфлікту та особистих інтересів.

Компетентність визначає обов'язковість володіння аудитором достатніми професійними знаннями та навичками, які б давали йому змогу якісно виконувати свою роботу.

Згідно Кодексів професійної етики (міжнародного та національного) професійну компетентність слід поділити на дві фази:

1) досягнення рівня професійної компетентності;

2) підтримання її належного рівня [5, с. 643].

Принцип конфіденційності передбачає нерозголошення аудитором без згоди клієнта інформації, отриманої під час перевірки (за виключенням випадків, передбачених законодавством) та неприпустимість її використання для власних корисливих цілей або третьої сторони.

Принцип чесності полягає у наявності в аудитора таких рис як справедливість,

правдивість, порядність при виконанні своїх професійних обов'язків.

Професійна поведінка – важливий принцип аудиторської етики, який вимагає від аудитора дотримання положень чинного законодавства, бути доброзичливим, сумлінним, уважним до клієнтів та колег, захищати інтереси власників господарюючого суб'єкта та суспільства в цілому; надавати необхідну допомогу та поради клієнтам, не створювати нечесну конкурентну боротьбу за клієнтів; не проявляти щодо клієнтів хитрість, обман або будь-які примусові методи підписання договору, отримання інформації чи виплати гонорару.

Професійні норми і технічні стандарти. Даний принцип передбачає надання аудитором своїх послуг відповідно до встановлених технічних і професійних стандартів (МСА, ННА, Кодексу професійної етики, внутрішньофірмових стандартів).

Належна (розумна ретельність). Необхідність цього принципу пояснюється специфікою професії аудитора: окремі помилки і неточності у звітності можуть залишатися невиявленими аудитором через об'єктивні обставини, значний аудиторський ризик. Слід виходити із аксіоми, що аудитор не повинен завіряти абсолютну точність перевірених ним звітів. У зв'язку з цим аудитор повинен проявляти належну (розумну) ретельність у своїй роботі, тобто таку, яка знаходиться у межах здорового глузду. «Аудитор не повинен бути детективом...Він сторожова собака, а не нишпорка» [1, с. 32].

Основоположниками постулатів аудиту стали Х. А. Шараф і Р. К. Мауц, які сформулювали вісім головних постулатів:

1. Фінансова звітність і фінансові показники можуть бути перевірені.
2. Конфлікт інтересів аудитора і адміністрації не є неминучим.
3. Фінансова звітність та інша інформація, яка підлягає перевірці, не містить обумовлених таємною змовою помилок або інших незвичних викривлень.
4. Задовільна система внутрішнього контролю усуває можливість невідповідностей (порушень правил роботи).
5. Постійне дотримання загальноприйнятих принципів обліку дозволяє створити об'єктивну уяву про фінансовий стан і результати господарської діяльності.
6. Те, що було справедливим для підприємства у минулому, буде справедливим і в майбутньому, якщо немає доказів протилежного.
7. Якщо перевірка фінансової інформації виконується з метою висловлення незалежної думки, то діяльність аудитора регламентується виключно його повноваженнями.
8. Професійний статус незалежного аудитора адекватний його професійним обов'язкам.

Професор Я. В. Соколов у своїй статті «Десять постулатів аудиту» [10] запропонував нову систему постулатів: 1. «Звіт повинен бути перевіреним». 2. «Неперевірений звіт не заслуговує довіри». 3. «Кожна наступна перевірка може знижувати цінність попередніх та завжди менше інформативна». [9, с. 15]. 4. «При перевірці виходять з того, що звіт складено невірно». 5. «Думка аудитора залежить від його інтересів (професійних, моральних та матеріальних)». 6. «Ніхто не

застрахований від помилкових висновків». 7. «Інтереси адміністрації фірми-клієнта, її власників та кредиторів не повинні співпадати». 8. «Чим більше конфліктів всередині фірми-клієнта, тим надійніша її звітність». 9. «Чим більше конфліктів всередині фірми, тим менше надійна її звітність». 10. «Кожне ствердження аудитора (аудиторський доказ) повинно мати певну ступінь впевненості (надійності)».

Український учений В. С. Рудницький, досліджуючи суть та значення постулатів аудиту [8, с. 177–180] запропонував два власних їх формулювання: 1) «Якщо облікова політика підприємства відповідає його економічній політиці і не суперечить чинному законодавству, аудитор може сприймати фінансову звітність з високим рівнем довіри»; 2) «Незалежні процедури аудиту не повинні суперечити інтересам замовника та відповідати національним нормативам аудиту».

Отже, в основу системи регулювання професійної діяльності аудиторів покладено фундаментальні концепції та постулати аудиту, загальну етику аудиторів та вимоги суспільства до аудиту, які конкретизуються і набувають юридичної (законодавчої) ваги у Кодексі професійної поведінки, національних та міжнародних стандартах аудиту.

Список використаних джерел

1. Адамс, Р. Основы аудита : Пер. с англ. [Текст] / Р. Адамс. Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. – 398 с.
2. Дорош, Н. І. Аудит : методологія і організація [Текст] / Н. І. Дорош. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. – 402 с.
3. Дорош, Н. І. Аудит : теорія і практика [Текст] : навчальний посібник / Н. І. Дорош. – К. : Знання, 2006. – 495 с.
4. Бутинець, Ф. Ф. Аудит [Текст] : Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 2-ге вид., перероб. та доп. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 672 с.
5. Международные стандарты аудита и Кодекс этики профессиональных бухгалтеров (1999) [Текст]. – М.: ICAR, 2000. – 699 с.
6. Національні нормативи аудиту. Кодекс професійної етики аудиторів України [Текст]. – К. : Основа, АПУ, 1999. – 274 с.
7. Робертсон, Дж. К. Аудит. [Текст] / К. Дж. Робертсон. – М. : KPMG и «Контакт», 1993. – 496 с.
8. Рудницький, В. С. Місце аудиту в системі економічного контролю та його теоретичні основи [Текст] / В. С. Рудницький. // Формування ринкової економіки в Україні. Наук. збірник. Спецвипуск 7. – Львів, Львівський нац. університет ім. І. Франка, 2001. – С. 172-180.
9. Скобара, В. В. Аудит : методология и организация [Текст] / В. В. Скобара. – М.: Дело и Сервис, 1998. – 576 с.
10. Соколов, Я. В. Десять постулатов аудита [Текст] / Я. В. Соколов // Бухгалтерский учет. – 1993. – № 10. – С. 36-38.
11. Аудит Монтгомери [Текст] / Филип Л. Дефлиз, Генри Р. Дженик, Винсент М. Орейли и др. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.

Данилкова Светлана
к.э.н., доцент
УО «Полесский государственный университет»
г. Пинск, Республика Беларусь

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АУДИТА: СОСТОЯНИЕ И ПУТИ РАЗВИТИЯ

История становления экологического аудита берет свое начало в США в середине 70-х годов 20 века в связи с большим количеством экологических аварий и крушений несмотря на увеличение затрат на экологию. В 80-х годах экоаудирование получило развитие в странах Западной Европы, что привело впоследствии к разработке постановления Европейского союза «Постановление об экоаудите».

В Республике Беларусь экологический аудит только начинает свое развитие. Следует отметить, что в данном направлении законодатель сделал ряд шагов: принят и действует закон Респ. Беларусь «Об охране окружающей среды», постановление Совета Министров Респ. Беларусь «Об утверждении Положения о порядке проведения экологического аудита» и другие нормативные правовые акты. Экологический аудит трактуется в национальном законодательстве как независимая комплексная документированная проверка соблюдения юридическими лицами и индивидуальными предпринимателями, осуществляющими хозяйственную и иную деятельность, требований, в том числе нормативов и технических нормативных правовых актов, в области охраны окружающей среды, требований международных стандартов и подготовка рекомендаций по снижению (предотвращению) вредного воздействия такой деятельности на окружающую среду.

Экологический аудит в Республике Беларусь проводится в целях обеспечения экологической безопасности, определения путей и способов уменьшения риска вредного воздействия на окружающую среду хозяйственной и иной деятельности путем независимой проверки такой деятельности на соответствие требованиям в области охраны окружающей среды и иным показателям, установленным законодательством Республики Беларусь.

Законодатель четко определяет требования к субъектам, занимающимся экологическим аудитом: наличие высшего образования по профилям образования «Естественные науки», «Экологические науки» или «Техника и технологии»; стажа работы в области охраны окружающей среды не менее 5 лет, прошедших подготовку по направлениям экологического аудита в организациях системы Министерства природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь не реже одного раза в три года. Введено понятие «экологический аудитор» — юридическое лицо или индивидуальный предприниматель, оказывающие услуги по проведению экологического аудита.

Вместе с тем, четко определены объект, субъект экоаудита, его формы, направления, источники финансирования, случаи обязательного и добровольного

его проведения, а также порядок осуществления и оформления результатов экоаудита.

Важным аспектом является разработка экологическим аудитором рекомендаций по снижению (предотвращению) вредного воздействия хозяйственной и иной деятельности аудируемого субъекта на окружающую среду которые направлены на устранение выявленных в ходе экологического аудита несоответствий требованиям в области охраны окружающей среды и иным показателям, установленным законодательством Республики Беларусь.

Рекомендации по улучшению природоохранной деятельности аудируемого субъекта в зависимости от объекта, формы и направлений экологического аудита состоят из:

- предложений о снижении (предотвращении) вредного воздействия хозяйственной и иной деятельности аудируемого субъекта на окружающую среду, в том числе путем внедрения наилучших доступных технических методов, устранении нарушений требований законодательства в области охраны окружающей среды и иных показателей, установленных законодательством, повышении экологической безопасности производства аудируемого субъекта;
- мер, необходимых для внедрения системы управления окружающей средой.

Эффективность экологического аудита может быть выражена в создании и реализации стратегической концепции, направленной на информирование общественности о важности решения проблем обеспечения экологической безопасности, а также применении процедур, направленных на предотвращение судебных дел и штрафов за нарушение экологического законодательства.

Колесов Сергей
к.э.н., доцент
Брыкова Лилия
студентка
Донбасская государственная машиностроительная академия
г. Краматорск

РОЛЬ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Существующее в Украине экономическое непостоянство и условия современных рыночных отношений обуславливают необходимость поиска руководителями новых методов управления предприятием. Одной из составляющих частей управления является внутренний аудит.

Внутренний аудит в экономически развитых странах используется очень широко и является неотъемлемым элементом в управлении предприятием, в то время как в Украине он находится на стадии развития, а процесс его внедрения имеет некие сложности. Таким образом, исследование роли внутреннего аудита в системе управления предприятием, является актуальной и очень значимой темой.

Для начала, с точки зрения теории и практики, очень важным является определение термина «внутренний аудит», так как от этого зависит правильное понимание его цели, объектов, субъектов, функций и задач.

Так как понятие внутреннего аудита изучалось многими учеными, то на данный момент отсутствует единство определения «внутренний аудит».

Однако, самое точное определение, дает международный Институт внутренних аудиторов – внутренний аудит является деятельностью по предоставлению независимых и объективных гарантий и консультаций, направленной на совершенствование работы организации [1].

Исходя из определения можно сказать, что целью внутреннего аудита является помощь членам субъекта хозяйствования эффективно выполнять свои функции. Внутренние аудиторы предоставляют руководству субъекта хозяйствования данные анализа и оценки, рекомендации и другую необходимую информацию по результатам аудита.

К сожалению, в нашей стране не все управленцы предприятиями понимают для чего необходим и как важен внутренний аудит, и создание системы внутреннего аудита на предприятии. Они считают, что достаточно просто проверок, осуществляемых внешними аудиторами.

Внутренний и внешний аудит во многом отличаются: целями, функциями, задачами, субъектами и другим. Но они имеют огромную взаимосвязь, и если на предприятии создана служба внутреннего аудита, то внешние аудиторы используют результаты деятельности внутренних аудиторов.

Принимая решение о создании на предприятии службы внутреннего аудита (СВА), руководители должны изучить все нюансы об ее организации, преимущества и недостатки, проблемные вопросы в сфере внутреннего аудита.

Преимущества и недостатки внутреннего аудита приведены в таблице 1 [2, с.48; 7].

Таблица 1

Преимущества и недостатки внутреннего аудита

Преимущества	Недостатки
Внутренние аудиторы лучше информированы о деятельности предприятия чем внешние: знают особенности и тонкости организации; понимают текущие процессы; им понятна причинно-следственная связь тех или иных событий	Как правило, уровень квалификации внутренних аудиторов, ниже уровня внешних; а также несколько суженное восприятие проблем организации
Внутренние аудиторы имеют возможность использовать конфиденциальную и управленческую информацию	Внутренний аудитор находится под неким давлением, вынужден считаться с принятыми на предприятии правилами, что недостаточно соответствует принципу независимости аудитора.
Внутренним аудиторам необходимо меньше усилий и времени что бы обнаружить отклонения и нарушения.	Менее жесткие временные рамки приводят к тому что, интенсивности работы внутреннего аудитора ниже чем внешнего
При внутреннем аудите нет недостачи времени, поэтому аудитор детальнее изучит объект и проведет более подробный аудит	Одноразовые аудиторские услуги со стороны стоят дешевле, чем постоянный контроль со стороны внутренних аудиторских служб
Обеспечивает перманентность (непрерывность) контроля	«Выпадение» из процесса (болезнь, увольнение) фактически останавливает процесс
Использование внутренних аудиторов в качестве экспертов; способствует улучшению внешних аудиторских проверок	Существует возможность ошибочного представления внешних аудиторов о состоянии предприятия на основе отчетов внутренних аудиторов

Несмотря на то, что перечисленные недостатки СВА вызывают недоверие к такой системе, внедрение службы внутреннего аудита имеет существенные плюсы, такие как оценка и анализ эффективности использования ресурсов предприятия, детекция резервов предприятия, разработка рекомендаций по усовершенствованию бухгалтерского и налогового учета, что в конечном приведет к экономии расходов.

Анализируя роль внутреннего аудита и внедрение его на предприятие, всплывает главный вопрос о разумности создания СВА. Следует согласиться с мнением А. Белоусова и А. Нетикши, что за критерий можно принять масштаб деятельности предприятия, от которого зависит: нужен ли дополнительный контроль за деятельностью предприятия; не превышают ли затраты на внутренний аудит полезный эффект от его использования [3, с.55; 4, с.46].

Существуют разные мнения по поводу того, что для внутреннего аудитора является основным направлением деятельности. Однако, внутренний аудит организовывается на каждом предприятии с учетом его специфики.

Что касается рисков деятельности предприятия, то в этом направлении внутренний аудит связан с их управлением. Учитывая частоту и разносторонность возникновения рисковых ситуаций, выросла потребность в их систематическом

исследовании, наблюдении, анализе и своевременном их предотвращении в управленческих решениях.

Внутренний аудит определяет проблемные внутренние зоны, которые появляются из-за внутренних и внешних экономических процессов. Тем более, риски, в первую очередь влияют на финансовые результаты. А внутренний аудитор предоставляет управленцам консультации, гарантии, аналитическую информацию и решения по минимизации рисков.

Исследование научных статей и литературы, а также практических материалов, позволило собрать проблемы внутреннего аудита, к которым относят:

1. Недостаточное количество методических разработок.
2. Несовершенство действующей нормативно-правовой базы в сфере регулирования внутреннего аудита.
3. Отсутствие достаточного опыта аудиторской деятельности.
4. Недостаточное количество квалифицированных аудиторских кадров.
5. Низкий уровень автоматизации внутреннего аудита.

Влияние на развитие внутреннего аудита в Украине оказывают профессиональные организации: Международный институт внутренних аудиторов и Всеукраинская общественная организация «Институт внутренних аудиторов Украины». Также, вклад в развитие внутреннего аудита Украины, принесло Соглашение об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом 27.06.2014 г., потому что на многих украинских предприятиях, уже созданы СВА.

Были сделаны шаги и по решению выше перечисленных проблемных аспектов внутреннего аудита, а именно: создаются новые учебные программы в вузах связанные именно с внутренним аудитом; существует огромное количество курсов, семинаров, тренингов по повышению квалификации для внутренних аудиторов; развивается и программное обеспечение для аудиторов, например, программы «IT Аудит», «Экспресс Аудит: ПРОФ», Audit XP «Комплекс Аудит».

К сожалению, в нашей стране внутренний аудит – это один из немногих доступных и еще недооцененных ресурсов. Однако, создав отдел внутреннего аудита, руководители убедятся, что он играет важную роль в системе управления, так как его целью является помощь органам управления в осуществлении эффективного контроля, в управлении рисками, в предупреждении и выявлении ошибок и случаев мошенничества. Эффективный внутренний аудит может снизить затраты предприятия и обеспечить его положительный конечный результат.

Список использованных источников

1. Офіційний сайт Інституту внутрішнього аудиту. Визначення внутрішнього аудит [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx.

2. Сподарик, В. Внутрішній аудит: проблеми, методика та організація [Текст] / В. Сподарик // Економічний аналіз. – 2010. – № 6. – С. 503-505.

3. Білоусов, А. Внутрішній аудит: перспективи розвитку і методика організації на підприємствах України [Текст] / А. Білоусов // Бухгалтерський облік і аудит. –

2001. – №2. – С.54-57.

4. Кравченко, В. В. Проблеми та перспективи розвитку внутрішнього аудиту в сучасних умовах господарювання [Текст] / В. В. Кравченко// Наукові праці КНТЕУ. Економічні науки – 2010. – № 17. – С. 32-35.

Лемеш Валентина
к.э.н., доцент
УО «Белорусский государственный экономический университет»
г. Минск, Республика Беларусь

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ МСА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Признание Международных стандартов аудита (МСА) в последние годы резко возросла. Они приняты в качестве регулирующих актов во многих государствах, а их применение рассматривается в качестве элемента интеграции отдельных государств в мировую экономику.

Республика Беларусь является членом Евразийского экономического союза и активно участвует в подготовке проекта Соглашения об аудиторской деятельности на территории Евразийского экономического союза. В некоторых государствах этого союза (Азербайджанской Республике, Республике Казахстан, Кыргызской Республике, Республике Молдова, Российской Федерации, Республике Узбекиста) имеются национальные планы (программы) внедрения МСА, а в Республике Беларусь такой программы нет. Методические проблемы применения МСА в Республике Беларусь заключаются в трудностях реализации их требований. [1] В связи с изложенным, Беларуси предстоит очень серьезная работа по гармонизации отечественного законодательства.

Наряду с указанным следует отметить, что общественно значимые организации (за исключением банков) обязаны составлять за 2016 год и последующие годы годовую консолидированную отчетность в соответствии с МСФО в официальной денежной единице Республики Беларусь [2, п. 2 ст. 17]. При этом предусмотрены дополнительные требования к аудиторской организации, проводящей обязательный аудит годовой бухгалтерской (финансовой) отчетности, составленной в соответствии с МСФО [3, ст. 7]:

- наличие на сайте аудиторской организации в глобальной компьютерной сети Интернет информации о ее деятельности согласно требованиям к такой информации, установленным Министерством финансов Республики Беларусь;
- наличие в штате аудиторской организации не менее двух аудиторов из

числа указанных в части второй настоящей статьи, имеющих специальную подготовку в области МСФО.

Подчеркнем, что ни в самом законе, ни в других документах нет разъяснений и требований по документам, подтверждающим специальную подготовку в области МСФО. По утверждению специалистов Министерства финансов Республики Беларусь в 59 аудиторских организациях работает 227 специалистов, имеющих международные сертификаты по МСФО [4]. Однако на сайте указанного министерства данная информация отсутствует.

В республике до сих пор нет официального перевода Международных стандартов аудита (МСА). Отечественным аналогом МСА являются Национальные правила аудиторской деятельности (НПАД). Их разработкой занимается Министерство финансов Республики Беларусь. В настоящее время действует 35 НПАД, из которых 29, по мнению представителей Минфина, соответствуют МСА [4].

За период времени, прошедшего после принятия Закона Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» произошли существенные изменения, ряд из которых свидетельствует о критическом состоянии аудита в нашей стране. Так, требования норм статьи 7 указанного Закона о наличии в штате аудиторской организации не менее пяти аудиторов, для которых эта организация является основным местом работы вместо ранее установленных трех, привело к значительному сокращению числа аудиторских организаций со 146 до 82 на 20.09.2016.

Список использованых источников

1. Информационно-аналитический обзор «О практике внедрения международного опыта в сфере бухгалтерского учета и аудита на пространстве государств – участников СНГ» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.e-cis.info/search.php (дата доступа 25.12.2014 г.).

2. Закон Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» от 12.07.2013 № 57-З [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p2=2/2055

3. Закон Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» от 12.07.2013 № 56-З [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=H11300056

4. Сорока, Н. В. Аудит-25 : баланс потребностей и возможностей. Интервью [Текст] / Н. В. Сорока // Экономическая газета. – 04.10.2016 г. – № 76 (1983).

Мельниченко Василь
старший викладач
Мульська Марія
слухач магістратури
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АКУТАЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Україна в світовій системі економічних відносин позиціонується як постсоціалістична крана із ринковим типом економіки. Наші основні конкурентні переваги формуються в сферах торгівлі сировиною, в тому числі сільськогосподарською продукцією. Основним ресурсом сільськогосподарського виробництва країни є земля. Наші землеволодіння становлять 5,7 % від загальної території європейського континенту, при чому 70,9 % від цієї площі – угіддя, придатні для ведення сільського господарства.

Провідні науковці та спеціалісти ФАО при Організації об'єднаних націй розглядають нашу країну як одного із найбільших, в перспективі, постачальників продовольства на світові ринки. Незважаючи на значний ресурс і експертні очікування, сьогодні ми тільки прагнемо до світового та регіонального лідерства в сфері торгівлі продовольством. Ті, ж успіхи, які ми отримуємо на сьогоднішньому етапі – найвищі позиції в рейтингах торгівлі зерновими та олійними культурами, в значній мірі є наслідком деформації структури виробництва і споживання продукції.

Питання досягнення високого рівня реалізації власного потенціалу в сфері виробництва продовольчої продукції лежить в площині оптимізації виробничих та господарських відносин. Окремі результати, отримані в результаті земельної та організаційної реформи в агропродовольчому секторі дали досить обмежений результат. Для досягнення більшого ефекту, необхідно здійснити ще ряд реформ, а також завершити ті із них, які уже розпочато. В даному контексті пріоритетним є завершення земельної реформи і створення повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення.

Відмітимо, що затримка реформи і продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в значній мірі обумовлені рядом вагомих побоювань. Так, Р. Волошин серед особливостей земельних угідь, які повинні бути враховані в процесі реформи виділяє наступні: земельні угіддя є стратегічним ресурсом для забезпечення продовольчої безпеки і незалежності кожного суспільства; вони забезпечують можливість зайнятості селян економічною діяльністю та отримання ними засобів для існування; вони вимагають участі держави в процесах регулювання власності і користування угіддями [1].

Відповідно до цього, для проведення останнього етапу земельної реформи важливо володіти усією необхідною інформацією для усвідомлення масштабу та

ідентифікації загроз, які можуть виникнути в процесі надання сільськогосподарським угіддям статусу товару. Проте, навіть на етапі збору усієї інформації щодо них виникають труднощі, пов'язані із відсутністю єдиної інформаційної бази обліку земельних ділянок.

Н. Жидовська стверджує, що "інформація про об'єкт нерухомості (земельну ділянку) знаходиться у інформаційних базах, які ведуться різними відомствами, між якими на сьогоднішній день не налагоджено ефективного інформаційного обміну. Такий стан справ може призвести до того, що куплена земельна ділянка може підлягати вилученню для суспільних потреб у зв'язку з планами забудови населеного пункту або мати ряд обмежень щодо її використання" [2]. Стверджуючи це, науковець актуалізує проблему наузгодженості даних про земельні ділянки між Державним земельним кадастром, Державним реєстром речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та містозабудівним кадастром. Таким чином, однією із основних проблем раціонального управління земельними ділянками є проблеми їх обліку.

Згідно із існуючих стандартів і процедур, дані про сільськогосподарські угіддя фіксуються у формах бухгалтерського і статистичного обліку. Бухгалтерський облік земельних ділянок регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і П(С)БО 7 «Основні засоби». Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» земельні ділянки, що знаходяться у власності підприємств, визнаються активом і, таким чином. стають об'єктами бухгалтерського обліку, зараховуючись до складу основних засобів на підставі Державного акта на право приватної власності на землю [3].

Як бачимо, згідно Стандарту об'єктом бухгалтерського обліку в аграрних підприємствах є тільки ті ділянки, що перебувають у їх власності. Проте, існуюча система землекористування побудована таким чином, що майже всі угіддя сільськогосподарських підприємств використовуються ними на правах оренди, а їх реальними власниками є фізичні особи – власники паїв. Відповідно до цього складається ситуація, за якої власники паїв фактично не ведуть їх обліку через відсутність облікової доцільності, а землекористувачі – аграрні підприємства через відсутність зобов'язань за нормативними актами і неможливістю їх включення до складу активів.

Відсутність ефективно діючої інформаційно-облікової системи формує передумови для виникнення конфліктів з приводу купівлі-продажу чи оренди землі, який може суттєво загостритися в процесі набуття сільськогосподарськими угіддями статусу товару. Основними ризиками в даному контексті є наступні: підроблений Державний акт на право володіння землею, невідповідність цільового призначення ділянки планам покупця, імовірність того, що найближчим часом земля, яку ви придбали підлягає вилученню для суспільних потреб у зв'язку з планами забудови населеного пункту, неправильно визначені координати при винесенні земельної ділянки в натуру, приховання продавцем інформації про наявність мережі комунікацій під придбаною ділянкою тощо [2].

Дієвість та ефективність системи земельно-орендних правовідносин забезпечується достовірним та повним відображенням в системі бухгалтерського

обліку і звітності інформації з оренди землі чи інших операцій із нею. Підтвердити законність операцій щодо оренди землі та вірогідність їх відображення в бухгалтерському обліку покликаний аудит оренди землі, як форма незалежного контролю. Актуальність аудиту оренди землі посилюється змінами, що відбулися у регулюванні сільськогосподарської оренди. Аудит є формою незалежного контролю, покликаного захищати інтереси членів громадянського суспільства, а відтак і загальнодержавні економічно-правові інтереси [2].

Аудит – форма перевірки публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, яка покликана перевірити достовірність їх звітності, обліку, їх повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Головна мета аудиту – аналіз та оцінка фінансового стану об’єкта перевірки і вироблення рекомендацій щодо його поліпшення. Аудиторські послуги в сфері перевірки земельних ділянок на предмет об’єктивності обліку та відповідності чинним нормам, можуть надаватися у формі аудиторських перевірок та пов'язаних з ними експертиз, консультацій з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб [2].

Таким чином, зважаючи на важливість завершення земельної реформи, її значення для реалізації економічного потенціалу та дотримання основних принципів суспільної безпеки, проведення аудиту земельних ділянок сільськогосподарського призначення дозволить забезпечити достовірність інформації щодо їх наявності і стану. Окрім того, такого роду аудит дозволить оптимізувати облікові, контрольні та звітуючи інструменти щодо земельних ділянок, створить передумови для прийняття найоптимальніших рішень у сфері землеволодіння та землекористування

Список використаних джерел

1. Волошин, Р. В. Методологічні аспекти оцінки землі в контексті земельної реформи Текст] / Р. В. Волошин // Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Прикладна економіка – від теорії до практики». – Тернопіль: ТНЕУ – 2016. – С. 79-81.

2. Жидовська, Н. М. Аудит землі як ефективний засіб захисту прав землевласників [Текст] / Н. М. Жидовська // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2013. – № 10 (1).

3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/ archive/main?cat_id=293533

4. Ільчак, О. В. Облікові аспекти земельних відносин в умовах інтеграційних процесів [Електронний ресурс] / О. В. Ільчак // Бізнес Інформ. – 2014. – № 8. – С. 223-228. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_8_41

СЕКЦІЯ 3
СУЧАСНІ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

SECTION 3
MODERN METHODS FOR CONTROL AND ANALYSIS FOR MANAGEMENT DECISIONS

Божко Евгений
студент
Научный руководитель: старший преподаватель, м.э.н. Невдах С. В.
Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

МЕТОДИКА АНАЛИЗА ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПОИСК ПУТЕЙ ЕЁ ПОВЫШЕНИЯ

Одной из основных целей управления предприятием является создание условий для его стабильного и устойчивого развития. Понятие устойчивости относится к важнейшим характеристикам экономической динамики и рассматривается применительно к развитию всех субъектов хозяйствования.

На уровне отдельного предприятия, понятие устойчивости, как правило, определяется через его финансовое состояние. Устойчивость предприятия характеризует финансовое состояние предприятия, хозяйственная деятельность которого обеспечивает в нормальных условиях выполнение всех его обязательств перед работниками, другими организациями и государством.

Перед проведением анализа финансовой устойчивости предприятия стоит обратить внимание на итоговые значения по всем разделам бухгалтерского баланса за выбранный период.

Таблица 1

Исходные данные для расчёта коэффициентов финансовой устойчивости предприятия за 2013-2016 гг., млн. руб.

Показатели	01.01.2013	01.01.2016	Абсолютное изменение	Темп роста
Долгосрочные активы	32179	33354	1175	103,65%
Краткосрочные активы	8898	20326	11428	228,43%
Собственный капитал	29675	41174	11499	138,75%
Долгосрочные обязательства	2081	36	-2045	1,73%
Краткосрочные обязательства	9321	12592	3271	135,09%

За анализируемый период наблюдается увеличение активов организации на 12603 млн. руб., в том числе увеличение долгосрочных активов на 1175 млн. руб. (3,65%) и более чем двукратный прирост краткосрочных активов на 11428 млн. руб. (128,43%). Также стоит отметить увеличение суммы собственного капитала на 11499 млн. руб. или 38,75%. При общем увеличении обязательств на 1226 млн. руб. отмечается прирост краткосрочных обязательств на 3271 млн. руб. (35,09%) и практически полное погашение долгосрочных обязательств в виде уменьшения на 2045 млн. руб. (98,27%).

Чтобы оценить возможность своевременного исполнения предприятием всех его обязательств, можно использовать следующие наиболее важные коэффициенты.

Таблица 2

Расчёт коэффициентов финансовой устойчивости предприятия за 2013-2016 гг.

Показатели	Формула	Норматив	01.01.2013	01.01.2016	Абсолютное изменение	
					01.01.2016 к 01.01.2013	01.01.2016 к нормативу
Коэффициент текущей ликвидности	Ктл=КА/КО	1,7	0,95	1,61	0,66	-0,09
Коэффициент финансовой независимости	Кфн=СК/(ДА+КА)	0,4-0,6	0,72	0,77	0,05	0,17
Коэффициент обеспеченности собственными оборотными средствами	К=(СК+ДО-ДА)/КА	0,3	-0,05	0,39	0,44	0,09
Коэффициент обеспеченности финансовых об'язательств активами	К=(КО+ДО)/(ДА+КА)	0,85	0,28	0,24	-0,04	-0,61

Коэффициент текущей ликвидности показывает способность предприятия погашать текущие обязательства за счёт только краткосрочных активов.

Нормативное значение данного коэффициента различается в зависимости от вида экономической деятельности организаций. Зачастую для предприятий промышленности этот показатель должен быть не ниже 1,7.

За период значение коэффициента текущей ликвидности увеличилось на 0,66 и составило 1,61, практически достигнув нормативного.

Коэффициент финансовой независимости показывает, из каких источников (собственных или заемных) поступают основные денежные потоки предприятия, и какая доля вложений в общей сумме активов сформирована из собственного капитала организации.

В Беларуси значение коэффициента финансовой независимости по законодательству должно лежать в пределах 0,4–0,6 [1].

На начало и конец анализируемого периода значение коэффициента

финансовой независимости превысило установленный диапазон. При этом значение показателя за период увеличилось на 0,05 и составило 0,77.

Коэффициент обеспеченности собственными оборотными средствами показывает достаточность у организации собственных средств для финансирования текущей деятельности.

Значение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами для промышленности в целом должно составлять не менее 0,3.

На начало анализируемого периода значение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами находилось в отрицательной зоне. Тем не менее, за период оно увеличилось на 0,44 и составило 0,39, превысив установленный норматив.

Коэффициент обеспеченности финансовых обязательств активами показывает способность организации погасить свои долги после продажи имеющихся активов.

В Беларуси норматив для коэффициента обеспеченности финансовых обязательств активами во всех отраслях экономики утверждён на уровне не выше 0,85 [2].

На начало и конец анализируемого периода значение коэффициента обеспеченности финансовых обязательств активами не превысило установленный норматив. При этом значение показателя за период уменьшилось на 0,04 и составило 0,24.

Также стоит оценить влияние факторов на значительное увеличение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами. Примем значение на 1 января 2013 года как базисное, а на 1 января 2016 года – как отчётное, а затем применим способ цепной подстановки.

Таблица 3

Расчёт влияния факторов на изменение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами предприятия за 2013-2016 гг.

Показатель	Формула	Значение
Коэффициент обеспеченности собственными оборотными средствами на 01.01.2013	$К_0=(СК_0+ДО_0-ДА_0)/КА_0$	-0,05
Первое условное значение коэффициента	$К_{усл1}=(СК_1+ДО_0-ДА_0)/КА_0$	1,24
Второе условное значение коэффициента	$К_{усл2}=(СК_1+ДО_1-ДА_0)/КА_0$	1,01
Третье условное значение коэффициента	$К_{усл3}=(СК_1+ДО_1-ДА_1)/КА_0$	0,88
Коэффициент обеспеченности собственными оборотными средствами на 01.01.2016	$К_1=(СК_1+ДО_1-ДА_1)/КА_1$	0,39
Общее изменение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами	$ΔК_{общ}= К_1-К_0$	0,44
в том числе за счёт изменения суммы:		
собственного капитала	$ΔК_{ск}= К_{усл1}-К_0$	1,29
долгосрочных обязательств	$ΔК_{до}= К_{усл2}-К_{усл1}$	-0,23
краткосрочных обязательств	$ΔК_{да}= К_{усл3}-К_{усл2}$	-0,13
краткосрочных активов	$ΔК_{ка}= К_1-К_{усл3}$	-0,49
Общее изменение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами	$ΔК_{общ}= ΔК_{ск}+ΔК_{до}+ΔК_{да}+ΔК_{ка}$	0,44

Произошло общее увеличение коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами на 0,44, в том числе:

- увеличение на 1,29 за счёт прироста собственного капитала на 11499 млн. руб. (38,75%);
- уменьшение: на 0,23 в результате снижения долгосрочных обязательств на 2045 млн. руб. (98,27%), на 0,13 по причине увеличения долгосрочных активов на 1175 млн. руб. (3,65%), на 0,49 за счёт прироста краткосрочных активов на 11428 млн. руб. (128,43%).

На основании приведённых коэффициентов можно сказать, что финансовая устойчивость и, как следствие, платёжеспособность предприятия улучшились за 2013-2016 гг. Вследствие этого, организация теперь способна погасить свои долги после продажи всего 24% своих активов, а также рассчитаться по текущим обязательствам только за счёт оборотных активов.

На начало 2016 года предприятие имеет достаточно собственных средств для финансирования текущей деятельности вследствие увеличения суммы собственного капитала на 38,75% за период.

Предприятие имеет достаточно высокую финансовую независимость от внешних кредиторов, инвесторов на протяжении анализируемого периода. Тем не менее, превышение нормативного диапазона значения коэффициента финансовой независимости говорит о недостаточной инвестиционной привлекательности организации, что в итоге снижает эффективность ее деятельности и ограничивает развитие.

Значение коэффициента текущей ликвидности на конец периода всё ещё не достигает нормативного. Для дальнейшего увеличения текущей ликвидности следует:

- проанализировать активы предприятия с целью понижения его дебиторской задолженности;
- ускорить оборачиваемость дебиторской задолженности путем сокращения сроков предоставления коммерческого кредита;
- сократить размеры страховых, гарантийных и сезонных запасов;
- продлить сроки кредиторской задолженности по товарным операциям;
- уменьшить сумму постоянных расходов, понизить уровень условно-переменных расходов [3].

Привлечение новых долгосрочных кредитов и займов с целью модернизации производства, а также более широкое использование лизинга позволит установить значение коэффициента финансовой независимости в нормативном диапазоне и увеличить финансовые результаты работы предприятия.

Таким образом, реализация данных мер позволит продолжить тенденцию улучшения финансовой устойчивости предприятия в будущем.

Список использованных источников

1. Коэффициент финансовой независимости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://myfin.by/wiki/term/koefficient-finansovoj-nezavisimosti. – Дата

доступа : 20.10.2016.

2. Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 12 декабря 2011 года №1672 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.government.by/ru/solutions/1745. – Дата доступа : 5.12.2016.

3. Ликвидность предприятия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.kakprosto.ru/kak-79298-kak-povysit-likvidnost-predpriyatiya. – Дата доступа : 20.10.2016.

Виногоров Георгий
к.э.н., доцент
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь

ВОПРОСЫ АНАЛИЗА ОТЧЕТНОСТИ В ОБЛАСТИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Рыночные условия хозяйствования, усиливающийся глобальный характер конкуренции объективно обусловливают необходимость самого благоприятного позиционирования любого субъекта хозяйствования в своей отрасли. Руководству предприятия необходимо сосредоточиться не только на экономическом, но и на экологическом и социальном развитии своей компании. Корпоративная социальная ответственность (КСО) и отчетность – это прозрачность предприятий, которая находится в тесной связи с качественным корпоративным управлением.

Отчетность в области устойчивого развития охватывает экологические, экономические и социальные аспекты деятельности организации (т.н. триединый подход).

На сегодняшний день рыночная стоимость многих белорусских компаний в несколько раз ниже, чем у аналогичных предприятий в мире, только потому, что их руководство пока не осознало, насколько важна отчетность в области устойчивого развития с точки зрения повышения стоимости бизнеса.

Отсюда вытекает объективная необходимость глубокого анализа отчетности в области устойчивого развития предприятий любых форм собственности, подготовленной в соответствии с принципами GRI (хотя следует признать, что в Республике Беларусь количество предприятий, составляющих подобную отчетность, очень мало).

Между тем в специальной экономической литературе по анализу хозяйственной деятельности методика такого анализа не рассматривается вообще [1; 2; 5-13], и в практике аналитической работы субъектов хозяйствования ему

уделяется явно недостаточное внимание. С этих позиций автором впервые предпринята попытка разработки методики проведения анализа отчетности в области устойчивого развития [3; 4].

Перед анализом стоят следующие задачи: проверка реальности плана мероприятий по социальной ответственности бизнеса, оценка напряженности установленных заданий и уровня выполнения плана; изучение динамики показателей, характеризующих корпоративную социальную отчетность; определение системы факторов и обусловивших причин отклонений фактических показателей от установленных параметров; количественное измерение влияния факторов на выявленные отклонения показателей, выявление и оценка резервов повышения корпоративной социальной ответственности и разработка конкретных мероприятий по их использованию.

Источники информации: бизнес-план, план экономического и социального развития, план научно-технического развития; отчетность предприятия в области устойчивого развития (корпоративный социальный отчет); соответствующие листки-расшифровки; данные выборочных и специальных обследований и наблюдений и др.

Анализ целесообразно проводить по следующим направлениям: экологическому (природоохранному), социальному, экономическому.

Оригинальная методика анализа, впервые разработанная автором, включает три аспекта элементов отчетности:

– стратегия и характеристика: элементы, определяющие общий контекст, необходимый для понимания результатов деятельности организации, такие как ее стратегия, характеристика и корпоративное управление;

– подходы менеджмента: элементы отчетности, описывающие то, как организация реагирует на определенный список тем, и определяющие контекст, необходимый для понимания результатов деятельности организации в конкретной области.

– показатели результативности: показатели, дающие сопоставимую информацию об экономических и социальных результатах деятельности организации.

Ее использование в практике работы субъектов хозяйствования дает им возможность значительно повысить доверие инвесторов, и, соответственно, улучшить доступ к капиталу и получению долгосрочных инвестиций, и, следовательно, в конечном итоге повысить конкурентоспособность выпускаемой продукции.

Изложенные подходы существенно помогут субъектам хозяйствования любых форм собственности в правильной оценке эффективности корпоративной социальной ответственности, нацеливают на проведение глубокого анализа отчетности в области устойчивого развития, что, в свою очередь, дает возможность установить тенденцию развития и предупредить возможные негативные явления. Кроме этого на основании проведенного анализа можно наметать конкретные мероприятия по улучшению своего позиционирования в

рыночной среде, что в свою очередь повысит конкурентоспособность субъекта хозяйствования.

Список использованных источников

1. Адаменкова, С. И. Анализ производственно-финансовой деятельности предприятия [Текст] / С. И. Адаменкова, О. С. Евменчик. – Минск: Элайда, 2013. – 397 с.

2. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий: учебник [Текст] / [В. И. Видяпин и др.]; под ред. В. Я. Позднякова. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 615 с.

3. Виногоров, Г. Г. Анализ социальной ответственности бизнеса: экологический (природоохранный аспект) [Текст] / Г. Г. Виногоров // Постулаты минулого и перспективы реализации бюджетно-налоговой политики: монография / [Коллектив авторов], под ред. Т. В. Калинеску. – Северодонецк: Изд-во СНУ им. В. Даля, 2015, – С. 184-190.

4. Виногоров, Г. Г. Вопросы анализа корпоративной социальной ответственности: экологический (природоохранный) аспект [Текст] / Г. Г. Виногоров // Гуманитарно-экономический вестник. Научно-теоретический журнал. – Минск : Изд-во Международного гуманитарно-экономического института, 2014. – №2(59). – С.79-87.

5. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия [Текст] : учебное пособие / [В. И. Бариленко и др.]; под ред. В. И. Бариленко. – Москва: Форум, 2012. – 463 с.

6. Комплексный экономический анализ предприятия [Текст] / [А.П. Калинина и др.]; под ред. Н. В. Войтоловского, А. П. Калининой, И. И. Мазуровой. – Санкт-Петербург : Питер Пресс, 2012. – 569 с.

7. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебник [Текст] / [О. И. Аверина и др.]. – Москва : КноРус, 2012. – 427 с.

8. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебное пособие [Текст] / [А. И. Алексеева и др.]. – Москва : КноРус, 2013. – 705 с.

9. Никифорова, Н. А. Управленческий анализ [Текст] : учебник / Н. А. Никифорова, В. Н. Тафинцева; под ред. Н. А. Тафинцева, Н. А. Тафинцевой. – Москва : Юрайт, 2013. – 442 с.

10. Савицкая, Г. В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия [Текст] : учебник / Г. В. Савицкая. – Москва, Инфра-М, 2013. – 605 с.

11. Толпегина, О. А.Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности [Текст] : учебник / О. А. Толпегина, Н. А. Толпегина. – Москва : Юрайт, 2013. – 672 с.

12. Чечевицына, Л. Н. Анализ финансово-хозяйственной деятельности [Текст] : учебник / Л. Н. Чечевицына, К. В. Чечевицын. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2013. – 368 с.

13. Чуев, И. Н. Комплексный экономический анализ финансово-хозяйственной деятельности [Текст] : учебник / И. Н. Чуев, Л. Н. Чуева. – Москва : Дашков и КО, 2013. – 383 с.

Гарас Олеся
студентка
Науковий керівник: к.е.н., доцент Бутирська І.В.
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Чернівці

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ І ПОСЛУГ

Високий рівень якості виготовленої та реалізованої продукції є запорукою успішного функціонування підприємства та його конкуренто-спроможності. Одним із ефективних способів надання гарантій якості при виході на міжнародні ринки капіталу довіри контрагентам стало впровадження та сертифікація систем управління якістю ISO:9000, що розроблена Міжнародною організацією із стандартизації (International Organization for Standardization).

Актуальність даної теми полягає в тому, що в умовах глобалізації ринку проблема якості продукції є важливою, адже тільки високоякісна продукція може бути конкурентоздатною. Конкурентні позиції вітчизняної продукції, в першу чергу, зумовлюються споживчими властивостями, які формують якість.

Відомими спеціалістами, які мали вирішальний вплив на сучасну теорію і практику забезпечення якості стали такі вчені як: У. Шухарт, Е. Демінг, Дж. Джуран, Ф. Кросбі, А. Фейгенбаум, К. Ісікава, Г. Тагуті, І. Ю. Сіваченко, А. І. Субето, А. С. Тельнов, М. В. Федоров, А. Фейгенбаум, В. Н. Фомін, Дж. Харінгтон, М. І. Шаповал та ін. Ці роботи лягли в основу професіональної концепції якості, вони стали класичними [4, с.34-35].

Стандартами, які сьогодні застосовують в Україні є ДСТУ ISO 9001:2009. Кабінетом міністрів України затверджено план заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг), яким передбачено сприяння створенню та сертифікації на підприємствах систем управління якістю та довкіллям відповідно до вимог стандартів ISO серій 9000 і 14000, а також Концепції загального управління якістю (TQM). Сертифікація систем управління якістю (СУЯ) активно проводиться у харчовій, будівельній, легкій, хімічній, електротехнічній, машинобудівній та інших галузях промисловості [3, с.62-63].

Ефективне управління якістю продукції (робіт, послуг та товарів) неможливе без відповідної державної політики, спрямованої на всебічну підтримку вітчизняного бізнесу, який докладає зусиль до задоволення потреб споживачів за рахунок покращення якості та підвищення конкурентоспроможності продукції, у тому числі шляхом розробки та впровадження різноманітних методик управління її якістю.

Вступ України до Світової організації торгівлі визначив відповідальність виробника за якість продукції, а також існуючі тенденції насичення ряду секторів ринку споживчих товарів призведе до скорочення періоду морального зносу продукції. Це означає, що ряд зразків аналогів буде постійно змінюватися у вигляді їх часткової або повної заміни зразків номенклатурного ряду з постійним

покращенням характеристик якості, що в свою чергу визначає постійну зміну споживчих вимог [1, с.43-49].

Спад виробництва та зниження економічного потенціалу України на початку 90-х років XX ст. інтервенціями іноземних товарів, зниженням платоспроможності населення негативно вплинули на якість і конкурентоспроможність вітчизняних товарів, впровадження сучасних методів управління якістю.

До вагомих причин, які на сьогоднішній день перешкоджають досягненню високих економічних результатів від створення і сертифікації системи управління якістю можна віднести :

1) некоректність поставлених керівництвом цілей (проведення заходів із забезпечення якості не для створення ефективно функціонуючої СУЯ, яка реально гарантуватиме якість продукції відповідно до запитів і очікувань споживачів, а заради отримання сертифікату);

2) недоліки економічної політики, зокрема надмірною лібералізацією ринку та недієвістю важелів у сфері управління якістю;

3) відсутність надійного методу кількісної оцінки економічної ефективності створення, сертифікації та функціонування СУЯ на підприємствах [2].

Отже, на сьогоднішній день в Україні та у світі загалом, спостерігається активне впровадження систем управління якістю товарів та послуг. Досягнення високої економічної результативності їх функціонування потребує достовірної економічної інформації. На основі положень міжнародних стандартів якості можна сформулювати шляхи формування сприятливих умов для розвитку виробництва якісної продукції: 1) широке впровадження інноваційних технологій та техніко-технологічне переозброєння великих і середніх підприємств галузі на основі інформаційного та методичного забезпечення; 2) ефективне використання комплексу оптимальних ресурсів у системі управління якістю, формалізація основних документів з якості, відповідальність за дотримання вимог заданих документів; 3) підвищення конкурентоспроможності продукції з орієнтацією на відповідний профіль споживача, визначений за допомогою широкого використання маркетингових досліджень.

Список використаних джерел

1. Віткін, Л. Місце України у світовій та Європейській якості / Л. Віткін // Стандартизація сертифікація якість. – 2012. – № 3. – С. 43-49.

2. Хращевська, С. В. Шляхи підвищення якості продукції на підприємстві [Електронний ресурс] / С. В. Хращевська // Міжнародна інтернет-конф. «Формування та розвиток економіки в сучасних умовах господарювання». – Режим доступу : http://www.viem.edu.ua/konf5/art.php?id=0418

3. Кириченко, Л. С. Стандартизація і сертифікація товарів та послуг / Л. С. Кириченко. – К : Видавництво «Ранок», 2008. – 240с.

4. Мережко, Н. В. Управління якістю [Текст] : підручник / Н. В. Мережко, В. В. Осієвська, Н. С. Ясинська. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 216 с.

Гончар Віталій
к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Планування внутрішньогосподарського контролю здійснюється з метою ефективного використання наявних трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, а також для успішного виконання визначених цілей та завдань. В проведеному дослідженні ми не ставили за мету розглянути організаційний аспект функціонування внутрішньогосподарського контролю як цілісної системи, а зробили акцент на проблематиці планування діяльності внутрішніх суб'єктів контролю аграрних підприємств.

Пошук шляхів вирішення практичних питань організації та методики внутрішньогосподарського контролю залишається актуальною темою, не дивлячись на потужну базу теоретичних напрацювань в цій галузі завдяки науковим здобуткам М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Н. Г. Виговської, О. А. Галича, Є. В. Калюги, В. Ф. Максімової, Л. І. Михайлової, В. В. Немченка, М. Ф. Огійчука, І. В. Охріменка, В. П. Пантелеєва та багатьох інших вчених.

Система внутрішньогосподарського контролю кожного аграрного підприємства є унікальною, проте проблеми пов'язані з її організацією та функціонуванням, в тому числі з плануванням контрольної роботи, є багато в чому ідентичними. Наші дослідження стану внутрішньогосподарського контролю в агарному секторі Сумської області свідчать про неналежне ставлення як менеджменту аграрних підприємств, так і внутрішніх контролерів до планування своєї діяльності.

Внутрішніми суб'єктами, що виконують виключно контрольні функції, переважної більшості аграрних підприємств є ревізійні та інвентаризаційні комісії. І тільки великі холдингові утворення в аграрному секторі мають в своїй структурі повноцінні контрольно-ревізійні підрозділи, служби внутрішнього аудиту та внутрішньої безпеки. Відповідно, найтиповішими контрольними заходами в підприємствах агарного сектору є інвентаризації та окремі тематичні перевірки. При цьому, щодо контролю операцій з готівкою та стану її зберігання, близько 60 % підприємств такі планові заходи проводять декілька разів на рік, а 40 % – лише перед складанням річної фінансової звітності. Співвідношення підприємств за частотою здійснення планового контролю матеріальних ресурсів є ще гіршим, і становить, відповідно, 20/80 %. Тобто тільки одна п'ята частина досліджених підприємств проводить планові інвентаризації матеріальних ресурсів більше одного разу на рік.

Окрім того, що в більшості суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки плановий контроль здійснюється лише один раз на рік, спостерігаємо

також недоліки в документальному оформленні планування контрольних заходів. «Стандартний» перелік документів, пов'язаних зі здійсненням планових процедур внутрішньогосподарського контролю містить накази керівника на створення інвентаризаційних комісій та на проведення інвентаризацій, а також річний план-графік проведення інвентаризацій, як додаток до наказу про затвердження облікової політики підприємства або у вигляді окремого документу.

Планування перевірок ревізійними комісіями, створення яких є обов'язковим для господарських товариств, зазвичай документально не оформлюється, оскільки і самі комісії і їх діяльність часто є формальними. Тобто існують документи щодо створення таких комісій (установчі документи, положення, накази) та оформлення результатів їх перевірок чи ревізій (акти, висновки), але особи, які входять до складу цих комісій безпосередньо не проводять жодних контрольних заходів. Акт або висновок, нібито за результатами ревізії, може бути підготовлений, наприклад, головним бухгалтером чи фінансовим директором, а члени комісії тільки засвідчують його своїми підписами. Такі випадки трапляються навіть в акціонерних товариствах, не говорячи вже про товариства з обмеженою відповідальністю. Зрозуміло, що про складання річних планів діяльності таких комісій чи планів окремо взятих контрольно-ревізійних заходів взагалі мова не йде.

Кожен менеджер аграрного підприємства в процесі управління, виконує також і функцію контролю. Але мало хто з фахівців, складає плани своєї роботи, в тому числі стосовно виконання контрольних функцій. Це можна пояснити і низькою управлінською культурою вітчизняних фахівців, і неможливістю чітко розмежувати та спрогнозувати види управлінської діяльності виконувані кожним конкретним менеджером. Відсутність планування суттєво знижує ефективність роботи управлінського персоналу.

Для виправлення ситуації вважаємо за доцільне поширення міжнародного досвіду та вітчизняної практики, зокрема великих агроформувань, щодо планування діяльності підрозділами внутрішнього аудиту. Для здійснення процесу планування внутрішні аудитори використовують розроблені шаблони документів, в які вносять правки залежно від завдань та тематики заходів. Складаючи плани узгоджують часові межі перевірок з наявним людським ресурсом. Напрями контролю можуть бути деталізовані за підконтрольними об'єктами, конкретними виконавцями, часом проведення. Перевагою планування є можливість завчасного врахування «вузьких місць», можливих ризиків, типових операцій, порогу суттєвості інформації, специфіки методичного апарату, необхідності залучення зовнішніх експертів. Візуалізація кроків по досягненню визначеної мети підвищує їх результативність та ефективність.

Планування і його належна документальна фіксація, в супроводі з якісним нормативним та інформаційним забезпеченням процесу, є підґрунтям ефективного здійснення діяльності суб'єктами внутрішньогосподарського контролю аграрних підприємств.

Гречкосій Вікторія
студентка
Науковий керівник: к.е.н, доцент Гайдаєнко О.М.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ПП «ЕНЕРГОДАР Т»

Енергетика є однією з найбільш вагомих галузей української економіки, а ключовим елементом сучасних перетворень є створення ринків збуту енергії з метою підтримання національної економіки [1, с. 33].

В енергетиці можливості зростання реалізації продукції через її відомі технологічні особливості вкрай обмежені. Тому одним із найважливіших завдань енергетичних підприємств є збільшення прибутку за рахунок зниження собівартості генерування та передачі енергії.

Результатом фінансової діяльності енергетичного підприємства є прибуток. Прибуток – перевищення доходу над витратами. У процесі управління прибутком на підприємствах енергетичної галузі ключову роль приділяють формуванню прибутку від операційної діяльності. Під операційною діяльністю розуміють основний вид діяльності підприємства, для здійснення якого воно саме й створене [2, с. 72].

Безумовно, характер операційної діяльності визначається специфікою галузі, у якій працює дане підприємство. Для більшості енергетичних підприємств базою операційної діяльності є виробничо-комерційна або товарно-збутова діяльність [3, с. 57].

Прибуток від основної операційної діяльності є основним джерелом формування чистого прибутку ПП «Енергодар Т». Зниження темпів зростання прибутку від основної операційної діяльності свідчить про відносне зростання витрат і навпаки.

Провівши аналіз впливу чинників на зміну фінансового результату від основної операційної діяльності ПП «Енергодар Т» за 2014-2015 роки, було виявлено позитивні та негативні фактори впливу на чистий прибуток. Результати аналізу наведено у таблиці 1.

Аналіз впливу чинників на зміну прибутку від основної операційної діяльності в 2015 році порівняно з 2014 роком, показав, що за період, що аналізується, на підприємстві зменшився прибуток з 275,6 до 81,4 тис. грн. або на 70,5%. Насамперед такий негативний результат обумовлений зміною тарифів на електромонтажні послуги в 2015 році, що зменшило прибуток майже на 496 тис. грн., та вплинуло на зміну обсягу реалізації робіт та послуг, що зменшило результат на 94,4 тис. грн.

Таким чином, на фоні підвищення тарифів на електромонтажні послуги підприємство спробувало послабити зниження прибутку від основної операційної діяльності за рахунок зниження всіх витрат на підприємстві, включаючи

собівартість окремих видів електромонтажних робіт та адміністративних витрат. Так, за рахунок позитивного впливу цього чинника підприємство збільшило прибуток на 442,6 тис. грн., що майже на 89% перекрило збитки від зміни тарифів послуг.

Таблиця 1

Аналіз впливу чинників на прибуток від основної операційної діяльності ПП «Енергодар Т» за 2014-2015 роки

Показники	2014 рік	Згідно з базисом на фактичну реалізацію	2015 рік	Найменування чинників	Вплив на прибуток	
					Розра-хунок	Сума, тис. грн.
1.Виручка від реалізації (без ПДВ)	2785,3	1785	1288,8	1. Зміна цін	1288,8-1785	-496,2
2. Виробнича собівартість реалізованої продукції	2509,7	1650	1207,4	2. Зміна виробничої собівартості	1207,4-1650	+442,6
3. Прибуток від основної операційної діяльності	275,6	135	81,4	3. Зміна обсягу реалізації	181,2-275,6	-94,4
4. Прибуток при фактичному обсягу реалізації	Х	181,2	Х	4. Зміна складу продукції	135-181,2	-46,
Загальне відхилення прибутку від основної операційної діяльності (факт – базис)					81,4-275,6	-194,2

Отже, управлінському персоналу ПП «Енергодар Т» необхідно ефективно використовувати трудові ресурси за рахунок сумісництва професій, а також матеріальні ресурси – самостійно виготовляти електричні кабелі, дроти, шнури, електроізоляційні матеріали і вироби, що необхідно для здійснення електромонтажних робіт задля економії власних коштів підприємства та для збільшення прибутку від реалізації робіт та послуг.

Електроенергетика не може бути спрямована виключно на отримання прибутку, так як є базовою інфраструктурною галуззю. Формуючи якість життя населення та умови розвитку економіки, вона покликана не тільки забезпечувати швидке і гарантоване повернення вкладених у її розвиток коштів інвесторів, а також задовольняти соціальні потреби суспільства та конкурентоспроможність національної економіки. З цієї причини підприємства електроенергетики не мають можливості максимізувати свої тарифи і змушені враховувати вимоги галузевих цінових регуляторів. Це уповільнює повернення капіталовкладень і робить електроенергетику менш привабливим об'єктом інвестицій порівняно з підприємствами інших галузей [4, с. 122].

На відміну від більшості інших галузей в електроенергетиці відсутні необхідні для ринкової економіки резерви у виробництві і транспорті енергоресурсів, що також заважає реально оцінити економічну ефективність та прибутковість підприємств електроенергетики [5].

Для підвищення результативності діяльності ПП «Енергодар Т» потрібно сформувати дієву систему управління прибутком, яка розглядається як сутність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини.

Дуже важливо під час стратегічного планування врахувати всі чинники і аспекти подальшого розвитку для повного і обґрунтованого визначення величини прибутку і забезпечення його певного рівня. Система управління прибутком має бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, так як прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який в свою чергу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників і працівників.

Список використаних джерел

1. Маркевич, К. Енергетична галузь України : підсумки 2015 року [Текст] / К. Маркевич, В. Омельченко. – Київ, 2015 – С. 32-40.

2. Кривицька, О. Р. Сутність прибутку як економічної категорії: еволюційний підхід та сучасне бачення [Текст] / О. Р. Кривицька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2011. – Випуск 7. – С. 69-83.

3. Тютюнник, В. Економічний та бухгалтерський прибуток: чи велика різниця? [Текст] / В. Тютюнник // Незалежний аудитор. – 2013. – № 5. – С. 55-60.

4. Блонська, В. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства [Текст] / В. І. Блонська, О. І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122-128.

5. Гавалешко, С. В. Рентабельність підприємства та шляхи його підвищення [Електронний ресурс] / С. В. Гавалешко // Економікс. – 2012. – № 10. – Режим доступу : www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/ 10_106158.doc.htm.

Гуменюк Олена
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Методика аналізу та оцінки фінансового стану підприємств багато в чому залежить від правильного розуміння внутрішнього змісту і самої суті. Оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання є важливою складовою частиною для формування ефективної фінансової політики підприємства як в короткостроковому періоді, так і на довгострокову перспективу.

У сучасних фінансово-економічних обставинах діяльність кожного суб'єкта господарювання є об'єктом уваги широкого діапазону учасників ринкових відносин, зацікавлених в результатах його роботи. Для того, щоб розробити плани на перспективу при поточній економічній ситуації в країні, управлінському персоналу необхідно уміти оцінювати фінансовий стан підприємства, а також напрямки розвитку його діяльності в сучасних умовах. Звертаючись до суті фінансового стану підприємства як об'єкта дослідження, зазначимо, що, незважаючи на велику кількість досліджень з цієї теми, в даний час є відсутній єдиний підхід до визначення цього поняття.

Фінансовий стан – найважливіша характеристика діяльності підприємства, яка з розвитком ринкових відносин в суспільстві приймає все більш складну форму і сутність, що робить актуальним розгляд різних позицій трактування економічної категорії «фінансовий стан» і розробку єдиного методологічного підходу до визначення.

Для того, щоб більш повно висвітлити сутність фінансового стану підприємства, слід дати якомога повне уявлення про фінансовий стан.

Рівень фінансового стану визначається конкурентоспроможністю підприємства, його економічним потенціалом, діловою активністю, що виступає гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників фінансово-господарської діяльності.

Оцінюючи і аналізуючи фінансовий стан підприємства в даний момент, фінансово-економічні та управлінські служби на підприємстві отримують можливість спрогнозувати розвиток підприємства в майбутньому і поліпшити його становище.

Отже, фінансовий стан – це економічна категорія, що характеризує розміщення, власність і використання фінансових ресурсів, а також їх достатність в кожен момент часу. Тобто, це багатоаспектна економічна категорія, що агрегує в собі ключові характеристики ефективного функціонування і розвитку підприємства, які відображаються в системі фінансових показників.

Оцінка фінансового стану дає змогу виявити недоліки фінансової політики підприємства, вжити відповідних заходів щодо своєчасного усунення цих

недоліків, знайти резерви поліпшення фінансового стану і платоспроможності компанії і виробити рекомендації, спрямовані на поліпшення фінансового стану через вдосконалення фінансової політики. Завдяки грамотно проведеному фінансовому аналізу діяльності підприємства можна скорегувати податкову, облікову і кредитну політики, змінити дивідендну політику з метою поліпшення інвестиційної привабливості компанії. Значення і роль фінансового аналізу важко переоцінити, оскільки саме він є тією базою, на якій будується розробка ефективної фінансової політики.

Поняття фінансового стану є набагато ширшим і характеризується не тільки платоспроможністю, а й забезпеченістю фінансовими ресурсами, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними і фізичними особами, ліквідністю і фінансовою стійкістю. Не варто забувати і про те, що фінансове становище обумовлюється досягнутими за звітний період фінансовими результатами разом з ліквідністю, платоспроможністю і фінансовою стійкістю. Так, з позиції короткострокової перспективи доцільно визначати ліквідність і платоспроможність підприємства, а в довгостроковій перспективі – фінансову стійкість.

Фінансовий стан характеризується певною сукупністю показників, відображених в балансі підприємства станом на певну дату (початок і кінець кварталу, півріччя, дев'яти місяців, року) як залишки по конкретних рахунках чи комплексу рахунків бухгалтерського обліку.

Для оцінки фінансового стану застосовують систему певних показників, які характеризують здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність і своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Таким чином, можна сказати, що оцінка фінансового стану є одним з головних інструментів побудови та оцінки фінансової політики підприємства, виявлення тенденцій, вимірювання пропорцій, планування, прогнозування, визначення ключових факторів діяльності, обчислення їх впливу на результат, виявлення невикористаних резервів. Одна з найважливіших характеристик фінансового стану – фінансова стійкість підприємства, яка визначає і стабільність його діяльності. Мета оцінки фінансового стану – оцінка фінансових параметрів діяльності підприємства. Якість проведеного фінансового аналізу залежить від застосовуваної підприємством методики, достовірності даних її бухгалтерської звітності, а також від компетентності осіб, відповідальних за прийняття управлінських рішень у сфері фінансової політики.

Отже, проведення аналізу фінансового стану є життєвою необхідністю для підприємства. За його результатами можна визначити, наскільки ефективно воно функціонує, як використовуються наявні в його розпорядженні ресурси, чи є прийняті управлінські рішення ефективними і обґрунтованими. Також слід зазначити, що оцінка фінансового стану є комплексним процесом, оскільки аналіз лише одного з напрямків не дає повної і об'ємної картини реальної ситуації, що склалася на підприємстві. Тому для того, щоб дати повну оцінку фінансового стану підприємства, необхідно оцінити його майновий стан, проаналізувати ступінь його ліквідності, фінансової стійкості та незалежності, дати оцінку його ділової

активності, а також визначити рівень його рентабельності за аналізований період.

Список використаних джерел

1. Нестерова, С. В. Методологічні основи факторного аналізу у процесі оцінки фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / С. В. Нестерова, Є. Ю. Делеган. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_1/statti/52.htm.

2. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський, М. К. Пархомець, П. Р. Пуцентейло [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2015. – 300 с.

3. Пуцентейло, П. Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] / П. Р. Пуцентейло // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 1. – С. 168-174. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_1_27

Гупало Тарас
студент
Науковий керівник: д.е.н., доцент Чорна Н.П.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Процес використання знань як засобу виробництва, отриманого в результаті застосування інформаційних ресурсів, у вітчизняній аграрній сфері характеризується низкою особливостей, викликаних як історичною специфікою функціонування особистих селянських господарств як представників аграрного підприємництва, так і сучасними тенденціями розвитку.

Вчені-аграрники вважають, що на сьогодні існують проблеми ефективного використання інформаційних ресурсів в аграрному секторі, зокрема в системі особистих селянських господарств. До основних причин відносять наступні [2]:

1. Відсутність серед переважної більшості сільськогосподарських виробників відношення до професійного знання як до засобу виробництва, що має певну ціну, не може бути отримане безкоштовно і потребує кваліфікованого фахівця для ефективного його застосування. З одного боку, аграрії відчувають брак інформації щодо можливості створення кооперативних об'єднань, системного впровадження новацій техніко-технологічного характеру тощо. Разом із цим консультації по

зазначених питаннях селяни бажають отримувати постійно, розуміючи їх необхідність, однак безкоштовно, вважаючи це абсолютно нормальним явищем.

2. Складнощі із використанням інформаційних ресурсів із застосуванням залучених знань як засобу виробництва. В умовах відкритості інформаційного простору отримати характеристики відповідних видів техніки, засобів захисту рослин, дані по нових порадах або сортах досить легко. Проте даний процес потребує постійного моніторингу відповідних джерел, відсіювання непотрібної інформації, що більшість представників середнього та малого аграрного бізнесу не здійснює.

3. Особисті селянські господарства не є суб'єктом інформаційних відносин як повноцінний інститут. Представники дрібнотоварного сектору аграрного підприємництва не входять в систему державних заходів з розвитку аграрного сектора та розбудови сільських територій як повноцінні учасники, а є лише об'єктом тих чи інших заходів. Практично відсутня діюча науково обґрунтована концепція розвитку особистих селянських господарств як складової системи аграрного підприємництва.

Сюди слід віднести відсутність системи підготовки фахівців для роботи в малому аграрному бізнесу, що негативним чином впливає на темпи інноваційного розвитку селянських господарств. Незважаючи на загальний не досить високий професійний рівень кадрів, що готує вітчизняна освітня система для сільськогосподарського виробництва, крупні підприємства отримують більш-менш підготованих спеціалістів, освіту яких завершують на виробництві [1].

Проте слід зазначити, що подібні ініціативи не носять системного характеру і викликані об'єктивною необхідністю укріплювати базові складові успішної економічної діяльності підприємницьких структур у сфері середнього і крупного бізнесу. По фермерах, тим більше особистих селянських господарствах, навіть така практика не застосовується, що негативно впливає на перспективи функціонування малого аграрного підприємництва. Інформаційна підтримка дрібнотоварного сектору також знаходиться у незадовільному стані, що певною мірою є результатом недостатньо повного відображення їхньої діяльності.

На сьогоднішній день інформація про діяльність особистих селянських господарств надходить із двох джерел:

1) шляхом складання статистичної звітності органами сільських рад;

2) вибіркове обстеження домогосподарств, які здійснюють органи статистики.

Основою для складання статистичних форм органами сільських рад є форма № 1 «Погосподарська книга №_ на 2006-2010 роки». До Погосподарської книги записуються члени домогосподарств, що прописані і постійно проживають на території сільської ради, незалежно від наявності в них будівель, садиби та худоби. Записи в Погосподарській книзі без відвідування кожного домогосподарства представником виконкому сільської ради недопустимі. Погосподарська книга складається з таких розділів: 1 «Список членів домогосподарства», II. «Худоба в приватній власності домогосподарства», III. «Житловий будинок у приватній власності громадян», IV. «Земля в приватній власності та користуванні громадян», V. «Сільськогосподарська техніка в приватній власності громадян» [3].

Слід відзначити, що, на відміну від сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, цифрове відображення результатів соціально-економічної діяльності селян в різних формах державної звітності подається з використанням різних дефініцій: «особисте селянське господарство», «сільське домогосподарство», «господарства населення». Така практика негативно позначається на наукових дослідженнях в сфері дрібнотоварного аграрного підприємництва. Преважна більшість звітності Державної служби статистики України, в якій наводяться дані щодо функціонування особистих селянських господарств, не використовують термін, «особисте селянське господарство», яким, згідно чинного законодавства, визначається даний сегмент аграрного виробництва.

Окрім цього досить часто наведені в різних документах дані лише дублюють один одного, що не є доцільним. За сучасних умов вирішити дане питання можна за допомогою Інтернет-мережі, яка дасть усім бажаючим можливість отримати доступ до будь-кого окремого документа, викладеного у вільне користування. Загалом розглянуті напрями вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування особистих селянських господарств дозволить сформувати ефективну систему управління дрібнотоварного аграрного підприємництва.

Список використаних джерел

1. Агроіндустрія у пошуках "бракуючої ланки" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=259&print=true .

2. Кальченко С.В. Сучасні напрями розвитку господарської діяльності селянських домогосподарств [Текст] / С.В. Кальченко // Сталий розвиток економіки. – 2012. - № 7(17). – С. 108-111.

3. Свиноус І.В. Проблеми стійкості особистих селянських господарств в умовах економічної кризи [Текст] / І. В. Свиноус // АгроІнком. – 2008. – № 3–4. – С. 45–48.

Дідоренко Тетяна
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Процес управління – це процес координації діяльності підприємства. У дещо ширшому понятті управління підприємством можна розглядати як процес формування планів (цілей) та досягнення цих цілей шляхом координування та регулювання його діяльності. Система управління включає різні рівні, на яких і здійснюється процес управління. Всі рівні управління з моменту встановлення цілей і до часу їх досягнення потребують інформації.

Однією із найбільш важливих інформаційних служб, що забезпечує систему управління інформацією на сучасному етапі є бухгалтерія, яка формує інформацію про фактичну наявність, використання майна і ресурсів організації, про господарські процеси і результати діяльності, про позикові кошти, розрахунки, претензії й ін.

Зарубіжні економісти Ч. Гаррісон і Г. Емерсон зазначають, що управлінський облік покликаний не тільки фіксувати події минулого, але і ставити завдання на майбутнє, допомагати здійснювати ці завдання [1].

Голов С. Ф. [2, с. 299] принципово не погоджується з тим, що бухгалтерський облік є єдиною і неділимою інформаційною системою. Він цілком слушно зазначає, що будь-яка система – це є ціле, що складається з частин, які у взаємозв'язку утворюють певну цілісність. А відмінності у змісті та структурі інформації, яку потребують різні користувачі, можуть призводити до створення нових підсистем. Це означатиме розвиток системи загалом.

Чумаченко М. Г. [8] робить висновок, що управлінський облік – це не результат „штучного поділу", а цілеспрямований розвиток усього бухгалтерського обліку, який має перетворитися в надійного постачальника інформації для потреб управління.

Так, Американська асоціація бухгалтерів [4, с. 30] наводить визначення управлінського обліку як процесу ідентифікації інформації, обчислення і оцінки показників та надання даних користувачам для вироблення, обґрунтування і прийняття рішень.

На думку Ч. Т. Хорнгрена і Дж. Фостера [7, с. 8] управлінський облік – це ідентифікація, вимірювання, збір, систематизація, аналіз, розкладання, інтерпретація і передача інформації, необхідної для управління будь-якими об'єктами.

Р. Ентоні і Дж. Ріс [9, с. 269] вважають, що управлінський облік є процесом у рамках організації, який забезпечує управлінський апарат інформацією, що використовується для планування, власне управління і контролю за діяльністю організації. При чому цей процес включає виявлення, вимірювання, збір, аналіз,

підготовку, інтерпретацію, передачу і приймання інформації, необхідної управлінському апарату для виконання його функцій.

Набагато менше одностайності у тлумаченні сутності управлінського обліку спостерігається серед вітчизняних і російських дослідників.

На сьогодні в Україні склалися як об'єктивні, так і суб'єктивні передумови становлення і розвитку управлінського обліку. Серед них доцільно виділити економічні, законодавчі та наукові.

Так, згідно із Законом України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [5] внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки і підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Голов С. Ф. [3, с. 209] наводить дещо ширше та змістовніше визначення, вважаючи, що управлінський облік є процесом виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів.

Окрему позицію щодо визначення сутності управлінського обліку займає Сопко В.В. [6, с. 361], який називає його внутрішньогосподарським (управлінським) обліком і зазначає, що він є продовженням та поглибленням бухгалтерського фінансового обліку витрат і доходів діяльності підприємства.

Натомість, Чумаченко М. Г. [8] дотримується іншої точки зору і стверджує, що за своїм змістом управлінський облік значно ширший від власне обліку і є системою управління собівартістю продукції. Хоча і наполягає на збереженні у назві цієї системи терміну „облік", оскільки вважає, що облікові операції все ж таки становлять його основу.

В управлінському обліку відбувається інтегрування елементів таких методів:

– *методи планування* використовуються для розробки планових і нормативних показників, складання бюджетів;

– *методи обліку* використовуються для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення та узагальнення даних;

– *методи контролю* використовуються для здійснення превентивного та поточного контролю за виконанням планових показників та бюджетів, оцінки відхилень фактичних показників від запланованих та нормативних;

– *методи аналізу* використовуються для оцінки причинно-наслідкових взаємозв'язків між економічними подіями та показниками, їх інтерпретації та пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективності підприємницької діяльності;

– *методи моделювання* використовуються для розробки альтернативних варіантів управлінських рішень та виявлення економічних наслідків їх прийняття;

– *інформаційно-комунікативні методи* використовуються при зборі, обробці, зберіганні та передачі необхідної для прийняття рішень інформації;

– *регулятивні методи* використовуються для впровадження у практику управління прийнятих варіантів управлінських рішень [3].

– У цьому контексті, важко не погодитись з висновком Я. В. Соколова та А. Яругової [10, с.40] про те, що в системі управлінського обліку доцільно виділяти дві взаємопов'язані та взаємообумовлені його складові:

– *систематичний облік*, що передбачає збір, ідентифікацію, накопичення, систематизацію, інтерпретацію та передачу інформації менеджерам для забезпечення процесу прийняття "рутинних" управлінських рішень. При цьому, "рутинний" блок управлінських рішень визнається обов'язковим для діяльності будь-якого підприємства і вирізняється відносною одноманітністю технічних прийомів та аналітичних процедур, що повторюються з певною періодичністю;

– *проблемний облік*, який, широко використовуючи прийоми економічного аналізу, економіко-математичного моделювання, прогнозування, націлений на розробку моделей "нерутинних" управлінських рішень та виявлення економічних наслідків їх прийняття. При цьому, "нерутинний" блок управлінських рішень розглядається як певний клас нестандартних рішень, пов'язаних, насамперед, з проблемою альтернативного вибору (або-або).

Система управлінського обліку дійсно включає певні елементи, які в сукупності складають його методологічне підґрунтя, розкривають змістовну сутність і сприяють досягненню головної мети – забезпечення інформаційних потреб внутрішніх користувачів при прийнятті управлінських рішень. Основними з них є: класифікація витрат; методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції; облік і контроль показників за центрами відповідальності; облік, контроль і аналіз відхилень; бюджетне планування; внутрішня (сегментна) звітність; аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку; методи і моделі прийняття управлінських рішень.

У процесі інформаційних перетворень відбувається збір, накопичення, узагальнення і відповідна потребам управління обробка одержаних даних із застосуванням методів обліку, контролю, аналізу та моделювання.

На виході із системи опрацьована інформація передається і втілюється в управління за допомогою інформаційно-комунікативних та регулятивних методів.

Внаслідок прийнятих управлінських рішень за допомогою зворотного зв'язку здійснюється оцінка якості всієї системи і вносяться відповідні коригування та зміни на вході та в процесі обробки інформації.

Отже, основними факторами, що будуть визначати тенденції подальшого розвитку управлінського обліку в Україні, слід вважати поглиблення ринкових процесів, посилення конкуренції, інформатизацію та глобалізацію суспільства, розвиток новітніх технологій, підвищення ролі бухгалтерів-аналітиків в процесі управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Гаррисон, Ч. Учет себестоимости в помощь производственнику [Текст] / Ч. Гаррисон. – М. : ЦУНХУ Госплана СССР, 1935. – С. 8.

2. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] : монографія / С. Ф. Голов. – К. : ЦУЛ, 2007. – 522 с.

3. Голов, С. Ф. Фінансовий та управлінський облік [Текст] / С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко. – К. : Автоінтерсервіс, 1996. – 554 с.

4. Нападовська, Л. В. Управлінський облік [Текст] / Л. В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16 липня 1999 р., № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www. ligazakon. ua. – Назва з екрану.

6. Сопко, В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.

7. Ходзицька, В. В. Шляхи реформування управлінського обліку в Україні відповідно до міжнародних вимог [Текст] / В. В. Ходзицька // Світ бухгалтерського обліку. – 1998. − № 5. – С. 67-68.

8. Чумаченко, М. Г. Управлінський облік потребує підтримки [Текст] / М. Г. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003 . − № 5. – С.3-7.

9. Энтони, Р. Учет : ситуации и примеры [Текст] / Р. Энтони, Дж. Рис. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 559 с.

10. Яругова, А. Управленческий учет: опыт экономически развитых стран [Текст] / А. Яругова. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 240 с.

Дмитрів Анастасія
студентка
Науковий керівник: к.е.н., доцент Коновалова О.В.
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Кривий Ріг

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

У наш час, для суб'єктів господарювання, які прагнуть при обмеженості ресурсів максимізувати отримання прибутку, особливої актуальності набуває володіння прийомами економічного аналізу в поєднанні із ефективним провадженням методики управлінського обліку та, на їх основі, прийняття ефективних управлінських рішень [1].

Загальні фундаментальні основи управлінського обліку та використання його даних у проведенні економічного аналізу досліджувалися такими науковцями, як: П. С. Безруких, М. А. Вахрушиною, С. Ф. Головим, Дж. Кларком, Дж. Харрісом,

Дж. А. Хіггінсом, Ч. Т. Хорнгреном та ін.

В сучасних умовах зростає роль та значення створення раціональних та ефективних систем управління в діяльності підприємницьких структур. За цих обставин постає завдання формування необхідної ресурсної бази для управління виробничими процесами, вирішальну роль в утворенні якої відіграє саме управлінський облік, що не просто реєструє, узагальнює та контролює факти господарської діяльності, а й забезпечує користувачів всіх рівнів необхідною інформацією для проведення економічного аналізу [2].

За допомогою економічного аналізу, в свою чергу, забезпечується кількісна і якісна оцінки усіх змін, що відбуваються на керованому об'єкті. Він дозволяє виявити ті причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності між окремими параметрами об'єкту, що носять прихований, глибинний характер. Економічний аналіз дозволяє встановити тенденції в розвитку тих або інших процесів і визначити кращі, найбільш ефективні, варіанти рішень. За результатами аналізу розкриваються недовикористані резерви і можливості, що дозволяють поліпшити розвиток цієї керованої підсистеми. Тобто економічний аналіз виступає основою для вироблення і прийняття управлінський рішень [2].

Історично роль економічного аналізу в системі управління неправомірно занижувалася. Функціями управління часто виділялися: планування, організація, регулювання, координація, контроль, а економічний аналіз включали до складу контрольної функції. Однак, з'ясувавши важливість і дійсне значення аналітичної інформації у процесі прийняття управлінських рішень, окремі фахівці прагнули виправити положення, правильно відзначивши недосконалість класифікаційних групувань функцій управління. Підкреслюючи важливість і відзначаючи ширший діапазон змісту і функціонування економічного аналізу, порівняно з функцією контролю, І. С. Бородкін запропонував включити економічний аналіз до складу управління як самостійну функцію [3].

Ця подія зайвий раз підтвердила, що економічний аналіз є об'єктивно необхідним елементом управління виробництвом і етапом управлінської діяльності, за допомогою якого пізнається суть господарських процесів, оцінюється господарська ситуація, виявляються резерви виробництва і приймаються науково обґрунтовані рішення для планування і управління. Отже, економічний аналіз є елементом управління, що забезпечує науковість прийняття рішень.

Розвинена ринкова економіка породжує потребу в диференціації аналізу на зовнішній фінансовий аналіз і внутрішній управлінський аналіз. Саме внутрішній управлінський аналіз відіграє ключову роль в управлінському обліку на підприємстві, оскільки він є процесом інформаційно-аналітичного забезпечення адміністрації, керівництва підприємства в рамках системи управлінського обліку [3].

Внутрішній управлінський аналіз необхідний в таких випадках:

- при розробці стратегії розвитку підприємства і в цілому для реалізації ефективного менеджменту, оскільки є важливим етапом управлінського циклу;

- для оцінки привабливості підприємства, з погляду зовнішнього інвестора, визначення позиції підприємства в національних і інших рейтингах;
- він дозволяє виявити резерви і можливості підприємства, визначити напрями адаптації внутрішніх можливостей підприємства до змін умов зовнішнього середовища.

При проведенні внутрішнього аналізу підприємства можна виявити ряд моментів, а саме: переоцінює, або недооцінює себе підприємство; переоцінює, або недооцінює воно своїх конкурентів; яким вимогам ринку воно надає занадто велике, або навпаки, дуже мале значення [3].

Таким чином, лише на основі проведеного економічного аналізу діяльності підприємства можна прийняти правильне, раціональне, ефективне управлінське рішення. Саме тому вдосконалення системи економічного аналізу в межах управлінського обліку на сьогоднішній день є вкрай актуальним.

Список використаних джерел

1. Бульдович, М. С. Роль економічного аналізу в бухгалтерському та управлінському обліку [Електронний ресурс] / М. С. Бульдович, Н. В. Марченко. – 2014. – Режим доступу : http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74303.

2. Урсуляк, М. М. Організація економічного аналізу за даними управлінського обліку [Електронний ресурс] / М. М. Урсуляк, Б. М. Урсуляк. – 2010. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76291.doc.htm.

3. Пасемник, О. Г. Роль облікової інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю в процесі прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] / О. Г. Пасемник, А. Ф. Дмитришин. – 2010. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/inek/2010_2/105.pdf.

Загородна Ольга
к.е.н, доцент
Серединська Віра
к.е.н, доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Бізнес-процеси постійно існували в діяльності підприємства, але об'єктами аналізу і відповідно управління вони стали зовсім недавно. Це пояснюється неоднозначністю їх трактування як економічної категорії, складністю формалізованого опису та моделювання. Ідеї структуризації підприємства на процеси започаткували роботи А. Файоля [5] і дістали подальший розвиток в публікаціях Б. Андерсена [1], А. Шеєра [7], М. Портера [8], М. Хаммера і Д. Чампі [6], В. Репіна [3], В. Виноградової [2] та ін.

Вивчення літературних джерел з проблем процесного підходу до управління дає підстави стверджувати, що в рамках цього підходу використовується два терміни: процес та бізнес-процес. Так, в національному стандарті ISO серії 9001 під процесом розуміють роботу чи сукупність робіт, для яких використовують ресурси і якими керують для перетворення входів на виходи [4]. Категорія ж «бізнес-процес» взагалі не отримала нормативного пояснення, хоча у спеціальній літературі часто вживається як науковцями, так і практиками. Ними ці категорії сприймаються як тотожні поняття [3; 6]. При цьому у визначеннях враховують, що будь-який бізнес-процес має внутрішнього та зовнішнього споживача, хоча деякі науковці вважають, що критерієм виокремлення бізнес-процесів є наявність лише зовнішнього споживача, що дає можливість підприємству отримати економічну вигоду у вигляді прибутку, доданої чи споживної вартості.

Провівши теоретичний аналіз відомих визначень, слід констатувати, що процес, як об'єктивна суть зміни стану будь-чого може відноситися до різних систем, не обов'язково економічних, а бізнес-процеси набувають яскраво вираженого економічного змісту. Тому доцільно при застосуванні процесного підходу до управління користуватися саме такою категорією.

Таким чином, бізнес-процес є сукупністю послідовних пов'язаних бізнес-операцій, яким управляє, так званий, «власник» – (посадова особа, яка відповідальна за його хід і результати), використовуючи входи (сировину, матеріали, інформацію і т.п.), за допомогою ресурсів, які є у його розпорядженні (персоналу, устаткування, технології, інфраструктури і т.п.) перетворює їх у виходи (готову продукцію, інформацію, документацію і т.п.) – результати бізнес-процесу, які використовують споживачі. Для управління бізнес-процесом «власник» повинен отримувати зворотну інформацію про хід його виконання та інформацію від споживачів (клієнтів) бізнес-процесу. Крім того, вищому керівництву підприємством повинна регулярно надходити звітність про хід протікання бізнес-процесу. Бізнес-процес має постачальників і споживачів, з якими він взаємодіє.

Ними можуть бути інші бізнес-процеси підприємства, фізичні і юридичні особи. Впровадження засад процесного управління базується на виокремлені та групуванні бізнес-процесів, які визначаються галузевою приналежністю субєкта господарювання. Класифікацію бізнес-процесів підприємства за основними ознаками групування відображено на рис 1.

Рис. 1. Класифікація бізнес-процесів підприємства

За результативнстю бізнес-процеси поділяють на основні, обслуговуючі, управління та розвитку: основні бізнес-процеси, спрямовані на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг у результаті чого зростає цінність для споживача (постачання, виробництво, збут) і формується дохід підприємства; обслуговуючі – необхідні для функціонування основних, не створюють цінності, однак вимагають затрат (промислова безпека і охорона праці, охорона навколишнього середовища, енергозабезпечення і т.п.); бізнес-процеси управління є також забезпезпечуючими, оскільки охоплюють всі функції управління підприємством в цілому як бізнес-системи (кадрове, фінансово-облікове забезпечення діяльності підприємства і т.п.); бізнес-процеси розвитку, які також носять обслуговуючий характер, пов'язані з удосконаленням діяльності підприємства (бізнес-процеси аналізування та поліпшення).

Якщо «вхід» та «вихід» бізнес-процесу лежить поза межами підприємства, то його називають зовнішнім, а бізнес-процеси замовники і виконавці яких знаходяться у межах підприємства називають внутрішніми.

За рівнем деталізації вивчення виокремлюють бізнес-процеси верхнього рівня, детальні та елементарні. Бізнес-процеси верхнього рівня (або крос-

функціональні процеси) відображають сукупність його функцій без деталізації на окремі підпроцеси. Складовими елементами бізнес-процесів верхнього рівня є підпроцеси або детальні бізнес-процеси, що є згрупованою частиною функцій, які беруть участь у формуванні їх кінцевих результатів. Підпроцеси мають власні атрибути, однак спрямовані на досягнення цілей основного бізнес-процесу підприємства. У свою чергу детальні бізнес-процеси складаються з елементарних, тобто окремих операцій, що не здатні самостійно створювати кінцеві результати і не підлягають поділу. Окремі операції (функції) самого нижнього рівня декомпозиції діяльності підприємства виконуються окремими працівниками.

Вивчення теорії і практики процесного підходу до управління дає можливість стверджувати про існування двох основних варіантів ідентифікації бізнес-процесів на підприємстві: узгодження бізнес-процесів з існуючою функціонально-ієрархічною структурою [3]; виділення наскрізних процесів, не пов'язаних з межами структурних підрозділів підприємства [6.].

Таким чином, не існує стандартного переліку бізнес-процесів підприємства і як показує бізнес – аналіз відсутня єдина їх класифікація. Кожен суб'єкт господарювання залежно від розміру, ринкової спрямованості діяльності, широти та завдань дослідження повинен визначати притаманний тільки йому набір бізнес - процесів.

Список використаних джерел

1. Андерсен, Б. Бизнес-процессы. Инструменты совершенствования [Текст] / Б. Андерсен; пер. с анг. С. Ариничева. – М. : РИА «Стандарты и качество», 2003. – 272 с.

2. Виноградова, О. В. Реінжиніринг бізнес-процесів у сучасному менеджменті : монографія [Текст] / О. В. Виноградова. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 196 с.

3. Репин, В. В. Бизнес-процессы : построение, анализ, регламентація [Текст] / В. В. Репин. – М. : РИА «Стандарты и качество» 2007. – 240 с.

4. Системи управління якістю. Вимоги. (ISO 9001 : 2008, IDT) : ДСТУ ISO 9001 : 2009. – [Чинний від 2009-09-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – 26 с.

5. Управление – это наука и искусство [Текст] / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. – М. : Дело, 1992. – 672 с.

6. Хаммер, М. Реинжиниринг корпораций : манифест революции в бизнесе [Текст] / М. Хаммер, Дж. Чампи; пер. с анг. Ю. Е. Корнилович. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2006. – 287 с.

7. Шеер, А. Бизнес-процессы : основные понятия, теория, методы [Текст] / А. Шеер. – Изд. 2-е (перераб и допол.) – М. : Просветитель, 1999. – 154 с.

8. Porter, M. Competive Advantages: Creating and Sustaining Superior Performance [Text] / M. Porter. – New York : Free Press, 1985. – 252 p.

Зарецкий Вадим
к.э.н., доцент
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь

ПАРАДОКС МЕТОДИКИ РАСЧЕТА РЕНТАБЕЛЬНОСТИ АКТИВОВ КОММЕРЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Эффективность функционирования коммерческой организации оцениваются с помощью показателей рентабельности, которые представляют сосбой отношение финансовых результатов и тех факторов, которые способствовали их (финансовых результатов) получению. Данными факторами могут быть доходы, расходы, активы, собственный капитал субъекта хозяйствования.

В рамках данной статьи исследуем экономическое содержание и методику расчета показателя «рентабельность активов». Для идентификации экономического содержания рентабельности активов необходимо в первую очередь определить, какие показатели должны участвовать в его расчете. А именно, какая бухгалтерская оценка финансового результата должна быть в числителе и какая величина активов – в знаменателе. Прежде всего, следует отметить, что любой показатель финансовых результатов Отчета о прибылях и убытках и актив баланса – это величины, несопоставимые исходя из методологии их исчисления, а именно их временной определенности. Прибыль – это разница между доходами, полученными в отчетном периоде, и расходами, которые уже не отражаются в активе баланса, а показываются в Отчете о прибылях и убытках. То есть, прибыль – это величина, определенная ***за*** отчетный период, а величина активов, отраженных в балансе – это показатель, рассчитанный ***на*** определенный момент времени. В связи с этим, в целях сопоставимости рекомендуем при расчете рентабельности активов использовать среднюю величину активов за отчетный период, которая рассчитывается на основе данных бухгалтерского баланса по следующей формуле:

$$\bar{A}=\frac{(A_0+A_1)}{2}, \qquad (1)$$

где $\bar{A}$ – среднегодовая величина активов коммерческой организации; A_0 – размер итога актива баланса на начало года; A_1 – размер итога актива баланса на конец года (периода).

В итоге, рассчитывая показатель рентабельности активов, мы сопоставляем величину прибыли с величиной вовлеченных в деятельность организации средств. Это означает, что рентабельность активов демонстрирует нам то, сколько процентов от среднего за отчетный период значения активов, вовлеченных в финансово-хозяйственную деятельность организации, составляет полученная ею за отчетный период прибыль. Итак, данный показатель характеризует

эффективность использования привлеченных субъектом хозяйствования всех ресурсов (собственных и заемных).

Теперь следует определить, какой вид финансовых результатов следует использовать для расчета рентабельности активов. По нашему мнению, это должна быть величина прибыли (убытка) до налогообложения, а не чистая прибыль (убыток), как, например, предлагается статистической методологией в Республике Беларусь. Ведь вовлеченные в финансово-хозяйственную деятельность активы способствуют получению всей прибыли за отчетный период. В свою очередь, чистая прибыль (убыток), уменьшенная на величину налогов из прибыли наполняет рассчитанный показатель рентабельности активов не совсем корректным смыслом, так как в данном случае искусственно создается причинно-следственная связь между активами организации (причина) и чистой прибылью (следствие). Однако активы способствуют получению только общей прибыли (убытка) до налогообложения и не влияют на величину уплачиваемого из прибыли налога.

Многими авторами (Бернстайн Л. А., Ефимова О. В., Ковалев В. В., Ришар Ж., Савицкая Г. В. [2]) для оценки успешности функционирования организации предлагается рассчитывать показатель рентабельности активов следующим образом:

$$Ра = \frac{ПНО + \%_у}{\overline{А}} \times 100\,\%, \qquad (2)$$

где ПНО – прибыль (убыток) до налогообложения; $\%_у$ – проценты к уплате.

Логика расчета по такой методике показателя рентабельности активов объясняется тем, что для функционирования субъекта хозяйствования необходим собственный и привлеченный капитал. Впоследствии кредиторы получают за привлеченные средства проценты, которые уменьшают общую прибыль организации. В итоге, сумма прибыли до налогообложения и процентов к уплате показывают интересы всех заинтересованных в ней лиц: собственников, кредиторов и государства. Собственникам принадлежит величина чистой прибыли, кредиторам – проценты к уплате, государству – налог на прибыль.

Однако целесообразность исчисления рентабельности активов по формуле (2) следует подвергнуть сомнению. Это касается наличия в числителе как раз-таки показателя «проценты к уплате». По нашему мнению, величина процентов, уплачиваемая организацией кредиторам, не является той долей прибыли, в которой заинтересованы соответствующие кредиторы. В отличие от налога на прибыль и дивидендов, выплачиваемые собственникам, проценты к уплате рассчитываются не от величины полученной прибыли. Так, если организация получила убыток, то в бюджет налог на прибыль не будет заплачен. Также и собственники не получат дивидендов, так как при наличии убытка дивиденды не начисляются (за исключением дивидендов по привилегированным акциям, если это заранее оговорено при их эмиссии). А вот величина процентов к уплате исчисляется всегда, не зависит от размера прибыли, а определяется от суммы предоставленных кредитных ресурсов. Поэтому даже в случае убыточной

деятельности кредиторы будут получать проценты за предоставленные организации кредиты и займы.

Однако следует констатировать, что мнение выше названных авторов, которые придерживаются методики расчета рентабельности активов по формуле (2), не лишено оснований по отношению к современным принципам функционирования исламского банкинга. Как отмечает У.С. Прайс: «кредитор имеет право на долю прибыли предприятия, которое он финансирует, при условии существования этих прибылей. Эта доля может обсуждаться, но фундаментальный вопрос в том, что должна быть прибыль, которой делятся, чтобы кредитор получил то, что мы называем процентом» [1]. Итак, при такой системе кредитования банк разделяет риски с собственником организации-заемщика за реализацию бизнес-проектов. Если заемщик получает убыток, значит банк не получает процент от ссуженной стоимости. И только при получении прибыли банк будет участвовать в ее распределении. Современная банковская система высокоразвитых стран функционирует абсолютно иным образом: банк, предоставляя ссуженную стоимость, не несет никакой ответственности в случае получения убытка организацией-заемщиком.

Таким образом, в настоящее время наблюдается следующий парадокс в методике расчета рентабельности активов: банковская система неисламских стран основывается на безусловном получении ссудного процента по выданным кредитам, который зависит только от процентной ставки и величины суммы предоставленного кредита, а не от финансового результата заемщика. Однако одновременно авторитетные экономисты предлагают заемщикам оценивать эффективность своей хозяйственной деятельности по формуле (2), которая подходит именно исламским заемщикам.

Список использованных источников

1. Прайс, У. С. О проблеме ссудного процента [Электронный ресурс] / У. С. Прайс // Мировой кризис – хроника и комментарии. – Режим доступа : http://worldcrisis.ru/crisis/1795071. – Дата доступа: 28.11. 2016.

2. Савицкая, Г. В. Анализ эффективности и рисков предпринимательской деятельности : методологические аспекты: монография [Электронный ресурс] / Г. В. Савицкая. – М. : ИНФРА-М, 2012. – 272 с.

Палка Ігор
к.е.н., доцент
Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій
м. Тернопіль

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Велика кількість учасників економічної діяльності в Україні спричинила появу актуальних проблем, які пов'язані з забезпеченням вищого керівництва компаній своєчасною і доброякісною маркетинговою інформацією щодо ринків на яких працює фірма. Інформація, яку одержують в ході маркетингових досліджень, дозволяє приймати адекватні та ефективні управлінські рішення в умовах конкурентної боротьби.

Тому, на сьогодні особливої уваги потребує проблематика проведення маркетингових досліджень підприємства, що спрямовані на систематичний збір, оцінку й аналіз інформації відносно потреб, думок, мотивацій, поведінки окремих осіб і організацій, пов'язаних з маркетингом, тобто всіма аспектами просування на ринку певних товарів, а також підготовки цієї інформації до прийняття маркетингових рішень для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Згідно з міжнародним кодексом ЄСОМАР, маркетингові дослідження – це системний збір і об'єктивний запис, класифікація, аналіз та представлення даних щодо поведінки, потреб, відносин, вражень, мотивацій окремих осіб та організацій у контексті їх економічної, політичної, суспільної й повсякденної діяльності [1, с. 8.].

Маркетингові дослідження, залишаються невід'ємною частиною маркетингу, вони повинні орієнтувати виробника на випуск продукції відповідно до потреб та вимог цільових груп споживачів, а також до задекларованих якостей та інтересів конкретного покупця.

Проблемами маркетингових досліджень займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Г. А. Черчиль, Ф. Котлер, Л. Малхотра, Л. П. Голубков, А. О. Старостіна, А. В. Войчак, Н. В. Куденко, І. К. Белявский та інші.

У сучасних умовах у рамках розвитку світової практики маркетингових досліджень спостерігається тенденція до розподілу суб'єктів маркетингових досліджень на зовнішні і внутрішні.

Внутрішній суб'єкт маркетингових досліджень – це відділ маркетингових досліджень усередині підприємства.

Зовнішні суб'єкти маркетингових досліджень – це незалежні підприємства, які пропонують свої послуги в цій галузі [3, с. 42].

Зазначимо, що дослідження, проведені власними силами організації без залучення сторонніх дослідницьких компаній і фахівців єднає компанію зі споживачем. Проте, в даному випадку, дослідження слід розглядами як внутрішню функцію фірми, а не як ринковий продукт.

Серед методів збирання інформації в сучасних умовах найбільшу

популярність мають фокус-групи і глибинні інтерв'ю.

Кількісні методи дослідження досить поширені у світі. На якісні методи дослідження припадає біля 10% обороту європейського ринку маркетингових досліджень [7]. Якісні дослідження мають на меті вивчення конкретних проблем (мотивації споживачів, емоційне відношення до бренду). Проте, їх частка у світі постійно скорочується.

Отже, маркетингові дослідження є основним засобом збору й аналізу інформації, яка потрібна для прийняття економічно обґрунтованих рішень у перманентно мінливих умовах ринкового середовища. Саме маркетингові дослідження дають можливість оцінити кон'юнктуру ринку та конкурентні позиції підприємства і визначити основні напрямки його розвитку, які є адекватними зовнішнім умовам і потенціалу підприємства.

Список використаних джерел

1. Войчак, А. В. Маркетингові дослідження [Текст] Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. В. Войчак. – К.: КНЕУ, 2001. – 119 с.

2. Белер, Х. Методы иследования рынка [Текст] / Х. Белер. – Х.: ГМ, 2013. – 296 с.

3. Белявский, И. К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз [Текст] Учебн. пособ. / И. К. Белявский. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 262 с.

4. Ларіна, Я. С. Процес маркетингових досліджень на ринках побічної продукції бурякоцукрового виробництва [Текст] / Я. С. Ларіна, О. В. Четверик // Новігатор. – 2014. – №1. – С. 12-14.

5. Турченюк, М. О. Маркетинг [Текст] Підручник / М. О. Турченюк, М.Д. Швець. – К.: Знання, 2011. – 318 с.

6. Старостіна, А. О. Маркетингові дослідження національних і міжнародних ринків [Текст] Підручник / А. О. Старостіна. – К.: ТОВ «Лазарит-Поліграф», 2012. – 480 с.

7. Annual Study of the Market Research Industry [Text]. – ESOMAR Publishing, 2010.

Радик Сніжана
слухач магістратури
Науковий керівник: д.е.н., доцент Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ВДАЛІ ПРОЕКТИ СВІТОВИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ НА БАЗІ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Одним з елементів бухгалтерського обліку, який отримав можливість стрімко розвиватися і удосконалюватися, є управлінський облік. Саме він відзначився трансформацією у стратегічний управлінський облік. Це було зумовлено, перш за все, появою нових вимог до суб'єктів господарювання у конкурентному глобалізованому середовищі. Управлінський облік як процес виявлення, фіксації, акумулювання, аналізу, трансформації й інтерпретації інформації, яка використовується управлінським персоналом всередині підприємства з метою прийняття управлінських рішень для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності, поклав початок стратегічному управлінському обліку. Стратегічний менеджмент як ще один, певним чином залежний від обліку напрям, який є процесом оцінки зовнішнього середовища, формулювання організаційних цілей, ухвалення рішень, направлених на створення і утримання конкурентних переваг, здатних забезпечити бізнесу прибуток у довгостроковій перспективі доповнив стратегічний управлінський облік.

Через свою багатовекторність точного визначення дана дефініція ще не отримала. Досі навколо цього питання точаться суперечки. Серед вчених відсутня єдність у визначенні стратегічного управлінського обліку як виду, напряму чи методу управлінського обліку, що породжує проблему відсутності теоретичного обґрунтування стратегічного управлінського обліку. Проте, Інститут сертифікованих управлінських бухгалтерів (CIMA) визначає стратегічний управлінський облік як «форму управлінського обліку, в якій акцент робиться на інформації, що відноситься до зовнішніх факторів, а також на внутрішньостворену інформацію» [1, с.54].

Хоча стратегічний управлінський облік і перебуває на етапі свого становлення, але найефективніші його інструменти уже давно знайшли своє застосування. Їм завдячують своїм виникненням одні з найбільш вдалих проектів світових компаній-гігантів та великих вітчизняних фірм.

Варто зауважити, що найпершими і найпопулярнішими серед чисельних методів стратегічного управлінського обліку є target, kaizen costing і activiti based costing.

Target costing – це різниця між цільовою ціною реалізації і цільовим прибутком. Як тільки собівартість встановлена, підприємство повинне визначити цільові витрати за кожним компонентом. Ця концепція має багаторічний досвід застосування в сотнях відомих компаній і авторитетну думку провідних фахівців у сфері маркетингу, виробничого менеджменту та управлінського обліку.

Використання системи цільової калькуляції собівартості дозволяє координувати і контролювати всю виробничу діяльність підприємства відповідно до важливого стратегічного орієнтиру заданих витрат. Тобто, тут мова йде про необхідність стратегічного планування і визначення ціни товарної продукції, обрахунку прибутку, а, в кінцевому результаті, досягнення запланованої собівартості. Тож, основна формула собівартості за цим методом така: ціна – прибуток = собівартість.

Згідно концепції target costing: 1) ринкова ціна трактується як «цільова ціна» (target price); 2) очікувана (бажана) норма прибутку визнається «цільовим прибутком» (target profit); 3) собівартість продукту, розрахована за залишковим принципом, носить назву «цільова собівартість» (target cost) [2, с. 312].

Історія target costing пов'язана із довоєнною Німеччиною – випуском «народного» автомобіля VolksWagen, який повинен був стати доступним найширшим верствам населення, водночас, не повинен був бути збитковим для виробника. Детальніше пропонуємо розглянути простий обрахунок ціни тогочасного автомобіля такої марки.

Потрібно було відштовхуватись від загальної купівельної спроможності – 1000 марок (враховуючи середній достаток німецького народу), 10 марок – знижка за для більшої доступності. Але прибуток, враховуючи таку вартість, був надто малий, а собівартість залишалась на достатньо високих позиціях. Саме тому було прийнято стратегічно важливе рішення спрямувати виробництво у раціональніше русло: замінити заплановане оснащення автомобіля гідравлічними гальмами на гальма з механічним приводом. Це зекономило 30 марок. Разом з тим, дозволило задовольнити конкурентні переваги підприємства в ціні і щодо прибутку, а також споживачі потреби німецького народу. Ще одним прикладом вдалого застосування методу є корпорація Toyota, якій вдалося не лише випустити достойний продукт на рівні бізнес-одиниці, а й на геополітичному та геоекономічному рівні забезпечити прогресивний розвиток японської економіки та економік партнерів. Наприклад, за Кіотським протоколом невикористані квоти на викиди парникових газів Україна передала Японії в обмін на гібридні Toyota Prius, які і є результатом вдалого впровадження target costing.

Ці світові виробник автомобілів та інші великі компанії різних країн незмінно використовують також kaizen costing. Зауважимо, що цей інструмент має свої приклади успішного впровадження на території нашої держави. Так, метод реалізується підприємством Coca-Cola Beverijys (Україна), уповноваженим американською компанією Coca-Cola на виготовлення продукції під брендовою торговою маркою. Уже зараз застосування kaizen costing приносить свої успіхи. Вплив такого поліпшення на роботу світових виробників Coca-Cola можна оцінити на основі: зміни дизайну (пляшка), цінових показників, при незмінному багаторічному рецепті. Таким чином утримуються лідерські позиції на світовому ринку. Що стосується української компанії, то тут слід констатувати, що абсолютно усі співробітники українського заводу залучені до модернізованого виробництва, тобто створюються нові робочі місця, підвищується продуктивність виробництва, а також встановлюються високий рівень, який демонструється у

своєму секторі ринку в Україні.

Value chain costing – інструмент виділення окремих ланцюжків, на яких створюється вартість продукту, шляхом тісної взаємодії. Прикладом вдалого застосування інструменту калькулювання на основі VCC є будівельна фірма Комбуд. Адже, капітальне будівництво характеризується цілою низкою організаційно-технологічних особливостей, які суттєво впливають на організацію та методику як управлінського так і стратегічного управлінського обліку, зокрема на інструмент калькулювання вартісних ланцюжків. Для цього методу характерний розподіл за видами діяльності, а так як фірма виконує різні види діяльності: будівельно-монтажні роботи всіх видів, ремонтні, пусконаладжуванні та реставраційні роботи; створення комплексної проектно-кошторисної документації по капітальному будівництву, розширенню та технічному переобладнанню об'єктів цільового призначення, то тут є сприятливі умови для вдалої реалізації такого інструменту стратегічного управлінського обліку. Окрім того, Комбуд підсилив свій ланцюжок, довіривши реалізацію, як завершальний етап, безпосередньо власному підрозділу, а не реєлтерам, як часто роблять у цьому бізнесі. Це і забезпечило досягнення конкурентних переваг за рахунок value chain costing.

Таким чином, було відкрито надзвичайно дієві методи стратегічного управлінського обліку і не лише продемонстровано їх успішність на практиці, а й показано приклад для інших компаній щодо реалізації власних перспективних проектів.

Список використаних джерел

1. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : Монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.

2. Бухгалтерський облік [Текст] : навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скирпан. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 444 с.

Спільник Ірина
к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Зміни, що відбулися, у змісті фінансової звітності підприємства, потребують переосмислення сутності її елементів та перегляду усталеної методики аналізу фінансового стану підприємства, зокрема його власного капіталу.

Важливим напрямом аналізу власного капіталу підприємства є оцінка достатності власних фінансових ресурсів для формування активів підприємства згідно їх цільового призначення, тобто фінансування певних активів за рахунок відповідних джерел. Цей принцип відповідності активів джерелам їх фінансування називається золотим правилом балансу.

Джерелами фінансування необоротних активів, як правило, є власний капітал та сторонній капітал, що залучається підприємством на довгостроковій основі. Не виключені випадки їх формування і за рахунок короткотермінових зобов'язань, що є свідченням нецільового використання коштів. Залучення поточних сторонніх джерел фінансування необоротних активів є ознакою зростаючих фінансових труднощів підприємства. Оборотні активи, як правило, формуються за рахунок власного капіталу і за рахунок короткострокового позиченого капіталу. Хоча не виключене фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел.

Для визначення обсягу власного капіталу, що спрямовується на фінансування необоротних і оборотних активів, розраховують такі показники, як власний необоротний капітал, власний оборотний капітал [1, с. 375].

Наявність власного необоротного капіталу зазвичай визначають як різницю між загальною сумою необоротних активів (підсумок I розділу активу балансу) і сумою довгострокового стороннього капіталу, який використовується на фінансування необоротних активів підприємства. Якщо необоротні активи профінансовано за рахунок залучення короткострокових позичених джерел, то від отриманої різниці віднімають їх суму. Даний показник характеризує ту частину власного капіталу, яка спрямовується на фінансування необоротних активів. За його допомогою оцінюють також питому вагу необоротних активів, сформованих за рахунок власного капіталу.

При визначенні власного оборотного капіталу (чистого робочого капіталу) від поточних активів віднімають поточні зобов'язаннями. Якщо ж оборотні активи профінансовано за рахунок залучення довгострокових позичених джерел, то від отриманої різниці віднімають їх суму. Даний показник характеризує ту частину власного капіталу, яка спрямовується на фінансування оборотних активів. Оптимальний обсяг власного оборотного капіталу повинен відповідати обґрунтованій потребі у оборотних активах підприємства. У процесі аналізу оцінюється величина наведених показників і їх динаміка.

Ріст частки власного оборотного капіталу у загальній сумі власного капіталу свідчить про його зростаючу мобільність, оскільки більша частина власного капіталу знаходиться у високомобільній формі.

Для оцінки достатності власних джерел фінансування для формування активів використовуються аналітичні коефіцієнти: забезпеченості матеріальних оборотних активів власним оборотним капіталом; забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом; самофінансування розвитку підприємства; коефіцієнт автономії [2, с. 253].

Таким чином у проведенні аналізу власного капіталу і аналізу фінансової стійкості зокрема та аналізу фінансового стану загалом часто використовують показники власного необоротного капіталу і власного оборотного капіталу, у тому числі для розрахунку ряду аналітичних коефіцієнтів. Правильність здійснення цих розрахунків поставлена у залежність від однозначності трактування елементів фінансової звітності та їх економічної сутності.

Слід зазначити, що у зв'язку із змінами, які відбулися у змісті фінансової звітності відповідно до ПСБО 1, розрахунок наведених аналітичних показників є дещо ускладненим.

Зокрема через відображення витрат майбутніх періодів у складі оборотних активів, чим до речі, порушено принципи побудови балансу за однорідністю економічної сутності складових елементів та відображення активів у балансі підприємства за зростанням їх ліквідності.

У змісті активу балансу з'явився новий III розділ «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», що також суперечить принципу наведення за зростанням ліквідності, адже, як відомо, абсолютно ліквідними активами є грошові кошти та їх еквіваленти, які відображено наведено вище (у складі II розділу активу). Напрошуються питання, як трактувати такі суми, якщо вони мають місце у балансі? Яка мета їх винесення із загальної суми необоротних активів? Про що це інформує користувачів фінансової звітності? Як їх трактувати при аналізу балансу внутрішніми і зовнішніми суб'єктами аналізу? Чи брати їх до уваги при розрахунку аналітичних показників, зокрема оборотності сукупного капіталу, рентабельності необоротних і сукупних активів тощо. З одного боку, ці активи призначені для реалізації на сторону протягом наступного періоду або операційного циклу, але вони були попередньо профінансованими і становили складову сукупних активів підприємства, а отже незалежно від того чи були вони активно задіяними у господарському обороті минулого поточного періоду, підлягають включенню до розрахункових підсумків, з іншого боку, - виокремлення вартості таких активів у окремий розділ очевидно є попередженням про можливе зниження рівня матеріально-технічної бази, а відтак – рівня індексу постійного активу підприємства.

Пов'язаною із такою зміною у активі балансу можна вважати появу і відповідного самостійного IУ розділу пасиву «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, призначеними для продажу, і групами вибуття». Судячи з назви ці суми однозначно є зобов'язаннями, але який їх термін? Якщо у складі пасиву балансу при розрахунку ряду коефіцієнтів виокремлюють довгострокові

зобов'язання, короткострокові кредити і поточні (короткострокові) зобов'язання, то як бути із віднесенням сум, що наведені у цьому розділі?

Ускладнює розрахунки також і той факт, що у межах певного розділу одночасно здійснюється відображення зобов'язань підприємства та забезпечень його майбутніх платежів, резервів і сум цільового фінансування, благодійної допомоги; а також доходів майбутніх періодів у складі поточних зобов'язань і забезпечень підприємства, що є дещо нелогічним. Таким чином з огляду на відсутність чітких тлумачень щодо окремих позицій балансу, їх подальше трактування і використання в аналітичних розрахунках залишається на розсуд аналітика. Такі зміни з позицій користувачів фінансової звітності не сприяють її прозорості і зручності у використанні для проведення аналізу.

Запропонований порядок проведення аналізу власного капіталу підприємства сприятиме підвищенню рівня фінансового управління у сфері формування і ефективного використання власних фінансових ресурсів, забезпеченню фінансової стійкості підприємства а також зростанню рівня впевненості інвесторів та кредиторів щодо перспектив фінансування та інвестування у діяльність аналізованого об'єкта. Порушені питання, щодо неоднозначності позицій фінансової звітності, та доцільності внесених змін до її змісту є актуальними і потребують подальшого вирішення.

Список використаних джерел

1. Спільник, І. В. Аналітичне забезпечення управління власним капіталом [Текст] / І. В. Спільник, О. М. Загородна // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу і статистики ТНЕУ. – Тернопіль : Економічна думка. – 2011. – Випуск 9, Ч.2. – С. 370-379.

2. Спільник, І. В. Аналіз забезпеченості підприємства власним капіталом [Текст] / І. В. Спільник // Стан та перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : Матеріали ІІІ міжнародної науково-практичної конференції, (10-11 жовтня 2014 р. м. Тернопіль). – Тернопіль : ТНЕУ. – 2014. – С. 253-255.

Трушкіна Наталія
науковий співробітник
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ

ОЦІНКА ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ З УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВУГЛЕДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одним з об'єктів системи управління збутовою діяльністю вугледобувного підприємства є організація процесу реалізації вугільної продукції споживачам. У зв'язку із зростанням конкуренції в сучасних умовах господарювання змінюються контрактні взаємовідносини вугледобувного підприємства зі споживачами. Підвищуються вимоги до рівня обслуговування та з'являються нові критерії до якості сервісу. Спостерігається тенденція зростання витрат на збутову діяльність.

Тому розробка науково-методичних положень і практичних рекомендації з удосконалення організації збутової діяльності вугледобувного підприємства на основі врахування особливостей обслуговування різних категорій споживачів та поліпшення контрактної роботи залишається актуальним напрямом наукових досліджень, яке має наукову новизну та практичну значущість.

Диференціація споживачів вугільної продукції дозволить підвищити рівень контрактного управління процесом реалізації та якість обслуговування, розширити ринки збуту через появу нових сегментів, своєчасно реагувати на зміни попиту споживачів та кон'юнктури ринку вугілля.

Реалізація заходів з підвищення якості обслуговування різних категорій споживачів сприятиме зростанню рівня сервісу, зменшенню часу на доставку вугільної продукції, збільшенню обсягів відвантаження, підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень щодо організації збутової діяльності підприємства вугільної промисловості.

Впровадження пропозицій щодо вдосконалення контрактної роботи з різними групами споживачів вугільної продукції дозволить встановити довгострокові економічно вигідні взаємовідносини вугледобувного підприємства зі споживачами, знизити рівень ризиків і збитків через своєчасне реагування на виникнення можливих форс-мажорних обставин під час транспортування та реалізації продукції, скоротити рівень витрат на збутову діяльність у результаті зменшення простоїв транспорту.

Все це підтверджується й дослідженнями фахівців, які визначають складові ефекту на основі формування нових схем та організаційно-економічного механізму реалізації готової продукції споживачам (рис. 1).

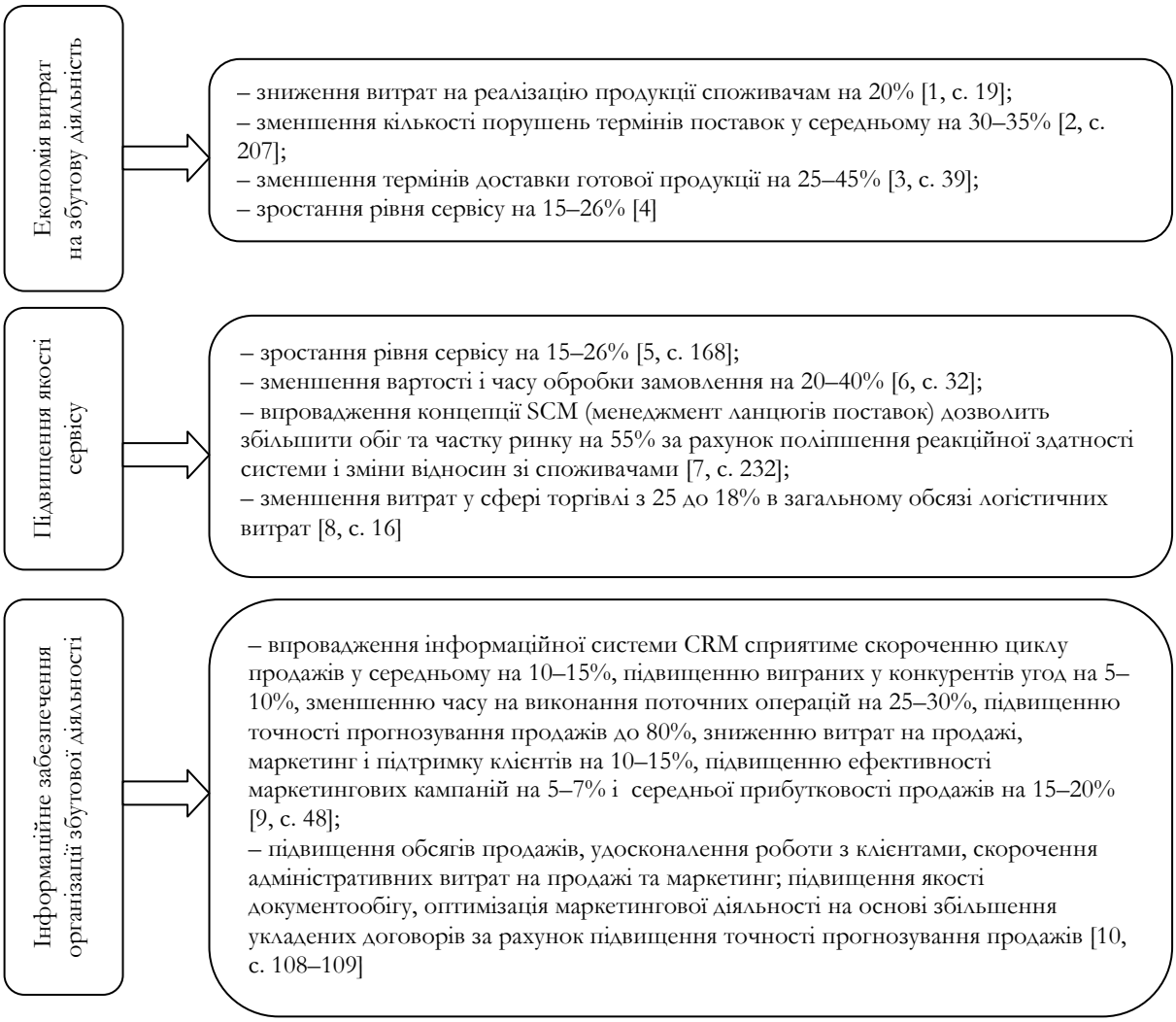

Рис. 1. Складові ефекту від реалізації заходів з удосконалення організації збутової діяльності вугледобувного підприємства згідно з різними науковими підходами

За результатами дослідження автором даної статті розраховано очікуваний економічний ефект від реалізації заходів з удосконалення організації збутової діяльності вугледобувного підприємства, який складається з економії витрат на збут у результаті підвищення рівня узгодженості дій між підприємством і вантажно-транспортним управлінням при укладанні контрактів на надання транспортних послуг; формування оптимальних графіків руху вагонів; раціонального використання вагонів за вантажопідйомністю; скорочення часу на обслуговування споживачів вугільної продукції.

Економію витрат на організацію збутової діяльності (E) можна розрахувати за формулою:

$$E = I_{збут} \times \alpha, \qquad (1)$$

де $I_{збут}$ – витрати на організацію та здійснення процесів збутової діяльності, тис. грн; α – коефіцієнт, який враховує економію витрат через скорочення часу на

обслуговування споживачів, прискорення оформлення відповідної документації та зростання якості сервісу на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Запропонований підхід до оцінки очікуваного економічного ефекту апробовано на ряді підприємств вугільної промисловості. Розрахунки показують, що очікуваний економічний ефект від реалізації заходів з удосконалення організації збутової діяльності на ПАТ «Шахта імені О.Ф. Засядька» становить 279,6 тис. грн, на ВСП «Шахтоуправління «Павлоградське» – 46,6 тис. грн та ДВАТ «Шахта «Степова» ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля» – 52,8 тис. грн.

Отже, впровадження комплексу заходів з удосконалення організації збутової діяльності вугледобувного підприємства за рахунок підвищення рівня обслуговування різних категорій споживачів та поліпшення контрактних взаємовідносин сприятиме формуванню науково обґрунтованої маркетингової стратегії підприємства, яка відповідатиме сучасним вимогам господарювання.

Список використаних джерел

1. Неруш, Ю. М. Логистика [Текст] / Ю. М. Неруш. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 390 с.

2. Кристофер, М. Логистика и управление цепочками поставок [Текст] / М. Кристофер; под общ. ред. В. С. Лукинского. – СПб. : Питер, 2004. – 316 с.

3. Гаджинский, А. М. Логистика [Текст] / А. М. Гаджинский. – 20-е изд., перераб. и доп. – М.: Дашков и К°, 2012. – 484 с.

4. Кульчицкий, А. Применение информационных технологий для решения задач транспортной и складской логистики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.oxs.ru.

5. Сумец, А. М. Логистика: теория, ситуации, практические задания [Текст] / А. М. Сумец. – К.: Хай-Тек Пресс, 2008. – 320 с.

6. Ильченко, Н. Б. Организация логистической деятельности украинских торговых предприятий: интеграционный процесс [Текст] / Н. Б. Ильченко // Логистика : проблемы и решения. – 2010. – № 3 (28). – С. 28-35.

7. Пономаренко, В. С. Логістичний менеджмент [Текст] / В. С. Пономаренко, К. М. Таньков, Т. І. Лепейко; за ред. В. С. Пономаренка. – Харків : ІНЖЕК, 2010. – 440 с.

8. Москвітіна, Т. Д. Торгівельна логістика [Текст] / Т. Д. Москвітіна. – К. : Київський нац. торгівельно-економічний ун-т, 2007. – 162 с.

9. Капінус, Л. В. Доцільність впровадження клієнтоцентризму на підприємстві [Текст] / Л. В. Капінус // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 4 (83). – С. 46-50.

10. Силенко, А. Н. Оптимизация деятельности предприятия на основе концепции CRM (управление взаимоотношениями с клиентом) [Текст] / А. Н. Силенко, М. В. Трубников // Экономические стратегии. – 2009. – № 2. – С. 102-109.

Тупикин Павел
к.э.н., доцент
Белгородский государственный технологический
университет им. В. Г. Шухова
г. Белгород, Россия

К ВОПРОСУ ОБ АРХИТЕКТУРЕ И ИНСТРУМЕНТАРИИ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА

Проблема обеспечения экономической безопасности хозяйствующих субъектов не нова, но довольно актуальна в настоящее время для большинства отечественных предприятий. Однако далеко не все руководители осознают значимость и комплексность данной проблемы, да и те, которые осознают саму проблему, не всегда имеют четкое представление о способах ее решения. И если в относительно крупных компаниях создаются отделы или службы собственной безопасности, то в более мелких организациях работа по обеспечению экономической безопасности практически не осуществляется, при этом действия руководства зачастую направлены не на предотвращение угроз перспективам развития, а на минимизацию последствий уже свершившихся негативных событий [1].

В большинстве своем штат подразделений собственной безопасности хозяйствующих субъектов состоит из бывших сотрудников МВД, отставных военных и специалистов охранных агентств, а их деятельность на сегодняшний день преимущественно направлена на:

- обеспечение физической безопасности имущества и сотрудников организации;
- реализацию внутрикорпоративной антикоррупционной деятельности;
- контролю за сохранением коммерческой тайны;
- сбору информации о контрагентах и конкурентах организации.

Конечно это лучше чем ничего, но по нашему мнению для обеспечения экономической безопасности хозяйствующего субъекта этого недостаточно.

Экономическая безопасность организации – это состояние защищенности жизненно важных интересов предприятия от внутренних и внешних угроз, формируемое руководством и коллективом предприятия путем реализации мероприятий правового, экономического, организационного, инженерно-технического и социально-психологического направлений. То есть, проблема обеспечения экономической безопасности – комплексная проблема, которая не может быть решена деятельностью отдельно взятого структурного подразделения – необходима вовлеченность всего коллектива в ее обеспечение [2].

По нашему мнению, служба собственной безопасности хозяйствующего субъекта, в обычном ее понимании, недостаточно ориентирована именно на реализацию экономической составляющей безопасности, а посему должна быть

интегрирована с подразделениями экономического планирования и контроля, службой управления персоналом и юридическим отделом в единую эффективно взаимодействующую структуру с подчинением финансовому директору или непосредственно генеральному директору организации.

В качестве инструментария, обеспечивающего эффективность взаимодействия подразделений, мы считаем, должны стать:

- технология бюджетирования;
- управленческий учет;
- аудит эффективности;
- корпоративная культура.

Сущность методики бюджетирования раскрывается в полной мере в сделанном нами определении: Бюджетирование – управленческая технология, позволяющая осуществлять мониторинг процесса достижения целей на основе проведения план-фактного анализа существенных отклонений изменения состояния и места нахождения ресурсов организации, доходов и расходов, получаемых от бизнеса на любом уровне управления, как в течение отчетного периода, так и по его окончании с целью своевременного внесения корректив.

Управленческий учет позволяет организовать систему внутренней отчетной информации таким образом, чтобы она не только предоставляла информацию о текущей ситуации и ответственности за результаты в нужном для управления ракурсе, но и позволяла своевременно выявлять отклонения от планов, норм, стандартов [3].

Бюджетирование и управленческий учет интегрируют в единое целое управленческий цикл планирования и контроля. Управленческий контроль - это процесс, при помощи которого менеджеры оказывают влияние на сотрудников организации для действенного и эффективного выполнения организационной стратегии и достижения целей стоящих перед организацией [4].

Использование в управлении хозяйствующим субъектом технологии бюджетирования способствует реинженирингу бизнес процессов и поиску резервов повышения экономической эффективности всей системы управленческих, экономических и социальных процессов, протекающих на предприятии [5]. Это обеспечивается проведением аудита эффективности деятельности организации.

Аудит эффективности принято определять как системный, целенаправленный и организованный процесс получения и экспертно-аналитической оценки объективных данных о результативности, экономичности и продуктивности экономической деятельности аудируемой единицы, в целях установления уровня соответствия этих данных определенным критериям и на основании этого выражения мнения об эффективности (результативности, экономичности, продуктивности) аудируемой деятельности или программы и выдачи рекомендаций, направленных на улучшение общей эффективности функционирования организации.

Применение методики бюджетирования и аудита эффективности позволяет

менеджменту организации сформировать на предприятии корпоративную культуру, мотивирующую сотрудников на исполнение служебных обязанностей и обеспечение функционирования организации в соответствии с целевыми установками [6].

Именно такой подход к организации архитектуры системы экономической безопасности благодаря интеграции подразделениями экономического планирования и контроля, службой управления персоналом и юридическим отделом в единую субструктуру, деятельность которой согласована и подчинена реализации стратегических и тактических задач хозяйствующего субъекта, позволит достичь синергии в обеспечении его экономической безопасности.

Список использованных источников

1. Слабинская, И. А. Новый взгляд на организацию системы внутреннего контроля для целей управления компанией [Текст] / И. А. Слабинская, Ю. А. Ткаченко // Социально-гуманитарные знания. – 2013. – № 8. – С. 319-325.

2. Сенчаков, В. К. Экономическая безопасность России: Общий курс [Текст] : учебник / под ред. В. К. Сенчакова. 4-е изд. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2012. – 815 с.

3. Усатова, Л. В. Управленческий учет как инструмент эффективного менеджмента на предприятиях [Текст] / Л. В Усатова, Е. В. Арская, Н. А. Калуцкая // Экономические и гуманитарные науки. – 2012. – № 9. – С. 46-54.

4. Тупикин, П. Н. Бюджетирование в обеспечении экономической безопасности организации [Текст] / П. Н. Тупикин, Ю. А. Ткаченко // Белгородский экономический вестник. – 2016. – № 1 (81). – С. 141-146.

5. Ткаченко, Ю. А. Ограничения Для Адекватного Функционирования Системы Внутреннего Контроля / Ю. А. Ткаченко, П. Н. Тупикин // Вестник Белгородского государственного технологического университета им. В. Г. Шухова. – 2016. – № 3. – С. 207-210.

6. Учет, анализ и аудит : перспективы развития [Текст] : монография / Под общ. ред. проф. И. А. Слабинской. – Белгород : Изд-во БГТУ, 2014. – 245 с.

Щербатюк Василий
д.э.н., конференциар
Европейский университет Молдовы
г. Кишинев, Республика Молдова

АНАЛИТИЧЕСКИЕ СРАВНЕНИЯ: СУЩНОСТЬ, ВИДЫ, ЗНАЧЕНИЕ И АКСИОМЫ

Научное познание объектов экономического анализа в значительной степени достигается благодаря сравнению. Оно является одним из основных и наиболее ранних и важных аналитических приемов, применяется во многих учебных дисциплинах и видах анализа финансово-хозяйственной деятельности предприятий и, особенно часто, в сравнительном анализе.

Сравнение всегда имеет целенаправленный характер и позволяет выявить равенство или различие сравниваемых показателей. Польза анализа в значительной степени определяется тем, как умело аналитик может проводить сравнения и выявлять сходства, различия и их причины.

Как обоснованно отмечает О. В. Олійник, «саме порівняння лежить в основі аналітичної діяльності, служить її початковим етапом і є найбільш універсальним методом пізнання економічних явищ і процесів, дослідження їх кількісних і якісних характеристик. Це той метод, за допомогою якого досягається пізнання різних ступенів розвитку одного і того ж явища або різних співіснуючих явищ, виявляються і зіставляються рівні у розвитку явища, що вивчається, зміни, які відбулися, визначаються тенденції розвитку» [3, с. 295].

Сравнение составляет основу, обязательный и весьма важный этап любого экономического анализа. Без сравнения показателей, как правило, невозможно провести анализ. Поясним это на следующем примере. Предположим, что определена производительность труда на предприятии за отчетный период в 500 тыс. леев. Сам по себе этот показатель не имеет практически никакой познавательной ценности. Только сопоставив его с различными другими аналогичными показателями (по плану, за прошлый период, родственного предприятия и др.), можно дать объективную оценку данному показателю, выявить резервы его улучшения, сделать определенные выводы и предложения о работе предприятия и принять правильные управленческие решения.

Сравнение нельзя считать весьма простым и легким приемом экономического анализа. Оно, по мнению А.И. Муравьева, «лишь внешне просто; на самом же деле нужно знать, что и с чем можно сравнивать, как обеспечить сопоставимость, различия и области применения способов сравнения (разность, частное)» [2, с. 23].

Сравнение – один из наиболее часто применяемых (распространенных) аналитических приемов. Оно всегда рассматривается в многочисленной учебной литературе, которая имеет различные названия: Теория экономического анализа (анализа хозяйственной деятельности), Анализ хозяйственной (финансово-хозяйственной) деятельности, Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия, Экономический анализ, Экономический анализ

деятельности предприятий, Комплексный анализ хозяйственной (финансово-хозяйственной) деятельности, Комплексный экономический анализ, Финансовый анализ, Управленческий анализ, Сравнительный экономический анализ, Экономический анализ хозяйственной деятельности предприятий, Анализ финансовой (бухгалтерской) отчетности, Бизнес-анализ, Бухгалтерский учет и анализ и др.

Наиболее глубоко и подробно в целом вопрос о сравнениях рассматривается в учебной литературе, подготовленной российскими, украинскими и белорусскими авторами [1-4 и др.]. Большое внимание сравнениям уделяется в работах некоторых статистиков.

При рассмотрении приема сравнения в учебниках и учебных пособиях по анализу финансово-хозяйственной деятельности предприятий имеются, по нашему мнению, следующие недостатки:

~ сущность сравнения раскрывается через синонимическое ему понятие «сопоставление»;

~ отмечается, что понятия «сравнение» и «сопоставление» имеют разный смысл и различное содержание;

~ употребление как равнозначных понятий «виды», «направления», «формы» и «типы» сравнений;

~ не указывается, какие показатели с какими сравниваются;

~ называются, как правило, только три вида сравнений: с планом, прошлым периодом и другими предприятиями, хотя их намного больше;

~ после раскрытия сущности, значения, видов сравнений и сопоставимости данных сразу поясняется сравнительный анализ. Такой переход логически не обоснован, неоправдан, неправомерен и ошибочен. Он вводит читателей в заблуждение и приводит к ошибочному умозаключению о тождественности двух разных понятий «сравнение» и «сравнительный анализ». Второе понятие методически правильно вводить и давать ему общую характеристику только в вопросе о видах экономического анализа.

Весьма актуальным является вопрос систематизации и построения научнообоснованной классификации аналитических сравнений. Их виды предопределяются видами сравниваемых показателей. В анализе финансово-хозяйственной деятельности предприятий сравниваются самые различные показатели:

- отчетные показатели с плановыми показателями;
- плановые показатели с показателями предшествующего периода;
- отчетные показатели с показателями предшествующих периодов;
- показатели работы за каждый день;
- нормативные и среднеотраслевые данные;
- теоретически максимально возможные, потенциальные и прогнозируемые показатели.
- показатели технического уровня и качества продукции данного

предприятия с показателями аналогичных предприятий и ближайших конкурентов;

- показатели работы одного подразделения с аналогичными показателями работы других подразделений;
- показатели работы одних работников со средними по подразделению;
- результаты работы до и после введения новшеств и нововведений.

С полным основанием можно утверждать, что чем больше используется баз сравнения в анализе финансово-хозяйственной деятельности предприятий, тем более обоснованными и ценными являются его выводы, предложения и оценки.

Сравнение надо применять умеючи, строго соблюдая определенные условия и границы его правомерности в каждом конкретном случае. Можно привести следующие аксиомы сравнений:

1) сравниваются только показатели предприятий или их деятельности, а не сами предприятия;

2) сравнение возможно при наличии, как минимум, двух показателей. Один из них является сравниваемым, а другой – базой для сравнения, базисным;

3) в процессе одного сравнения сравниваются только два показателя;

4) сравнивая два показателя *А* и *Б,* всегда получают только один из следующих двух вариантов: $А = Б$ или $А \neq Б$. При $А \neq Б$ может быть только один из следующих двух вариантов: $А > Б$ или $А < Б$. Обобщая вышеизложенное, делаем вывод, что в результате сравнения двух показателей *А* и *Б* всегда получают только один из трех возможных вариантов: $А = Б$ или $А > Б$ или $А < Б$;

5) величины различий сравниваемых показателей, то есть, больше или меньше, определяются с помощью арифметических действий вычитания или деления и умножения.

Обязательным условием правильного проведения сравнений экономических показателей является наличие их сопоставимости, то есть, однородности экономического содержания сравниваемых показателей. Она зависит от многих факторов, часто бывает изначально или обеспечивается разными способами:

– устранение влияния изменения цен, для чего показатели выражаются в одинаковой оценке, то есть в сопоставимых ценах;

– устранение влияния различий в объеме и ассортименте продукции при сравнении качественных показателей;

– приведение сравниваемых показателей к единой методике их исчисления, для чего показатели базисного периода пересчитываются по методологии отчетного периода и, наоборот;

– периоды времени, по которым производится сравнение, должны быть тождественны и др.

Список использованных источников

1. Бойко, Л. О. Організація та методика економічного аналізу [Текст] : Навчальний посібник / Л. О. Бойко та ін.. – Одеса : ОДЕУ, 2010. – 351 с.

2. Муравьев, А. И. Теория экономического анализа : проблемы и решения

[Текст] / А. И Муравьев. – М. : Финансы и статистика, 1988. – 144 с.

3. Олійник, О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін [Текст] : монографія / О. В. Олійник. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 653 с.

4. Савицкая, Г. В. Комплексный *анализ хозяйственной деятельности* предприятия [Текст] : учебник / Г. В. Савицкая / 6-е изд., перераб. и доп. – М. : Инфра-М, 2013. – 607 с.

5. Щербатюк, В. В. Бухгалтерские счета и их Планы в зарубежных странах [Текст] : учебно-практическое пособие. – К. : USEM, 2016. – 232 с.

СЕКЦІЯ 4
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

SECTION 4
FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF EXPERTS IN ACCOUNTING AND TAXATION

Байбардина Татьяна
к.э.н., доцент
Раевская Мария
магистрант
Анисим Семён
магистрант
Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации
г. Гомель, Республика Беларусь

КАСТОМИЗИРОВАННЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ МАРКЕТОЛОГОВ

С наступлением XXI века определился и новый этап развития потребностей общества. Информационный бум, формирование рыночных отношений в мире труда, сложные экономические условия требуют подготовки специалистов нового уровня, способных самостоятельно ориентироваться в мире информации, быстро адаптироваться в современном инновационном обществе, принимать нестандартные бизнес-решения.

Становление белорусского рынка и насыщение его товарами, появление новых категорий товаров и иностранных участников рыночных отношений, растущий опыт потребителей и их знакомства с цивилизованными формами рыночной деятельности в развитых странах, существенно подняли уровень потребности белорусского общества в специалистах по маркетингу [1, с.11].

Белорусские исследователи провели мониторинг отечественного рынка труда и образования и соотнесли результаты с мировыми рейтингами «профессий будущего». Из сфер деятельности, которые будут актуальны для Беларуси в ближайшие 5-10 лет, значительная часть профессий будущего связана с маркетингом, а именно с такими направлениями, как: маркетинг моды, промоушн, креативное письмо, продукт-дизайн, маркетинг парков и отдыха и др. Данные

профессии реально востребованы на мировом рынке труда и требуют соответствующего инновационного потенциала [2, с.82].

В связи с этим, подготовка инновационно-ориентированного специалиста по маркетингу становится важной задачей высшего образования с учетом приоритетов инновационного развития Республики Беларусь. В Республике Беларусь создана система образования в сфере маркетинга, она включает 19 учреждений высшего образования (УВО), в которых студенты могут получить образование по специальности «Маркетинг» с присвоением соответствующей квалификации. Особое место в системе современного образования отводится формированию компетенций знаний, определяющих инновационный потенциал специалистов, который в полной мере будет соответствовать требованиям практики инновационной деятельности отечественных организаций.

Важное значение для подготовки инновационно-ориентированных специалистов приобретает индивидуализация и кастомизация обучения, что предполагает адаптирование имеющегося образовательного продукта под конкретного потребителя. Основная задача кастомизации – создать у потребителя ощущение, что работа делается лично для него и удовлетворяет его личные потребности.

Кастомизация в системе высшего образования считается идеалом взаимодействия по линии «поставщик образовательных услуг – потребитель образовательных услуг», поскольку именно кастомизация обеспечивает конкурентные преимущества УВО благодаря созданию более высокой стоимости (ценности) для потребителя образовательной услуги.

Необходимость кастомизированного подхода к формированию образовательных продуктов, особенно инновационных обусловливается определенными тенденциями, характерными для современного рынка образовательных услуг. Такими тенденциями, прежде всего, являются: усиление ориентации на индивидуализированные потребности; повышение роли инновационного компонента образовательного продукта; ориентация на ключевые компетенции, востребованные работодателями.

Мировая практика свидетельствует о том, что данным требованиям работодателей максимально соответствуют кастомизированные программы, разработанные под индивидуальные запросы заказчика, которые нашли широкое применение в международных бизнес-школах. Кастомизированные программы способствуют получению практического опыта на основе анализа бизнес-кейсов, деловых игр, бизнес-симуляций, ориентированных на формирование необходимых профессиональных компетенций будущих специалистов в области маркетинга.

Особую актуальность приобретает использование кастомизированных программ при подготовке магистров экономики и управления по специальности «Маркетинг». Приоритетами обучения в практикоориентированной магистратуре должны стать: изучение потребностей целевых групп, обучающихся при создании новых учебных программ и их компонентов; использование новых методик обучения; использование профессиональных и высококвалифицированных

кадров; привлечение к работе в образовательной программе экспертов, которые могут создать новое знание для будущих специалистов; формирование партнерских отношений с ведущими бизнес-школами [3, с.269].

Сегодня на рынке образовательных услуг лидируют те учреждения высшего образования и специализированные структуры по повышению квалификации, которые могут обеспечить высокий уровень, отвечающий требованиям профессиональной компетенции специалиста по маркетингу.

Развитие рынка образовательных услуг и совершенствование национальной системы маркетингового образования обеспечит формирование и повышение интеллектуального потенциала страны, отвечающего приоритетам устойчивого социально-экономического развития и способного активно влиять на конкурентоспособность экономики Республики Беларусь.

Список использованных источников

1. Байбардина, Т. Н. Совершенствование подготовки управленческих кадров, ориентированных на использование современных маркетинговых технологий [Текст] / Т. Н. Байбардина, И. И. Грищенко // Инновационные технологии в бизнес образовании: сборник научных статей междунар. весеннего форума: в 2-х ч. – Ч.2. – Гомель : УО БТЭУ, 2008. С. 7-11.

2. Байбардина, Т. Н. Тенденции подготовки специалистов-маркетологов в Республике Беларусь [Текст] / Т. Н. Байбардина, И. И. Грищенко, Е. Е. Голуб // Актуальные дискуссионные проблемы современной науки: междунар. науч. конф. – Поволжский кооперативный институт Российского университета кооперации (14 декабря 2012). – Энгельс : ред.-изд. центр ПКИ (ф-ла) Российского университета кооперации, 2013. – С. 81-84.

3. Байбардина, Т. Н. Кастомизированный подход к формированию образовательных инновационных продуктов как необходимое условие подготовки магистров по специальности «Маркетинг» [Текст] / Т. Н. Байбардина, И. И. Грищенко // Государственное регулирование экономики и повышение эффективности деятельности субъектов хозяйствования. Сборник научных статей VIII междунар. науч.-практ. конф. (26-27 апреля 2012 г. Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь). – ч.2. – С. 268-270.

Байбардина Татьяна
к.э.н., доцент
Грищенко Ирина
старший преподаватель
Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации
г. Гомель, Республика Беларусь
Мачалова Виктория
аспирант
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь

ОЦЕНКА КОМПЕТЕНЦИЙ И НАВЫКОВ СПЕЦИАЛИСТОВ СТРУКТУРНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ПО МАРКЕТИНГУ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Для обеспечения инновационного развития экономики страны, ее конкурентных преимуществ и источников роста Республика Беларусь должна располагать в первую очередь специалистами нового поколения, обладающими не только практическими компетенциями и профессиональной ориентацией для работы в реальном секторе экономики, но и способными к творческому использованию своего потенциала, и готовыми к нововведениям [1, с. 81].

Компетенции компаний и работников в современном мире становятся важнейшим фактором их конкурентоспособности и инновационности, поскольку именно они определяют инструментарий борьбы за выживание и лидерство на рынке и способность создавать, с одной стороны, современные и перспективные товары, технику и технологии, а с другой – новые формы и методы подготовки кадров, менеджмента персонала и др.

Как показывает практика, в настоящее время наблюдается тенденция увеличения спроса на специалистов по маркетингу, вместе с тем существует диспропорция по отраслям, нуждающимся в такого рода специалистах. Выявлены противоречия между ожидаемыми со стороны бизнес-структур результатами профессиональной подготовки студентов к маркетинговой деятельности и степенью их удовлетворения уровнем квалификации выпускников. Такого рода проблема на сегодняшний день существует не только в Республике Беларусь, но и в странах пост-советского пространства.

С целью оценки степени соответствия процесса формирования профессиональной компетентности специалиста в области маркетинга требованиям работодателей кафедрой маркетинга УО «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации» было проведено соответствующее исследование.

В ходе исследования было опрошено 66 руководителей и специалистов организаций промышленности. Опрос проводился в форме анкетирования.

В ходе проведенного исследования было выявлено, что среди основных видов работ, выполняемых сотрудниками отделов маркетинга в исследуемых организациях, приоритетными являются: анализ конкурентной среды; руководство проведением маркетинговых исследований; формирование ценовой политики; анализ предпочтений потребителей; разработка и реализация маркетинговой политики организации; рекламно информационная деятельность, включая продвижение брендов; анализ эффективности маркетинговых мероприятий.

Изучения мнения работодателей по отношению к необходимому компетентностному потенциалу маркетолога, позволило выделить ряд специфических требований, определяемых особенностями работы в области маркетинга, а именно, таких как: компетентность во многих областях знаний; компетентность во многих областях знаний; коммуникабельность; стремление к новому; дипломатичность и др. [2, с. 157].

Приоритетными компетенциями, связанными с ориентацией на инновации респонденты считают: коммуникабельность; стратегическое мышление; креативное мышление; навыки написания pr-статей или оценки их качества; знание иностранного языка; способность анализировать и прогнозировать.

К основным знаниям и умениям специалистов отдела маркетинга, которых в настоящее время недостаточно для обеспечения инновационного развития организации относятся: профессиональные практические знания, связанные со спецификой деятельности организации (технические, отраслевые знания) (18,5%), знание иностранных языков (11,1%), креативность (11,1%) [2, с. 157].

Приоритетное значение, по мнению респондентов, имеют такие инновационные функции маркетологов, как: обеспечение использования инновационных разработок в рекламно-информационной деятельности организации; поиск и оценка идей о новых товарах; анализ маркетинговых исследований в области инновационных разработок; вывод на рынок инновационной продукции; оценка инновационного потенциала организации; планирование уровня качества инновационной продукции; разработка программ ценообразования по инновационным моделям; подготовка рекомендаций руководству и подразделениям организации по созданию принципиально новой продукции [3, с. 293].

Таким образом, проведенные исследования позволяют судить о тенденциях на рынке труда с точки зрения востребованности инновационных компетенций специалистов по маркетингу в области реализации профессиональных функций.

Знание особенностей и специфики востребованности определенных категорий специалистов в области маркетинга позволяет: более гибко реагировать на изменения спроса на рынке труда; совершенствовать структуру подготовки специалиста высшей квалификации на основе использования активных методов формирования профессиональных компетенций будущих специалистов; готовить специалистов высшей квалификации по маркетингу и рекламе, обладающими теми навыками и умениями которые необходимы работодателю в современных условиях, тем самым удовлетворяя потребности инновационной экономики Республики Беларусь в кадрах необходимой квалификации.

Список использованных источников

1. Байбардина, Т. Н. Ориентация подготовки специалистов по маркетингу на профессиональную деятельность в условиях инновационного развития Республики Беларусь [Текст] / Т. Н. Байбардина, И. И. Грищенко, О. А. Бурцева // Менеджмент, маркетинг и современные бизнес-коммуникации : Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 35-летию кафедры менеджмента и 20-летию кафедры маркетинга (г. Гомель, 27-28 ноября 2013 года). – Гомель : УО БТЭУ, 2013. – С.80-82.

2. Байбардина, Т. Н. Формирование профессиональных компетенций специалистов-маркетологов в условиях инновационного развития Республики Беларусь [Текст] / Т. Н. Байбардина, П. С. Чернов, А. В. Жукова, Е. Я. Башак // Проблемы современного образования в техническом вузе : Материалы IV Междунар. научн.-метод. конф., посвящ. 120-летию со дня рожд. П. О. Сухого. (Г. Гомель, 29-30 октября 2015 года). – Гомель : ГГТУ им. П.О. Сухого, 2015. - С. 156-158.

3. Байбардина, Т. Н. Формирование профессиональных компетенций специалистов по маркетингу в условиях инновационного развития Республики Беларусь» [Текст] / Т. Н. Байбардина, И. И. Грищенко // Развитие инновационной экономики : результаты, проблемы, перспективы : Сборник научных статей междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 50-летию основания университета (г. Гомель, 9-10 октября 2014 года). – Гомель: УО БТЭУ, 2014. – С. 291-294.

Михалевич Катерина
студентка
Науковийкерівник: к.е.н, доцент Недбалюк О. П.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сучасний ринок праці висуває вимоги не стільки до рівня теоретичних знань потенційного працівника, скільки до рівня його професійної компетентності, яку він може продемонструвати. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економіки та підприємництва є важливим завданням педагогічної теорії і практики, оскільки у подальшому від них буде вимагатися швидко та ефективно засвоювати та впроваджувати передові технології, вітчизняний та зарубіжний

досвід в процесі своєї діяльності.

Посилюють актуальність теми й інші чинники, зокрема особливості професійної діяльності фахівців економіки та підприємництва, їх безпосередня участь у розв'язанні важливих економічних проблем; зростаючі вимоги ринкової економіки щодо їх професійної компетентності; необхідність формування у них системи професійних і особистісних якостей, знань і умінь.

Результати аналізу наукових джерел з теми дослідження засвідчують, що проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців неодноразово була предметом уваги широкого кола науковців. Зазначену проблему досліджували: Н. Бібік, А. Вербицький, Е. Зеєр, І. Зимняя, В. Кремень та інші [1].

Основними критеріями оцінки рівня сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі економіки та підприємництва є:

- ціннісно-мотиваційний;
- когнітивний;
- операційно-діяльнісний.

Показниками ціннісно-мотиваційного критерію є: наявність професійної мотивації, інтерес до обраної професії, ціннісні основи професійної діяльності, професійного спілкування.Когнітивний критерій розкривають такі показники, як система професійних і функціональних знань.

Операційно-діяльнісний критерій представлений такими показниками: характеризується усвідомленими уміннями та навичками, володінням прийомами і правилами налагодження взаємодії та конструктивного спілкування, готовністю до самореалізації та варіативного розв'язання професійних завдань [2].

Із урахуванням розроблених критеріїв і показників виділено три рівні сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців:

- низький (репродуктивно-пасивний);
- середній (активно-пошуковий);
- високий (інтенсивно-творчий).

Ефективне формування компетентності фахівців можливе за умови впровадження у навчально-виховний процес відповідної моделі. Основними її компонентами є:

1. Цілеутворюючий (мета і завдання формування майбутніх фахівців);
2. Змістовно-технологічний (зміст професійної компетентності та її складники);
3. Організаційно-педагогічний (педагогічні умови формування майбутніх фахівців);
4. Результативний (моніторинг сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців);
5. Рефлексивний (рівень сформованості професійної компетентності).

Розроблена модель дозволяє наочно представляти, аналізувати, знаходити слабкі ланки й вносити необхідні корективи у процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі економки та підприємництва [3].

Отже, професійна компетентність майбутніх фахівців економіки та підприємництва – це складне багатофакторне утворення особистості, що включає систему наукових економічних об'єктивних знань і вмінь фахівця, здатність адаптувати їх у професійну діяльність, ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, інтегрованих показників культури, а також наявність стійкої готовності до професійного зростання.

В умовах стрімкого розвитку й полегшення доступу до інформаційних технологій передача готових знань не є головним завданням навчального процесу. Більш того, знижується функціональне значення і привабливість традиційної організації навчання. Водночас поширення набуває підхід, який полягає у формуванні компетентностей, проектного мислення, аналітичних здібностей, мотивованого прагнення до безперервної самоосвіти, самовдосконалення, умінь самостійно проектувати навчальну і майбутню професійну діяльність, що забезпечує успішність особистісного та професійного зростання.

Список використаних джерел

1. Фролов, Ю. В. Компетентностная модель как основа оценкикачества підготовки специалистов [Текст] / Ю. В. Фролов, Д. А. Махотин // Высшее образование сегодня. – 2013. – № 8. – с. 34-41.

2. Черемис, І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції [Текст] / І. Чемерис // Вища освіта України. – 2014. – № 2. – с. 84-88.

3. Зимняя, И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс] // Интернет-журнал "Эйдос". – Режим доступа : http://www.eidos.ru/journal/2012/0505.htm.

Омелько Мар'яна
викладач вищої категорії облікових дисциплін
Технолого-економічний коледж
Вінницького національного аграрного університету
м. Могилів-Подільський

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ХЛІБОПРОДУКТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ

Удосконалення організації бухгалтерського обліку та формування звітності на підприємстві починається саме з розробки його облікової політики, яка передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів та процедур організації та ведення бухгалтерського обліку. Виконання поставлених перед бухгалтерським обліком завдань вимагає встановлення сукупності принципів та правил, які використовуються в бухгалтерському обліку при формуванні та відображенні інформації.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання фінансової звітності.

Механізм формування облікової політики дозволяє удосконалити систему бухгалтерського обліку та звітності, що сьогодні є актуальним та пояснюється тим, що має велике значення для всіх видів підприємницької діяльності із своїми особливостями. Формування облікової політики – важливий етап у діяльності підприємства, оскільки від прийнятих облікових оцінок залежить зрештою фінансовий результат діяльності підприємства. Фахівці, що розробляють облікову політику повинні обрати найкращий спосіб ведення обліку, враховувати всі аспекти діяльності підприємства та розуміти важливість кожного сформованого пункту наказу про облікову політику підприємства.

Звичайно ж, облікова політика потребує індивідуального підходу для кожного підприємства і залежить від багатьох факторів: виду економічної діяльності, форми власності, розмірів підприємства, способу отримання економічних вигод та інших чинників. Згідно з визначенням, облікова політика підприємства базується на основних принципах обліку.

З метою підвищення фахового рівня, удосконалення методики формування професійної компетентності майбутніх бухгалтерів викладачі коледжу співпрацюють з працівниками підприємств галузі хлібопродуктів і тому в навчальному процесі при підготовці фахівців бухгалтерського обліку використовують матеріали базових підприємств. Удосконалити рівень своїх практичних навичок студенти мають можливість при проходженні переддипломної практики у фінансово-аналітичному відділі бухгалтерії підприємства.

Документальне оформлення облікової політики підприємства здійснюється у

вигляді Наказу про облікову політику, який після його затвердження набуває статусу юридичного документу. Наказ про облікову політику є основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства.

Правильно розроблена облікова політика сприяє поліпшенню бухгалтерського обліку, зміцненню бухгалтерського обліку та правової основи підприємства і забезпечує належну ефективність роботи суб'єкта підприємницької діяльності. Облікову політику підприємства визначають його керівник та головний бухгалтер, за потреби, залучають спеціально створену комісію.

Формуючи облікову політику, підприємство обирає лише один спосіб ведення бухгалтерського обліку з кількох, передбачених відповідними нормативними документами. Якщо чинними положеннями не регламентується порядок ведення обліку стосовно якогось конкретного об'єкта, то підприємство самостійно встановлює його.

Наказ про облікову політику підприємства містить такі основні положення: порядок оцінки нематеріальних активів, строк їхньої служби, методи нарахування зносу, нарахування амортизації на основні засоби, порядок обліку витрат, методи оцінки та обліку виробничих запасів, види створених резервів, форму обліку на підприємстві, графік документообігу, форми бухгалтерських документів, організацію та правила проведення інвентаризації, організацію внутрішньогосподарського обліку на підприємстві, осіб відповідальних за організацію обліку, порядок призначення і звільнення головного бухгалтера, відносини центральної бухгалтерії з обліковим апаратом господарських підрозділів.

Вибрана облікова політика, як правило, застосовується підприємством з року в рік. У будь-якому разі вона має залишатися незмінною протягом календарного року. Наступні її зміни можуть спричинятися змінами в законодавстві, розробкою та застосуванням нових методів ведення обліку або суттєвими змінами в умовах роботи чи в структурі підприємства.

Необхідно врахувати те, що облікова політика – це, насамперед, політика власника, він повинен з максимальним професіоналізмом підходити до вибору облікової політики, саме він зобов'язаний створити необхідні умови для ведення обліку забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку.

Опрацювавши матеріали обліку базових підприємств, що розкривають особливості облікової політики, видно, що керівництвом підприємств вдало розробляється політика ведення бухгалтерського обліку; головні бухгалтери професійно, грамотно підходять до вибору форм, методів і процедур обліку, що впливає окремо на ефективність роботи апарату фінансово-аналітичного відділу (бухгалтери, економісти) та підприємства загалом.

Отже, можна впевнено стверджувати, що облікова політика є базовим елементом для діяльності підприємства, її формування займає багато зусиль та уваги, адже від чіткості її побудови залежить функціонування підприємства на

ринках України.

Список використаних джерел

1. Закон України від 16.07.99р. №996 – XIV. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14/ed20100607

2. Бабіч, В. В. Фінансовий облік [Текст] : Навчальний посібник / В. В. Бабіч, С. В. Сагова. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 121-125.

3. Костенко, Н. М. Облікова політика. Податки та бухгалтерський облік [Текст] / Н. М. Костенко. – К, 2008р. – С. 85-89.

Пуцентейло Петро
д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Компетенція – це здатність і готовність до здійснення професійної діяльності, яка складається з наступних компонентів: знання, вміння, навички (досвід практичної діяльності) і особистісно-смислове ставлення до цієї діяльності. Основні компетенції, що висуваються провідними компаніями агробізнесу і котрі є роботодавцями випускників кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу доцільно розділити на такі групи.

1-ша група компетенцій пов'язана з лідерськими якостями і вмінням працювати в команді: прагнення до перемоги; саморозвиток (участь у стажуваннях, проектах); чесність; вміння пропонувати інноваційні рішення, вносити пропозиції щодо оптимізації управління; здатність до командної роботи (в тому числі з іншими відділами); комунікабельність.

2-га група характеризує функціональні компетенції: розуміння того, що облік і аналіз орієнтований на ефективну діяльність підприємства; знання теорії економіки, технологічного процесу, маркетингу та комерційної діяльності; вміння розуміти і аналізувати потреби виробництва; знання основ проведення наукових досліджень; вміння формувати програми розвитку підприємства; знання принципів міжнародних стандартів обліку; вміння застосовувати Microsoft Excel як аналітичний інструмент; володіння основними інструментами пакету Microsoft Office і 1С.

До додаткових переваг при прийомі на роботу бухгалтерів-аналітиків можна віднести: диплом з відзнакою; відмінна оцінка на захисті дипломної роботи; наукові досягнення в період навчання (участь в круглих столах, семінарах, конференціях, конкурсах наукових робіт), стажування на підприємстві.

Основними вимогами, що висуваються роботодавцями до особистісних якостей бухгалтера-аналітика є: працездатність; відповідальність; креативність мислення в умінні висувати нові завдання і знаходити шляхи їх вирішення; широка ерудованість, прагнення до отримання нових знань; широта і глибина у здатності проникати в суть речей і явищ, розуміти причини і глибинні закономірності подій; вміння працювати з інформацією; аналітичні здібності; об'єктивна оцінка предметів і явищ, прагнення ставити під сумнів гіпотези і рішення, які існують в повсякденній роботі; комунікабельність і вміння працювати в команді; вміння самостійно діяти в умовах невизначеності. До другорядних якостей особистості фахівця – бухгалтера-аналітика доцільно віднести: елементарні навички володіння іноземними мовами; вміння планувати свою діяльність; ведення дослідницької роботи; здоровий спосіб життя.

Як зазначають з цього приводу Т. В. Давидюк і К. П. Боримська, що за таких умов вимоги до професійних якостей бухгалтера зміщуються в сторону підвищення інформативності обліково-аналітичної бази при управлінні ризиками, підсилення достовірності та прозорості фінансової звітності для підтримки стійкого функціонування та розвитку підприємства в умовах існування численних ризиків та загроз діяльності. Отже, на бухгалтера покладаються функції з формування такого масиву обліково-аналітичного матеріалу та контрольних процедур, який б забезпечував функціонування системи економічної безпеки підприємства на перспективу [2, с. 85].

На особливу увагу заслуговують компетенції щодо підвищення аналітичності, що дають змогу молодим фахівцям отримати стійку конкурентну перевагу на ринку праці, оскільки такі компетенції складно отримати без спеціального навчання. Значення обліково-аналітичних компетенцій зростає по ряду причин. Перш за все, бізнес-аналітика є інструментом для істотного підвищення конкурентоспроможності підприємства, забезпечуючи основу для прийняття управлінських рішень в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Отже, векторами розвитку новітніх освітніх технологій з підготовки обліково-аналітичних працівників можна виділити:

– поглиблене вивчення МСФЗ та формування навичок їх застосування на практиці, подальше вивчення методології ведення бухгалтерського обліку та економічного аналізу, в тому числі фінансової звітності;

– постійне оволодіння сучасними бухгалтерськими і аналітичними програмами; контрольними та аналітичними процедурами, методами діагностики та моніторингу діяльності підприємства на базі створення автоматизованого робочого місця фахівця, податкового планування та прогнозування, стратегічного моделювання розвитку суб'єктів господарювання.

Підготовка фахівців за спеціальністю «Облік та оподаткування» в умовах зовнішньої нестабільності дає змогу майбутнім економістам, бухгалтерам і іншим

спеціалістам з обслуговування господарсько-фінансових процесів підприємства, швидко приймати обґрунтовані управлінські рішення завдяки більш глибокому розумінні процесів, що відбуваються; в короткі терміни адаптуватися до нових викликів, стилю керівництва; володіти здатністю до самонавчання, вміти обмінюватися знаннями; розвивати стратегічне мислення і проявляти фінансову грамотність у поточних питаннях. Так, на фінансову успішність націлені інтереси багатьох зацікавлених груп: менеджерів компанії (перш за все виробничого і фінансового директорів), робота яких часто оцінюється за досягненням ключових фінансових показників; власників, кредиторів, інвесторів (потенційних власників капіталу). Кожна з перерахованих вище груп проводить власний фінансовий аналіз (з урахуванням наявної інформації і цілей взаємодії з компанією). Кожній з цієї групи фінансовий аналіз повинен відповісти на три питання:

1) який поточний фінансовий стан підприємства: чи влаштовує зростання капіталу і бізнесу, прибутку, що генерує грошовий потік;

2) які проблемні місця в роботі підприємства («слабкі ланки» в генеруванні грошових потоків, у залученні ресурсів, їх розподіл, інвестування), де ті фінансові неузгодженості, які заважають досягненню цілей власників капіталу та інших зацікавлених осіб;

3) як за фінансовими показниками (прибуток, грошовий потік, ринкова вартість капіталу) буде виглядати підприємство і вигоди стейкхолдерів при реалізації тих чи інших управлінських рішень.

Нині надзвичайно гостро постає проблема професійності в усіх сферах життя суспільного повсякдення й особливо у сфері обліково-аналітичного забезпечення. Виникає потреба в ефективній підготовці нового типу професійних бухгалтерів-аналітиків з розвинутим економічним і творчим мисленням, здатних діяти демократичними методами, реагувати адекватно на критику, об'єктивно оцінювати себе та інших.

Список використаних джерел

1. Зубілевич, С. Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження» [Електронний ресурс] / С. Я. Зубілевич. – Режим доступу : http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/9956/zubilevich.pdf.

2. Давидюк, Т. В. Позиціонування обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в навчальних планах фахівців напряму підготовки «облік і аудит» [Текст] / Т. В. Давидюк, К. П. Боримська // Економіка : реалії часу. – 2013. – № 3(8). – С. 83-90.

3. Метелиця, В. М. Розширення функцій і прав бухгалтерів аграрної галузі та закріплення норм професійної етики і поведінки [Текст] / В. М. Метелиця // Облік і фінанси. – 2015. – № 2 (68). – С. 29-39.

СЕКЦІЯ 5
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

SECTION 5
PROBLEMS OF TAXATION OF BUSINESS ENTITIES

Кирилюк Ірина
студентка
Науковий керівник: к. е. н., доцент Недбалюк О. П.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасні процеси глобалізації, інтеграції та інтернаціоналізації світової економіки призвели до зростання конкуренції на світових ринках, а також на внутрішньому ринку України. Ця проблема особливо актуальна для українських підприємств, чий рівень розвитку істотно впливає на стан економіки країни в цілому. Це означає, що підприємства відіграють ключову роль в просуванні конкурентоспроможності українських продуктів на внутрішньому і зовнішньому ринках [2].

Незважаючи на той факт, що в Україні та за кордоном значна кількість наукових праць присвячена розвитку підприємництва та вирішенню проблеми вдосконалення механізмів державного регулювання підприємницької діяльності, – вплив держави все одно залишається нефективним. Методологічні аспекти державного управління отримали розвиток у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В.Бакуменка, М. Білинської, В. Князєва, В. Козакова, В. Лугового, П. Надолішного, Н. Нижник та інших.

Державне регулювання розвитку підприємництва повинно здійснюватися на принципах довго терміновості, стабільності, юридичній захищеності інтересів підприємців та споживачів, заохочення підприємництва на основі критеріїв економічної ефективності та соціально-економічної значущості. Іншими словами, державне регулювання підприємництва – це вплив держави на діяльність підприємницьких структур з метою сприяння та забезпечення нормальних умов їх функціонування [1]. Систему органів державної влади, що забезпечують вироблення та впровадження державної політики щодо розвитку малого та

середнього підприємництва складають: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва та його регіональні відділення, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, координаційні ради (комітети, комісії) з питань розвитку підприємництва при місцевих державних адміністраціях.

Держава здійснює регулювання підприємницької діяльності через [3]:

– законодавче забезпечення свободи конкуренції, захист споживачів від проявів недобросовісної конкуренції та монополізму в будь-яких сферах підприємницької діяльності;

– податкову та фінансово-кредитну політику, включаючи встановлення ставок податків і відсотків за державні кредити, податкові пільги, ціни та правила ціноутворення, валютного курсу, розміру економічних санкцій;

– визначення соціальних норм функціонування підприємства, згідно з якими підприємець зобов'язаний забезпечити відповідні умови праці, охорону праці, оплату праці не нижче встановленого мінімального рівня, а також інші соціальні гарантії, включаючи соціальне та медичне страхування й соціальне забезпечення;

– встановлення екологічних норм і нормативів;

– залучення підприємців до виконання різноманітних науково-технічних та економічних регіональних і державних програм;

– укладання договорів на виконання робіт та здійснення послуг для державних потреб.

Проаналізуємо стан українського підприємництва за динамікою їх кількості в 2014-2015 рр. (дані наведено без урахування результатів діяльності банків, бюджетних установ,тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності в 2014-2015 роках

Вид діяльності	У тому числі					
	великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства	
	одиниць		одиниць		одиниць	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
сільське, лісове та рибне господарство	28	29	2595	2533	43389	44182
промисловість	289	233	4791	4691	37107	37640
будівництво	4	5	930	789	28851	28371
оптова та роздрібна торгівля	126	106	3004	2714	90842	90823
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	28	32	1124	1109	13757	14007
тимчасове розміщування й організація харчування	1	1	291	246	7593	7453
інформація та телекомунікації	6	6	374	338	12939	13273
фінансова та страхова діяльність	1	1	326	293	4083	4039

Продовження табл. 1

операції з нерухомим майном	1	2	481	487	30719	32230
професійна, наукова та технічна діяльність	6	3	692	623	29330	29154
освіта	–	–	58	54	2023	2035
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	–	–	204	266	3889	4041
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4	3	95	123	1847	1963
надання інших видів послуг	–	–	44	51	3952	3845
Усього	494	420	15009	14317	310321	313056

Згідно даних таблиці можна побачити регресивний стан розвитку підприємництва. Кількість великих підприємств у 2015 році знизилась на 74, середніх – на 692. Хоча кількість малих підприємств зросла на 2735 од., що свідчить про ефективність державного регулювання підприємництва лише в деяких його сегментах [4].

Втручання державних органів до господарської діяльності суб'єктів підприємницького бізнесу не допускається, якщо вони не зачіпають передбачених чинним законодавством прав державних органів на здійснення контролю за діяльністю підприємців. Тому найбільш ефективним засобом здійснення регулюючої політики держави залишається удосконалення системи надання пільг, інвестування, надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій. Отже, розвиток підприємництва в Україні потребує стриманого та ефективного втручання держави. Тобто, не втручаючись в безпосередньо діяльність підприємств, повинна регулювати сучасні ринки, підтримуючи їх чи стримуючи негативні тенденції через відповідні механізми державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 18; № 19-20; № 21-22. – С. 144.

2. Кузьмін, О. Методи оцінки потенціалу підприємств [Текст] / О. Кузьмін, М. Тимощук. – Харків. – 2005. – С. 374-383 с.

3. Данилейчук, Р. Б. Основні напрями вдосконалення державного регулювання процесів інтеграції у галузі підприємництва [Текст] / Р. Б. Данилейчук // Інноваційна економіка. – 2005. – №6 – С. 221.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/

Мельничук Оксана
к.е.н., доцент
Заможна Тетяна
слухач магістратури
Подільський аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

МІСЦЕ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Кінцевим продуктом системи бухгалтерського обліку є звітність, яка є єдиним джерелом інформації про величину капіталу підприємства та результати його діяльності. У такій інформації про підприємство, як первинний осередок будь-якої економічної системи, зацікавлені різні групи користувачів. Враховуючи інтереси кожної зацікавленої сторони формуються і вимоги до звітності.

В обліковій теорії звітність, як економічну категорію, трактують двояко. З одного боку, як зазначають Шигун М. М. та Іваненко В. О., вона виступає системою узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників, які характеризують виробничу й фінансово-господарську діяльність підприємства за певний період. З іншого, як стверджують автори, звітність є елементом бухгалтерського обліку, способом узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства [1, с. 433].

Диференціація запитів різних користувачів призвела до її класифікації в системі економічної інформації про підприємство та виокремлення податкової звітності як підсумкової стадії виконання податкового обов'язку. Дослідження підходів до класифікації видів звітності та виокремлення податкової в її системі дозволило виділити різні погляди науковців щодо окресленого нами питання. Окремі автори (Біла Л. М. [2], Городянська Л. В. [3], Давидов Г. М., Шалімова Н. С. [4], Чебанюк О. М., Мединська Т. В. [5], Семенишена Н.В., Орлов І. В. [6] та ін.) виділяють окремо податкову звітність в системі бухгалтерської звітності підприємства.

Інші (Верига Ю. А., Левченко З. М., Ватуля І. Д. [7]) класифікують звітність виходячи із трьох видів обліку (бухгалтерський, управлінський та статистичний), які її формують, а тому залишають поза увагою податкову звітність.

В той же час, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розрізняє фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності, які формуються на основі даних бухгалтерського обліку [8]. Податковий кодекс України у главі 2 «Податкова звітність», визначає зміст податкової декларації, як документа, «що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку» [9]. Неоднозначне законодавче визнання податкової звітності дає підстави дослідити зміст цієї категорії у працях науковців.

Результати такого аналізу узагальнені в таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення податкової звітності у працях вітчизняних науковців

№ з/п	Автор	Визначення поняття «податкова звітність»
1	Давидов Г.М., Шалімова Н.С. [4, с. 596]	податкова звітність – це документація (податкові декларації, розрахунки, звіти тощо), яка містить інформацію про розрахунок податкових зобов'язань, на підставі яких здійснюється нарахування та/або сплата податку, збору (обов'язкового платежу), що підлягає сплаті до бюджету та державних цільових фондів у встановлені законом терміни, яка подається платником податку, податковим агентом у податкові органи.
2	Кучерявенко М.П. [10]	податкова звітність являє собою сукупність дій платника податків (або особи яка його представляє) і податкового органа зі складання, ведення й надання документів встановленої форми, які містять відомості про результати діяльності платника податку, його майнове положення й фіксують процес обчислення податку, а також суму, що підлягає сплаті в бюджет.
3	Лега О.В. [11]	податкова звітність – це документ платника податків, який включає розрахунки, податкові декларації по кожному виду податку та іншого обов'язкового платежу, додатки до розрахунків і податкових декларацій, які складаються за затвердженими відповідними формами.
4	Микитенко Т.В. [12]	податкова звітність – це «упорядкована система зведених взаємопов'язаних обліково-податкових показників, складених за спеціально затвердженою формою, яка характеризує результати та умови діяльності платника податку за певний звітний період (місяць, квартал, рік)
5	Семенишена Н.В. [14, с. 32]	податкова звітність – це сукупність визначених законодавством форм звітності, що відображають стан податкових зобов'язань організації на визначений період, наданих для контролю за правильністю їх визначення та виконання.
6	Свідерський Д.Є.[13]	податкова звітність відображає методику розрахунків з бюджетом за відповідним видом оподаткування і складається за даними податкового обліку
7	Чабанюк О.М., Мединська Т.В. [5, с. 58]	податкова звітність – це звітність перед органами податкової служби про господарську діяльність підприємства, завдяки якій сплачуються податки і збори.

Характеризуючи приведені авторами визначення змісту поняття податкової звітності можна зазначити, що узагальнюючим її критерієм у працях науковців є відображення зобов'язань за розрахунками з бюджетом (в тому числі й до державних цільових фондів у навчальному посібнику Давидова Г. М. та Шалімової Н. С. [4]) до фіскальних органів (за джерелом, визначеним у рядках 1 та 6 таблиці 1). Окремі автори у визначенні терміну деталізують форми податкової звітності, а саме: декларації, розрахунки, звіти (рядки 1 та 3 таблиці 1); чи суб'єктів, які її формують: платники, податкові агенти (рядки 1 та 3 таблиці 1).

Вважаємо, що при визначенні терміну податкова звітність не потрібно деталізувати форми звітності та суб'єктів оподаткування, оскільки такий підхід не дозволяє оптимізувати зміст поняття, а тому при внесенні змін до нормативно-

правових документів необхідно коригувати зміст категорійно-понятійного апарату.

З метою однозначного тлумачення даної категорії пропонуємо власне її формулювання - як упорядкованої системи взаємопов'язаних обліково-податкових показників, що характеризують розрахунки з бюджетом за відповідним видом оподаткування та формою подання.

Список використаних джерел

1. Шигун, М. М. Види звітності підприємств: підходи до класифікації [Текст] / М. М. Шигун, В. О. Іваненко // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3. – 2012. – С. 432-443.

2. Біла, Л. М. Формування системи фінансової звітності сільськогосподарських підприємств [Текст] : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.06.04.– «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Л. М. Біла. – Київ. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» УААН, 2005.

3. Городянська, Л. В. Звітність підприємства та питання уніфікації її термінології [Текст] / Л. В. Городянська // Глобальний і національний аспекти : Обліково-аналітичні системи: Матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16-17 травня 2006 року). – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. – Ч.1. – 296 с. – С. 24-27.

4. Давидов, Г. М. Звітність підприємств [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 623 с.

5. Чебанюк, О. М. Спрощена система оподаткування: загальні положення, облік і звітність [Текст] : Навчально-практичний посібник / О. М. Чебанюк, Т. В. Мединська. – К. : Алерта, 2013. – 208 с.

6. Орлов, І. В. Звітність підприємств [Текст] : навч. пос. – 3-є вид., допов. і перероб. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 484 с.

7. Верига, Ю. А. Звітність підприємств [Текст] : навчальний посібник / Ю. А. Верига, З. М. Левченко, І. Д. Ватуля. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 776 с.

8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua.

9. Податковий кодекс України №2755-VI dsl 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua.

10. Кучерявенко, Н. П. Курс налогового права [Текст] / В 6-ти т. – Т.III : Учение о налоге / Н.П. Кучерявенко. – Х. : Легас; право, 2005. – 600 с.

11. Лега, О. В. Податкова звітність : еволюція визначення [Текст] / О. В. Лега // Інноваційна економіка. – 2013. – №3.– С. 300-303.

12. Микитенко, Т. Методологічні основи податкової звітності в Україні [Текст] / Т. Микитенко, Т. Міщенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №8-9. – С. 61-69.

13. Свідерський, Д. Є. Методологія та організація складання фінансової і податкової звітності та їх аудит: монографія [Текст] / Д. Є. Свідерський. – К. : КНЕУ, 2012. – 290 с.

14. Семенишена Н. В. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції

бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств [Текст] : Дис... канд. наук: 08.00.09 / Н.В.Семенишена. – Київ. ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2008. – 168 с.

Opanasiuk Nataliia
Candidate of Law Sciences, Associate Professor
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
Kyiv

IMPROVEMENT OF TOURISM ACTIVITY TAXATION IN UKRAINE

The successful development of tourism in Ukraine and, consequently, of the state economy (in many countries tourism is a budget-forming sector) depends on the efficiency of the tax system in general and in tourism, in particular.

Hence, there is a wide range of problems in the regulation of tourism issues in the tax legislation of Ukraine. In our belief, this is due to the lack of national support of the development of priority type of tourism – the incoming (foreign). It severely affects the economic and international relations and the interests of our country. In our view, a special legislative act on state support of the incoming tourism will contribute to the effective solution of a number of problems. It would regulate the relations with the provision of tourism services to foreign tourists, the procedures and conditions of introducing this type of activities by the subjects of entrepreneurship, law and the participants' duties of such relations and so on.

In particular, the concept of "export / import" of tourism services has not been defined on the legislative level. This resulted in the lack of fair taxation mechanism of value added tax and numerous legal problems in this regard. For example, the Tax Code of Ukraine introduced the improper taxation of travel services (product) by the value added tax, excluding general mechanism of taxation in our country of VAT export and import. This, in turn, violates the rights to tourists' freedom to travel because this right is restricted by too high value of tourism services through charging the taxation VAT.

Moreover, the absence of a zero rate of VAT for services in incoming tourism contradicts the international practice, and the current laws of Ukraine, as in fact, it is the discrimination against the taxation of other exports in Ukraine.

According to the Law of Ukraine "On External Economic Activity" from 16.04.1991 No 959-XII (Art. 1), the classical notion of "export of goods" means its sale to foreign economic activity subjects with their re-exportation or export without passing through the customs border of Ukraine. Importing goods stands for its purchase from foreign subjects of foreign economic activity through importing or without it on the territory of Ukraine [1]. If to talk about the specific product, like tourist services (tourism product), the sale of these services is different from the trade of other goods, as they do not have a materialized form and literally they do not cross the border. This uncertainty and the absence of considering the specificities of the tourist trade have led to the

incorrect formulation of rules of VAT tourist services (product) without distinguishing between exports and imports of services from tourism.

Taking into account the above-given general definitions of "export / import" of goods, it is necessary to understand exports of travel services (tourism products) as the services which are sold by Ukrainian subjects of tourist activity to foreign economic entities. Imports of travel services (tourism products) are understood as the purchase of Ukrainian tourist activity subjects from foreign economic entities. However, the zero VAT rate is applicable to transactions of service supply which are aimed at consuming outside the customs territory of Ukraine. In the tourism industry, this provision should be interpreted vice versa.

Travel services (tourism product) are delivered outside the customs territory of Ukraine either directly or through non-residents. And they are consumed by foreigners in Ukraine, as tourism services cannot be carried through the customs border of Ukraine (tourism infrastructure, natural resources, historical and cultural objects display etc.). Thus, the provision of travel services (tourism products) in Ukraine is zero taxed in case of their direct deliveries outside Ukraine or with the non-residents' use of cashless payments.

This approach is fully consistent with the international practice, as according to Paragraph 2 of Article 1 of the General Agreement on Trade in Services (GATS) from 15.04.1994, export of services is meant as the provision of the customer (consumer) of the other state with the service (e.g. Ukraine) on the customs territory of the particular state. That is incoming tourism services are exporting services, and according to our legislation, exports are taxed at a zero rate of VAT [2].

In addition, the absence of a zero VAT rate for services in incoming tourism contradicts the norms of the national legislation to comply with the principles of unity of the tax system, including "the principle of equality, preventing any form of tax discrimination – to ensure uniform approach to economic entities" (Art. 4 of the Tax Code of Ukraine) [3]. Therefore, tour operators are discriminated in relation to other economic entities, there has been violated the equality in taxation of tourism product / service exports (which operates on standard rate of VAT to the tax base), exports of goods and services in other areas of economic activity to which zero VAT rate continues to be applied.

Consequently, reception services and service of foreign tourists in Ukraine (incoming tourism) in accordance with the existing practice should be taxed at a zero rate as any real exports of goods (services) and it is rightly envisaged by tax legislation of Ukraine for a number of other sectors and existed until 2005 in the field of tourism under the Law of Ukraine "On Value Added Tax" No168 / 97-VR.

Services in arranging travels outside Ukraine (outbound tourism) is tourism service imports and they should be taxed on a common basis. For these transactions in accordance with Art.207 of Tax Code of Ukraine a clear scheme of taxation was established – on a general basis the commission amount to business subjects (margins) which complied with the EU (Council Directive No 2006 / 112 / EC of 28.11.2006 on common tax system of value added tax).

In this connection, we consider it appropriate to improve the existing legislation on

these issues, taking into account the specifics of travel services (tourism products) by making appropriate amendments to the Tax Code of Ukraine; to define the concept of export / import of travel services (tourism products) and on this basis to establish the order of VAT.

With the above-mentioned suggestions and alignment with the international practice of VAT services to incoming tourism the attractiveness of Ukrainian tourism products and its competitiveness on international markets services, will increase significantly.

And, therefore, thanks to the increasing number of foreign tourists visiting Ukraine and spending their money to pay for goods and services of Ukrainian producers, the state, certainly, will get a significant increase in revenues from both VAT and by contributions from related activities. At present, exports of services in Ukraine are only 3% (in Europe – 30%), and tourism in our country generates only 1.6% of total GDP (in the EU - 8%) [4].

References

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 №959-XII / Верховна Рада України. – К., 2016. – Available at : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/

2. Генеральна угода про торгівлю послугами від 15.04.1994 року / Верховна Рада України. – К., 2016. – Available at : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_017.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / Офіційний вісник України від 10.12.2010 – 2010, № 92, том 1, стор. 9, стаття 3248. – Available at : http://zakon.rada.gov.ua/

4. Statistical Bulletin of World Tourist Organization (UN WTO). – Available at : http://www2.unwto.org/

Радченко Оксана
к.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
м. Київ

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ПЕРОД ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ

Виклики, перед якими стоїть Україна в сучасних умовах, вимагають активного пошуку шляхів мінімізації ризиків і розвитку економіки. Особливо актуально це для сільського господарства, оскільки політика державної підтримки за останні роки зазнала значних змін, які за прогнозами, мають бути реалізовані у 2017 році. Насамперед, це відміна спецрежиму ПДВ і як наслідок, необхідність посилення держпідтримки галузі шляхом виплат з бюджету.

Проектом держбюджету на 2017 рік передбачено, що витрати на профільне Міністерство складають 8,39 млрд. грн., у порівнянні з 2016 р. їх збільшено у 3,5 рази. Серед переліку бюджетних програм підтримки розвитку сільського господарства у 2017 році збережено як чинні у попередніх періодах (у 2015-16 рр.), так і передбачено фінансування за програмами, які тривалий час не фінансувались, а також новими програми, які до 2017 року не функціонували.

Зокрема, як зазначають у Міністерстві, «4 млрд. грн. направляємо на акумуляцію відшкодування ПДВ. Тобто суми до сплати ПДВ, які будуть виникати у платників компенсуватиметься як пряму підтримку від держави» [2]. При цьому планується, що кошти підуть «на дотацію тваринникам, овочівникам, садоводам, виноградарям, причому уся сума буде розподілена рівномірно на 12 місяців 2017 року. Інша частина бюджетних грошей – на окремі державні програми (1 млрд. грн..): здешевлення кредитів, підтримка обслуговуючих кооперативів та галузі тваринництва, машинобудування», і «ключовим є те, що ця підтримка буде спрямована на дрібних виробників» [1]. Експерти ж вважають, що за таких умов «35% дотацій на АПК виявиться в руках *лише двох приватних компаній* – найбільших виробників м'яса птиці» [3].

У рамках підтримки малого підприємництва підписано закон про ратифікацію фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), в рамках якого українській стороні нададуть кредитну лінію в розмірі 400 млн. євро, як фінансову допомогу на підтримку малих і середніх фермерських господарств. Кредити буде надано на 12 років, перші чотири з яких – пільговий період [7].

Варто зазначити, що заходи реформування бюджетної підтримки носять несистемний характер, оскільки механізми розподілу коштів ще навіть не розробляються. Разом з тим, на думку Л. Тулуша, бюджетне фінансування на даному етапі не може бути рівноцінним замінником спецрежиму. Зокрема тому, що «специфічність податкового інструментарію для аграрної галузі в Україні зумовлюється комплексом причин, основними з яких слід визнати *відсутність дієвих механізмів державної підтримки сільгосптоваровиробників* за рахунок інших фінансових

інструментів», тому автором «обґрунтовано доцільність диференціації умов оподаткування … із метою реалізації заходів податкового стимулювання розвитку лише пріоритетних напрямів діяльності та форм господарювання. Рекомендовано напрями реформування механізму справляння ПДВ ув'язувати зі стимулюванням формування багатоукладної економіки сільських територій та підвищенням рівня сільської зайнятості» [6]. До того ж, на думку М. Соколова «упровадження прямої підтримки галузі поставить питання адміністрування цього механізму. Перевага спецрежиму в тому, що він працює автоматично. Немає чиновника, який перевіряє і розподіляє кошти» [4].

Тому політика державної підтримки, яка нині реалізується через механізм бюджетного фінансування має бути змінена. За прикладом країн, у яких рівень державної підтримки сільського господарства досить вагомий, для України необхідне врахування цілісної політики державної підтримки як щодо надання бюджетних коштів сільськогосподарським товаровиробникам так і щодо застосування податкових режимів щодо сільськогосподарських товаровиробників, тобто зазначення безпосередньо в Законі чітких рамок прямої та непрямої підтримки щонайменше на десяток років, як наприклад у ряді країн Європи, зокрема Німеччині.

Реалізувати заходи удосконалення бюджетної підтримки сільського господарства у період податкових реформ необхідно насамперед з формування нової редакції Закону про державну підтримку сільського господарства України. У ній має бути визначений зв'язок Програм розвитку сільського господарства, на ближчу та середню перспективи, з загальними обсягами підтримки, враховуючи такі напрями як необхідність запровадження середньострокового бюджетного планування, систему індикаторів фінансування аграрного сектору; цільової підтримки на поворотній основі; перехід до переважно компенсаційних виплат; пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства; встановлення критеріїв доступу до прямої бюджетної підтримки з урахуванням соціально-економічної ролі господарств для сільських громад, агроекологічних вимог та прозорості у забезпеченні проходження бюджетних коштів хоча б рамках чинної Стратегії розвитку на період до 2020 року.

При цьому, на нашу думку, не варто надміру робити акцент на підтримку малого бізнесу, оскільки такий вид діяльності переважно є самоорганізацією селян на виживання, тому сприяє стимулюванню самоексплуатації сільського населення. Краще за рахунок планомірної політики, в тому числі і щодо агропромислового виробництва, забезпечити розвиток соціальної інфраструктури села та розширення робочих місць на селі не лише за рахунок самозайнятості.

Держава має створити рівні умови для всіх товаровиробників, забезпечуючи конкурентноздатність форм господарювання та створюваної продукції, продовольчої безпеки, позиціонувати Україну у міжнародній спільноті як держави розвитку.

Список використаних джерел

1. Дідух, М. Що рік прийдешній готує для аграріїв [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://agropolit.com/blog/178-scho-rik-priydeshniy-gotuye-dlya-agrariyiv(дата звернення 06.12.2016 р.). – Назва з екрана.
2. Кутовий розповів про розподіл бюджету-2017 для АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://agropolit.com/news/3063-kutoviy-rozpoviv-pro-rozpodil-byudjetu-2017-dlya-apk (дата звернення 02.12.2016 р.). – Назва з екрана.
3. Кушнирук, Б. 35% дотаций всего агросектора отдадут двум компаниям, – эксперт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://biz.censor.net.ua/n3016471 (дата звернення 01.12.2016 р.). – Назва з екрана.
4. Соколов, М. Податкове питання: як зберегти спецрежим ПДВ та наповнити бюджет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://agropolit.com/blog/174-podatkove-pitannya-yak-zberegti-spetsrejim-pdv-ta-napovniti-byudjet (дата звернення 26.11.2016 р.). – Назва з екрана.
5. Тулуш, Л. Д. Реформування податку на додану вартість у сільському господарстві / Л. Д. Тулуш // Економіка АПК. – 2016. – № 2. – С. 69-79.
6. Шкіль, В. Дочекалися: малі та середні фермери отримають європейське фінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://forbes.net.ua/ua/business/1421933-dochekalisya-mali-ta-seredni-fermeri-otrimayut-evropejske-finansuvannya (дата звернення 02.12.2016 р.). – Назва з екрана.

Улько Євгеній
к.е.н., доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
м. Харків

МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА ОХОРОНУ ГРУНТІВ У ЗВ'ЯЗКУ З УДОСКОНАЛЕННЯМ НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Сучасний стан якості ґрунтів в Україні є незадовільним. Роки безгосподарського та безсистемного відношення з боку господарюючих суб'єктів внесли свої негативні наслідки. До речі практика потурання, а також ганебного та невиваженого державного управління земельними ресурсами призвели до посилення деградації ґрунтів, без сумніву, одних із найцінніших на Земній кулі.

В цьому випадку істотного занепокоєння викликає неухильне зменшення родючості ґрунтів, їх фізико-хімічних властивостей тощо [1]. Вкрай небезпечним

видається надмірне антропогенне навантаження на ґрунт (розораність сільськогосподарських угідь вже тривалий час станове понад 80 %), зміни його гранулометричного складу.

Гонитва за прибутком у сільському господарстві набула нічим невиправданого характеру, оскільки ставка лише на вилучення прибутку звичайно не враховує екологоощадне використання та збереження ґрунту, його можливостей здійснювати розширене відтворення. Яскравим прикладом є те, що соняшник як досить ґрунтовиснажлива культура висівають повсюдно. Так, соняшник у посівній площі всіх категорій господарств основної – Степової зони, за твердженням О. Л. Попової, перевищує верхню межу відповідного нормативу в 3 рази [2, с.48].

Це не що інше, як модель хижацького землеробства. За такої моделі економіка природокористування всіляко спрямовується на досягнення найбільшого прибутку не рахуючись з потребами ґрунту, навколишнього середовища, а головне відбирає в суспільства найцінніше, його майбутнє. Збідніла земля, яка втратила свою первісну родючість, на якій із-за фізичних пошкоджень, більш швидкими темпами розвиваються різного роду ерозійні процеси стане не лише нездатною до задоволення суспільних інтересів, але й достатньо суттєво обтяжує його розвиток. Тому збільшення величини одержання прибутку із земель повинно обов'язково враховувати й екологічну та соціальну ефективність, а не лише економічну.

Як підкреслює академік НААНУ В. Ф. Сайко, в Україні майже кожний третій гектар (30,7 %) еродований, а другий – дефляційно небезпечний. Еродовані землі в Луганській, Донецькій, Кіровоградській і Чернівецькій областях сягають 50-65 % до землі в обробітку. В Степу із 3 га землі 2 мають понижену родючість [3, с.5]. Одночасно з цим спостерігається й втрати гумусу і поживних речовин в ґрунтах. Згідно з даними останнього туру агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, площа ґрунтів із середнім (2-3 %) і підвищеним (3-4 %) вмістом гумусу станове 16,4 млн. га, або 66,1 % від обстеженої. Але попри це, від'ємний баланс макроелементів призвів до того, що середньозважений вміст доступних рослинам поживних речовин більшості ґрунтів залишатиметься на межі низької і середньої забезпеченості фосфором, і середньої – калієм [4, с.39].

Звідси випливає, що існуючий механізм охорони та відновлення родючості ґрунтів є недостатнім, потребує перегляду та розробки більш гнучких заходів у даній сфері, зміни підходів до формування, перерозподілу та ефективного використання приватних, спільних і державних коштів як зведеного, так і місцевого бюджетів. Варто відмітити також, що наявний якісний стан ґрунтів є результатом відсутності державних, регіональних і місцевих програм охорони ґрунтів, дієвих механізмів економічного стимулювання захисту ґрунтів від ерозії, майже повної відсутності юридичної відповідальності за недбале землекористування і низький рівень фінансового забезпечення заходів з охорони ґрунтів від ерозії [4].

До основних причин зниження якісного стану ґрунтів і послаблення захисту

їх від деградації полягає в недостатніх можливостях здійснення необхідних заходів через низький рівень надходжень на дані цілі. Тому збільшення податкових відрахувань, в першу чергу через плату за землю потрібно розглядати як позитивну дію в процеси охорони ґрунтів. Проте на даний час має місце, щонайменше декілька моментів, які послаблюють дію цього механізму.

А саме на думку академіка НААНУ В. В. Медведєва ставка податку є занизькою, де її потрібно збільшити найменше у три рази, а крім того, заниженим є сама нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення (надалі – НГО) [5, с.67]. І якщо в останні роки ставка податку змінилася за рахунок відміни фіксованого сільськогосподарського податку, то друга складова залишається ще більш вагомішою.

Згідно з Податковим кодексом України (надалі – ПКУ) в пп. 1 п. 1 ст. 271 передбачено, що базою оподаткування земельним податком є нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, де сама ставка податку для сільськогосподарських угідь та земель загального користування закріплена в п. 1 ст. 274, яка визначає ставку в розмірі не більше 1 % від НГО [6]. Сама методика до обчислення НГО передбачена відповідною постановою КМУ [7].

Але з огляду на зміни, які від часу її впровадження відбулися в структурі посівів сільськогосподарських культур, а також їх характеру рентоутворення, вона потребує певного вдосконалення. Однією з пропозицій щодо поліпшення в обчисленні НГО є розширене включення сільськогосподарських культур (щонайменше п'ять основних), а не лише зернові. Також необхідно при економічній оцінці земель враховувати й бонітет ґрунтів [8].

Щодо останнього то методика викладена в джерелі [8], пов'язує не лише дифдоход, а й бонітет земель. Крім того, як показують дослідження, вона в такому разі здатна бути ефективним інструментом щодо регулювання процесів із збереження та відтворення ґрунтів [9]. Вона розкриває підходи до оцінки результатів від проваджень, наприклад, від вибору технологій вирощування сільськогосподарських культур, які в свою чергу передбачають принципи дотримання родючості та охорони земель. Тому не дивним, що кращою між досліджуваних технологій для вирощування озимої пшениці та деяких інших культур в умовах Полтавської області, опинилася саме за ресурсозберігальної технології [Там же].

Отже, вдосконалення НГО при збереженні загального підходу на основі рентної концепції [10; 11], дозволить істотніше збільшити базу оподаткування, що врешті сприятиме зростанню відрахувань земельного податку на місцевому рівні. Останній повинен стати дієвим інструментом в управлінні процесами раціонального використання земель, їх збереження, примноження продуктивності та потенціалу.

Список використаних джерел

1. Улько, Є. М. Науково-практична необхідність вдосконалення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення щодо їх

розширеного відтворення природних комплексів [Текст] / Є. М. Улько // Інформаційні технології та інноваційні методи у теорії і практиці сучасного бізнесу : зб. наук. праць міжн. наук.-практ. конф. (22-23 листопада 2016 р., м. Полтава). – Полтава: ПДАА, 2016.

2. Попова, О. Л. Оцінка суспільних збитків і розміру відшкодування за погіршення якості сільськогосподарських земель / О. Л. Попова // Економіка України. – 2013. – № 3. – С. 47-55.

3. Сайко, В. Ф. Наукові основи стійкого землеробства в Україні [Текст] / В. Ф. Сайко // Вісник аграрної науки. – 2011. – № 1. – С. 5-12.

4. Балюк, С. А. Екологічний стан ґрунтів України [Текст] / С. А. Балюк, В. В. Медведєв, Н. Н. Мірошниченкое, Є. В. Скрильник, Д. О. Тимченко, А. І. Фатєєв, А. О. Христенко, Ю. Л. Цапко // Український географічний журнал. – 2012. – № 2. – С. 38-42.

5. Медведєв, В. В. Щодо джерел фінансування заходів з охорони і підвищення родючості ґрунтів [Текст] / В. В. Медведєв // Вісник аграрної науки. – 2012. – № 1. – С. 67-69.

6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

7. Про методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 23 березня 1995 р., № 213. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-95-п.

8. Бухало, О. В. Підвищення ефективності сільськогосподарського землекористування за рахунок вдосконалення нормативно-грошової оцінки земель [Текст] / О. В. Бухало, Є. М. Улько // Економічні, екологічні та соціальні аспекти використання земельних ресурсів в Україні : кол. моногр. / за ред. д.е.н., професора, чл.-кор. НААН О. В. Ульянченка; Харк. нац. аграр. ун-т. – Х: Смугаста тип., 2015. – С. 128-146.

9. Ульянченко, О. В. Оцінка ефективності землекористування за різних технологій вирощування сільськогосподарських культур [Текст] / О. В. Ульянченко, Г. І. Шарий, Є. М. Улько, О. В. Бухало // Вісник аграрної науки. – К. – 2014. – № 2. – С. 66-71.

10. Улько, Є. М. Удосконалення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в системі формування раціонального їх використання [Текст] / Є. М. Улько // Модернізація національної системи управління державним розвитком: виклики і перспективи. Зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (16-17 грудня 2015 р., м. Тернопіль) – Тернопіль : Крок, 2015. – С. 206-209.

11. Улько, Є. М. Економічна оцінка та оренда земель сільськогосподарського призначення [Текст] / Є. М. Улько // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в управлінні економічними процесами світової і національної економіки: сучасний стан та перспективи: зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. (11 грудня 2015 р., м. Тернопіль). – Тернопіль : Крок, 2015. – С. 321-324.

Фокина Ирина
к.э.н., с.н.с.
Институт экономики промышленности НАН Украины
г. Киев

К ВОПРОСУ О НАЛОГООБЛОЖЕНИИ В ДОБЫВАЮЩИХ ОТРАСЛЯХ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В процессе определения природы и структуры налогов все добывающие ресурсы государства сталкиваются с проблемами формирования и курса государственной политики при налогообложении в добывающем секторе. Здесь может действовать множество различных видов налогов. Каждый имеет свои преимущества и недостатки, связанные с экономическим коэффициентом полезного действия, распределением рисков между государством и добывающими компаниями, простотой администрирования.

При добыче полезных ископаемых ключевым вопросом остается уровень налогообложения, который должен быть оптимальным. Низкие ставки налогов приводят к образованию сверхприбыли в добывающих отраслях, а высокие ставки налогов подрывают стимулы к разработке новых месторождений. Уровень налогообложения также влияет на международные экономические отношения, конкурентоспособность предприятий и отраслей.

Основными и наиболее распространенными налогами в мировой практике налогообложения добывающих отраслей являются роялти – систематическая плата за добычу природных ресурсов, определяемая как отчисления от объемов или стоимости добытых предприятием полезных ископаемых. При применении роялти важным является выбор способа взимания: специфический (отдельно для каждого вида полезного ископаемого) или универсальный, который предполагает единство системы, применяемой ко всем полезным ископаемым.

Положительный опыт осуществления платежей за добычу полезных ископаемых в зарубежных добывающих странах, налоговые системы которых сбалансированы и удовлетворяют интересам и недропользователей, и государства, свидетельствует, что основными направлениями, по которым должен осуществляться поиск оптимального варианта систематических платежей (роялти) за добычу полезных ископаемых являются:

- определение способа взимания платежей – специфический или универсальный;
- выбор базы – объем, стоимость добычи, доход или прибыль от добычи;
- обоснование методов исчисления базы и установление ставок налогообложения.

С учетом мирового опыта целесообразными видятся специфический способ взимания минеральных платежей и база налогообложения в виде стоимости добычи, сформировавшиеся в процессе эволюционных изменений и экономических преобразований. Специфический способ взимания платы за

пользование недрами для добычи полезных ископаемых более адаптирован к физическим свойствам, рентабельности добычи, рынка конкретного вида полезных ископаемых, позволяет учитывать определенные особенности каждого минерального ресурса. Методы же вычисления базы и установления ставок платежей должны учитывать уровень рентабельности добычи в зависимости от объективных факторов – ценности и природных условий добычи полезного ископаемого.

Как показали исследования, механизм определения суммы платы за недропользование по относительными ставками не учитывает обусловленной объективными причинами разной рентабельности добывающих предприятий и не отличается от платы по абсолютными ставкам, только дополнительно учитывая высокую цену или себестоимость добытого полезного ископаемого, и не исключает дифференциальную горную ренту, которая образуется на высокорентабельных предприятиях с лучшими природными условиями, исходя из теории горной ренты. Коэффициент рентабельности, принятый в одинаковом для всех предприятий размере, также не учитывает разный уровень рентабельности.

Для извлечения абсолютной горной ренты за счет платежей за недра в качестве базы целесообразно принять фактический объем реализации продукции за отчетный период. Для изъятия дифференциальной горной ренты – избыточной прибыли, образующейся на высокорентабельных предприятиях с лучшими природными условиями, и учета разного уровня рентабельности предприятий в качестве базы целесообразно принять фактические расходы на добычу полезных ископаемых за отчетный период с учетом фактического коэффициента рентабельности, не превышающего нормативный коэффициент по материалам геолого-экономической оценки соответствующего участка недр. Значение нормативного коэффициента рентабельности каждого горнодобывающего предприятия следует дифференцировать по стадиям функционирования участков недр (ранняя, средняя, поздняя, затухающая).

Таким образом, система платежей за пользование недрами для добычи полезных ископаемых должна соответствовать принципам формирования рентного дохода в добывающих отраслях и направлена на справедливое взимание платы за недра с учетом рентабельности горнодобывающих предприятий.

СЕКЦІЯ 6
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ І АУДИТУ

SECTION 6
INFORMATION TECHNOLOGIES IN ACCOUNTING, ECONOMIC ANALYSIS AND AUDIT

Вінічук Ірина
доцент
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ

АКТУАЛЬНІСТЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ

Вплив глобалізації виходить далеко за межі економіки і фінансів. З розвитком інформаційно-комунікаційних мереж і формуванням єдиного інформаційного та інтелектуального простору глобалізація перетворилась на потужний фактор, що впливає на всі сторони життя європейських країн. Сучасний рівень економіки України потребує досягнення достатньої якості у всіх сферах діяльності. Досягнення цієї мети неможливе без створення досконалої системи стандартизації сфери інформаційних та інформаційно-вимірювальних технологій в тому складі, і на базі затверджених стандартів, норм та інших нормативно-законодавчих документів [1].

Сучасні автоматизовані методи системного аналізування інформації потребують нових технологій та сучасних стандартів, необхідних для гармонізації міжмовних, міжнаціональних зв'язків. Оскільки суттєвим елементом даних зв'язків є соціальна комунікація, що базується на відповідній матеріальній базі, то розроблення, узгодження і впровадження сучасної, якісної термінології можна вважати одним з пріоритетних напрямків розвитку інтелектуальної діяльності людства у XXI столітті [2].

В Україні поширення інформаційних технологій, використання комп'ютерної бази пов'язані з монополізацією ринку програмного забезпечення, насамперед компанією Майкрософт, що обумовлені нерівними умовами роботи у сфері впровадження новітньої інформаційної термінології. На даний час актуальним є формування україномовної інформаційно-пошукової мережі, інтегрованої у світову інформаційну мережу, та удосконалення української комп'ютерної термінології, що уможливить ефективно вирішувати проблеми

створення сучасних систем керування електронною документацією [3].

Існує цілий ряд комерційних програмних продуктів, що дозволяють їх створювати: eRoom, HotOffice, Lotus Instant! Teamroom, Netopia Virtual Office, Netscape Virtual Office by Concentric, SAI Системне програмне забезпечення співробітництва та інші. Роботу з текстовими документами забезпечують такі сервіси як «Zoho Writer» «OfficeLive Workspace» та Groove Virtual Office, що входить до пакету програм «Microsoft Office» який є продуктом американської корпорації Microsoft, «Документи Google», «Віртуальний комп'ютер» www.g.ho.st та інші. Так, у системі інформаційно-комп'ютерних технологій можна виокремлювати дві складові: по-перше здатність продукувати необхідні програмні засоби, а по-друге виконувати це у обмежений термін та забезпечувати зручну і доступну форму спілкування людини і комп'ютера (інтерфейс користувача). Для впровадження такої системи необхідні відповідні стандарти програмних продуктів, методи, моделі, технологічні засоби.

Однією з загальних тенденцій розвитку світового суспільства є його трансформація до інформаційного суспільства та суспільства знань на основі широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особистості суспільства та держави [4].

Комплекс засобів інформаційно-пошукових систем для створення й управління електронною документацією є сукупністю інформаційних мов, методів індексування, а також лінгвістичної бази (словників, тезаурусів, класифікаторів) і методів її ведення. Важливим аспектом вирішення термінологічних завдань є застосування відповідних інформаційних мов. Для кожного типу інформаційної мови важливим є понятійно-термінологічні питання сумісності термінів та наявність системи ведення (виправлення, доповнення), де галузево-поняттєва база в сфері інформаційних технологій надає належне їй значення [5].

Впровадження інновацій у термінології в умовах розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань повинно бути одним з пріоритетних напрямків. Поява нових термінів, відображення у них сучасного наукового знання потребують нормалізації термінологічного складу. Цей процес є об'єктивно тривалим, що зумовлено, не в останню чергу, тим, що творення понять у сфері інформаційних технологій відзначається певною стихійністю та потребує багатоаспектного аналізу всіх складників його лексичної системи, дослідження особливостей структури термінів, їхніх взаємозв'язків та функціонування [6].

В Україні не існує програми технотронного редагування наукового тексту, яка була б побудована на вимогах національних стандартів щодо української термінології та наукового стилю української мови, адже вимоги національних стандартів ґрунтуються на внутрішніх законах української мови і дають нормативну основу фахівцям для з гармонізованого слововживання і термінотворення в усіх галузях науки і техніки.

Однією з головних тенденцій процесу стандартизації є посилення інтеграції діяльності цих організацій, спрямоване на створення єдиної системи стандартизації інформаційного суспільства [7].

Стандартизація в умовах формування інформаційно-комунікаційної сфери

сучасного суспільства постає як важливий філософсько-освітній та соціально-культурний феномен у відповідь на замовлення суспільства щодо впорядкування засобів, форм, технологій і методів управління електронною документацією.

Участь України у європейських інтеграційних процесах сприятиме усвідомленню ідеології інформаційного суспільства, реформуванню інформаційно-комунікаційної сфери, розширенню українського сегменту мережі Інтернет, створенню наукового потенціалу для забезпечення потреб нового суспільства. Ключовими чинниками становлення глобального інформаційного суспільства виступають інформаційно-комунікаційні технології, які розвивають міжнародні відносини, сприяють глобальному соціальному управлінню, впливають на процеси прийняття рішень, розширюють багатоаспектні діалоги міжнародних, національних і суспільних інститутів.

Список використаних джерел

1. Ковальчук, Т. Т. Сучасний інформаційний ринок (концептуально-пізнавальний контекст) [Текст] / Т.Т. Ковальчук, І.Ю. Марко, Є.І. Марко. – К. : Знання, 2011.− 255 с.

2. Нечипоренко, М. Діяльність CENELEC [Текст] / М. Нечипоренко // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2007.− №4. – С.17-23.

3. Рицар, Б. Про англійсько-український глосарій виробів Microsoft [Текст] / Б. Рицар, Р. Мисак, Р. Микульчик // Проблеми української термінології : зб. наук. пр. / Відп. ред. Л. Полюга. – 2006. – С. 28-30.

4. Рицар, Б. Стандартизація термінології – чинник утвердження державності України [Текст] / Б. Є. Рицар // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2001. – №1. – С.30-32.

5. Рицар, Б. Мова та термінологія зукраїнізованих програмних продуктів Ворд компанії Майкрософт [Текст] / Богдан Рицар, Роман Мисак // Вісник Нац. Ун - ту «Львівська політехніка» : Серія «Проблеми української термінології». – 2003. – № 490. – С. 17-24.

6. Семотюк, О. Термінологія та багатомовне інформаційне суспільство [Текст] / О. Семонюк, Г. Антонюк // Проблеми української термінології. – Львів, 2004.- С.62-63

7. В Україні скасували майже 13 тисяч Радянських ГОСТІВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tyzhden.ua/News/154015 (дата звернення 12.12..2016). – Назва з екрану.

Глушаченко Анатолій
аспірант
Науковий керівник: д.е.н., професор О.П. Славкова
Сумський національний аграрний університет
м. Суми

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасні інформаційні технології в бухгалтерському обліку поступово змінили звичну структуру управління підприємством. Засоби обчислювальної техніки суттєво підвищують якість обробки облікової та аналітичної інформації. Робота кваліфікованого облікового працівника стає більш спрямованою на вдосконалення організації облікової роботи. Але в процесі організації бухгалтерського обліку на підприємстві часто виникає проблема про доцільність впровадження інформаційних систем. Адже не всі облікові працівники мають відповідне уявлення стосовно можливостей результативного використання інформаційних систем і технологій. Тому дослідження даної проблеми є актуальним.

Значний внесок у вирішення теоретичних і методологічних питань формування та розвитку інформаційних систем і технологій в обліку зробили такі видатні вчені: М. Т. Барановський, І. О. Белебеха, Ф. Ф. Бутинець, Р. М. Захарченко, С. В. Івахненков, Т. Г. Кірюшатова, М. М. Коцупатрий, М. Ф. Огійчук, В. Є. Ходаков та інші. В сучасних умовах стрімкого розвитку комп'ютеризації облікового процесу, наукові теоретичні та практичні розробки цієї проблеми є досить актуальними.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування застосування інформаційних технологій в обліковому процесі на підприємствах, а також узагальнення властивостей та привілеїв їх використання. Адже сучасний ринок програмного забезпечення насичений різними видами спеціалізованих та універсальних програм, що складаються з декількох окремих модулів і які дозволяють обробляти, як правило, всю облікову інформацію в єдиному програмному середовищі. Але залишається велика кількість невирішених проблем, які стосуються практичного використання інформаційних систем та технологій на підприємствах. Тому, на нашу думку, необхідно визначити особливості використання інформаційних систем і технологій в бухгалтерському обліку.

Економічна інформація в процесі управлінської діяльності стала більш важливим ресурсом, ніж матеріальні, трудові та фінансові ресурси. Сучасні інформаційні технології обробки інформації перетворюють дані про виробничі та комерційні операції на підприємстві, знання й навички людей, їхні професійні обов'язки в роль предметів праці, а отриману внаслідок цього інформація – продукт праці. В подальшому вона використовується для аналізу господарської діяльності, прийняття управлінських рішень та розробки прогнозних показників на перспективу. Тому важливого значення набувають методи обробки й використання інформації, а також технічні засоби, завдяки яким стало можливим

перетворення інформації у важливий інформаційний ресурс.

Інформаційні системи передбачають використання інформаційних технологій. Під технологією розуміють науку про виробництво матеріальних благ, що включає три аспекти: інформаційний, інструментальний і соціальний. Інформаційний аспект охоплює опис принципів і методів виробництва, інструментальний – знаряддя праці, за допомогою яких реалізується виробництво, соціальний – кадри та їх організацію. Будь-яка інформаційна система характеризується наявністю технології перетворення вихідних даних у результатну інформацію. Тому інформаційна технологія не може існувати окремо від технічного і програмного середовища [1].

Використання інформаційних технологій бухгалтерського обліку в умовах інформаційного суспільства передбачає вибір, або залишитись у межах звичного розуміння своєї кваліфікації, або здобути нові знання і приймати активну участь у реформуванні економічної систем управління підприємством. Автоматизована система обліку призначена для автоматизованого збору, реєстрації, обробки, збереження, пошуку та видачі інформації на запити управлінського персоналу.

Метою функціонування інформаційної системи та технологій в бухгалтерському обліку на підприємстві є надання зацікавленим особам необхідної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень при виборі альтернативних варіантів використання наявних ресурсів.

На даному етапі використання інформаційних технологій існують підходи до впровадження автоматизованого обліку на підприємстві, що ґрунтуються на зміні типової конфігурації відповідно до умов та обсягів діяльності підприємства, зокрема кількості структурних підрозділів, робочого плану рахунків підприємства, а також на збільшенні рівнів структури і кількості довідників при незмінній конфігурації програми. При запровадженні автоматизованої системи обліку на підприємстві перш за все необхідно оцінити ризик відставання від конкурентів у результаті неминучого старіння комп'ютерної програми, тому що програмні продукти, як і інші види матеріальних активів, мають надзвичайно високу швидкість з міни новими видами або версіями. Далі слід оцінити масштаби комп'ютеризації. Саме після того, як сплановано процес організації обліку та визначено масштаби і завдання комп'ютеризації бухгалтерського обліку, слід приділити увагу безпосередньо питанню вибору програмного продукту [2].

Основними можливостями впровадження технологій обліку є: отримання оперативної інформації; автоматизація обліку відповідно до вимог чинного законодавства та облікової політики підприємства; управління господарськими процесами; оперативне отримання інформації про собівартість виробленої продукції; створення системи оперативної звітності. Разом з тим очікувані вигоди від впровадження автоматизованої системи обліку можуть бути такі: підвищення ефективності діяльності підприємства; своєчасність прийняття управлінських рішень; ефективне управління кадрами; підвищення ефективності праці робітників; дієвий контроль за заборгованістю; контроль за результатами діяльності підприємства тощо [3].

Автоматизація облікових процесів повинна сприяти правильній організації

бухгалтерського обліку підприємства. Програма повинна надати можливість складання повної фінансової, податкової та статистичної звітності відразу після її запровадження. А також, вона має передбачати поетапну автоматизацію управлінського обліку та імпортувати дані з іншого програмного забезпечення. На кожному етапі діяльності підприємства спеціалістам апарату управління необхідні дієві інструменти для підтримки і виконання тих завдань, які стоять перед підприємством.

Отже, розглянувши підходи до використання інформаційних систем та технологій в організації обліку необхідно правильно поєднати використання спеціалізованих програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, підготовки та подачі фінансової, податкової та статистичної звітності. А при необхідності проведення аналізу основних економічних показників діяльності підприємства з метою створення прогнозу на наступні періоди роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Івахненков, С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту [Текст] : навч. посіб. / С. В. Івахненков. – К. : Знання-Прес, 2003. – 349 с.

2. Левицька, С. О. Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи вітчизняних підприємств [Текст] / С. О. Левицька, А. В. Романюк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – № 2. – С. 156-163.

3. Гаркуша, С. А. Автоматизація облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи [Текст] / С. А. Гаркуша // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2012. – Вип. 4 (52). – С. 60-65.

Ільїн Владислав
аспірант
Науковий керівник: д.е.н., доцент Ільїн В.Ю.
Луганський національний університет ім. Т. Шевченка
м. Старобільськ

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ВЕНЧУРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Останні десятиліття переконливо показують, що для ефективної роботи економіки будь-якої країни необхідна наявність злагодженого ланцюжка: «наука – технологія – виробництво – ринок». Повною мірою це стосується й української економіки. Саме тому формулою успіху для багатьох економічно стабільних, розвинених держав став венчурний бізнес.

Терміни «венчурний капітал» і «венчурний бізнес» беруть початок від англійського слова «venture», яке перекладається в словнику В.К.Мюллера як «ризикове підприємство», «спекуляція», «сума, яка підлягає ризику».

У загальному розумінні венчурний капітал – це вкладені грошові кошти великих компаній, банків, страхових, пенсійних та інших фондів у сферу підвищеного ризику, новий бізнес, який поступово розширюється в процесі просування на ринок нових технологій [1].

Суть венчурного капіталу виявляється у механізмі венчурного фінансування, яке внаслідок адаптації господарської системи до вимог активізації інноваційного процесу передбачає часткову участь інвесторів венчурного капіталу в капіталі венчурної фірми шляхом придбання акцій через варіанти, опціони або конвертовані цінні папери. У результаті здійснюється активне залучення інвесторів до управління венчурною фірмою. Мета, яку переслідують інвестори венчурного капіталу, полягає в отриманні надприбутків від комерціалізації нововведення. Венчурний капітал є основним елементом системи венчурного інвестування, який виступає механізмом інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності на макро- та мікрорівні.

Роль венчурного інвестування в сучасній національній інноваційній системі зосереджується на фінансовому забезпеченні малого інноваційного бізнесу (венчурні фірми), інноваційних проектах крупних корпорацій (внутрішні венчурні підрозділи), інноваційних стратегічних альянсів крупних корпорацій та організацій державного сектора (загальнонаціональні венчурні фонди) [2].

Сьогодні венчурне інвестування може бути прийнятним як бізнес в інноваційному секторі української економіки, який пов’язаний з інвестуванням малих та середніх фірм, що розробляють або виготовляють наукомістку продукцію.

Венчурне інвестування, по-перше, характеризується інноваційно-наукомісткою орієнтацією, по-друге, є механізмом створення та розвитку підприємств з подальшим розподіленням активів і повноважень управління (через розподілення акцій венчурних фірм), по-третє, зорієнтоване на ресурсне забезпечення реалізації ідей з високим рівнем ризику. Венчурні компанії в

середньому функціонують 5-10 років (крім державних або приватно-державних), зосереджуючи значні фінансові ресурси [3].

Як показує закордонний досвід, венчурні підприємства утворюються зазвичай у формі малих фірм. Вони мають такі переваги: 1) вузька спеціалізація наукових пошуків або розробка невеликого кола технічних ідей; 2) концентрація фінансових і матеріально-технічних ресурсів за обраним напрямом дослідження; 3) високий рівень мотивації праці кваліфікованих спеціалістів; 4) гнучкість і мобільність з урахуванням ринкової кон'юнктури; 5) можливість швидкої переорієнтації на інші напрями діяльності; 6) швидка комерційна реалізація ідеї, технології, винаходу.

Венчурне фінансування має такі особливості: 1) кошти вкладаються у венчурний бізнес без гарантій; 2) кошти надаються на безпроцентній основі, тобто ризиковий капітал розміщується не як кредит, а у вигляді паю в статусний фонд фірми; 3) вкладники капіталу вимушені очікувати в середньому від 3 до 5 років, щоб переконатись у перспективності вкладень і до 10 років, щоб отримати прибуток на вкладений капітал; 4) фінансові організації стають співвласниками венчурної фірми, а надані кошти - внесок у статутний фонд підприємства - часткою власних коштів останнього [4].

Джерелами венчурного капіталу можуть бути вільні фінансові ресурси пенсійних, благодійних фондів, державні структури, корпоративний венчурний капітал, приватні інвестори, інвестиційні компанії малого бізнесу, зарубіжні інвестори, банки, страхові компанії, прибуток венчурних фондів, що реінвестується в інноваційні проекти. У США венчурний капітал акумулює кошти із джерел таких інститутів, як пенсійні і взаємні фонди, які виявили істотне зацікавлення до інвестування своїх капіталів у венчурні компанії. На відміну від США в Україні подібне не допускається із метою зниження ризиків.

Ризиковий капітал надається найчастіше по двом категоріям малих фірм - тим, які викуплені у власників (їх називають «бай-аут»), і новим фірмам, заснованим співробітниками відомих наукомістких корпорацій, націлених на реалізацію нових ідей і розробок («спін-оф»).

Венчурні фірми впливають на модернізацію і структурну перебудову всієї економіки. Саме інновації є основним критерієм шляхів розвитку суспільства. За кордоном венчурні фірми користуються підтримкою держави та великих корпорацій. У США, Європі, Японії венчурне підприємництво розвивається дуже швидкими темпами.

В Україні тільки зароджується повноцінна індустрія венчурного капіталу. Потенційно великі банки можуть відігравати значну роль у венчурному фінансуванні. Проте вони нині занепокоєні не стільки пошуком ризикових проектів, скільки забезпеченням повернення кредитів. Комерційні банки не зацікавлені у фінансуванні інноваційної діяльності, тому що вона потребує довгострокового кредитування, яке супроводжується високим ризиком в сучасних економічних умовах. Крім того, ще й досі не існує досконалої системи відбору ефективних конкурентоспроможних інноваційних проектів, не вжито заходів щодо стимулювання участі банків в інноваційному процесі.

Виходячи з дослідження можна зробити висновок, що в нашій державі венчурне підприємництво сьогодні є практично відсутнім, і це пов'язано із низкою макро- і мікроекономічних проблем, а також із державною політикою у галузі оподаткування і кредитування інноваційних організацій. Сучасні українські венчурні фонди не зовсім відповідають загальноприйнятим критеріям венчурного підприємництва, тому що здійснюють інвестування не у високотехнологічні галузі. Ми вважаємо, що законодавчо необхідно насамперед чітко визначити юридичний статус суб'єктів венчурного підприємництва для того, щоб унеможливити податкову мінімізацію з боку інвесторів, що лише із цією метою під виглядом венчурних фондів проводять свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Мюллер В. К. Великий англо-український словник. Великий українсько-англійський словник / В. К. Мюллер. – К.: Арій, 2008. – 376 с.

2. Поручник А.М. Венчурний капітал: Зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні / А.М. Поручник., Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2000. – С.90-104.

3. Береговой В. А. Венчурный капитал – основа венчурного бизнеса / В. А. Береговой // Инновации. – 2005. – №1. – С. 68-72.

4. Нежиборець В. Венчурне інвестування: стан, проблеми, закордонний досвід / В. Нежиборець // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 4. – С. 56-60.

Куцак Інесса
студентка
Науковий керівник: к.е.н., доцент Коваль О.В.
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

ПРОГРАМА 1С:ПІДПРИЄМСТВО 8: ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОБЛІКОВЦЯ

На сьогоднішній день сучасний бухгалтер не уявляє своєї роботи без комп'ютера та програмного забезпечення. Для ефективного ведення обліку на підприємстві потрібно використовувати програмні забезпечення, які спеціально призначені для бухгалтерського обліку. Використання даних програм, а точніше програми 1С: Підприємство дозволяє полегшити роботу обліковця і зменшити ризик помилок. Також процес комп'ютеризації позбавляє людину від рутинної

роботи, забезпечує високий рівень автоматизації обробки інформації у виробничій та соціальних сферах.

1С: Підприємство широко використовується в обліку і є найактуальнішою в Україні з усіх облікових програм («Акцент-бухгалтерія», «Парус – Підприємство», «Бест Звіт Плюс»). В даній програмі можна вести і податковий облік, і складський, облік зарплати, облік розрахунків з контрагентами, облік непрямих витрат тощо. Світова діяльність показує, що кожного дня виходять новинки у сфері комп'ютеризації, і нам потрібно також тримати тенденцію і поспішати за розвитком, так як з виходом нової версії 1С відкриваються все нові новинки, версії і спрощення у веденні обліку.

Питанням програмного забезпечення та впровадження їх в облік займалася досить велика кількість вчених, серед них такі вчені економісти: Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, В.В. Євдокимов, С.Ф.Легенчук , С.В. Івахненков, О.В. Клименко, В.О. Осмятченко, М.М. Матюха, Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко, В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан та інші. Попри дослідження питання програмного забезпечення на підприємствах є багато аспектів, які залишились не вивченні і потребують детального дослідження.

1С: Бухгалтерія 8 для України – універсальна програма масового призначення для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності. Це готове рішення для ведення обліку в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову та роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво і т.д. [1].

В системі 1С: Підприємство 8.2 за допомогою документів організується введення первинної інформації про господарські операції, які виконуються. Більшість документів, які використовуються при роботі з системою, є електронними аналогами паперових документів, що використовуються на підприємстві. Тому інструменти системи орієнтовані на роботу з документами, які складаються якби з двох частин: заголовку документу (шапки) та табличної частини. Заголовок, як правило, містить реквізити, які є загальними для всього документу. Реквізити можуть розташовуватися не тільки у верхній частині, тому реквізитом заголовку вважається будь-який реквізит, значення якого використовується в документі тільки один раз. Таблична частина документу містить послідовність однотипних рядків, в яких відображається інформаційне наповнення документу. Фактом прийняття даних документа до обліку є проведення документу. Документообіг системи «1С: Підприємство 8.2» має низку спільних ознак:

- форми документів максимально уніфіковані, що забезпечує економію часу користувачів при їх створенні;
- користувач має можливість заповнити форму документу шляхом копіювання раніше створеного однотипного документу і змінюючи при цьому частину даних;
- частину документів можна створювати на підставі раніше створених документів інших типів;
- для значної частини документів передбачені регламентовані і/або оперативні друковані форми;

- заповнення табличної частини багатьох документів автоматизовано; - документи можна вводити групами, використовуючи механізми автоматизованих обробок;

- підтримується можливість змінити склад і послідовність колонок табличних частин документів;

- всі документи проводяться, тим самим підтверджується завершення процесу роботи користувача з ними. Значна частина документів автоматично формує записи бухгалтерського і податкового обліку у вигляді проведень в регістрах бухгалтерії та рухів в регістрах накопичень;

- для всіх документів можна використовувати операцію відміни процесу проведення, яка коректно анулює вплив документу на облікові структури типової конфігурації [2, с. 373-376].

Розмежовуючи доступ до функцій та інформаційних ресурсів програми 1С: Підприємство, ми застосували наступні принципи:

↓

право на проведення операцій ми надали лише головному бухгалтеру і його замісникам: бухгалтеру з податкового обліку та бухгалтеру з обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Усі інші працівники лише вводять первинні документи в інформаційну базу без права їх проведення. Тут ми керувалися потребами суворого контролю за податковими зобов'язаннями, податковими кредитами, ПДВ та доходами, витратами і фінансовими результатами підприємства, які випливають майже з кожного первинного документа

↓

право використання звітів і регістрів обліку ми надали теж лише головному бухгалтеру і його замісникам та директору і комерційному директору і мотивуємо це тим, що тільки цим посадовим особам включена в обов'язки підготовка звітів, а також ця міра застосовується з метою обмеження доступу до інформаційних ресурсів підприємства і збереження комерційної таємниці

↓

право на формування плану рахунків, типових операцій, операцій, проводок, обробок ми надали лише головному бухгалтеру з метою зосередження елементів організації облікового процесу в єдиних руках. З тією ж метою ми дозволили формувати константи, календарі та визначати користувачів бухгалтерської системи і їх права доступу. тільки головному бухгалтеру

Рис. 1. Принципи використання інформаційних ресурсів програми 1С:Підприємство [3, с.187-191]

Дотримуючись даних принципів використання інформації ми зможемо правильно та ефективно вести облік, згідно законодавства України. Також це дозволяє нам мати певну гарантію, що інформація не буде використовуватися сторонніми особами, зміцнить внутрішній контроль.

Із зазначеного вище випливає, що програма 1С: Підприємство дозволяє

сучасному обліковцеві працювати швидко та ефективно. Дану програму створили для покращення якості роботи бухгалтера. Одними із основних її переваг є:

- електронний документообіг;
- підвищення рівня надійності зберігання документів, швидке переміщення документів, наприклад, подання документів до податкової служби;
- можливість працювати віддалено;
- дана програма активно «співпрацює» з мережею Інтернет, і якщо по обліку поступає нова інформація програма автоматично обновляє свою інформаційну базу (наприклад, встановлення курсу валюти на ринку);
- зниження помилок при формуванні документів та ще багато інших плюсів.

Список використаних джерел

1. 1С: Бухгалтерія для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://business-soft.net/uk/1c-accounting.html.

2. Лучик, С. Д. Переваги організації автоматизованого обліку на платформі «1С: підприємство 8» [Текст] / С. Д. Лучик // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 373-376.

3. Рудов, О. П. Інформаційний захист системи 1С Підприємство [Текст] / О. П. Рудов, Т. П. Романченко, А. С. Скріпкіна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 15(1). – С. 187-191.

Пивовар Марина
студентка
Науковий керівник: к.е.н, доцент Недбалюк О. П.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасні підприємства використовують у своїй роботі інформаційні технології, які вирішують різні задачі: від оперативного управління підприємством до допомоги в прийнятті управлінських рішень.

Актуальність. Ефективне управління є цінним ресурс організації, разом з фінансовими, матеріальними, людськими і іншими ресурсами. Найбільш дієвим способом підвищення ефективності протікання трудового процесу є його автоматизація. Бурхливий розвиток інформаційних комп'ютерних технологій,

вдосконалення технічної платформи і поява принципово нових класів програмних продуктів привів в наші дні до зміни підходів до автоматизації управління виробництвом. Динамічний розвиток світового ринку інформаційних технологій (ІТ) здійснює значний вплив на розвиток світового господарства, розробка та втілення нових інформаційних технологій оптимізує процеси виробництва, дозволяє більш ефективно використовувати ресурси, сприяє прискоренню обміну інформацією.

Питання застосування сучасних інформаційних технологій в управлінні підприємством і їх економічного обґрунтування отримали значного розвитку завдяки науковим доробкам таких авторів: С. В. Войтко, С. Г. Діордіци, А. Г. Литвак, Н. Б. Кирич, Н. С. Меджибовської, Т. В. Сакалош, З. М. Соколовської та інших.

У сучасному суспільстві бізнес, особливо найбільш динамічна його частина – малий бізнес, розглядається як ефективний інструмент розвитку ринкового господарства й форма економічної активності населення. Чим більше здібних і вмілих людей залучено до підприємницької діяльності, тим краще використовуються ресурси суспільства й інтенсивніший господарський розвиток. Ефективне ведення малого бізнесу потребує залучення сучасних технологій автоматизації. Для раціональної автоматизації малого бізнесу необхідна вдала декомпозиція задач, що потребують першочергової автоматизації [1].

Все частіше впроваджуються різноманітні інформаційні системи га частково застосовується автоматизація процесів керування. Мотивація подібних заходів достатньо різна: тут і вплив моди, і бажання «не відстати від конкурента», а найчастіше – це цілком зрозуміле прагнення керівництва підприємства впровадити ефективну й сучасну систему керування, яка:

- повинна знизити транзакційні витрати, прискорити бізнес-процеси, збалансувати співвідношення між повноваженнями та відповідальністю у підлеглих, а також й самих партнерів;
- не буде вимагати постійного контролю та відвертати увагу від виконання стратегічних завдань.

Необхідність оптимізації бізнес-процесів, використовуючи інформаційні технології, вкрай бажана, але при цьому слід пам’ятати, що будь-яка система автоматизації є тільки інструментом ефективного керування і ефективно буде працювати тільки в тих умовах, для яких вона створювалася.

Досвід впровадження та використання інформаційних технологій дає змогу говорити про великі потенційні можливості цієї сфери при розв’язанні проблем суспільства. Розглядаючи реальний стан із впровадження інформаційних систем і технологій в Україні, слід зазначити, що процеси використання інформаційних технологій істотно відстають від зарубіжних, зокрема це відноситься до малого підприємництва. Відкриваючи нові можливості, інформатизація потребує уважного і дбайливого ставлення [2].

Під час впровадження інформаційних систем на сучасних підприємствах необхідно побудувати певний алгоритм, за допомогою якого можна поетапно

розписати процес впровадження. Інформаційні технології є важливим етапом на шляху до досягнення конкурентних переваг, які дозволяють:

- швидко, якісно і надійно виконувати отримання, облік, зберігання і обробку інформації;
- значно скоротити управлінський персонал підприємства, який займається роботою по збору, обліку, зберіганню і обробці інформації;
- забезпечити у потрібні терміни керівництво і управлінсько-технічний персонал підприємства якісною інформацією;
- своєчасно і якісно вести аналіз і прогнозування господарської діяльності підприємства;
- швидко і якісно приймати рішення по усіх питаннях управління підприємством.

На ринку ІТ-технологій існує великий вибір програмного забезпечення, будь-яка компанія може вибрати програмний продукт в залежності від своїх цілей. Вибір програмного забезпечення повинен базуватися на розумінні його можливостей і недоліків, чіткому усвідомленні цілей використання. Найбільш перспективним напрямом представляється все більш повний взаємозв'язок систем бізнес-моделювання і аналізу з комп'ютерними інформаційними системами для більш якісного управління всіма компаніями.

Звісно, ефективна інформатизація значно підвищує керованість процесами соціально-економічного розвитку підприємства, призводить до поліпшення якості і рівня прийнятих управлінських рішень, оперативності інформаційних процесів і послуг, які, у свою чергу, призводять до поліпшення соціально-економічних, науково-технічних, культурних та інших показників життя [3].

Таким чином, застосування різних методик та розробка алгоритму впровадження ІТ дозволить підприємству підвищити якість і ефективність керування в соціально-економічній сфері бізнесу та міста в цілому за рахунок впровадження сучасних інформаційних систем підтримки прийняття рішень, погодженості і підвищенні якості, оперативності інформаційних процесів і послуг, які, у свою чергу, повинні привести до поліпшення соціально-економічних, науково-технічних, культурних та інших показників життя.

Отже, можна зробити висновок, що за допомогою інформатизації, шляхом створення цілісної взаємозалежної системи нормативних, інформаційних і інструментальних засобів для рішення завдань досягається інформаційно-аналітичне керування всіма відділами на підприємстві. Використовуючи сучасні технології, підприємства отримують можливості узгодити обсяг виробництва з попитом у режимі реального часу, виявляють нові канали продажів і розміщення, оптимізувати організаційну структуру, визначати структуру виробництва згідно з законами, покращити якість обслуговування і цим підвищити ефективність своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Самуйлов, К. Е. Основы формальных методов описания бизнес-процессов

[Текст] : учеб. пособ. / К. Е. Самуйлов, А. В. Чукарин, С. Ю. Быков. – М. : РУДН, 2011. – 123 с.

2. Янчук, Т. В. Сучасні парадигми інформатизації малого бізнесу [Текст] / Т. В. Янчук // Вісник Хмельницького національного університету. Т. 2 Економічні науки. – 2009. – № 5. – С. 81-82.

3. Новаківський, І. І. Вплив процесів інформатизації на організаційну структуру підприємств [Текст] / І. І. Новаківський // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – № 425. – С. 285-286.

СЕКЦІЯ 7
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ТА ЇЇ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

SECTION 7
FINANCIAL AND CREDIT SYSTEM AND ITS ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT

Andasarova Radka
Ph.D., Assistant
University of National and World Economy
Sofia, Bulgaria

CRITICAL ANALYSIS OF THE STANDARDIZED MODEL FOR RECOGNIZING IMPAIRMENTS FOR CREDIT LOSSES WITHIN THE MEANING OF IAS 39

The model for recognizing impairment of financial assets rooted in IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – **the incurred loss model** led to impeding the impairment recognition over time based on the provisions for existence of objective evidence of impairment. The application of a new impairment model – **the approach of expected losses (The Expected Loss Model-EL)**, grounded in IFRS 9 Financial instruments is a fundamental change in the rules on reporting and recognition of financial instruments impairment. It is for the first time that impairment recognition will not be dependent on the existence of identified (incurred losses), instead the commercial banks will apply a new approach, i.e. they will recognize "expected credit losses" of financial instruments.

The aim of the present research work is to make a critical analysis of the currently applicable model of financial assets impairment. This aim is a consequence of the development in the concepts and forms of measurement and management of credit risks arising from financial instruments.

A major methodological aspect for the correct understanding of the issue on the impairment of credits due to uncollectibility or deteriorated financial position of debtors is its treatment in line with the provisions of IAS 39 Financial Instruments: recognition and measurement.

Following the stipulations of the Standard, the focus falls on:

➢ **The existence of objective evidence for impairment**. If such objective evidences for impairment exist, the bank recognizes any impairment loss through the profit or loss. The approach rooted in this case - the model of the losses incurred allows the recognition of impairments solely for losses which have occurred (losses actually

sustained). The recognition of impairments for presumptive losses is not permitted regardless of how probable is for them to occur, i.e. losses expected as a result of future events are not recognized.

➢ **Discretions of bank's governing body**. The main characteristic of the standard is that it does not set any requirements for a preliminary determined revaluation rate, and it rather relied on the judgment of the banking entity itself.

➢ **The impairment determined is subject to accounting treatment by its recognition through profit or loss (it is treated as an expense) and its amount decreases the value of the financial asset (by crediting the aggregate account for booking the respective credit) or through an allowance account.**

Based on the theoretical interpretation of IAS 39 performed, in so far as it refers to impairment for credit losses, it is possible to make a rather negative assessment of the applicable model. The arguments for such an assessment are:

➢ The model for the recognition of financial assets impairment which is embedded in IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – the model of „incurred loss", might result in delaying the recognition of impairment in time. It is judged from the presumption that the holders of financial assets have an obligation only with regard to the regular monitoring of historical information, without using any other confirmed information which provides objective grounds for any expected deterioration in the quality of a financial asset.

➢ The use of accounting discretions of the banking entity itself gives a greater freedom in the process of recognition of impairments for credit losses. The accounting standards provide greater flexibility as when to write off a bad credit, and the decision when exactly to undertake such measures often depends on various factors such as the strategy of the parent bank or simply the postponements in the hope of „better days".

➢ Non-accrual of impairments in the balance sheet for the financial assets category of loans and receivables usually results in their overestimation – the prudence concept is violated. At the same time, the concept of matching income and expenses is violated as well – impairment losses are not reported and matched with the resulting effects (income of interest on loans) within the respective reporting period. This leads to the overall distortion of the result of commercial banks' functioning and casts some suspicion on the quality of the credit portfolio.

References

1. Accountancy Act of Bulgaria, Promulgated, State Gazette No. 95/08.12.2015, effective 1.01.2016.

2. IAS 39 Financial instruments: Recognition and Measurement. (2012). ICPA, Sofia.

3. IFRS 9 Financial instruments. (2012). ICPA, Sofia.

4. Regulation (EC) №575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms, OJ L 176.

Антоневич Андрей
ОАО «АСБ Беларусбанк»
г. Минск, Республика Беларусь

ИНДЕКС ВЗАИМОПОМОЩИ ПЛАТЕЖНЫХ СИСТЕМ КАК ИНДИКАТОР РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЕТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Развитие системы безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек в Республике Беларусь происходит в условиях выплаты заработной платы на карт-счета, интенсивного расширения банками технической инфраструктуры по обслуживанию платежных карт, в т.ч. с использованием инновационных технологий и увеличения темпов выпуска в обращение платежных инструментов, проведения банками как совместных с платежными системами, так и собственных маркетинговых инициатив: рекламные игры, акции, программы лояльности (рис. 1).

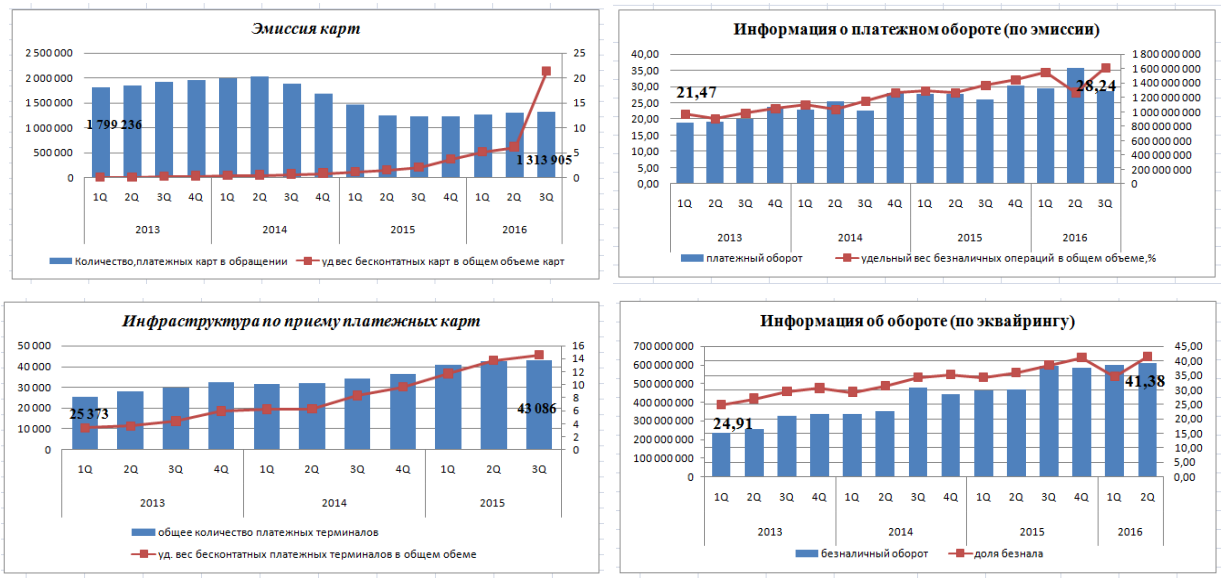

Рис. 1. Основные показатели состояния безналичных расчетов

Источник: собственная разработка.

Как показывает практика, рекламные игры могут проводится как банками, так и непосредственно платежными системами. А может быть и совместная реализация между банком и платежной системой, в т.ч. с привлечением маркетингового агентства. При этом маркетинговые инициативы в основном срочные, т.е. на определенный период, но встречаются и бессрочные (рис. 2).

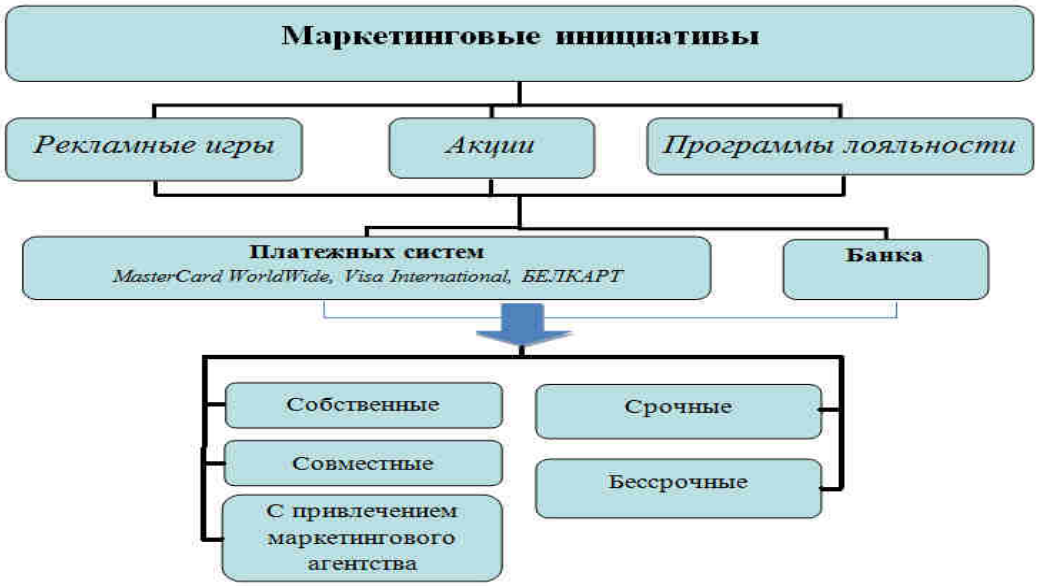

Рис. 2. Классификация маркетинговых инициатив, направленных на развитие системы безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек

Источник: собственная разработка.

Проведение маркетинговых инициатив в основном направлено на развитие безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек, популяризацию платежных инструментов (карты стандарта EMV, бесконтактные платежи, устройства самообслуживания, NFC-платежи и др.) и предполагает розыгрыш призового фонда (сувенирная продукция с логотипами банка и/или платежных систем, товары (флешки, смартфоны, компьютеры, планшеты, телевизоры, рюкзаки, велосипеды), подарочные сертификаты на услуги, туристические путевки и др.) при проведении игр; снижение стоимости обслуживания при проведении акций; предоставление скидок при осуществлении расчетов с использованием платежных инструментов, в т.ч. с функцией возврата части суммы по совершенной безналичной операции (Cash-back) при организации программ лояльности.

Организация и проведение совместных маркетинговых инициатив осуществляется на основании соответствующих соглашений между банком и платежными системами, в которых определяются цели, сроки, условия проведения, объемы финансирования, ответственность и др. условия. Также проведение рекламных игр регулируется и внутренним законодательством (Указ Президента Республики Беларусь от 30 января 2003 года № 51), в соответствии с которым:

1. Проводимые рекламные игры подлежат государственной регистрации в Министерстве антимонопольного регулирования и торговли. Для регистрации представляется заявление о государственной регистрации рекламной игры, Правила проведения рекламной игры (в двух экземплярах), квитанцию об оплате государственной пошлины за регистрацию рекламной игры, заверенную

организатором копию договора, в т.ч. с предоставлением копий документов, подтверждающих факт окончания формирования призового фонда. При этом правила проведения игры должны содержать сведения об организаторе; наименование рекламной игры; территория проведения рекламной игры; срок начала и окончания игры; состав комиссии; цель проведения; условия определения участников; состав и размер призового фонда; место, дату, время и порядок его розыгрыша; срок и способ информирования победителей, в т.ч с указанием СМИ, в котором будут опубликованы результаты; место, порядок и срок выдачи выигрышей, а также телефон для справок.

2. До момента начала проведения рекламной игры в средствах массой информации должны быть опубликованы Правила ее проведения.

3. Розыгрыш призового фонда должен проводиться открыто с возможностью присутствия на нем участников рекламной игры.

4. Отчет о проведении рекламной игры направляется в течение 30 дней после ее окончания в Министерство антимонопольного регулирования и торговли. Все материалы о проведении игры хранятся организатором в течении 3 лет со дня ее окончания.

Не мало важно то, что проведение таких мероприятий требует значительных финансовых затрат, которые в основном несут банки, как основные участники, на которых возложены основные функции по развитию системы безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек, Однако и помощь в развитии и популяризации безналичных платежей с использованием платежных инструментов со стороны платежных систем также значительна. Судить об этом позволяет индекс взаимопомощи (лояльности) платежных систем, рассчитанный следующим образом:

$$\textit{Индекс взаимопомощи} = \frac{\textit{Количество маркетинговых инициатив платежной системы}}{\textit{Общее количество маркетинговых инициатив}} x100\% \quad (1)$$

$$\textit{Индекс взаимопомощи} = \frac{\textit{Объем финансирования от платежной системы}}{\textit{Объем затрат на маркетинговую инициативу}} x100\% \quad (2)$$

Анализируя маркетинговые инициативы, проводимые банком и платежными системами в 2016 году, следует отметить следующее.

Платежной системой MasterCard WorldWide организовано и проведено 5 маркетинговых инициатив («Улетная скидка», «Раздели любовь к игре», «Шоколад в подарок», «Бесценные города», «Дисконтная программа MasterCard»).

Компанией Visa International проведено 11 маркетинговых инициатив («С Visa в РИО», «Покупаем продукты в один клик», «На волне успеха», «В стране кино с Visa», «Летний отпуск без забот», «Путешествуйте с Visa», «Соберись в путешествие с Visa», «Дорога зовет», «Visa NOTATOURIST», «Мир привелегий Visa», «Оплати картой поездку с Uber»);

Платежной системой БЕЛКАРТ проведено 2 маркетинговые инициативы («Сам себе дизайнер» и «Платеж на удачу»).

Банком реализованы 4 программы лояльности («Ваш бонус», «Экспресс», «Е-плюс», «Ух-ты скидки», «Активность») и 4 акции («Персона, «Фотокарта», акции по снижению стоимости оформления международных карт и подключения системы «Интернет-банкинг»).

В анализируемом периоде индекс взаимопомощи, расчитанный по формуле 1, платежной системы MasterCard WorldWide, Visa International и БЕЛКАРТ составил 0,38 (38,46%), 0,57 (57,89%) и 0,2 (20%) соответственно. А общий индекс взаимопомощи составил 0,69 (69,23%), что свидетельствует о том, что развитие системы безналичных расчетов с использованием платежных карточек банка на 69% зависит от платежных систем.

В настоящее время активными темпами идет внедерение бесконтактных карт (происходит замена обычных платежных карт и терминального оборудования на новое – с функционалом бесконтаного совершения операций и обслуживания), поэтому, на наш взгляд, наиболее интересным проанализировать индекс взаимопомощи одной из платежных систем, расчитанный по формуле 2 – Стоимость терминального оборудования с функцией приема бесконтактных платежей составляет порядка 35 белорусских рублей (обычного платежного терминала – порядка 30 белорусских рублей), стоимость создания конфигурационнных параметров – 5 белорусских рублей, поддержки идентификатора в процессинговой системе – 2 белорусских рубля и регистрация торгового объекта – 10 белорусских рублей. Общий объем затрат составил порядка 52 000 белорусских рублей. В результате, индекс взаимопомощи составил 1,35 (135%), что свидетельствует о значительной поддержке платежной системы в реализации маркетинговой инициативы по развитию технической инфраструктуры по приему бесконтактных платежей.

Следует отметить, что реализация меркетинговых инициатив поощрается и стимулируется и на макроуровне, в т.ч. и врамках развития системы безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек. Так, при организации программ лояльности с функцией Cash-back при осуществлении безналичных расчетов значимым элементом выступает налогообложение доходов физических лиц, выплачиваемых банками-резидентами в виде процентов от суммы оплаты товара, которое регулируется Указом Президента Республики Беларусь от 16 октября 2014 года № 493. В соответствии с данным Указом держатели банковских платежных карточек освобождены до 01.01.2017 от налогообложения подоходным налогом бонусов, выплачиваемых банками-резидентами в виде процентов от суммы оплаты товара.

Таким образом, применение маркетинговых инициатив для стимулирования держателей банковских платежных карточек играет важную роль в развитии системы безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек в Республике Беларусь, а индикативным показателем такого развития может выступать индекс взаимопомощи платежных систем банкам, рассчитываемый как по количеству, так и по объему финансирования маркетинговых инициатив.

Список использованных источников

1. О проведении рекламных игр в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / Указ Президента Республики Беларусь от 30 января 2003 года № 51. – Режим доступа : http://laws.newsby.org/documents/ukazp/pos03/ukaz03206.htm.
2. О развитии безналичных расчетов [Электронный ресурс] / Указ Президента Республики Беларусь от 16 октября 2014 года № 493. – Режим доступа : http://kodeksy-by.com/norm_akt/source-%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%A0%D0%91/type-%D0%A3%D0%BA%D0%B0%D0%B7/493-16.10.2014.htm.

Borisov Lachezar
Ph.D Student
High School of Insurance and Finance
Sofia, Bulgaria

BANK EFFICIENCY CHANGE AS A RESULT OF THE LAST BANK CONCENTRATION IN BULGARIA

Restructuring of the banking system in a number of countries became one of the most important issues, especially after the negative impact of the global financial crisis in 2007-2008 on the financial intermediaries. The process of banks restructuring actually aimed to improve the efficiency and profitability of the banks. Thus, the objective of the study is to analyse how the bank efficiency changes after the mergers and acquisitions in Bulgaria, based on the latest restructuring of the Bulgarian banking system performed on March 9, 2016. It concerns the acquisition of Alfa bank Bulgaria by Eurobank Bulgaria, which took all rights, obligations and factual relations of the branch of Alfa Bank, operating in Bulgaria. The study uses the so-called micro approach on assessment of the financial stature of banking system [1].

For the purpose of measurement of bank efficiency change the study uses a number of traditional indicators in particular the ROA, administrative costs/assets (AC/A), net financial and operational revenues/assets (NFOR/A) and net income margin (NIM). In the literature we could find not only these traditional indicators, but also non-traditional indicators, such as the nonparametric and parametric approaches, based on production frontiers [2]. By using the indicators [1],[3] we will estimate how the indicators change after the concentration. In order to make in depth analysis we are comparing the same indicators for the whole banking system and also for the both banks (before and after the concentration) in order to take into account the direction of the overall dynamics of banking sector development and effects after the concentration. For

the purpose of the calculation of the indicators' value the official financial statements, published by the Bulgarian National Bank, are used. The results of the analyses are presented in Figure 1.

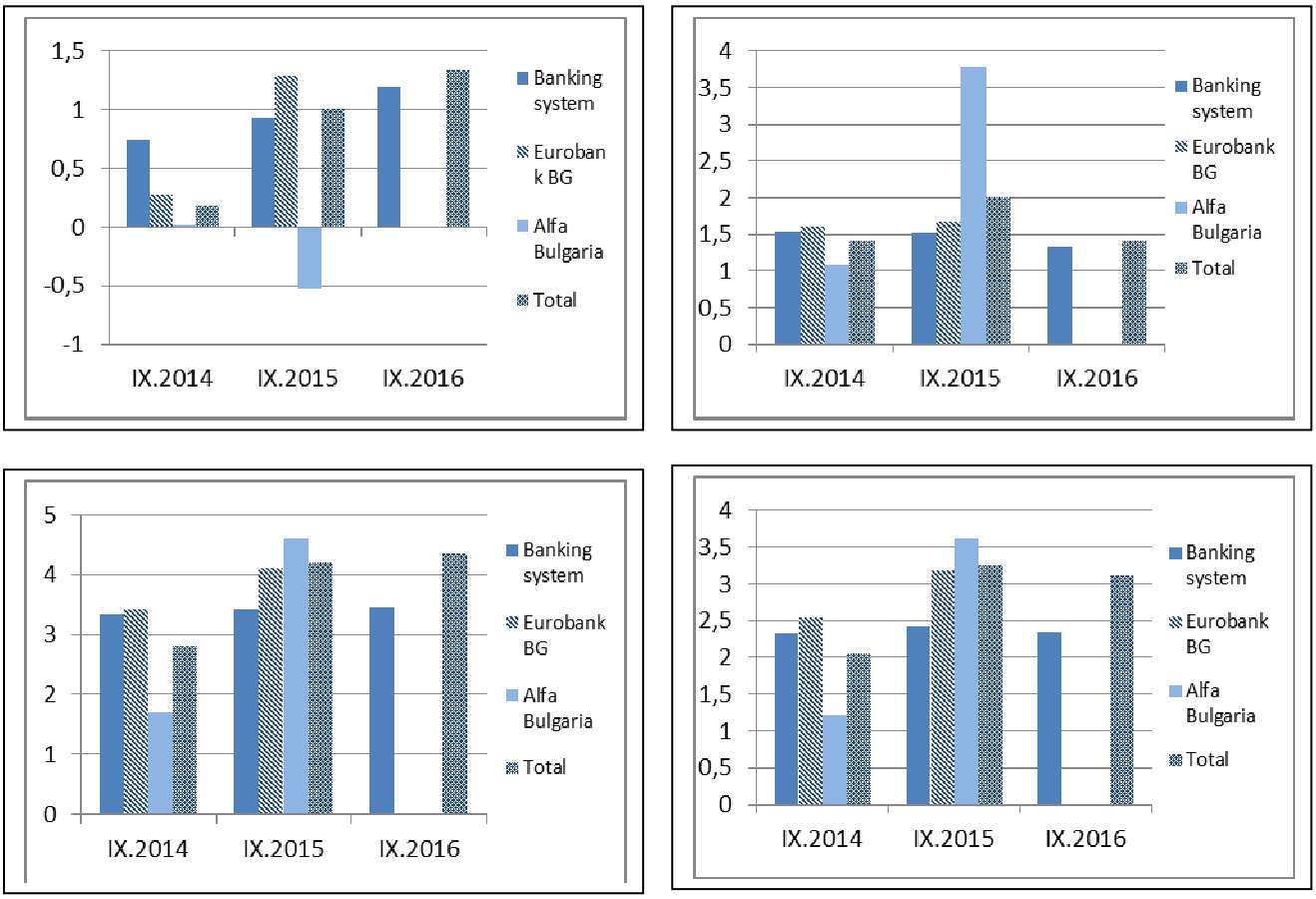

Figure 1. ROA (up, left), AC/A (up right), NFOR/A (down left), NIM (down right)

Based on the calculated data we found that:

✓ As a result of the concentration there is an increase of return on assets, as compared to the levels of the indicator for banks, participating in the concentration and in terms of the total score for both banks. The merger has a positive impact on the deviation from the average indicator for the banking system.

✓ After the merger of the Alfa bank – branch Bulgaria with Eurobank Bulgaria there is a clear decline of the indicator administrative costs/assets as compared to the total value before the operation. The merger has positive impact on the deviation from the average indicator for the banking system as a whole.

✓ There is an increase of the indicator NFOR/A as compared to the total value of the indicator for both banks before the merger. Moreover, there is also a positive trend in terms of its deviation compared to the average level of the indicator for the banking system.

✓ There is no impact on net interest margin indicator. The indicator remained relatively unchanged for the both banks before and after the merger, as well as relatively

unchanged in respect to its deviation from the average indicator for the banking system. The reason for that is the general trend in recent years to decrease in interest rates on deposits and loans in the banking system, which closes the gap between them.

By using the traditional measures for the bank efficiency and profitability we have proved that as a result of the merger of Alfa Bank – branch Bulgaria and Eurobank Bulgaria there was an improvement of profitability indicators and efficiency of banks after the concentration. We have to note that the improvement in indicators of the merged bank is not due to a change in the overall situation in the banking sector as indicators improve their value as compared to the average value of the same indicator for the total banking system. The empirical analysis of the efficiency and profitability of the banks after merger confirmed the general economic theory for synergic effect, reduction of average costs and economies of scale in horizontal mergers[2] [4]. Following this effects new mergers and acquisitions in Bulgarian bank systems can be expected.

References

1. Bojinov, B. (2013). Analysis of the development of the Bulgarian banking system (2007 – 2012), Academy of Economics "D. Tsenov" Svishtov. [in Bulgarian].

2. Mihaylova, G. (2014). Bank efficiency in Bulgaria, international financial crisis and European debt crisis, Economic and social alternatives, N 3. [in Bulgarian].

3. Agresti, A., Patrizia Baundino, P., & Polini, P. (2008) The ECB and IMF Indicators for the Macro-Prudential Analysis of the Banking Sector: A Comparison of Two Approaches, ECB.

4. Frohlich, C, & Kavan, B. An examination of bank merger activity: a strategic framework content analysis. University of North Florida, Available at : http://www.unf.edu/.

[2] Frohlich, C, and Kavan , B An examination of bank merger activity: a strategic framework content analysis, University of North Florida, Available at: http://www.unf.edu/

Боровик Петро
к.е.н., доцент
Видай Іванна
студент
Дудник Лілія
студент
Уманський національний університет садівництва
м. Умань

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

Варто зазначити, що акцизний податок (до 2011 року – акцизний збір) завжди був і залишається вагомим джерелом надходжень державної казни та є суттєвим важелем державного регулювання виробництва і обігу в Україні підакцизних товарів.

В той же час, з прийняттям Податкового кодексу України [1] та набуттям чинності Закону України від 06.12. 2012 р. № 5519-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів» [2] та Закону України від 24 грудня 2015 р. № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [3], механізм справляння акцизного податку зазнав значних змін, основними з яких є розширення переліків підакцизних товарів та платників аналізованого податку а також поетапне підвищення ставок цієї податкової форми та запровадження акцизних накладних.

Варто зазначити, що акцизний податок завжди формував і нині забезпечує надходження значної частини доходів державної казни.

В той же час, після всіх трансформацій механізму справляння акцизного податку, він має цілий ряд недоліків, пов'язаних зі зростанням фіскальних властивостей цієї податкової форми та зменшенням її регулюючого впливу на виробництво і обіг підакцизних товарів.

Зокрема, до недоречностей сучасного механізму справляння вітчизняного акцизного податку слід віднести:

– суттєве підвищення ставок акцизного податку зумовило з одного боку зростання цін на підакцизні товари, а з іншого збільшення обсягів тіньового обігу підакцизних товарів;

– недостатній рівень захисту від підробок вітчизняних акцизних марок;

– недостатній рівень повноважень працівників державних фіскальних органів задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів, а також недостатній рівень відповідальності за їх дії чи бездіяльність у сфері контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

Тому, без перебільшення, сучасний порядок вітчизняного акцизного

оподаткування потребує подальшого вдосконалення, завданням якого, на думку авторів цієї публікації, має бути унеможливлення тіньового обігу підакцизних товарів та забезпечення виконання досліджуваною податковою формою не лише фіскальних завдань, але й регулюючих функцій.

При цьому, основними кроками на шляху вдосконалення механізму справляння акцизного податку, на наше переконання, повинні бути:

– забезпечення стабільності ставок цього платежу протягом тривалого періоду (як мінімум кількох років);

– запровадження більш захищених від підробок акцизних марок на алкогольні і тютюнові вироби;

– розширення прав та підвищення рівня відповідальності працівників Державної фіскальної служби України, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів;

– суттєве збільшення переліку підакцизних товарів за рахунок ювелірних виробів, дорогої імпортної оргтехніки та інших предметів розкоші.

Практична реалізація пропонованих нами напрямів вдосконалення механізму акцизного оподаткування призведе до формування прозорого і стабільного правового поля діяльності платників цього платежу, сприятиме становленню справедливого конкурентного середовища та, одночасно, спричинить зростання обсягів надходжень акцизного податку до бюджету держави, що буде наслідком розширення бази його справляння.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755–VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 26.11.2016 р.). – Назва з екрана.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів : Закон України від 06. 12. 2012 р. № 5519/VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://crimea.sts.gov.ua/media-ark/news-ark/88654.html (дата звернення 26.11.2016 р.). – Назва з екрана.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19 (дата звернення 26.11.2016 р.). – Назва з екрана.

Вільчинська Наталія
аспірантка
Науковий керівник: д.е.н., професор Гудзь О.Є.
ННЦ «нститут аграрної економіки»
м. Київ

ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО ПОТОКУ НА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий механізм підприємства включає види, форми, методи організації фінансових відносин, тому на нашу думку істотного впливу на його функціонування чинить специфічна форма грошового потоку, а саме фінансовий потік [1, с. 43].

Фінансовий потік – це цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм та видів) фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання, що здійснюється спільно з відповідними його грошовими потоками (еквівалентні фінансові потоки) або без них (безеквівалентні фінансові потоки), але обов'язково з урахуванням фактора часу, та відбиває ліквідність зазначених фінансових ресурсів [3, с.328]

Фінансові потоки характеризуються в межах періоду, що аналізується [2,с.39]. Чистий фінансовий потік розуміється як різниця між вхідними і вихідними потоками (нетто-потік), що може набувати позитивного і від'ємного значення.

На макрорівні чистий фінансовий поток має такий вигляд:

$$ЧФП = П+А+Кр.з. – Д.з, \quad (1)$$

де ЧФП – чистий фінансовий поток; П – прибуток (фінансовий результат після оподаткування); А – амортизаційні відрахування; Кр.з. – кредиторська заборгованість; Д.з. – дебіторська заборгованість.

Розрахунок чистого фінансового потоку на окремих молокопереробних підприємствах України представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка чистого фінансового потоку молокопереробних підприємств України, тис. грн.

Назва підприємства	2011	2012	2013	2014	2015
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	4099	5586	5654	4703	3491
Приріст до попереднього року, %	-	36,2	1,2	-16,8	-25,7
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	54319	56300	66661	97679	130934
Приріст до попереднього року, %	-	3,6	18,4	46,5	34,0
ПАТ «Борщівський сирзавод»	11016	12050	7642	650	-3527
Приріст до попереднього року, %	-	9,3	64,4	- 91,5	-
ПАТ «Баштанський сирзавод»	15813	21837	78442	38727	21511
Приріст до попереднього року, %	-	38,0	359,2	-49,4	-55,5
ПАТ Вінницький молочний завод «Рошен»	-7783	-25815	-89599	576043	1245652
Приріст до попереднього року, %	-	-	-	-	216,2

Продовження табл. 1

ПАТ «Житомирський маслозавод» Приріст до попереднього року, %	169830 -	193950 14,2	140284 -27,7	201714 53,7	181630 -10,0
ПАТ «Літинський молочний завод» Приріст до попереднього року, %	3839 -	-526 -	804 152,9	10243 127,4	11830 15,5

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств.

Аналіз чистого фінансового потоку виявив, що всі зазначені підприємства демонструють позитивне значення нетто – потоку, окрім ПАТ «Борщівський сирзавод» (-3527 тис.грн. у 2015 році). Це свідчить про капіталізацію активів зазначених підприємств. Необхідно відмітити, що чисті фінансові потоки молокопереробних підприємств вирізняються своєю нестабільністю, окрім ПАТ «Тернопільський молокозавод», який за аналізований період поступово збільшив цей показник в 2,4 рази.

Величина чистого фінансового потоку залежить від багатьох факторів, врахувати які неможливо. Одним із вагомих факторів на нашу думку є сезонність постачання молока на підприємства. Відмічено, що найменші обсяги постачання у I та IV кварталі, а найбільші у II та III кварталі. Відповідно при літніх зменшеннях обсягів продажів готової продукції підприємства можуть реалізовувати ці надлишки у зимовий період, коли настає пік споживання та знижується виробництво сирого молока. Це на нашу думку істотно вливає на фінансові потоки підприємства, зокрема на кредиторську та дебіторську заборгованості, частка яких в структурі фінансового потоку є найбільш вагомою порівняно з чистим фінансовим результатом та амортизацією. Тому молокопереробним підприємствам важливо прогнозувати обсяги поставок сировини, що надасть можливість збалансувати за часом фінансові потоки, використовуючи відповідні методи вирівнювання і синхронізації.

Отже, вплив фінансового потоку на фінансовий механізм молокопереробного підприємства має велике значення для діяльності підприємства. Від правильної організації фінансового механізму та впливу на нього фінансового потоку, вибору методів, важелів у конкретних ситуаціях залежить ефективність діяльності молокопереробного підприємства. Об'єктивна оцінка обсягів фінансових потоків молокопереробних підприємств України є важливою умовою стійкого функціонування фінансового механізму. Цей показник необхідно вираховувати у визначених інтервалах часу, зокрема по місяцях, кварталах, визначаючи відхилення від середнього. Ці результати нададуть можливості визначити позитивні і від'ємні фінансові потоки та прийняти відповідні рішення.

Список використаних джерел

1. Небаба, Н. О. Фінансові потоки: сутність, підходи та визначення [Текст] / Н. О. Небаба // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – №2 (31). – С.42- 45.

2. Гудзь, О. Є.Оптимізація фінансових потоків сільськогосподарських

підприємств [Текст] / О. Є. Гудзь // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Фінанси і кредит. – 2007. – №1 (22). – С. 35-41.

3. Азаренкова, Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія [Текст] / Г. М. Азаренкова. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – С. 328.

4. Алескерова, Ю. В. Кадрове забезпечення фінансового механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства [Текст] / Ю. В. Алескерова // Причорноморські економічні студії. Науковий журнал. – 2016. – Випуск 10. – С. 185-190.

Ганчар Андрей
к.и.н., доцент
УО «Гродненский государственный аграрный университет»
г. Гродно, Республика Беларусь

ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНАЯ ПОЛИТИКА БЕЛАРУСИ: ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ИНСТРУМЕНТЫ

Денежно-кредитная политика (ДКП) Республики Беларусь представляет собой один из элементов общей экономической политики государства (наряду с промышленной, структурной, внешнеторговой, налоговой и другими видами политики) и определяется приоритетами и целями правительства.

Среди целей денежно-кредитной политики государства выделяются долгосрочные (безинфляционная экономика в условиях отсутствия безработицы) и краткосрочные (поддержка определенного уровня денежной массы в обращении, размера банковских резервов и учетной ставки процента). Субъектом ДКП является Национальный банк, а объектами – спрос и предложение на денежном рынке.

Регулирование объема кредитования и денежной эмиссии осуществляется прежде всего с целью воздействия на хозяйственную активность. Степень банковской ликвидности оказывает влияние на структуру банковских ссуд и депозитов, размер денежной массы, уровень рыночной нормы процента. Управление государственным долгом регулирует распределение ссудных капиталов между частным и государственным секторами, уровень процентных ставок и банковскую ликвидность [1].

Денежно-кредитное регулирование осуществляется также процентной политикой Национального банка (регулированием учетной ставки, ставки рефинансирования, ломбардной ставки, депозитной ставки), политикой резервирования (установлением Национальным банком норм обязательных

резервов коммерческих банков), операциями на открытом рынке, рефинансированием банков и валютным регулированием.

Инструменты денежно-кредитной политики подразделяются на прямые и косвенные. К первым относят:

- целевое кредитование,
- "кредитные потолки",
- административный контроль над уровнем процентных ставок.

Важнейшими косвенными инструментами являются:

- регулирование официальной ставки рефинансирования;
- изменение нормы обязательного резервирования;
- рефинансирование коммерческих банков;
- операции на открытом рынке.

Как правило, на практике применяется комбинации прямых и косвенных методов с учетом специфики конкретного этапа социально-экономического развития и реформирования экономики страны.

Национальным банком во взаимодействии с правительством ежегодно разрабатываются основные направления денежно-кредитной политики Республики Беларусь, которые утверждаются Президентом страны. Основными целевыми ориентирами единой государственной денежно-кредитной политики и деятельности Национального банка являются:

- защита и обеспечение устойчивости белорусского рубля том числе его покупательной способности и курса по отношению к иностранным валютам;
- развитие и укрепление банковской системы;
- обеспечение эффективного, надежного и безопасного функционирования платежной системы.

Вместе с тем в области денежно-кредитного регулирования, работе банковской системы существует целый ряд проблем. Одной из главных является увеличение объемов долгосрочного кредитования инвестиций, научных исследований и разработок и других направлений инновационного развития национальной экономики. Для этого необходим соответствующий рост кредитно-инвестиционного потенциала банковской системы.

Развитию банковского сектора в этой области препятствуют несовершенная структура кредитных портфелей банков и распыленность ресурсов, недостаточное привлечение иностранного капитала в уставные фонды, медленное укрупнение банков.

Перспективными целями денежно-кредитной политики в Республике Беларусь являются:

- обеспечение устойчивости белорусского рубля и целевой траектории снижения темпов инфляции;
- развитие ресурсного потенциала и укрепление банковской системы, обеспечивающие эффективное аккумулирование свободных денежных средств домашних хозяйств и хозяйствующих субъектов и кредитную поддержку

экономического роста;

•поддержание обменного курса белорусского рубля на уровне, исключающем дисбалансы во внешнеэкономической деятельности страны;

•обеспечение эффективного надежного и безопасного функционирования платежной системы и хранения сбережений в банковской системе;

•увеличение уровня монетизации ВВП [2].

Список использованных источников

1. Ломакин, В. К. Мировая экономика [Текст] : учебник для вузов / В. К. Ломакин. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 2008. – 727 с.

2. Официальный сайт Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.by (дата обращения 06.12.2016 г.). – Название с экрана.

Гюнтер Ирина
к.э.н., доцент
Белгородский университет кооперации, экономики и права
г. Белгород, Российская Федерация

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КАПИТАЛА ПОД ОПЕРАЦИОННЫЙ РИСК

Экономический капитал (*Economic Capital, EC*) – это объем капитала, необходимый для покрытия потерь, возникающих вследствие различных факторов риска. В значении экономического капитала сосредоточена вся информация относительно подверженности различным факторам риска, что позволяет использовать его при решении следующих задач: организация контроля за достаточностью капитала банка (*Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP*); формализация риск-аппетита (*Risk-Appetite*); проведение оценки эффективности деятельности банка и отдельных бизнес-подразделений с учетом риска (*Risk-Adjusted Performance Measurement, RAPM*); ценообразование (*Pricing*).

Целью управления экономическим капиталом под операционный риск (*OREC*) является минимизация убытков от ошибок персонала, мошенничества, неадекватных внутренних процессов, сбоев систем, внешних факторов и т. д. Для ее достижения показатель *OREC* через знаменатель формулы *RARORAC* (*Risk-Adjusted Returnon Risk-Adjusted Capital*) включается в систему мотивации руководителей бизнес-подразделений. Распределение общего экономического капитала под операционный риск банка по бизнес-подразделениям в соответствии

сих вкладом в общий уровень операционного риска называется аллокацией *OREC* [1].

Модель *OREC* является одной из основных частей методологии агрегации и аллокации общего экономического капитала банка. С ее помощью оценивается функция распределения убытков от операционного риска, которая используется при агрегации общего диверсифицированного экономического капитала банка. Она применяется для аллокации общего диверсифицированного экономического капитала банка на бизнес-единицы, а также используется при описании дальнейших процедур оценки показателей эффективности с учетом риска (скорректированная на риск доходность капитала под риском и экономическая добавленная стоимость).

Базельский Комитет предлагает три подхода к оценке *OREC*: базовый индикативный подход (*Basic Indicator Approach, BIA*), стандартизированный подход (*Alternative Standardized Approach, ASA*) и усовершенствованный подход (*Advanced Measurement Approach, AMA*) [3].

После того как *OREC* был оценен, его необходимо аллоцировать на бизнес-единицы в целях оценки эффективности деятельности с учетом риска. Аллокация *OREC* – это процесс распределения экономического капитала между единицами сегментации, который заключается в определении вклада каждой единицы сегментации в общий уровень риска или *OREC* банка таким образом, чтобы выполнялось следующее условие [1]:

$$\rho(\vartheta) = \sum_{k=1}^{n} AC_k, \qquad (1)$$

где $\rho(\vartheta)$ – это сумма экономического капитала под операционный риск;

AC_k – объем капитала, аллоцированного на k-ю бизнес-единицу.

Существуют три основных категории методов аллокации капитала:

1) линейные методы (*Linear Allocation*), в рамках которых на бизнес-единицу распределяется объем капитала в соответствии с долей, занимаемой данной бизнес-единицей в общей сумме значений этой меры. В качестве мер могут выступать доходы, операционные расходы, активы, не диверсифицированный экономический капитал бизнес-единицы;

2) метод дискретных маржинальных вкладов (*Discrete Marginal Allocation*);

3) метод непрерывных маржинальных вкладов (*Continuous Marginal Allocations*) или метод Эйлера (*Euler's Method*), которые применяются в соответствии с выбранной риск-мерой (*VaR* или *ES*) [1].

Для применения всех перечисленных методов(кроме линейных, основанных на показателях баланса и отчета о финансовых результатах) в целях оценки суммы экономического капитала под операционный риск с учетом позиции дефолта требуется оценка функций распределения потерь отдельно по каждой бизнес-единице. Но это в действительности не всегда возможно (например, при отсутствии достаточного объема данных по внутренним инцидентам операционного риска в бизнес-единицах в разрезе всех типов риска).

Поэтому некоторые крупные российские банки применяют следующие

методологии оценки экономического капитала под операционным риском:

1. основанные на функции распределения потерь (*Loss Distribution Approach, LDA*), при которой убыток по банку выступает как сумма убытков по бизнес-единицам, что требует оценки параметров функций распределения убытков в разрезе типов риска на уровне бизнес-единиц;

2. когерентный метод аллокации, который удовлетворяет свойствам совместимости (*Core Compatibility*), симметрии (*Symmetry*), без рисковой аллокации (*Riskless Allokation*) и *RARORAC*- совместимости. Как доказано М. Калкбренером (Kalkbrener M.)[2], перечисленным свойствам удовлетворяет только один метод аллокации капитала – метод непрерывных маржинальных вкладов [1].

И так, оценка и аллокация экономического капитала под операционный риск являются важной частью системы управления рисками банка. Концепция экономического капитала используется для формализации и контроля за риск-аппетитом банка, оценки скорректированной на риск доходности капитала, ценообразования и принятия решений.

Но ключевой проблемой аллокации экономического капитала под операционный риск на бизнес-единицы и более низкие уровни сегментации (бизнес-линии в бизнес-единицах) для российских банков является недостаточность внутренних данных для оценки параметров функций распределения единичных потерь на этом уровне. Поэтому банки используют линейный метод аллокации экономического капитала под операционным риском на основе доходов бизнес-единиц.

Список использованных источников

1. Власов, В. Е. Методы оценки и аллокации экономического капитала под операционный риск в российском коммерческом банке [Текст] / В. Е. Власов // Финансы и кредит. – 2014. – № 8. – С. 21-27.

2. Kalkbrener, M. An axiomatic approach to capital allocation [Text] // Mathematical Finance, 2005. – Vol. 15. – № 3.

3. Ключников, М. В. Применение концепции экономического капитала при оценке стоимости банка [Текст] / М. В. Ключников, Е. А. Пищулин // Финансы и кредит. – 2009. – № 11. – С. 40-51.

Дахова Зоя
к.э.н., доцент
Белгородский университет кооперации, экономики и права
г. Белгород, Россия

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ И РЕГУЛЯТИВНЫЙ КАПИТАЛ В РАМКАХ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА К УПРАВЛЕНИЮ БАНКОМ

В условиях конкурентной среды на рынках банковских услуг ставятся все более высокие требования к системам управления рисками российских банков. В настоящее время большинство российских банков находятся на третьей стадии зрелости по шкале *Deloitte*, т.е. на стадии оценки риска и текущей позиции по рынку [2]. Поэтому одним из важнейших показателей для управления рисками в банке является капитал, который выполняет две важные функции: во-первых, капитал является долгосрочным элементом фондирования активных операций; во-вторых, капитал предназначен для покрытия рисков, которые принимает на себя банк. В настоящее время на первый план выходит вторая функция банковского капитала как инструмента покрытия рисков и обеспечения устойчивости банков.

В настоящее время существует две модели применения банковского капитала для покрытия рисков. Первая модель базируется на регулятивном капитале. Регулятивный капитал – это обязательный капитал, который необходимо иметь банку в соответствии с требованиями регулятивного органа [5]. В РФ величина и состав регулятивного капитала, а также норматив его достаточности (Н1) устанавливается Инструкцией ЦБ РФ «Об обязательных нормативах банков» от 30.12.2012 г. № 139-И [1].

В основе второй модели применения капитала для покрытия рисков банка лежит концепция экономического капитала. Экономический капитал является мерой риска и представляет собой уровень непредвиденных потерь на определенном временном горизонте. Непредвиденные потери являются потенциальными потерями банка при уровне значимости 99,99%, превышающими наибольший прогнозируемый уровень ожидаемых потерь [1; 2].

Экономический капитал определяется банком на основе внутренних моделей, включающих в себя следующие группы риска, воздействующие на деятельность кредитной организации: кредитный риск, рыночный риск, операционный и бизнес-риск. При этом расчет величины экономического капитала банки производят отдельно по каждой группе риска отдельно. После этого определяется общая риск-позиция банка, которая соотносится с требуемой величиной собственных средств.

Основным риском для коммерческого банка является кредитный риск. Поэтому в основе большинства методик оценки экономического капитала по кредитный риск лежит оценка величины ожидаемых потерь по кредитному портфелю с учетом позиции под риском дефолта и вероятности дефолта [3]:

$$EL = \sum_{k=1}^{n} EAD_k \times LGD_k \times PD_k, \quad (1)$$

где EL – ожидаемые убытки по кредитному портфелю;

EAD_k – позиция под риском дефолта для k-го заемщика;

LGD_k – уровень потерь в случае дефолта для k-го заемщика;

PD_k – вероятность дефолта k-го заемщика.

Позиция под риском дефолта определяется по формуле [3]:

$$EAD = S_з + S_л \times CCF, \quad (2)$$

где $S_з$ – общая сумма задолженности по всем видам продуктов, приходящаяся на заемщика;

$S_л$ – сумма невыбранного лимита на заемщика;

CCF – коэффициент кредитной конверсии.

Экономический капитал по рыночным рискам рассчитывается с использованием «Подхода, основанного на внутренней модели» (*Internal Model Approach*), рекомендуемой Базельским Комитетом, в соответствии с которым для расчета экономического капитала берется значение *Value-at-Risk* (*Va*R), т.е. максимальных потерь по портфелю за заданный промежуток времени на заданном уровне вероятности [1].

Под операционным риском понимают возможность возникновения потерь, вызванных действиями персонала, технологическими и внутренними инфраструктурными сбоями, негативными изменениями в отношениях с клиентами и т.д. Экономический капитала по операционным рискам может рассчитываться с использованием подходов, рекомендуемых Базель II: базовым индикативным (*Basic Indicator Approach, BIA*), стандартизированным (*Alternative Standardized Approach, ASA*) или усовершенствованным (*Advanced Measurement Approach, AMA*) подходами [4]. Многие банки выбирают стандартизированный подход.

Самым сложным является оценка экономического капитала по бизнес-рискам, так как количественно оценить бизнес-риск довольно сложно. Многие специалисты предлагают оценку экономического капитала по бизнес-рискам проводить на основе метода экспертных оценок.

При оценке общей риск-позиции банка необходимо учитывать выгоды от диверсификации активов, что может, в некоторых случаях, снизить величину экономического капитала. При учете эффекта диверсификации его величину необходимо распространять только на кредитный, рыночный и операционный риски. Итоговая величина минимально необходимого капитала определяется простым сложением экономического капитала с учетом диверсификации и необходимого капитала под бизнес-риском [4].

Итак, экономический капитал является интегральной частью финансового института. В величине экономического капитала, в отличие от величины регулятивного капитала и эффективности процесса ее расчета, заинтересованы внешние и внутренние по отношению к банку органы и организации. При этом, надзорные органы интересует достаточность капитала для обеспечения безопасности депозитов и безопасности банковского сектора в целом.

Рейтинговые агентства интересует платежеспособность банка, а также оценка его деловой репутации и способности генерировать денежные потоки.

Акционеров интересует эффективность деятельности банка, а также доходность на инвестиции, добавленная стоимость и прибыль после налогообложения.

Руководство банка, которое осуществляет управление по целям, интересует стоимость капитала под риском, альтернативы финансирования, доходность на капитал.

Исходя из вышеизложенного, управление экономическим капиталом гарантирует банку: создание добавленной стоимости для акционеров; возможность управления склонностью к риску; возможность интегрирования непредвиденных потерь, с определенным уровнем значимости от различных видов риска; эффективность распределения средств по различным бизнес-подразделениям; достоверную оценку эффективности деятельности подразделений с учетом уровня риска [1; 2].

Список использованных источников

1. Дахова, З. И. Методы управления банковскими рисками [Текст] / З. И. Дахова, И. Н. Гюнтер // Актуальные вопросы современной науки и практики : Материалы междунар. научно-практ. конф. проф.-препод. состава и аспирантов (4-8 апреля 2016 года, г. Белгород) : В 3 ч. – Белгород : Издательство БУКЭП, 2016. – Ч.1. – С. 129-140.

2. Деклерк, Дж. Расчет экономического капитала как показатель зрелости системы управления рисками [Текст] / Дж. Деклерк, В. Шеблев // Управление рисками, 2008. – № 1. – С. 21-24.

3. Домников, А. Ю. Совершенствование методики оценки экономического капитала на основе модификации метода расчета позиции под риском дефолта [Текст] / А. Ю. Домников, П. М. Хоменко, М. Я. Ходоровский, В. Е. Власов // Аудит и финансовый анализ. – 2013. – № 4. – С. 113-116.

4. Ключников, М. В. Применение концепции экономического капитала при оценке стоимости банка [Текст] / М. В. Ключников, Е. А. Пищулин // Финансы и кредит. – 2009. – № 11. – С. 40-51.

5. Мануйленко, В. В. Научный анализ понятия «достаточность капитала»: переход от регулятивного к экономическому капиталу банка [Текст] / В. В. Мануйленко // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2009. – № 12.

Івченко Вікторія
аспірант
Науковий керівник: к.е.н., доцент Коблянська О.І.
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Київ

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ У ВИГЛЯДІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: РИНКОВИЙ ТА РЕГУЛЯТИВНИЙ ПІДХОДИ

Розкриття інформації комерційними банками відповідає їх власним інтересам і надає додаткові переваги з точки зору мобілізації капіталів. Банківські установи, як правило, розкривають кількісні та якісні показники своєї діяльності у складі річної фінансової звітності. Офіційна публікація останньої включає огляд банківського бізнесу в цілому, економічне середовище діяльності банку (банківської групи), показники його фінансової та операційної діяльності, опис ризик-менеджменту, корпоративного управління, бачення перспектив розвитку, структуру управління, власне фінансову звітність та іншу інформацію (звіт аудитора, інформацію щодо розподілу прибутку) [1, с. 79].

Загалом в обліковій практиці склалися два підходи до розкриття інформації у звітності: ринковий та регулятивний. Відповідно до першого – звітність є ринковим товаром, а її користувачі потенційними покупцями. За цим підходом додаткове регулювання правил розкриття показників звітності з боку держави є зайвим, адже вимоги до інформації повністю формуються суб'єктами ринку. Останнє пояснюється тим, що в законодавстві не можуть гнучко та оперативно враховуватися інтереси та очікування потенційних користувачів. Тому висока зарегульованість процедур формування та розкриття звітних показників для бізнесу може означати швидше додаткові витрати ніж переваги від розкриття інформації.

У відповідністю з регулятивним підходом заперечується вирішальна роль очікувань економічних агентів. Сутність цього підходу розкривається в першу чергу в необхідності встановлення універсальних регулятивів, які містять чіткі вимоги до оцінки, групування інформації, форми її розкриття. Цим самим підвищується рівень довіри до фінансової звітності та враховуються інформаційні потреби та очікування різних груп користувачів [2, с. 18].

Нині в масштабах всього світу спостерігається стійка тенденція до стандартизації обліку та звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) визнаються зібранням найкращих, визнаних у світі практик ведення обліку та звітності. Зазначимо, що МСФЗ не є чіткими регулятивами, натомість вони включають набір альтернативних принципів, методів ведення обліку та визнання інформації у фінансовій звітності.

Характеризуючи банківський облік в цілому варто відмітити, що для нього характерними є високий рівень стандартизації та строга регламентація з боку НБУ. Останнє пояснюється особливою суспільною значимістю банківського сектора в

економіці країни. Вона розкривається в перерозподілі кредитних та інвестиційних ресурсів, організації розрахунків між суб'єктами господарювання, фізичними особами, бюджетами. Окрім цього комерційні банки є активними учасниками валютного ринку та ринку цінних паперів [3, с. 117]. Банківська діяльність підлягає нагляду та регулюванню з боку НБУ. Це є однією з причин підвищення вимог до розкриття інформації комерційними банками.

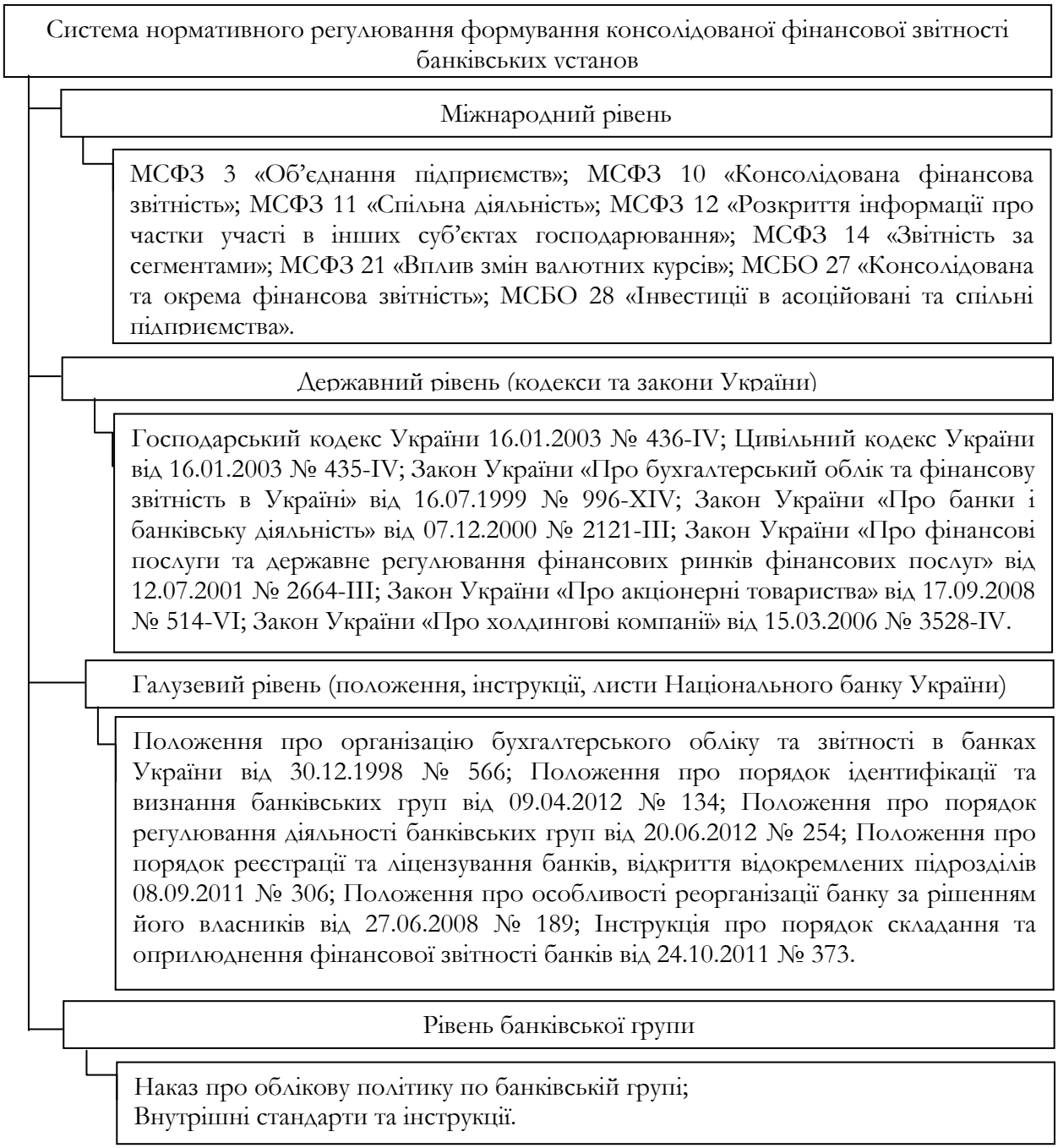

Рис. 1. Нормативне регулювання консолідованої фінансової звітності банківських груп

На сьогодні в банківській сфері сформувалася багаторівнева система нормативного регулювання обліку та формування звітності. Цьому сприяли економічні перетворення в країні, а також впровадження МСФЗ у практику вітчизняних банківських установ.

Загалом, у науковій літературі існують різні підходи до систематизації рівнів регулювання обліку та формування звітності.

Так, наприклад, А.В. Озеран, розглядаючи нормативне регулювання бухгалтерського обліку та звітності в Україні, виділяє такі підходи: законодавчий, нормативний, методичний та організаційний [4, с. 174].

На нашу думку, недоліком запропонованого розподілу є те, що в ньому не знайшлося місця для МСФЗ. Тому, на нашу думку, при побудові структурної схеми системи нормативного регулювання формування консолідованої фінансової звітності банківських установ доцільно виокремити міжнародний рівень у системі нормативного регулювання (рис. 1).

Таким чином, можемо зробити висновок, що система нормативного регулювання консолідованої фінансової звітності комерційних банків є багаторівневою. Виокремлення міжнародного рівня у системі нормативного регулювання банківської звітності і обліку є доцільним зважаючи на особливу суспільну та економічну роль банківських установ. Система розкриття інформації банківськими установами ґрунтується на змішаному підході: з одного боку банківські установи одні із перших впровадили у свою діяльність МСФЗ, які допускають альтернативу у виборі методів та принципів обліку, але з іншого – банківські установи України підпадають під жорсткий контроль з боку НБУ, який розширює вимоги до прозорості та розкриття звітної інформації.

Список використаних джерел

1. Оцінювання фінансових інструментів банку за міжнародними стандартами фінансової звітності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. М. Сениц, В. І. Ричаківська, М. Л. Лапішко, Л. П. Снігурська. – К. : УБС НБУ, 2009. – 451 с.

2. Ковалев, В. В. Финансовая отчетность. Анализ финансовой отчетности (основы балансоведения) [Текст] : учеб. пособие / В. В. Ковалев, Вит. В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Проспект, 2006. – 432 с.

3. Логвинская, Н. М. Экономическое содержание и особенности составления учетной политики коммерческого банка [Текст] / Н. М. Логвинская // Вестник Орловского государственного аграрного университета. – 2012. – №3 (36) – С. 116-120.

4. Озеран, А. В. Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств [Текст] : монографія / А. В. Озеран. – Київ : КНЕУ, 2015. – 471 с.

Ільїн Валерій
д.е.н., доцент
Державний економіко-технологічний університет транспорту
м. Київ
Ільїна Олена
аспірант
Луганський національний аграрний університет
м. Харків

ІНВЕСТИЦІЙНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні в Україні загострюються проблеми продовольчого забезпечення населення. Збільшення обсягу імпортованих товарів спостерігається навіть в основних видах сільськогосподарської продукції - зерно, цукор, м'ясо, фруктів та інших. Отже, важливими завданнями є розробка механізмів регулювання системи аграрних ринків та підтримки вітчизняних аграрних підприємств виробників сільськогосподарської продукції.

При формуванні конкурентних переваг аграрних підприємств вирішальну роль відіграє ефективність використання економічних ресурсів. Конкурентні переваги є характерним для певної галузі переліком чинників, що надають їй переваги перед іншими галузями, а також одним підприємствам галузі над іншими. Ці фактори не є постійними, вони змінюються залежно від, особливостей галузей, сегментів ринку, що обслуговуються, а також часу та етапу «життєвого циклу» галузі та підприємства.

Для кожної галузі є свої специфічні вимоги до комбінації конкурентних переваг, але для розвитку підприємства будь якої галузі кожний із них може стати інструментом перемоги в конкурентній боротьбі [1]. Так, для аграрних підприємств наслідками технологічних та управлінських прорахунків є відставання в показниках урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тварин. Наприклад, надій на одну корову в Україні 3793 кг, у Німеччині - 6107 кг, Великобританії - 6794 кг, США - 9343 кг. Виробництво м'яса на 100 га (у забійній вазі) в Україні в 2014 р. складали 51,7 ц, США - 105 ц, Німеччині - 227 ц, Великобританії – 191 ц.

Отже, ступінь економічного виживання і адаптації суб'єктів аграрного ринку до підвищених світових вимог буде визначати рівень конкурентоспроможності продукції, що є змінною величиною в якісній та кількісній характеристиці.

Якісні параметри продукції (ціна реалізації, собівартість), які враховуються при протистоянні конкурентів, є головним критерієм для покупця. Особливо важливого значення це набуває у зв'язку з розширенням сфери впровадження нових енергозберігаючих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, якість якої в Україні, як свідчать результати досліджень, значно погіршується.

Конкурентоспроможність продукції за її якісними характеристиками, по-перше, підвищує конкурентоспроможність підприємства як суб'єкта ринку, по-

друге, забезпечує вищу прибутковість виробництва, сприяє виходу суб'єктів ринку на зовнішній ринок, повніше задовольняє потреби суспільства [2].

Розвиток євроінтеграційних відносин дозволяє аграрним підприємствам виробляти продукцію й здійснювати пошук кращих можливостей її реалізації на ринках, що можуть забезпечити вищий рівень прибутків. Часто це поєднується з необхідністю участі в стратегічних альянсах. Цей процес вимагає високого рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств та скорочення витрат на постачання з метою зниження рівня трансакційних витрат [3; 4].

В умовах міжнародних ринків зменшуються географічні обмеження, розвиваються нові технології. Підвищенню рівня адаптивності вітчизняних аграрних підприємств до міжнародних умов та попиту сприяють інтеграційні зв'язки та технологічні інновації. При розробці технологій в аграрній сфері традиційно зосереджували увагу на технологічних прийомах та засобах виробництва з метою збільшення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби, що сприяло зниженню виробничих витрат.

Сьогодні нові маркетингові технології розширюють ринки збуту і гарантують кращий зв'язок між виробниками і споживачами. Перспективним джерелом нових продуктів є біотехнології, що дозволить виробляти сільськогосподарську продукцію, яка освоїть нові глобальні ринкові ніші, а використання електронної комерції дозволить розширити доступ до нових ринків збуту.

Виходячи з проведеного дослідження, слід відмітити, що аграрні підприємства - виробники сільськогосподарської продукції є найбільш вразливою ланкою продовольчого ланцюга на аграрному ринку. На них здійснюють економічний тиск як підприємства переробної промисловості, роздрібної торгівлі, так і підприємства постачальники засобів виробництва. Частково цю проблему можливо розв'язати шляхом розвитку кооперативного руху та вдосконалення методів державного регулювання продовольчих ринків та механізмів субсидування.

Список використаних джерел

1. Шепіцен А.О. Оцінка конкурентоспроможності аграрного підприємства / А.О. Шепіцен // Фінанси України. - 2003. - № 8. - С. 66-73.

2. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. - К.: ННЦ ІАЕ, 2007. - 270 с.

3. Ільїн В. Ю. Глобалізація та її вплив на конкурентоздатність підприємств аграрного сектору економіки України : монографія / В. Ю. Ільїн – Луганськ : Ноулідж, 2014. – 436 с.

4. Ільїн В. Ю. Економічна ефективність виробництва аграрної продукції як фактор підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України [Електронний ресурс] / В. Ю. Ільїн // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4755&p=1.

Ковачевич Милена
к.э.н., ассистент
Университет национального и мирового хозяйства
г. София, Болгария

ИНФОРМАЦИОННОЕ «ЗАТМЕНИЕ» СОВРЕМЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ

Современная финансовая система отличается растущей информационной обеспеченностью. Международные финансовые организации (Всемирный банк, Международный валютный фонд, Европейский банк реконструкции и развития, Базельский комитет и т.д.), местные финансовые учреждения и организации, центральные банки, коммерческие банки и национальные статистические институты каждый месяц публикуют данные, анализы и прогнозы развития отечественной и мировой экономики. Если мы добавим к ним и данные, которые компании публикуют в своей финансовой отчетности, объем информации, публикуемой во всем мире, каждый месяц растет в геометрической прогрессии. Обработка таким большим количеством информации невозможна не только для отдельных исследователей, но даже для подразделений крупных международных финансовых организаций.

Независимо от развития информационных технологий и дигитализации информации, которые частично облегчают обработку информации, представление и обработка постоянного потока новой информации все-таки остается труднореализуемой и, на самом деле, оказывается, что чрезмерная информационная обеспеченность приводит к информационному затемнению. Для исследователей становится все труднее найти ценную информацию, анализ который приводит к существенным выводам для науки.

Большой поток информации является проблемой не только для исследователей и экономических агентов, но и для финансовых менеджеров. Кроме общей информации, поступающей от внешних финансовых организаций, которая относится к мировой и национальной экономике, к промышленности, в которой работает компания, финансовые менеджеры занимаются и с асимметричной информацией внутри предприятия.

Например, с точки зрения внутренних отношений, отсутствие достоверной информации об управлении компании, в сочетании с плохой структурой и организацией или дезориентации информации для отдельных функциональных подразделений, может привести к неэффективности в управлении товарно-материальными запасами; в нарушении контроля дебиторской задолженности клиентах; в поддерживание оптимального остатка денежных средств и в реализации запланированной прибыли [1].

Влияние внешних субъектов тоже не исключается, – например вводящая в заблуждение информация о платежеспособности клиентов компании; обещание от поставщиков на поставку высококачественных материалов, которое не соответствует действительности и вводит в заблуждение финансового менеджера,

побуждает его подписать договор и оплатить свои ставки для экономии информации от банковских учреждений для конкретных условий при предоставлении кредита (такие как начисление процентах за просрочку платежа на общую сумму кредита, а не только на просроченную часть), введение новых налогов или правил без предварительного уведомления и т.д. [1].

Таким образом, кроме ситуации, в которой менеджер, исследователь или экономический агент не может принять решение из-за отсутствия информации, в современном мире появляется и ситуация, в которой менеджер, исследователь или экономический агент опять же не может принять решение, но на этот раз из-за слишком большого объема информации, которая запутывает его и замедляет работу.

Эта проблема может быть решена, скорее всего, в долгосрочной перспективе, так как кажется, что в краткосрочном плане, она будет только углубляться, что видно даже если мы будем рассматривать только новые требования и рекомендации коммерческим банкам по раскрытию информации, наложенных на них регулирующими органами после последнего глобального финансового кризиса.

Список использованных источников

1. Райков, Е. (2012). Управление оборотным капиталом. Учебник для дистанционного обучения в сп. "Финансовый менеджмент", с.186-187, ISBN 978-954-644-415-8.

Королева Наталия
к.э.н.
Левченко Александр
к.э.н., доцент
Белгородский государственный
технологический университет им. В.Г. Шухова
г. Белгород, Россия

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СБЕРЕЖЕНИЙ ДОМАШНИХ ХОЗЯЙСТВ УКРАИНЫ

Высокая эффективность финансирования расширенного воспроизводства за счет сбережений домашних хозяйств обусловлена тем, что они принадлежат к внутренним и, следовательно, наиболее дешевым источникам инвестиций. Объем сбережений и склонность населения к формированию накоплений зависят от многочисленных факторов экономического, социального, политического, институционального и др. характера. Одной из основных движущих сил сберегательного процесса в секторе домохозяйств являются доходы населения. Их объем, динамика в реальном выражении и потребительские ожидания относительно их изменения в будущем оказывают существенное влияние на принятие населением сберегательных решений не только относительно доли дохода, который направляется на создание накоплений, но и формы их хранения (налично-денежной, валютной, банковской, материально-вещественной, нематериальной и т.д.) [1].

Ухудшение экономической ситуации в Украине в течение последних трех лет негативно отразилось на динамике доходов граждан. Несмотря на рост доходов в номинальном выражении в течение 2010-2015 гг., реальные доходы по сравнению с 2010 г. росли вплоть до 2013 г. Обострение военно-политической ситуации в 2014 году привело сначала к замедлению темпов их прироста (с 34,1 до 5,2% в год), а впоследствии – к резкому сокращению реальных доходов, которое продолжает углубляться (рис.1). Основными причинами негативной динамики реальных доходов домохозяйств являются инфляционный всплеск (в настоящее время индекс потребительских цен составляет 209% к декабрю 2010 г., тогда как до марта 2014 г. среднегодовой темп инфляции не превышал 104,4% [2]) и девальвация национальной валюты, которая обесценилась более чем в 3 раза по сравнению с довоенным периодом.

Указанные предпосылки обуславливают тот факт, что реальные доходы домашних хозяйств в гривневом выражении сокращаются медленнее, чем доходы в долларовом эквиваленте (см. рис. 1). На наш взгляд, корректировка номинальных значений показателей как на рост потребительских цен, так и на валютно-курсовые разницы наиболее адекватно характеризует реальную покупательную способность доходов населения в переходной экономике, зависящей от импорта и внешнего кредитования.

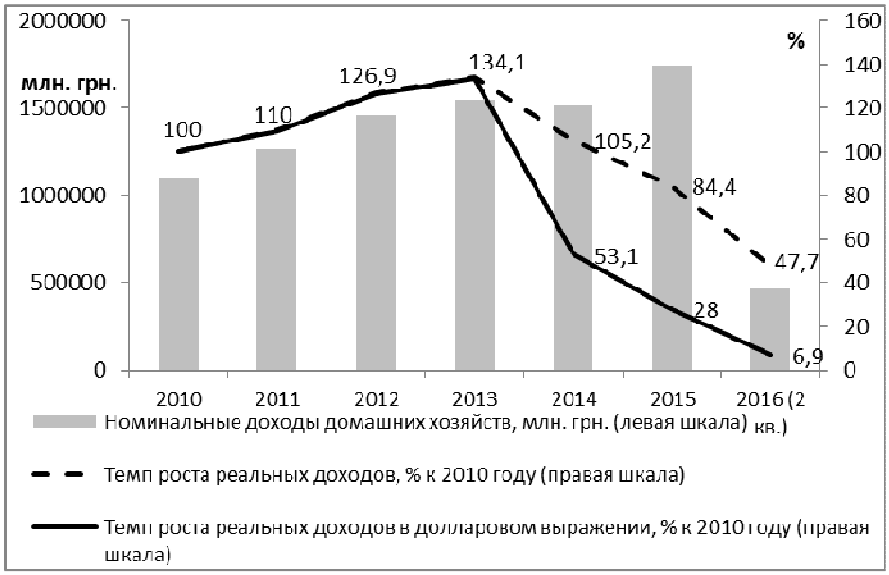

Рис. 1. Динамика номинальных и реальных доходов домашних хозяйств Украины в 2010-2016 годах

** темп роста за полугодие 2016 г. рассчитан по отношению к соответствующему периоду 2010 г.*
Источник: рассчитано авторами по [2; 3; 4].

С учетом этих корректировок, доходы, полученные гражданами в I полугодии 2016 г., составили 6,9% от их значения в соответствующем периоде 2010 г. Сокращение реальных располагаемых доходов вынуждает домашние хозяйства использовать для сглаживания текущего потребления накопленные в прошлом активы, что отражается на динамике последних. Вследствие этого реальные сбережения населения в долларовом эквиваленте в 2015 г. составили 138 млн. долл. или 0,068% от их объема (20335 млн. долл.) в 2010 г., а в I полугодии 2016 г. достигли отрицательных величин. Расходы в сумме 324 млн. долл. население финансировало в долг за счет будущих доходов (рис. 2).

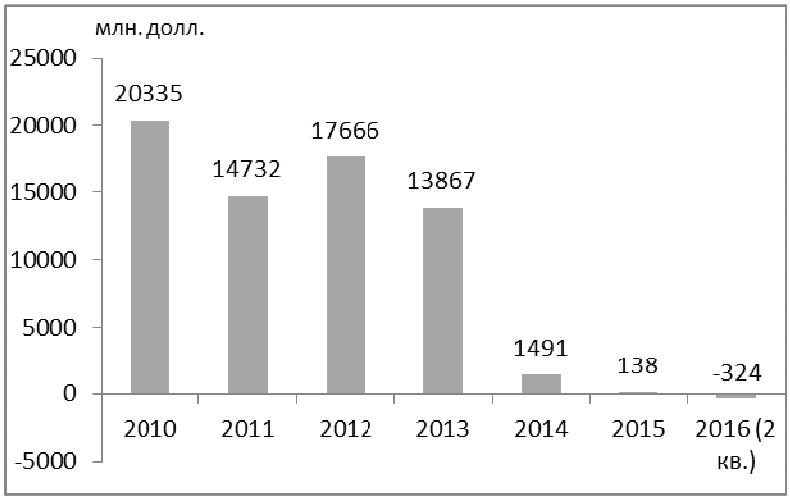

Рис. 2. Динамика реальных сбережений домашних хозяйств Украины в 2010-2016 годах

Источник: рассчитано авторами по [2; 3; 4].

В такой ситуации возможности вовлечения ключевого внутреннего источника финансирования расширенного производства сводятся к минимуму. Тем более, что большая часть (68% на 30.10.2016 г.) накоплений в форме банковских депозитов представлена средствами до востребования и вкладами до 1 года [5]. Удельный вес депозитов населения сроком более 2-х лет составляет только 5,9%, а их объем сокращается (на 61,3% по сравнению с октябрем 2015 г.). По состоянию на 1 ноября 2016 г. совокупный государственный долг Украины вырос в 3 раза с 1 января 2014 г. [6]. На начало текущего года его объем относительно ВВП (80%) превышал пороговое значение, которое используется для оценки финансовой составляющей национальной безопасности государства.

Таким образом, отток долгосрочных депозитов из банковской системы и падение объемов реальных располагаемых доходов населения сокращают инвестиционный потенциал сбережений домашних хозяйств для финансирования восстановления хозяйственной системы. В условиях сильной зависимости украинской экономики от международных кредитов и беспрецедентного наращивания государственного долга жизненно важным представляется обеспечение возможности роста занятости, реальных доходов населения и вовлечения долгосрочных сбережений в организованных формах в инвестиционные процессы.

Список использованных источников

1. Антонова, М. В. Исследование влияния макроэкономических факторов на ликвидность банков [Текст] / М. В. Антонова, М. А. Полянская // Вестник БГТУ им. В.Г. Шухова. – 2016. – №3. – С. 191-195.

2. Індекси споживчих цін на товари та послуги (до грудня 2010 року) [Электронный ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/ct/is_c/ISC_2010_u_.zip (дата обращения: 11.12.2016).

3. Доходи та витрати населення України [Электронный ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата обращения: 11.12.2016).

4. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют [Электронный ресурс] / Національний Банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/currency/search/form/day (дата обращения: 11.12.2016).

5. Грошово-кредитна та фінансова статистика (Жовтень 2016) [Электронный ресурс] / Національний Банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40300852 (дата обращения: 11.12.2016).

6. Государственный долг Украины [Электронный ресурс] / Министерство финансов Украины. – Режим доступу : http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/ (дата обращения: 11.12.2016).

Kostov Ivan
Ph.D., Chief assistant professor
University of National and World Economy
Sofia, Bulgaria

THE FACTORING MARKET – TRENDS AND PERSPECTIVES

According to Factors Chain International (FCI) in 2015 the global factoring market increases by 1.14% to 2.373 trillion euro. **Europe** is the largest factoring market with factoring turnover of almost 1.56 trillion euro, which marks a 6% volume increase. (Figure 1).The growth has mainly been driven by domestic factoring turnover and by the source of banking sector which controls approximately 90% of Europe's factoring turnover.

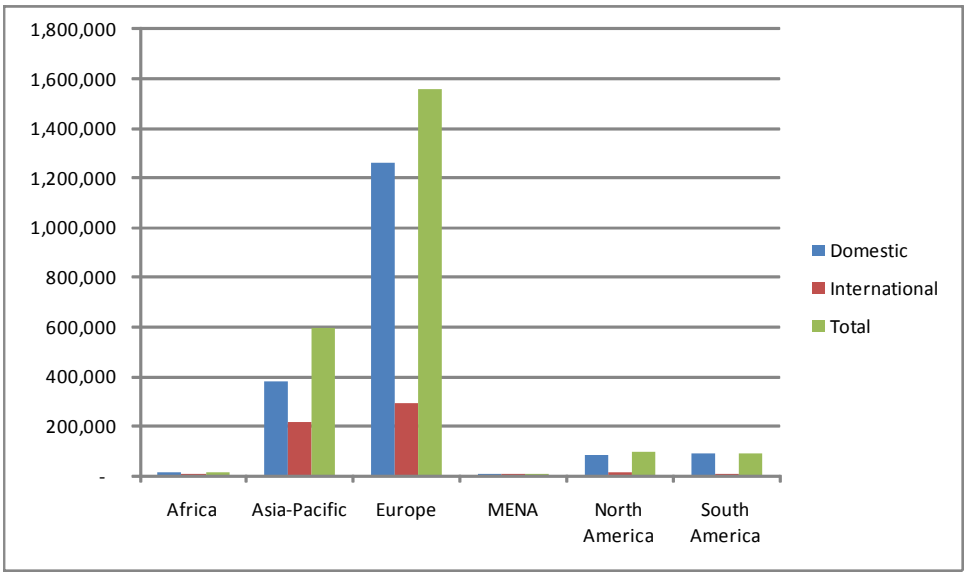

Figure 1. Factoring turnover by continent in 2015 (in millions euro)
Source: FCI, Own calculations

The second largest global factoring market is in Asia, but it decreased by 8% to 562.99 billion euro in 2015. The North and South **America** also suffered a decline, down by 6% to 194.17 billion euro.

The domestic factoring market is accounted for 1.84 trillion euro (78% of the total market) and the international factoring for 530 billion euro (22%). The top factoring markets in developing countries are Poland, Czech Republic, Hungary, Romania and Croatia.

The factoring turnover in Bulgaria in 2015 is about 1.8 billion euro (with 12% increase) and the country is ranked with Cyprus, Estonia and Lithuania according to this indicator. The market of factoring services in Bulgaria has grown 6 times since 2007. There are no official statistical data on national level but based on The International Factors Group (IFG, 2013) there are eight companies providing factoring services on the local market out of which seven are banks or owned by banks and just one is an independent company which means that the market is heavily dominated by the banks.

Nearly 71% of factoring in 2015 comes from the domestic market, 27% comes from exports and 2% from import. The Postbank Bulgaria experts expect additional factoring market growth of 8% in 2016.

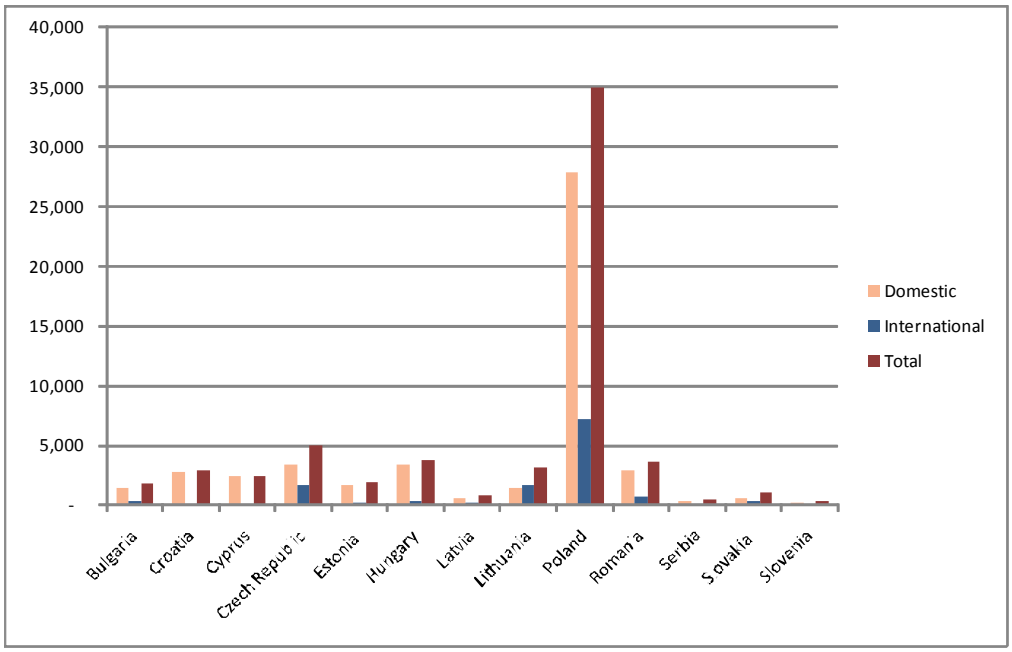

Figure 2. Factoring turnover in developing countries in 2015 (in millions euro)
Source: FCI, Own calculations

Considering actual factoring risks on the market, specific are the risk of trade cross-subsidizing, the bureaucracy risks of contract termination and binding with factor's requirements, risk of company's financial stability to be influenced by outside factors and third-part risk of damaging long-term trade relations between clients and suppliers [1]. More general is the risk of implicit increase of credit volume of the major banking institutions through factoring which is not effectively regulated at a macroeconomic level. At the same time the growth of that market is still limited by the legislation holes, grey economy, vague supply and weak understanding of the benefits of that service by a great part of the businesses.

References

1. Raykov, E. (2016). "Specific risks of financing through factoring", 12th International Scientific Conference of Young Scientists "The Economy of Bulgaria and European Union: Science and Business" (collection of papers), University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria, 11 November 2016

2. FCI Factoring Statistics. – Available at : https://fci.nl/en/about-factoring/statistics (date of appeal 9.12.2016.). – Title screen.

3. Post Bank Statistics. – Available at : https://www.postbank.bg/bg-BG/AboutUs/04MediaCenter/.NewsDetail?id=ecbcae69-f40c-4d84-bff1-62612fd59f8a (date of appeal 9.12.2016.). – Title screen.

Мамулашвили Леила
академический доктор экономики, профессор
Сосанидзе Мака
академический доктор экономики, ассоциированный профессор
Горийский государственный учебный университет
г. Гори, Грузия

УПРАВЛЕНИЕ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И ИХ ОЦЕНКА

На современном этапе объектом интереса экономистов является исследование принципов функционирования, кредитования банка, развитие кредитных отношений. Бесспорно, что банковская и кредитная система является одной из сложных и интересных сфер современных высокоразвитых стран, которая в условиях трансформируемой экономики характеризуется рядом особенностей развития и от ее совершенной работы зависит дееспособность всей экономической системы.

Упрочение рыночных отношений и их развитие в перспективе невозможно представить без успешного функционирования коммерческой банковской системы, поскольку она непосредственно влияет практически на все сферы рыночной экономики. Часто меняются спрос и предложение, финансовые условия сделки, платежеспособность клиентов и т.д. Поэтому, коммерческий банк при осуществлении определенной сделки до конца не будет уверен в ее результатах. Банки, работая в различных регионах страны, ощущают на себе воздействие не только внутренних, но и внешних (региональных, социальных, политических и др.) рисков. В деятельности коммерческих банков большое количество различных рисков, в том числе:

– рыночные риски – возникает тогда, когда стоимость внутренних ресурсов (собственного капитала) на внешнем рынке выше стоимости капитала;

– экономический риск – долгосрочный, среднесрочный и краткосрочный риск, которому подвержена конкурентоспособная позиция банка в результате изменения процентных ставок или идентичных внешних рыночных факторов;

– портфельный риск – риск концентрации портфеля активов в одном направлении деятельности;

– риск платежеспособности – возникает тогда, когда банк не располагает расчетными средствами и в целях выполнения текущих обязательств применяются собственные средства;

– стратегический риск – возникает в случае неадекватного определения банком собственного сектора рынка неудовлетворения запросов того сектора рынка, на котором он предполагает работать;

– риск рыночной конъюнктуры – риск несвоевременной реакции на изменение конъюнктуры рынка банковских слуг;

– риск эффективности текущих операций;

– риск неэффективности текущих операций;

– необходимость в корректной информации, оперативном определении прибыльности деятельности банка.

Наиболее распространенными финансовыми рисками являются: риск неплатежеспособности заемщика, кредитный, процентный, валютный риски, риск несбалансированной ликвидности, технологический риск, законодательный риск, инфляционный риск, риск финансовых рычагов. Важно то, что самыми прибыльными являются именно рискованные операции, поэтому защита ликвидности и платежеспособности банка требует оптимального соотношения между рискованностью операции и доходностью.

Рост комплексных рисков, связанных с банковскими операциями, обусловил необходимость налаженного корпоративного управления. А это, в свою очередь, подразумевает активный надзор над менеджментом, политикой и процедурами банка, оценку и установление рисков, определение их лимитов, установление мониторинга, внедрение информационных систем, систем контроль рисков и внутреннего контроля.

Эффективно управляя рисками, менеджмент банка может улучшить стоимость активов, получить информацию о возможных убытках банка в будущем, на основании доступности информации улучшить методы и процессы принятия системных решений. Исходя из деятельности банка, как ожидаемые, так и неожиданные риски потенциальное явление, которое может оказать негативное влияние на доходы и капитал банка.

Управление риском является единым, непрерывным и развивающим процессом, в котором в рамках своих полномочий участвует каждый сотрудник учреждения. Управление риском является значительным компонентом в стратегическом управлении учреждения.

Главная задача управления рисками – идентифицировать риски и провести ответные мероприятия. Посредством управления риском возможно выявить потенциально положительные или отрицательные факторы, влияющие на деятельность учреждения. Управление риском охватывает практически все риски, касающиеся деятельности учреждения в прошлом, настоящем и будущем. Управление риском должен носить перманентный характер и осуществляться в соответствии со стратегией управления риском, ежегодно утверждаемой руководителем учреждения.

Процесс управления рисками охватывает: выявление рисков, оценку рисков, мониторинг и лимиты, информационные системы управления рисками, контроль рисков, управление активами и обязательствами.

Целью выявления рисков является идентифицирование банком всех видов рисков, характерных для банковских операций. Банк должен обновить и управлять системной документацией, программным обеспечением, базой данных, параметрами, источниками и результатами данных, чтобы способствовать осуществлению контроля и аудита. Банки применяют самые эффективные модели управления с учетом опыта зарубежных банков.

Оценка рисков применяется для оценки профиля риска банка, чтобы

получить полную картину об эффективности применения управления рисками. С таким подходом возможно сделать следующие оценки:

- чувствительность деятельности к изменениям факторов;
- динамика изменений этих факторов на основании прошлых изменений и колебаний;
- факторы риска на индивидуальной основе;
- агрегированный риск с учетом корреляции риска;
- риски, характерные для всех банковских операций и продуктов, которые могут быть интегрированы в информационную систему менеджмента банка.

При оценке рисков можно применить количественный и качественный метод. Как правило, простейший подход к оценке риска это стандартный метод, который рекомендован международным расчетным банком. Впрочем, практики основываются и применяют альтернативную модель. Ее применение требует, чтобы были удовлетворены различные количественные и качественные требования для обеспечения точности применяемого метода, в частности:

- Банк, осуществляющий большое количество операций и располагающий высокой комплексностью, может разработать и применить внутреннюю модель. Вместе с тем, внутреннюю модель можно применить для внутренних целей в соответствии с требованиями банка и с учетом будущей политики банка.
- метод, применяемый при оценке риска должен соответствовать виду, масштабам и комплексности бизнес-операций, возможностям сбора данных.
- метод оценки риска должен быть понятен сотрудникам банка, работающих над контролем риска.

Как часть применения мониторинга риска лимиты риска должны быть установлены следующим образом:

- лимиты должны быть доступными на индивидуальной и агрегированной/консолидированной основе;
- должны быть предусмотрены масштабы риска банка или способность переносимости вызванных потерь и степень переносимости рисков банковским капиталом;
- должен быть учтен предыдущий опыт в отношении потерь и способностей человеческих ресурсов;

Установление лимитов должно охватить следующие ограничения: лимит на операции/продукт; лимит на иностранную валюту; лимит на оборот; лимит открытой валютной позиции; лимит по остановке потерь; дневной лимит; лимит на индивидуального заемщика и участвующего в операции вторую сторону; лимит связанных сторон; лимит промышленного/экономического сектора и географический лимит.

Лимиты должны быть установлены отделом управления рисками с последующим предложением рекомендаций соответствующему операционному отделу.

В случае превышения лимитов в любом виде банк должен немедленно осуществить корректировку с тем, чтобы указанное не повлияло на общий объем

капитала, ранее установленного и выделенного на риски.

Любое превышение лимита немедленно должно быть установлено и учтено Советом директоров, а мероприятия с связи с превышением лимитов могут быть проведены только с разрешения Совета директоров или уполномоченного офицера в соответствии с внутренними порядками и процедурами банка.

- банк должен разработать резервную (backup) систему и эффективные процедуры, которые защитят процессы мониторинга риска, регулярно проверять и рассматривать резервную систему.
- каждое учреждение функционирует в определенной среде, которая влияет на сопутствующие риски учреждения. Соответственно, эффективное управление рисками полностью должно учитывать специфику той среды, в которой функционирует учреждение, что в свою очередь подразумевает анализ рисков, связанных с данным учреждением. Оценка среды риска подразумевает определение тех основных параметров, в рамках которых будет возможно управление риском и определение соответствующего формата процесса.

Список использованных источников

1. Демидов, С. Р. Банковские риски и методы управления ими [Текст] : Монография / С. Р. Демидов, А. А. Годин. – М. : ВГНА Минфина России, 2009.

2. Зверев, О. А. Современные инновации в области организационно-экономического развития коммерческого банка [Текст] / О. А. Зверев. – М. : Палеотип, 2008

3. Шиукашвили, М. Управление рисками в банковских системах.Управление банковскими рисками [Электронный ресурс] / М. Шиукашвили. – Режим доступа : www.nplg.gov.ge/dlibrary/collect/0002/.../Dis.Sh.M..pdf (дата обращения 03.12.2016).

4. Управление банковскими рисками [Электронный ресурс] / В. Мосиашвили, И. Ломидзе, И. Кокосадзе / Банковское дело (курс лекций). – Режим доступа : www.bpa.ge/book/book98.pdf (дата обращения 05.12.2016).

5. Управление банковскими рисками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.nbg.gov.ge/.../debulebariskebis_martva.pdf (дата обращения 05.12.2016).

Mihaylova-Borisova Gergana
Ph.D., Associate Professor
University of National and World Economy
Sofia, Bulgaria

TRADITIONAL VERSUS NON-TRADITIONAL APPROACHES FOR BANK EFFICIENCY MEASUREMENT IN BULGARIA

Banks are undoubtedly the most important financial intermediaries within the Bulgarian economy. They accumulate considerable resources through attracting deposits and providing credits to all sectors that experience the need for funding their investment projects[3]. Due to their intermediation function banks can cause increase in aggregate demand, higher production and economic growth. In terms of the global financial crisis this important role of the banks has weakened due to the significant slowdown of credit activity in Bulgaria. Banks are now beginning to be more cautious in granting new loans because of worsened credit portfolios. According to Evgeni Raykov banking system is over-regulated, closed and risk-averse and this results in missed short-term lending market for banks in Bulgaria for approximately 15-20 billion leva [1]. The increase in bad loans directly restricts the process of lending, increases the cost of credit and makes the access to financing difficult, causing the increase in intercompany indebtedness. Slowing credit growth actually affects the efficiency and profitability of banks.

This study focuses on analyzing to what extent the banks affect the economic growth in Bulgaria by paying attention to accurate unconventional measures for effectiveness that cover more complete bank's intermediary role in the economy.

The study uses two types of indicators - traditional accounting profitability indicators based on return on assets and return on equity and nontraditional approach, non-parametric method to measure the effectiveness, in particularly "Data Envelopment Analysis" (DEA). When using non-traditional indicators based on DEA, banks are considered to be production units that have several inputs and outputs. This allows to rely on a more complex indicator of the effectiveness of banks (technical efficiency) encompassing both passive and active operations of banks [4]. In economic literature one of the most commonly used approach is the one of mediation (Andries, Cocris [2] and Sufrin [3]) that defines three types of inputs - tangible and intangible assets, deposits and employed[5] and two outputs - securities and loans. To calculate the average rates of effectiveness for the banking system we use the program DEAP 2.1.

Tracing the dynamics of real GDP in the Bulgaria and thus calculating the average efficiency of the banking system over the period 2007-2015, we observe similar correlation between technical efficiency of the banking system and the economic growth in Bulgaria. Bank efficiency dramatically dropped in 2009 in the rise of the global financial crisis in Bulgaria, which reflected negatively on GDP growth - annual GDP

[3] The assets of credit institutions as a share of GDP reached 101.3% at the end of 2015 versus only 34.5% in 2000.
[4] A production unit is technically efficient when it uses its inputs to produce outputs, which is located on the production frontier. The production frontier represents all points, giving the combination of the maximum outputs for given inputs of the production unit.
[5] Due to lack of official data about the employment by banks, alternative indicator is used - administrative costs of every bank for the period.

growth in 2009 was - 3.6% (Figure 1).

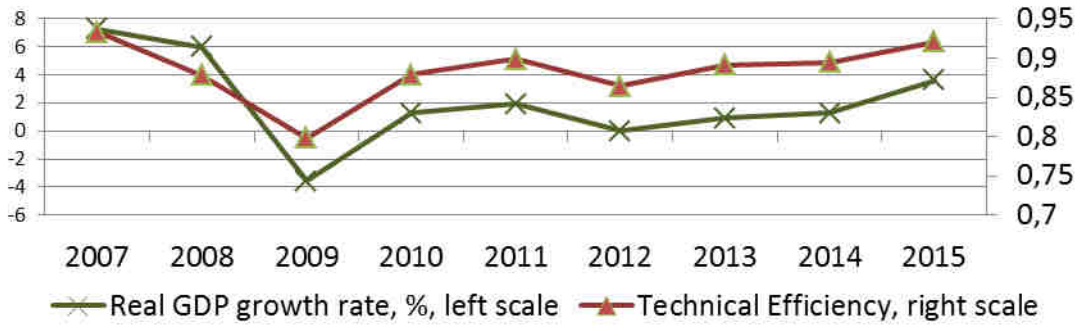

Figure 1. Technical Efficiency and Economic Growth in Bulgaria in 2007-2015
Source: National Statistical Office, Eurostat, BNB, Own calculations

Using traditional performance indicators, such as return on assets and return on equity, we note that they did not follow fully the dynamics of GDP (Figure 2). Therefore it can be argued that traditional indicators cannot cover fully the activities of banks and take into account the changed situation of loans and deposits. This is particularly important especially in the context of the global financial crisis that mainly affects the banks in Bulgaria through reduction of foreign deposits from parent banks and the corresponding decline in loans to non-financial corporations and households.

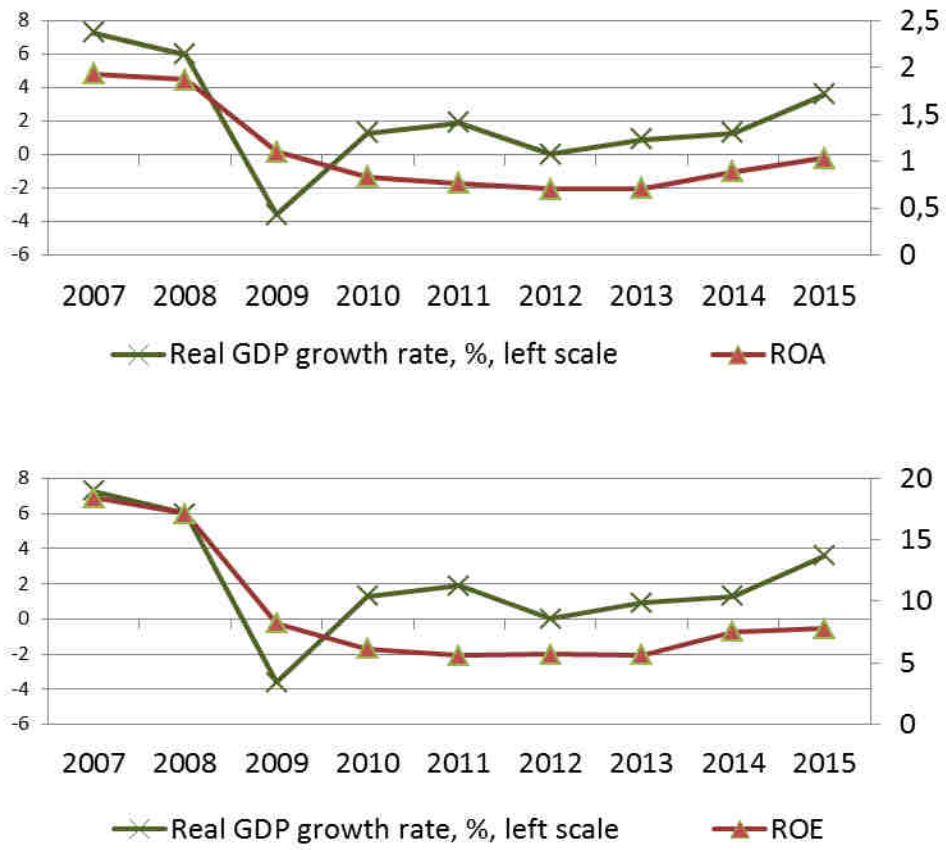

Figure 2. ROA, ROE and Economic Growth in Bulgaria in 2007-2015
Source: National Statistical Office, Eurostat, BNB, Own calculations

The stronger relation between technical efficiency (TE), measured by the method DEA, and GDP growth (GDP), than the relation between GDP growth and traditional indicators (ROA and ROE), is confirmed by the higher correlation between the two variables in the first case (Table 1).

Table 1

Correlation Matrix

	ROE	GDP	ROA	TE
ROE	1	0.756	0.993	0.271
GDP	0.756	1	0.723	0.798
ROA	0.993	0.723	1	0.221
TE	0.271	0.798	0.221	1

It can be concluded that for the purpose of analyzing the effectiveness of banks and estimating their intermediation role in the economy we should take into account non-traditional measures of performance, which provide accurate estimation of the intermediary role of banks, contributing to higher economic growth.

References

1. Raykov, E. (2012). Intercompany indebtedness – the missed market for the banks. 8th International Conference of Young Scientists "The economy of Bulgaria - challenges for macroeconomic policy, financial sector and real business", University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria, 26 October 2012.

2. Alin, A., Cocris, V. (2010). A Comperative analysis of the efficiency of Romanian banks. Romanian Journal of Economic Forecastiing, No 4.

3. Sufian, F. (2010). Modeling banking sector efficiency: a DEA and time series approach. Economika, Vol. 89 (2).

Піскунов Роман
к.е.н., доцент
Гороховацька Юлія
студентка
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Харків

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

На сьогоднішній день не сформовано єдиного підходу до визначення фінансової стійкості банку як економічної категорії, адже науковці всього світу так і не змогли дійти згоди що ж собою являє фінансова стійкість комерційного банку. Одні ототожнюють її з його платоспроможністю або рентабельністю, інші – із ефективною діяльністю банку, його здатністю сформулювати таку структуру активів та пасивів, котра буде найменш вразливою при виникненні непередбачуваних обставин або кризових явищ.

Дослідженням фінансової стійкості банку займались безліч науковців. Серед них Вольська С. П., Парасій-Вергуненко І. М., Довгань Ж, Коваленко В. В., Крухмаль О. В. тощо. Варто зазначити, що для більш точно розуміння поняття «фінансова стійкість» потрібно розібрати тлумачення, визначенні різними авторами в словниках, підручниках, статях, монографій та авторефератах дисертацій які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Наукові підходи щодо визначення сутності поняття «фінансова стійкість банку»

№ з/п	Автор	Визначення терміну
1	Вольська С.П. [1]	Інтегральна динамічна характеристика, що передбачає сталий розвиток банку в обраному стратегічному напрямі та його здатність у стислі терміни повернутися до рівноважного (або близького до нього) фінансового стану після виходу з нього під впливом несприятливих чинників
2	Парасій-Вергуненко І. М. [2]	головна умова існування банку та його активної діяльності
3	Науменкова С.В. , Міщенко С. В. [3]	Стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю.
4	Тіханін В.Б [4]	під фінансовою стійкістю банку розуміють його здатність протистояти деструктивним коливанням, виконуючи при цьому операції із залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб, відкриття та ведення банківських рахунків, а також розміщення залучених коштів від свого імені і за свій рахунок на умовах платоспроможності, терміновості і зворотності

Продовження табл. 1

5	Довгань Ж. [5]	На мікрорівні стійкість – це спроможність банківської установи функціонувати, реалізувати свої цілі і завдання щодо клієнтів навіть в умовах надзвичайно негативних впливів. На макрорівні стійкість можна визначити як спроможність банківської системи подолати кризові ситуації в різних сферах і продовжувати функціонування, не викликаючи при цьому необхідності в економічних агентів радикально змінювати свої цілі щодо заощаджень, інвестицій тощо. Тобто, підсумовуючи, можна зазначити, що стійкість – це спроможність продовжувати роботу при виникненні шокових потрясінь
6	Литвинюк О.В. [6]	спроможність банку як цілісної системи ефективно виконувати свої функції в сучасних динамічних умовах розвитку під впливом ендогенних та екзогенних факторів забезпечуючи прибутковість та надійність збереження та повернення вкладів юридичних та фізичних осіб
7	Коваленко В.В. [7]	здатність в динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечуючи надійність збереження та повернення вкладів юридичних та фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання з метою забезпечення фінансової безпеки держави
8	Крухмаль О.В. [8]	якісна інтегральна характеристика спроможності установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
9	Дзюблюк О.В.[9]	здатність банку в строк та в повній сумі відповідати за своїми зобов'язаннями
10	Водоп'яно-ва Н.О.	певна структура активів та пасивів банку, що впливають на платоспроможність банку

Таким чином, можемо систематизувати підходи щодо трактування терміну «фінансова стійкість банку» за певними ознаками. Результати проведеного аналізу наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Систематизація підходів до трактування терміну «фінансова стійкість банку»

№	Ознаки	Вольська С.П. [1]	Парасій-Вергуненко І. М. [2]	Науменкова С.В., Міщенко С.В. [3]	Тіханін В.Б [4]	Довгань, Ж [5]	Литвинюк О.В. [6]	Коваленко В.В. [7]	Крухмаль О.В. [8]	Дзюблюк О.В.[9]	Водоп'янова Н. О	Разом
1	Спроможність банку ефективно функціонувати				+	+	+	+		+		5
2	Забезпечення платоспроможності			+	+						+	3
3	Здатність відповідати за своїми зобов'язаннями				+		+	+	+			4

Продовження табл. 2

4	Умова існування / діяльності банку		+									1
5	Фактори впливу внутрішніх та зовнішніх чинників	+					+	+	+			4

Систематизувавши основні підходів до трактування терміну можна сказати, що більшість науковців розглядають фінансову стійкість банку як спроможність його ефективного функціонування, а також здатності відповідати за своїми зобов'язаннями.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можемо сказати, що фінансова стійкість банку – спроможність банку ефективно функціонувати та відповідати за своїми зобов'язаннями, забезпечувати його платоспроможність під впливом факторів зовнішніх та внутрішніх чинників.

Список використаних джерел

1. Вольська, С. П. Визначення фінансової стійкості банку [Текст] / С. П. Вольська // Глобальні та національні проблеми економіки – Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, 2015. - №4 – ст. 806-809

2. Парасій-Вергуненко, І. М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І. М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2003. – 347 с.

3. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури [Текст] // С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К. : УБС, ЦНДНБУ, 2009. – 384 с. 2.

4. Тіханін, В. Б. Моніторинг фінансової стійкості комерційного банку [Текст] / В. Б. Тіханін // Фінанси та статистика. – 2013. – № 6 – С. 12-16.

5. Довгань, Ж. Проблеми фінансової стійкості банківських установ України [Текст] / Ж. Довгань // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2009. – № 1. – С. 109-112.

6. Литвинюк, О. В. Методологічні засади інтегральної оцінки фінансової стійкості банківської системи України на основі якості управління активами та пасивами [Текст] / О. В. Литвинюк // Економічний форум. – 2014. – № 2. – С. 209-214.

7. Коваленко, В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи [Текст] : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010 – 228 с.

8. Крухмаль, О. В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне і методичне забезпечення [Текст] : Автореферат на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук : 08.00.08. - Гроші, фінанси і кредит / О. В. Крухмаль. – Суми, 2007. – 20 с.

9. Дзюблюк, О. В. Фінансова стійкість банків як основна ефективного функціонування кредитної системи [Текст] : монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – 316 с.

Середа Олена
старший викладач
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
м. Сєвєродонецьк

ФОРМУВАННЯ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах високого рівня динамічності зовнішнього середовища та невизначеності шляхів розвитку ринкових відносин фінансова діяльність функціонуючих підприємств характеризується неефективністю, наслідком чого є висока частка неприбуткових підприємств, зростання фінансових ризиків, порушення структури капіталу, зниження фінансової стійкості. Важливе значення в подоланні цієї ситуації має адаптивний механізм фінансового регулювання, за допомогою якого здійснюється цілеспрямований вплив на фінансове забезпечення розвитку підприємств на довгострокову перспективу. Теоретичні, методичні і практичні основи фінансового управління як ефективної складової системи стратегічного управління, знайшли відображення в багатьох дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних авторів: Дж. Бейкер, В. Г. Боронос, Р. Брейлі, В. Ковальов, С. Майєрс, Дж. Мейнсон, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. Ван Хорн, І. О. Бланк, Л. А. Костирко, А. М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, В. П. Савчук, Г. А. Семенов та багатьох інших. Проте особливості здійснення фінансового регулювання та обґрунтування вибору методів формування капіталу в контексті стратегічного розвитку суб'єктів господарювання потребує подальших досліджень. Це актуалізує розробку теоретичних та методичних питань до формування і реалізації механізму фінансового регулювання розвитку підприємств в контексті відтворення їх вартості.

У широкому розумінні механізм регулювання економічної діяльності підприємств - це система цілеспрямованих дій різних суб'єктів господарської діяльності, що забезпечують розвиток економіки, використання економічних законів, узгодження інтересів і вирішення економічних суперечностей [1, с.23]. Ознакою розвитку підприємства є зміни у його діяльності, які забезпечують фінансову стійкість та сприяють відновленню ринкової вартості. Під розвитком підприємства слід розуміти процес нарощування фінансового, інвестиційного та інноваційного потенціалів, який проявляється в формуванні ефективному використанні та пропорційному відтворенні капіталу на довгострокову перспективу.

Механізм фінансового регулювання розвитку підприємства з позиції відтворення його ринкової вартості можна розуміти як сукупності методів та інструментів за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на фінансове забезпечення розвитку підприємства на основі вибору стратегічних альтернатив. Головною метою цього механізму визначено стабільне відтворення вартості підприємства. Цілі механізму регулювання фінансової діяльності підприємства можна поділити на стратегічні, тактичні і оперативні. До

стратегічних цілей належать цілі вищого порядку, спрямовані на забезпечення ефективності відтворення власного капіталу підприємства, тобто відтворення вартості підприємства. Для цього необхідно цілі узгодити з напрямами фінансового, інвестиційного та інноваційного розвитку. Тактичні цілі механізму фінансового регулювання розвитку підприємства орієнтовані на забезпечення ефективності та фінансової рівноваги. Такими цілями є: приріст фінансових ресурсів, максимізація прибутку, капіталізація [2, с.118]. До оперативних цілій віднесено ліквідність, платоспроможність, визначення потреби в капіталі, формування оптимальної структури капіталу підприємства.

Вивчення принципів механізму регулювання дозволило визначити наступні їх особливості з позиції фінансового розвитку підприємства:

- принцип оптимізації передбачає оптимальне формування та розміщення капіталу підприємства, реалізація якого проявляється на етапі вибору структури капіталу залежно від стратегічної альтернативи розвитку підприємства;
- реалізація принципу адаптивності здійснюється на етапі вибору джерел фінансування розвитку залежно від зміни умов зовнішнього і внутрішнього середовища;
- принцип інноватиності означає, що фінансове регулювання повинно бути націлено на підвищення інноваційної активності та ефективності інноваційної діяльності. Реалізація цього принципу здійснюється на етапі аналізу інноваційного розвитку підприємства та оцінювання результатів механізму фінансового регулювання для розробки заходів щодо відтворення капіталу за рахунок підвищення інноваційної активності.
- принцип контрольованості передбачає організацію фінансового контролю капіталу на різних рівнях управління з метою ідентифікації та ефективного використання внутрішніх фінансових резервів відтворення ринкової вартості підприємства.
- принцип ефективності передбачає забезпечення результативності механізму фінансового регулювання через досягнення головної мети відтворення вартості підприємства.

У процесі дослідження виявлено, що на фінансове регулювання діяльності підприємства впливають підсистеми державного регулювання, ринкового регулювання, внутрішнього регулювання. Державне регулювання представляє зовнішній механізм регулювання, який здійснюється через бюджетну, податкову, фінансово-кредитну, інвестиційну, інноваційну політики та нормативно-правове законодавство. Ринкове регулювання здійснюється за допомогою механізмів, ціноутворення, конкурентних переваг, фінансового ринку.

У якості елементів механізму фінансового регулювання розвитку підприємства концептуальною моделлю визначені: 1) напрями розвитку підприємств - за рахунок змін фінансового, інвестиційного та інноваційного потенціалів; 2) основні методи - аналіз, планування, фінансовий контроль; 3) інструменти - вартість капіталу, прогнозована рентабельність капіталу, рівень фінансового ризику; 4) об'єкти регулювання - напрями розвитку, капітал, результат

відтворення капіталу; 5) суб'єкти - фінансові менеджери та фінансові служби, які безпосередньо впливають на стан і структуру капіталу підприємства; інституціональні та інші учасники: держава комерційні банки, суб'єкти господарювання.

Методичне забезпечення механізму фінансового регулювання розвитку підприємства складають методи аналізу наявного фінансового потенціалу, інноваційного потенціалу, інвестиційного потенціалу, планування та фінансовий контроль.

Фінансовий контроль як складова фінансового регулювання здійснює наступні пріоритетні завдання: – моніторинг фінансових індикаторів усіх сфер розвитку підприємства; – діагностику можливих загроз, які впливають на об'єкти регулювання, вартість підприємства та ефективність; – здійснення превентивних мер по усуненню загроз, які дестабілізують фінансовий стан и негативно вливають на зростання її вартості; – реалізація корегуючих контрольних засобів з допомогою контрольних методів для усунення фінансових проблем. Фінансовий контроль капіталу підприємства орієнтований на збалансування стратегічних завдань щодо формування вартості підприємства з тактичними, спрямованими на вдосконалення фінансове регулювання розвитку підприємства на основі індикаторів та ідентифікації внутрішніх резервів зростання вартості підприємства. Крім того фінансовий контроль надає інформацію для планування та розробки прогнозів щодо стратегічної вартості підприємства.

Таким чином, розроблений механізм фінансового регулювання в умовах невизначеності враховує напрями розвитку підприємств та результат відтворення вартості підприємства, який залежить від фінансового, інвестиційного, інноваційного потенціалів.

Список використаних джерел

1. Оборонько, Д. Теоретичні засади регулювання економічної діяльності підприємств [Текст] / Д. Т. Оборонько // Культура народов Причерноморья. – 2009. – №163. – С. 21-25.

2. Костирко, Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація [Текст] : монографія. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. – 474 с.

Христозов Янко
гл. асс. д-р
Университет национального и мирового хозяйства
г. София, Болгария

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА ПЛАТЁЖЕСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ. ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ЛИКВИДНОСТЬ

Управление ликвидностью связано с предоставлением финансовых условий для нормального существования кругооборота на предприятии и отслеживании возможных рисков, связанных с его нарушением.

Основное внимание в ликвидности уделяется отношениям, определяющим возможности предприятия осуществлять выплаты по своим задолженностям. В противовес показателям структурной ликвидности (коэффициенты ликвидности), которые выходят из балансовой классификации активов и задолженностям по бухгалтерии, показатели функциональной ликвидности опираются на существующие рядовые практические условия кругооборота на предприятии, объединяющие его инвестиционный и текущий цикл.

По этой причине, структурная ликвидность, в большей степени является балансовым показателем, нежели показателем практического финансового равновесия. Цель функциональной ликвидности [1] заключается в преодолении этого недостатка. Существуют следующие методы измерения:

Рис. 1. Методы измерения ликвидности

Функционально чистый оборотный капитал является разницей между постоянными источниками капитала на предприятии и размером использованных инвестиционных средств. Освобождение потенциала финансирования текущих задолженностей зависит от того, используются ли постоянные источники

частично в инвестиционном предназначении.

Потребность в оборотном капитала [2] связана с текущими операциями на предприятии и определяется как разница между сбором от материальных запасов и дебиторской задолженностью, корригированные с долгосрочными задолженностями (небанковские задолженности).

Под потребностью в денежных средствах при функциональном подходе к ликвидности понимают разницу между функционально чистым оборотным капиталом и потребностью в оборотном капитале. Это уравнение характеризует финансовое равновесие на предприятии с точки зрения баланса наличия потребности в функциональном оборотном капитале.

Через анализ и расчеты по вышеизложенным показателям, предприятие может нарастить необходимые денежные средства без оглядки назад и изменить величину и период оборачиваемости материальные запасов, дебиторскую задолженность и другие задолженности. При управлении функциональной ликвидностью ставятся следующие цели и задачи:

• по возможности не финансировать долгосрочные активы за счет краткосрочных задолженностей к поставщикам;

• увеличение ФЧОК, то есть увеличение собственного капитала на предприятии, которое может произойти различными способами, такими как: эмиссия акций и облигаций, увеличение доли собственности, увеличение капитала на предприятии, уменьшение долгосрочных активов, использовании субсидий.

• управление функциональной ликвидностью осуществлять таким способом, чтобы в конечном итоге, на предприятии образовывался излишек показателей потребности денежных средств.

Список использованных источников

1. Симеонов, О. Контролинг [Text] / О. Симеонов Тракия-М, София, 2004 г.

2. Христозов, Я. Значението на някои фактори за оборотния капитал в предприятието в условията на финансова нестабилност [Text] / Я. Христозов // Сб. с доклади „Демарж или забавен каданс за икономиката и финансите”, V Международна научна конференция, УНСС, Равда. – 2014 г.

Чебан Тетяна
к.е.н., доцент
Кур'янінова Юлія
слухач магістратури
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Створення високоефективного економічного потенціалу України в значній мірі залежить від розвитку банківської системи, оскільки саме банки опосередковують рух капіталу. Від рівня капіталізації банків залежить їх здатність відповідати вимогам розвитку економіки країни. Необхідна умова успішної банківської діяльності – достатній за обсягом й належним чином збалансований власний капітал, який відповідає вимогам НБУ і забезпечує захист інтересів кредиторів банку та зміцнення довіри з боку учасників ринку.

Соціально-економічний зміст власного капіталу найповніше розкривається при вивченні його класифікаційних ознак, впорядкування яких є визначальним напрямом вдосконалення обліку.

Не можливо переоцінити практичне значення класифікації. По-перше, вона забезпечує групування та систематизацію інформації про власний капітал, яка необхідна для прийняття виважених управлінських рішень щодо достатності банківського капіталу. По-друге, класифікація значною мірою визначає основні напрями організації бухгалтерського обліку власного капіталу на прикладному рівні, оптимальний ступінь співвідношення та взаємозв'язку окремих його елементів, планування, контролю, аналізу і моделювання управлінських рішень.

При цьому, класифікація повинна бути теоретично обґрунтованою і використання її на практиці визначається необхідністю. На нашу думку, в основу класифікації власного капіталу банка необхідно застосувати бухгалтерський і управлінський підходи.

Узагальнена класифікація власного капіталу банка представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація власного капіталу банка

Напрямок вико рис-тання	Ознака класифікації	Вид власного капіталу
Бухгалтерський підхід	За порядком формування	Статутний, резервний, додатковий капітал нерозподілений прибуток
	За організаційно-правовими формами банку	Акціонерний, пайовий капітал
	За рівнем оплати	Сплачений, неоплачений капітал
	За походженням	Національний, іноземний капітал
	За строками реєстрації	Зареєстрований, незареєстрований капітал
	За способами капіталізації	Капітал що змінюється за рахунок емісії акцій, прибутку банка, зміни справедливої вартості активів банку

	За фінансовою звітністю [1]	Статутний, додатково сплачений, резерв переоцінок, резерви і інші фонди, нерозподілений прибуток
	За статусом засновників	Юридичні особи, фізичні особи
	За видами акцій	Прості та привілейовані іменні акції
Управлінський підхід	За способом розрахунку [2]	Балансовий капітал, регулятивний капітал
	За стадіями життєвого циклу банка	Власний капітал на стадії зародження, зростання, стабілізації, спаду діяльності банку
	За характером використання власником	Власний капітал, що нагромаджується; власний капітал, що споживається
	За напрямами розміщення	Працюючий капітал, непрацюючий («мертвий») капітал
	За формами власності	Приватний, колективний, державний капітал
	За Базель I	Базовий капітал (I рівень), допоміжний капітал (II рівень)
	За Базель II	Базовий капітал (I рівень), допоміжний капітал (II рівень),короткострокові субординовані запозичення (III рівень)
	За нормативами капіталу [3]	Н1-регулятивний капітал, Н2- норматив адекватності (достатності) регулятивного капіталу, Н3 - норматив адекватності основного капіталу, Н3-1 - норматив співвідношення капіталу до зобов'язань
	За ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [2]	Основний капітал, додатковий капітал

Бухгалтерський підхід щодо класифікації дозволяє коректно відобразити структурні компоненти власного капіталу згідно з вимогами фінансової звітності, а управлінський - надає можливість систематизувати інформацію для реалізації рішень щодо формування оптимального співвідношення власного капіталу банку до розміру сформованого ним портфелю активів з метою підтримки балансу між фінансовою стабільністю та прибутковістю.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14.
3. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні від 02.06.2009 № 315 [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09.

Чинник Сергій
слухач магістратури
Науковий керівник: к.е.н., доцент Краснолуцька Л.М.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЧИСТИЙ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ В УПРАВЛІННІ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий аспект управління оборотним капіталом підприємства передбачає зміну його величини і структури відповідно до поставленої мети. Шерр Ф. [1], Х. Шен, Д. Соенен [2] та ін. вважають, що основною метою управління оборотним капіталом є забезпечення балансу між рентабельністю і ліквідністю компанії. Тобто формуючи політику управління оборотним капіталом, суб'єкт господарювання повинен визначитись із вирішенням таких питань: який обсяг оборотного капіталу необхідний для підтримання його належної платоспроможності та ефективної діяльності.

У спеціальній і науковій літературі та світовій обліково-аналітичній практиці відомі різноманітні інтерпретації, пов'язані з визначенням основних понять оборотного капіталу. Зокрема, у бухгалтерських стандартах використовують термін «оборотні активи», а фінансові менеджери надають перевагу термінам «оборотний капітал» та «поточні активи».

В англомовній літературі аналогом поняття «оборотний капітал» є поняття «робочий капітал» (Working Capital).

У вітчизняній літературі це поняття ототожнюється з чистим оборотним капіталом та власними обіговими коштами. Однак, на наш погляд, така інтерпретація означених показників є хибною і потребує уточнення алгоритму їх розрахунків.

Насамперед слід зазначити, що оборотний капітал – це частина капіталу суб'єкту господарювання, інвестована в оборотні активи, тобто ті, що знаходяться в обігу. Джерелами його формування є власні обігові кошти, довгострокові зобов'язання та короткострокові кредити і позики.

Власні обігові кошти – це розрахунковий показник, що характеризує частину власного капіталу, який є джерелом формування оборотних активів. Іншими словами, вони являють собою різницю між власним капіталом і необоротними активами.

Чистий оборотний капітал – англ. Net Working Capital (NWC), – показник, який характеризує фінансовий стан суб'єкта господарювання у короткостроковій перспективі і розраховується за формулою [3, с.790]:

$$Net\ Working\ Capital = Current\ Assets - Current\ Liabilities, \quad (1)$$

де Current Assets – поточні активи; Current Liabilities – поточні пасиви.

Даний показник характеризує величину оборотного капіталу, вільного від короткострокових (поточних) фінансових зобов'язань, а саме ту частку обігових коштів, що профінансована із довгострокових джерел і яку не потрібно

використовувати для погашення поточного боргу. Додатна величина цього показника означає, що підприємство спроможне оплатити за рахунок оборотних активів свої короткострокові фінансові зобов'язання; від'ємне значення – навпаки, що такої можливості підприємство не має.

Зростання величини NWC у динаміці засвідчує про підвищення ліквідності суб'єкту господарювання і збільшення його кредитоспроможності. У той же час надто велике значення чистого оборотного капіталу може бути сигналом неефективної фінансової політики, яка призведе до пониження рентабельності (наприклад, вибір дорогих довгострокових джерел фінансування, невиправдане зменшення кредиторської заборгованості).

Однією з причин зміни NWC є процес визнання доходів і витрат та формування грошового потоку підприємства.

Погашення дебіторської заборгованості покупцями збільшує грошовий потік і зменшує оборотні активи в розрахунках, відтак відповідно зменшується чистий оборотний капітал. Погашення оборотної заборгованості зменшує грошовий потік, короткострокові фінансові зобов'язання і відповідно збільшує чистий оборотний капітал.

Слід також відзначити, що одержання передоплати (авансу) від покупців сприяє збільшенню поточних зобов'язань, збільшенню грошового потоку та зменшенню чистого оборотного капіталу.

Таким чином, внаслідок збільшення грошового потоку чистий оборотний капітал зменшується, а зменшення грошового потоку – навпаки, призводить до його збільшення; при цьому доходи і витрати не впливають на рівень NWC.

Отже, основна мета управління оборотним капіталом полягає у забезпеченні безперервності і ефективності операційної діяльності підприємства. Відповідно, короткострокову фінансову політику можна визначити як управління оборотним капіталом підприємства. Результат ефективності цієї політики проявляється насамперед у формуванні та підтримці оптимальної структури оборотних активів і поточних зобов'язань, що своєю чергою забезпечує фінансову стійкість, високий ступінь кредитоспроможності та інвестиційну активність суб'єкта господарювання. Цей показник відіграє також важливу роль в обґрунтуванні рішення про зміну структури фінансування і формування кредитної політики по відношенню до покупців і постачальників.

Таким чином, чистий оборотний капітал NWC – це термін англо-американської школи обліку і фінансів і найбільш поширеним варіантом його розрахунку є різниця між оборотними активами і поточними зобов'язаннями, що дає змогу здійснити оцінку поточної ліквідності. Якщо NWC використовувати в аналізі, плануванні та управлінні операційними грошовими потоками, то це забезпечить об'єктивне прогнозування стратегічної ліквідності суб'єкту господарювання.

Список використаних джерел

1. Scherr, F. C. Modern Working Capital Management : Text and Cases [Text] / F. C. Scherr. – Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc., 1989. – 512 p.

2. Shin, H. Efficiency of Working Capital Management and Corporate Profitability [Text] / H. Shin, L. Soenen // Financial Practice and Education. – 1998. – Vol. 8. №2. – P.37-45.

3. Брейли, Р. Принципы корпоративных финансов [Текст] / Ричард Брейли, Стюарт Майер [Пер. с англ. Н. Барышниковой]. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 1008 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ, АНАЛІЗУ Й ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

14 грудня 2016 року

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент, Н.В. Семенишена

Комп'ютерний набір і верстка
Семенишена Н.В.

SCIENTIFIC EDITION

ACTUAL PROBLEMS OF THE THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING, AUDITING, ANALYSIS AND TAXATION IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Materials of International scientific and practical conference

December 14, 2016

Responsible for issue:
Ph.D., Associate Professor, N.V. Semenyshena

Computer set and typesetting
Semenyshena N.V.

Адреса редакції:
Подільський державний аграрно-технічний університет
вул. Шевченка, 13, м. Кам'янець-Подільський
Хмельницька обл., 32300

Видавець:
Видавництво «Крок»
вул. Гайова, 56, м. Тернопіль, 46006
тел. +38 096-9431704

Підписано до друку 23.12.2016 р. Формат 60х90/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 14,32
Тираж 300. Замовлення № 12/6.